మిత్రో కొంచెము వచ్చియుంపుము!”

“పశ్చాత్తాపకరము. గదాధరసింహుఁడు దన యనుచరుని జతనపఱుపఁజాలఁడయ్యెనని మాయారాణి నన్ను నిందింపక మానదు.”

“హా, హా, హా, మిత్రమా! గదాధరసింహా! అ, అ, ఇ, ఈ, చ, ఖా, ట, ర, ప, మ..........”

“ఇది యేమైయుండునని పైశాచికకృత్యమో కావలయును. ఆతఁడు వీని కేదియో మందు దినిపించియుండును. నాయనుచరుఁడు గాంచనసింహుఁ డున్మత్తుఁడయ్యెననుట కెట్టిసందియమును లేదు. వీనితో విశేషముగ బ్రసంగింపరాదు. వీని కెవ్విధంబుననైనను బోధించి యింటికిఁ దోడ్కొనిపోవుటయే మే”లని తలంచి, గదాధరసింహుఁడు వానితో, “మిత్రమా! రాత్రియగుచుఁ బొద్దు వ్రాలుచున్నది. ఇఁక నింటికిఁ బోవుదము నడువు”మనెను.

“ఇంటికి నడచుటకు నేనాఁడుదాన ననుకొంటివా? అడవికిఁ బోవుదము రమ్ము. పులులను వేటాడుదము. వేశ్యాంగనల నృత్యము దిలకింతము. గీతముల నాలింతము. అన్నియుఁ దీరినపిదప నేను నీశిరమునొద్దఁగూర్చుండి యేడ్చెదను. హీ. హి. హి. హి.”

“మంచిది. నీయిష్టము. అడవికిఁ బోవుదము నడువుము.”

“ఏమి! అడవికేఁగుటకు నేను సాధువు ననుకొంటివా? సన్న్యాసి ననుకొంటివా? చాలుఁజాలును. నేనిచటనే యుండెదను. భంగు గ్రోలెదను. ఆనందించెదను. విశ్రమించెదను. నవ్వెదను. ఏడ్చెదను. ఇదియు నడవియే కదా! దీనియందు నినుబోలు గార్దభములను వేటాడెదను. ఎట్టివాటిని! గ్రుడ్డి. గ్రుడ్డి. గ్రుడ్డి. (యిటునటుఁగాంచి) ఏడు, ఐదు, పది, పండ్రెండు, ముప్పదిమూఁడుగంటలు గడచిపోయినది. ఆదురాత్ముఁ డింతదనుక భంగు తీసికొనిరాఁడాయెను. వాఁడు

పట్టి కల్గరి. కాని, నిన్ను మించి కాదు. నీవు తుచ్ఛుఁడవు. దుర్మార్గుఁడవు. దుష్టుఁడవు. ఇఁక నేను వారిపై గ్ని శ్ర వేచియుండఁ జాలను. మిత్రమా! నడువుము. ఇంటివైపునకు మోము త్రిప్పుము. నా చేయి పట్టుకొనుము. నాకేమియుఁ గాన్పించుటలేదు.

"బ్రతికి బైటఁబడితి" నని సంతసించుచు గదాధరసింహుఁడు వాని చేయిఁబట్టుకొని మాయారాణి మహలువైపునకు దారి పట్టెను. భళిర! అభయసింహా! ఉన్మాదుఁడవై నీవెట్టి ఘన కార్యమును సాధింపఁ దలంచుచుంటివి? నీవిప్పు డెట్టి యసందర్భాలాపముల నాడినను నిన్ను సందేహించుట కెవరికిని సాధ్యము కాదుకదా!

మాయారాణి కాంచనసింహుని మిక్కిలి మన్నించుచుండెను. ఆతఁడైయారితనమందు మిక్కిలి పేరుప్రఖ్యాతులను బడసియుండెను. తత్కారణంబున వాని నట్టి స్థితియందు విడచి గదాధరసింహుఁ డొంటరిగ నచటినుండి వెడలి పోఁజాలకుండెను. వేషధారియగు కాంచనసింహుఁడు మాయారాణి సముఖమున నుండినతరుణమున అసలు కాంచనసింహుఁడు భూతవేషమును దాల్చి యామె సమీపమునకు వచ్చి చేరును. ఆహా! పాఠకమహాశయులారా! మన శాసనయంబున గలుగు నానందమునకు మేరగలిగియుండునా?

కాంచనసింహుని వెంటఁ దోడ్కొని గదాధరసింహుఁడు జుమేలియావైపునకు బయలుదేరెను. మాయారాణియే యారాజ్యమున కధీశ్వరి. ఆమె ప్రపితామహుని కాలమునుండియు వరుసగ నావంశజులే యారాజ్యమును పరిపాలించుచు వచ్చిరి. జుమేలియా నగరమున కెదుట గంగానదీ పారమునకుఁ గొంచెము దవ్వున మిగుల విస్తీర్ణంబగు సుందరోద్యాన మొండు గలదు. దాని నచటి నివాసులు వసంతోద్యానమను పేరుతో వ్యవహరించుచుందురు. రాజు, రాజకర్మచారులు దక్క నితరులెవ్వరు నావూఁదోఁటలోని కేగఁ

జాలరు. మఱియు నాయుద్యానవనమునుగూర్చి ప్రజలు పెక్కురూ వములగు కథలను జెప్పుకొనుచుందురు. కాని, దాని నిజవృత్తాంత మచట వారికెవ్వరికిని దెలియదు. ఆయుద్యానవనపు గుప్తరహస్యములు రాజకుటుంబములోని వారును బ్రధానియు నైయారులును దక్క నితరులెవ్వరు నెఱుంగరు. మఱియు నారహస్యముల నెఱుంగుటకెవ్వరును బ్రయత్నింపరు. ఆయుద్యానవనమందేయితరమనుజుఁడేనియుఁ జూపట్టిన నతఁడాక్షణముననే చంపఁబడును. ఈనియమము ప్రాచీనకాలమునుండియు వెడలివచ్చుచుండెను. మాయారాణి నివసించుచుండిన నగరదుర్గమునుండి యొకసురంగమార్గము గంగానదీజలముల కడుగు తట్టుగా నాయుద్యానవనములోనికిఁ గలదు. ఆ మార్గమున మాయారాణి యావసంతోద్యానము లోనికిఁబోయి వచ్చుచుండు సమాచారము ముఖ్యులగు వారికిఁ గొందఱకుఁదక్క నితరులకుఁ దెలియదు. ఆదుర్గోద్యానముల సవిస్తరవృత్తాంతము మా పాఠకమహాశయులు క్రమముగఁ దెలిసికొనఁగలరు. కావున నిచట నావిషయములను విశేషరూపంబున వర్ణించుట కెట్టి యావశ్యకమును గలుగదు. కాని, రమాసుందరిపై మరులుగొని యుండిన జైమినీప్రసాదును, మాధవియు, నాయుద్యానమందలి మాయారాణి దర్బారును బరికించి యుండిరని మాత్రము దెలుపకఁదీరదు.

కాంచనసింహుని వెంటఁదోడ్కొని గదాధరసింహుఁడు జుమేలియా చేరువఱకుఁ వాని పిచ్చిచేష్టల వలన నెటులఁ జకితుఁడయ్యెనో, యెన్ని యిక్కట్టులకు బాలయ్యెనో దానిని వర్ణింపనలవిగాదు. మఱియుఁ జదువనేర్చినవారెట్టి పిచ్చివాండ్రగుదురో, దాని యుదాహరణమును గాంచనసింహునివలన నతఁడు బాగుగఁ దెలిసికొనియుండెను. పాప మా గదాధరసింహునకు మాయారాణి భీతియే లేకుండిన కాంచనసింహుఁడు దన్ను బెట్టు

చుండిన యంగదములకు విసుపుఁజెంది వానిని మార్గమందెచటనో విడచి యుండును.

ఆమఱునాఁడు రాత్రికాలంబున గదాధరసింహుఁడు గాంచనసింహుని వెంటఁదోడ్కొని జుమేలిమూమార్గమందు మాయారాణిని సందర్శించు నభిలాష నచటికేగెను. ఆసమయంబున మాయారాణి వసంతోద్యానమందుండుటఁ దెలిసికొని నిరుపాయుఁడై యతఁడు మరలఁ గాంచనసింహుని వెంటఁదోడ్కొని యాయుద్యానవనము లోనికిఁ బోవలసినవాఁడాయెను. తత్కారణంబునఁ గాంచనసింహుఁ (అభయసింహుఁడు) డుద్యానసురంగ మార్గమును బాగుగఁ జూడ గలిగెను. ఆసురంగమం దాయిరువురుఁ బదునైదడుగులదూరము వెడలినపిదపఁ గాంచనసింహుఁడు గదాధరసింహునితో, “మన మీసురంగమార్గమున ననేకసూఱులు పోయివచ్చితిమి. నేఁడు నీకారణమున నేగవలసివచ్చినది. కాని మరల నెన్నఁడు నన్నీ సురంగములోనికిఁ దోడ్కొని పోరాదు. కానిచో, నిన్ను నమిలి మ్రింగివైచెదను. ఈసురంగమును విధ్వంసము గావించెదను. మంచిది! నీవు నన్నిపుడెచటికిఁ దోడ్కొని పోవుచుంటి”వనెను.

“మాయారాణి సమక్షమునకు.”

“అగుచో” నీవు పొమ్ము. నేనచటికి రాఁజాలను. ఈమధ్య నారాణి మనుజులను జంపి తినుచున్నదనువార్తను వినియుంటిని. నీవుగూడ నిన్నటిదినమున మూఁడు గార్దభములను మెసవియుంటివఁట. మంచిది. నన్ను మాయారాణిచెంతకుఁ బోనిమ్ము. నేనచట నిన్నెటులఁ జకితునిగనొనరింతునో పరికింపఁగలవు. హి, హి, హి, బిడ్డా! నిన్ను జకితునిగ నొనరించిన ప్రయోజనమేమి? మాయారాణినే చకితురాలను నొనరించెదను. హి, హి, హి, హి, ఎంత యానందము. ఎంతయానందము! (చేతితో తాళము వైచుచు)

"రాముని భజియింపవె మనసా! సీతారాముని భజియింపవె మనసా"యని పాడును.

గదాధరసింహుఁడు గాంచనసింహుని వెంటఁదోడ్కొని యెట్టులో నాసురంగమును దాఁటి యాయుద్యానమందుఁ బ్రవేశించెను. ఆసురంగవు రెండవముఖద్వార మాతోఁటయందలి యొక గదిలోనికిఁ గలదు. కాంచన గదాధరసింహులిరువు రాగదినుండి వెడలి తిలస్మరాణియగు మాయారాణి కొలువుకూటములోనికిఁ బోయి చేరిరి. ఆసమయంబున మాయారాణి తన కొలువుమంటపమున నొక యమూల్యరత్నకంబళముపై సుఖాసీనయై తన చెలిమికత్తియలతో సరససల్లాపంబులఁ బ్రొద్దుపుచ్చుచుండెను. ఇవుడా దర్బారు మున్నువోలె యలంకరింపఁబడియుండలేదు. ఇపుడా రత్నఖచితస్వర్ణసింహాసనములేదు. ఆబంగరు కుర్చీలు లేవు. ఆయువతీసిపాయిలచట లేరు. కాంచనసింహునిదృష్టి మాయారాణిపైఁ బ్రసరించుటతోడనే యామె ధరించియుండిన చారుతర యమూల్యరుచిరాంబరములను గాంభీరభావమును గాంచి యా సరసిజాననయే యాయువతీబృందమునకు నాయికామణియని యతఁడు నిశ్చయించుకొనెను.

"కాంచనగదాధరసింహులిరువురను గాంచినతోడనే మాయారాణి కొకవిధంబగు సంతసము చేకూరెను. మఱియు నామె ప్రఫుల్లముఖియై కాంచనసింహునిదెసఁ బరికించి, "ఐయ్యారశిఖామణీ! సమాచారమేమి?" యని ప్రశ్నించెను.

కాంచన:-ఇది యంధకారబంధురంబగు రాత్రిసమయము. ...... వర్షము హోరున గుఱియుచున్నది. ....మలినమంతయు విచ్ఛిన్నంబగుచున్నది. పగతులు శిరము పైకెత్తుచున్నారు......దొంగ యిలుజొచ్చినాఁడు. ఆఁకలిబాధచేఁ

గడుపు మండుచున్నది. మూఁడుదినములనుండి యాఁకొని యుంటిని......నిన్నటిభోజనమింకను బచనముగాదయ్యెను. నాశిరముపై గొప్ప యంధకారశిల విఱిగిపడినది. తప్పింపుము. అయ్యో! తప్పింపుము. చచ్చితి. చచ్చితి.

తుది మొదలులేని యవ్యక్తంబగు కాంచనసింహుని ప్రత్యుత్తరము నాలించి మాయారాణి కలఁతనొందుచు, "పాపము! వీనికిట్టి స్థితి యేల కలుగుచున్నదని యోజించుచు మరల వానివైపునకుఁ బరికించి, "కాంచనసింహా! నీ వేమిపలుకుచుంటివో నా కిసుమంతయుఁ దెలియకున్న"దనెను.

కాంచన:—అహాహా! ఇది యెట్టివింత! కొట్టి చేయి సాచితివి. కత్తి చేతఁబూని కైజారుదెబ్బ తింటివి. పులులకు జగడముకల్పించి గార్దభమును దింటివి. ఉరి తగిలించి దానియందుఁజిక్కుకొంటివి. కొట్టుతోఁ దలగోఁకి నెత్తురు ప్రవహింపఁజేయ దలంచుచుంటివి. రశికురాలా! గ్రహింపుము. పుత్రీ! అహాహా తుంటరీ! గ్రహించుకొనుము.

ఇవ్వచనంబుల నాలించి మాయారాణి మిక్కిలి కలఁత నొందుచుఁ దదేకదృష్టి కాంచనసింహుని మోమువైపునకుఁ బరికింపఁ దొడంగెను. అంత గదాధరసింహుఁ డల్లన మాయారాణి సమీపమునకేగి నెమ్మదిగ నామెతో" మహారాణీ! వీనికి బిచ్చయెత్తి యున్నదని ఖేదపూర్వకంబుగ మీతో విన్నవింపవలసి వచ్చినది. అయినను వీనిపిచ్చి యంత తీవ్రమైనదికాదు. కరపాదములకు సంకెళ్లను దగిలించునట్టి యావశ్యక మెద్దియుఁ గలుగదు. ఈతఁ డెవరికెట్టి బాధను గలిగించుటలేదు. ఊరక వదరుచుండును. తనవారు పెరవారను వివక్షత వీని కించుకేనియులేదు. అప్పుడప్పుడు బాగుగఁ దెలివిగలిగి మాట్లాడుచుండును. విజయేంద్రసింహుని

మైయ్యారులలో నెవ్వఁడో వీనిని వంచించి యేదియో మందుఁ దినిపించియుండు" ననెను.

మాయారాణి:—మీ యిరువుర కెచట నెటుల నెడబాటు సంభవించినది! ఏమి తొందరియున్నది. ఆవృత్తాంతము సవిస్తరముగ నెఱింగించిన నేమైనను దెలియఁగలదేమో! వేగమె వచియింపుము!

గదాధర:—మొదట వీని విషయమున దగు నేర్పాటులను గావింపవలసి యున్నది. పిదప సర్వమును దేటతెల్లముగ వివరించి తెలిపెదను. వెంటనే భిషగ్వరుని పిలిపించి వీనికిఁ దగు చికిత్సను జేయించు టావశ్యకము.

కాంచన:—మీరిరువు రేమి గుసగుస లాడుచుంటిరి! ఆఁ. తెలిసినది గదాధరసింహుడు నాపై నేవియో కొండెములను బలుకుచుండనోపు. (గట్టిగా నఱచుచు) మహారాణీ! రక్షింపుము. రక్షింపుము. ఈతులువ గదాధరసింహుఁడే నన్నుజంపి యున్నాఁడు. ఈతఁడే విషము ద్రావించి నాయుసురులను దీసియున్నాఁడు. నేనిపుడు జీవించియుండలేదు. నేను మరణించి భూతమునై యిటకువచ్చితిని. నేను కాంచనసింహుఁడనుగాను. వేతాళుండను. నీపై నొట్టు బెట్టు కొనుచుంటిని. అహో! ఎంతటి అన్యాయము-ఎంతటి దారుణము-ఎంతటి యమానుషము. ఎవరు సదాచార సంపన్నులనుబట్టి బాధింతురో యట్టి వారిని భగవంతుఁడు .... నీవేగ్రహించుకొనుము.

మాయారాణి:—పాపము. వీనికెట్టిదుర్దశ సంభవించినది! గదాధరసింహా! నీవే తనకు విషము ద్రావించితివని నీపేరెత్తి యితఁడుపలుకుచున్నాఁడు గదా! ఇది యేమిటి?

గదాధర:—తిలస్మరాణీ! వీని యవస్థయే యిపుడు చూతియున్నది. పాపము. వీని వచనములు నాకించుకేని యుఁ గ్రోధము జనింపఁజేయఁ జాలవు.

మాయారాణి:—మనము వీనిని గడుజాగ్రత్తగఁ గాపాడవలసి యున్నది. నీవు వెడలి వెంటనే మన భిషగ్వరుని తోడ్కొని రమ్ము.

గదాధర:—చిత్తము. అటులనే కావించెదను.

మాయారాణి:—(కాంచనసింహునితో) ఓయీ! నీవు నా సమీపమునకు వచ్చి కూర్చుండుము. నీదేహారోగ్య మెటులున్నది?

కాంచన:—(మాయారాణిని సమీపించి కూర్చుండి) ఆరోగ్యము. ఆరోగ్యము. ఉన్నది. చాలావున్నది. మంచిది. ఔను సరియె!

మాయారాణి:—నీవెవ్వరవో నీవెఱుంగుదువా?

కాంచన:—ఆఁ. బాగుగ నెఱుంగుదును. నేను మహారాజరాజశ్రీ రాజకంఠీరవ శ్రీవిజయేంద్రసింహ మహీపాలు (కొంచెము యోజించి) కాదుకాదు. అతఁడిపుడు వృద్ధుఁడయియున్నాఁడు. నేను కుమార మహేంద్రసింహుఁడ నయ్యెదను. అహహా! అతఁడెంతటి సుందరాకారుఁడు! వాని రూపురేఖావిలాసంబుల బరికించిన యేమత్తకాశిని వానిపై మరులుగొనకుండును? కావున నేనిపుడు కుమార మహేంద్రసింహుఁడ నయ్యెదను. (కొంచెము యోజించి) ఇదియును సరికాదు. అతఁడింకను బాలుఁడు. వానికియ్యారితనమే తెలియదు. ఇయ్యారితనము లేనిదే నాకొక క్షణకాలమైనను దోచదు. ఆఁ. ఔను. నేనభయసింహుఁడ నయ్యెదను

బాగు బాగు. ఇదిమిక్కిలి బాగుగనున్నది. ఇదియే స్థిరము. నిశ్చయము. మహారాణీ! ప్రజలు నన్నభయసింహుఁడని పిలుచుచుండుటకు వెంటనే దండోరా వేయింపుము. ఆలసింపకుము.

మాయారాణి:—(నవ్వుచు) అటులనే కానిమ్ము. నేనుకూడ నిన్న భయసింహుఁడని పిలుచుచుందును.

కాంచన:—ఇదియే సరి. ఇదియే సమంజసము. దినమంతయు నాఁకటిబాధ పీడింపఁబడుచుండిన వాని కెట్టి యానందము చేకూరఁగలదో యట్టి యానందమే నిన్ను గొలుచువానికిఁ గలుగుచున్నది. మొలబంటిలోఁతు నీటియందు మునిఁగి చచ్చుటవలన నెట్టిముదము చేకూరఁగలదో యట్టి ప్రమోదమే నిన్నుఁ గొలుచువానికి లభించుచున్నది.

మాయారాణి:— (నిర్వేరపడుచు) కాంచనసింహా! ఇది యేమిటి?

కాంచన:—(శిరము మోదుకొనుచు) నాకర్మము. కర్మము. కట కటా! నేనెట్టి యవివేకిని, యజ్ఞానురాలిని కొలుచుచుంటిని? అట్టిజీవితము సరియైనదికాదు. అట్టి రక్తమాంసములవలని బ్రయోజనమేమి? నామాటల నెంతవఱకు గ్రహింపఁజా లవో, యెంతదనుక నాయభిలాష దీరదో, యంతదనుక నే నెవ్వరితోడను మాటలాడను. పలుకరింపను. నిద్రింపను. ఒకటిగాదు, రెండుగాదు, నాలుగుగాదు. వేయి. అయిదు వందలు. పెద్దనున్న-ఏమైననేమి? నేను చూడక మానను. చూచెదను. చూ చెదను.

మాయారాణి:—నీవేమి చూచెదవు?

కాంచన:—నేను చెప్పను. నీవే గ్రహించుకొనుము. లేక యూర కుండుము. అభ్యంతరమేమియు లేదు. ఎట్టియడ్డంకియుఁ

గలుగదు.

మాయారాణి:— కాంచనసింహా! పోనిమ్ము! అదియెట్టిదో కొంచెము వచియింపరాదా!

కాంచన:— (గహించుకొనుము. ఊహించుకొనుము.

మాయారాణి:— నీవు చూడని పదార్థమెట్టిది?

కాంచన:— చూచితిని. కాని, బాగుగఁ జూడవలెను.

మాయారాణి:— ఏమిచూడవలెను?

కాంచన:— గ్రహించుకొనుము.

మాయారాణి:— (కొంచెముగోపముతో) అదియేదియో కొంచెము చెప్పెదవా? లేక యిటులనే వదరుచుండెదవా?

కాంచన:— మంచిది. ఒకయక్షరము మాత్రము చెప్పెదను. గ్రహించుకొనుము.

మాయారాణి:— మంచిది. వచియింపుము.

కాంచన:— బం, బం, బం, బం, బ, బ, బ, ..."

మాయారాణి:— (నవ్వుచు) బంధితులను గాంచెదవా?

కాంచన:— అదియే! అదియే!!

మాయారాణి:— నీవు వారినిఁ జూచియుంటివి. మీరలేకదా వారిని పట్టి బంధించినది!

కాంచన:— మరలఁ గాంచెదను. నమస్కరించెదను. నృత్యమాడించెదను. తే, తై, తై, తోం, తోం, (లేచి గంతులువైచును.)

మాయారాణి కాంచనసింహు నధికముగ మన్నించుచుండెను. అతఁడే మాయారాణి మైయారులందఱిపైనను సర్దారుఁడు. మఱియు వాస్తవమం దతఁడు మిగులఁ జాఱుకరియగుటయే కాక మైయారితనమునం దసమానపండితుఁడు. ఈసమయంబున నతఁ డున్మత్తుఁడై యుండినను మాయారాణికి వానిపై విశేష దయాద్ర

ష్టిగలదు. మాయారాణి నవ్వుచు లేచి నిలిచి కాంచనసింహుని కరమును బట్టుకొని సురంగమార్గముగల గదిసమీపమునకు వానిని దోడ్కొనిపోయెను. మఱియు దానిద్వారమును దెఱచి కాంచనసింహునితో దానియందుఁ బ్రవేశించెను. ఆసురంగమందుఁగల కొన్ని కాఁచగోళములయందు సుగంధతైలపుదివ్వెలు వెలుగొందుచుండెను. పరిశాశము నలుగడల వ్యాపించియుండెను. మాయారాణి యాసురంగమం దేబదియడుగులదూరము నడచినపిదప నచట నిలచెను. ఆస్థానమందలి గోడ యందొక యలమారు గలదు. మాయారాణి మొలయందలి బంగరు గొలుసునం దొక తాళపుఁజెవులగుత్తి వ్రేలాడుచుండెను. మాయారాణి యాగుచ్ఛమును మొలనుండి వెడలించి దానియందలి యొక తాళపుఁజెవితో నాయలమారు తలుపులను దెఱచెను. దానిలోనికిఁ గాంచుటవలన గ్రిందికి దిగిపోవుటకుఁ గొన్ని తంతియలు నిర్మింపఁబడియుండుటఁ గాంచనసింహుఁడు గనుగొనెను. దానిలోపలను నొక గాజుకుప్పెయందు దివ్వె యొకటి వెలుగొందుచు నాస్థానమంతయుఁ బరిశాశవంతముగ నొనర్చుచుండెను. మాయారాణి కాంచనసింహుని వెంటఁదోడ్కొని యామెట్లమార్గమున గ్రిందికి దిగెను.

కాంచనసింహుఁడిపు డినుపగజములతో ద్వారము లమర్పఁబడియుండిన పెక్కుగదులుగల స్థానముయెదుటఁ దాను నిలచియుండుటఁ దెలిసికొనెను. ఆగదుల ద్వారములన్నియు దృఢంబగు బీగములవలన బంధింపఁబడియుండెను. వాటియందు శృంఖలములవలన వివశులై దుఃఖోదాసీనలతోఁ గూర్చుండియుఁ బరుండియునున్న బంధితులు కొందఱు చూపట్టుచుండిరి. ఆగదులన్నియు గోళాకారముగ నిర్మింపఁబడి యుండుటచే వేర్వేఱు గదులయందు బంధింపఁబడియుండినను బంధితు లొండొరులతో సంభాషించుట కనువు

గలిగియుండెను.

కాంచనసింహుని తొలిచూపు వజితసింహునిపైఁ బడెను. వానిని గాంచుటతోడనే కాంచనసింహుఁడు వికటాట్టహాసమొనరించి నలుదెసలఁ బరికించుచు నేమేమియో వదర నారంభించెను. కాని, యవి మాయారాణి కించుకైనను దెలియవాయెను. కాంచనసింహుఁడు మాయారాణిదెసఁ బరికించి, "ఛీఁ, ఛీఁ! నన్నీదురాత్ముల యెదుటికేల తోడ్కొనివచ్చితివి? నేను వీరి రూపములఁజూడ నొల్లను. నేను 'బం' మాత్రము చూచెదను. 'బం' చాలును. మఱేమియు నవసరములేదు. నీవిచట నెంతసేపు నిలచినను నేనొక క్షణకాలమైనను నిలువఁజాలను. 'బం' చూచెదను. 'బం' చాలును.

కాంచనసింహుఁడు 'బం' 'బమ్మ'ని వదరుచు నచటినుండి పారిపోయెను. మఱియుఁ దాను మాయారాణిని మొదట గలిసికొనిన స్థానమునకుఁబోయి కూర్చుండెను. కాంచనసింహుని యా కార్యాచరణమునుగాంచి మాయారాణి మిక్కిలి తొట్రుపడుచు వడివడి మెట్లపై నెక్కి కారాగృహద్వారమును బంధించి తనస్థానమునకుఁబోయి చేరెను. మఱియు నచ్చోటఁ గాంచనసింహుఁడు పెద్దపెద్ద నిట్టూర్పులఁబుచ్చుచుఁ గూర్చుండియుండుట నామె కనుగొనెను. మాయారాణి చెలికత్తెలును నచటఁ గలరు. వారినెల్లర నచట విడచియే యామె కాంచనసింహుని చేయిపట్టుకొని కారాగృహమునొద్దకుఁ దోడ్కొని పోయియుండెను.

మాయారాణి కాంచనసింహునితో, "నీవటులేల పరుగిడి పోయితి"వని ప్రశ్నించెను. అతఁడామె ప్రశ్నమున కేమియు బదులు పలుకక వెఱ్ఱిచూపుల నలుదెసలఁ బరికింపఁదొడంగెను. మాయారాణి మరల మరల వానిని ప్రశ్నించెను. కాని యతఁడు మితిలేని మౌనమును దాల్చియుండెను. ఆసమయంబున క్రవాని నెవ్వాలేనియుఁ

గాంచిన నతఁడు చెవిటివాఁడనియుఁ బుట్టుమూఁగయనియుఁ దలంపక మానరు. మాయారాణి చెలిమికత్తెయలును బరిచారికలును వానిని పలుకరించుటకుఁ బెక్కుభంగుల బ్రయత్నించి చెక్కుచెమర్చిరి. కాని, యతఁడెన్నిట నోరు దెఱవఁడయ్యెను. మాయారాణి కాంచనసింహునకు సంభవించిన యాకస్మికదురవస్థను దలపోయుచు నొకగంటకాలమువఱకుఁ గడపెను. అంత నొక భిషగ్వరుని వెంటఁదోడ్కొని గదాధరసింహుఁడచటికి వచ్చిచేరెను. ఆ భిషగ్వరుని వయస్సెనుబదివత్సరములకుఁ బైఁబడియుండెను.

ఆభిషగ్వరుఁ డాయపూర్వోన్మాదుని పరీక్షించి, "వీనికేదియో తీవ్రమగు మందొసఁగఁబడియున్నది. దానిప్రభావమువలననే యితఁడిట్టులఁ బిచ్చివాఁడయ్యెను. వెంటనే వీనికిఁ దగు చికిత్స గావించిన రెండుమూఁడుదినములలో నారోగ్యవంతుఁడు గాఁగలఁ"డని వారికెఱింగించెను. తదనంతర మావృద్ధభిషగ్వరుఁడు మాయారాణివలన నాజ్ఞాపింపఁబడి కాంచనసింహున కౌషధచికిత్సఁ జేయుటకుఁ దన సంచికట్టునుండి యొక మణిమయసంపుటమును వెడలించెను.

ఆ యపూర్వోన్మాదుని పరీక్షించుటయం దాభిషగ్వరునకెట్టి కష్టమును గలుగలేదు. కాంచనసింహుఁడును దనచేతి నాడిని జూపుట కెట్టియాటంకమును బెట్టలేదు. తుదకావెజ్జు స్వయముగ వానినోట నొక వటికను విడువ నతఁడు దానిని మ్రింగివైచెను. ఆ ధూర్తోన్మాదుఁ డావటికను మ్రింగెనని యెల్లరు భావించునట్లు లభినయించెను గాని, యతఁడు దానిని తన దంతములక్రింద దాఁచియుంచి కొంతసేపయినపిదప నెవరికెట్టి సందేహ మొదవకుండ దానినుమిసివైచెను.

కాంచనసింహుఁ డొక యరగంటకాలముదనుక నిటునటు గంతులువైచి తటాలున భూమిపైఁ గూలఁబడెను. మఱియుఁ దెల్లవాఱుదనుక నవ్విధంబుననే యచటఁ బడియుండెను. వైద్యరాజు వానినాడి బరీక్షించి, "నేనిపు డొసంగియుండిన యౌషధప్రభావము వలన వీనికిపుడు మూర్ఛగలిగియున్నది. ఇతఁడు స్వయముగ లేచుదనుక వీని నెవ్వరుఁ గదల్పరాదు. ఇతఁడు గన్నులు తెఱచినతోడనే బాగుగ మాట్లాడఁగలఁడని" పలికెను. కాంచనసింహుఁ డేమియు నెఱుంగని వానివిధంబున నాచికిత్సకుని పలుకుల నాలించుచుండెను. కాంచనసింహుని కనిపెట్టియుండుటకుఁ గొందఱు పరిచారికలను నియమించి మాయారాణి తన శయ్యాగారములోని కేగి యొక మృదులతల్పముపైఁ బవళించెను.

సూర్యోదయముగాకమున్నె మాయారాణి శయ్యనుండిలేచి కరపదప్రక్షాళణ మొనర్చి కాంచనసింహుఁడు పడియుండిన తావునకుఁ బోయిచేరెను. గదాధరసింహుఁ డంతకుఁబూర్వమే నచటికేతెంచియుండెను. మాయారాణి తనసమీపమున కరుదెంచి కూర్చుండిన సమాచారమును గ్రహించి కాంచనసింహుఁడు రెండుమూఁడు మాఱు లిటునటుఁ బక్కఁ బొరల్చి లేచికూర్చుండి యబ్బురముగూడిన చూపులతో నలుదెసలఁ బరికింపసాగెను.

మాయారాణి:—కాంచనసింహా! నీ దేహారోగ్య మెటులున్నది?

కాంచన:—నే నేమని వచియింతును! నే నిచటి కేల యరుదెంచితిననియు నా కంఠస్వర మిటులేల రుద్ధమగుచుండెననియు నాశ్చర్యచకితుఁడ నగుచుంటిని. మఱియు నా దేహమంతయు సూదులు గ్రుచ్చినటుల నొచ్చుచు స్వాధీనము తప్పియుండినటుల మిక్కిలి నిస్సత్తువ దోఁచుచున్నది.

మాయారాణి:—నీకింతకుఁబూర్వము పిచ్చ యెత్తియున్నది. ఆ

దయామయుండగు పుండరీకాక్షుఁ డెనలేని యక్కటికమూని నీప్రాణములను కాపాడియుండెను. మఱియు నొక్కమాత్ర వలననే యమోఘంబగు గుణము నొసంగెడు దివ్యౌషధమును నొసంగిన యాభిషగ్వరుఁడు ప్రశంసకుఁ బాత్రుఁడగుటయేగాక బహూకరింపఁదగినవాఁడు. మంచిది. ఇఁక నీ వృత్తాంతమెఱింగింపుము. నీకిట్టిస్థితి యేలకలిగినది?

కాంచన:—(గదాధరసింహునివైపునకుఁ బరికించి) నేనొక మైయాతుని మాయావాగుర దగుల్కొంటిని. కాని, నీవు నన్నిచట నెట్టిస్థితియందుఁ బరికించియుంటివో మొదట దాని నెఱింగింపుము.

గదాధర:—మిగతకార్యమును దీర్చుకొని నీవు జుమేలియాకు వెడలిపొమ్మనియు, నేను మృగాంకవతిని గలసికొని సానునయ వచనంబుల నామెను ప్రసన్నురాలినిగ నొనరించి యిటకుఁ దోడ్కొనివత్తుననియు డెలిపి, నీవా నిపాతగృహత్ఖానా నుండి వెడలియుంటివిగదా? అనంతరము నేనాకార్యమును దీర్చుకొని సురంగము వెలుపలకు వెడలితిని. మఱియు శివాలయమునకెదుట నొక వృక్షముక్రింద విచిత్రస్థితి నీవు కూర్చుండియుండుటఁ బరికించితిని. (అతఁడు గావించియుండిన పిచ్చిచేష్టలను, వానివచనములను జుమేనియా చేరువఱకు జరిగిన యద్భుతవిషయములను సాంగోపాంగముగ వివరించి తెలిపి) నీవు మృగాంకవతిచెంతకుఁ జనియుండలేదని తలంచెదను.

కాంచన:—(మాయారాణితో) నేనిపుడు వంచింపఁబడిన విధంబున నాజీవితమందింతదనుక నెన్నఁడెవరివలనను బ్రతారింపఁబడియుండలేదు. గదాధరసింహుఁడు వచియించిన విషయ

ములన్నియుఁ దగ్ధములు. నే నెపుడు సురంగమార్గమున శివాలయము వెలుపల కేగితినో, యపుడొక సాధారణుఁడగు కృషీవలుఁడు నాదృష్టిపథమునకుఁ జిక్కెను. అతఁడు నన్ను గాంచుటతోడనే పాదములపైఁబడి గద్గదికస్వరంబుతో, "మహాశయా! ఎవ్విధంబుననేనియు నాసోదరుని ప్రాణములను గాపాడుఁ"డని ప్రార్థింపసాగెను. "నీసోదరున కెట్టి యాపద సంభవించె"నని నేను వానిని ప్రశ్నించితిని. నా ప్రశ్నకుఁ బ్రత్యుత్తరముగ నతఁడు "అయ్యా! నాసహోదరుని యొకముదుసలి కొట్టుచు మిక్కుటముగ బాధించుచున్నది. వాని నెవ్విధంబుననైన దాని హస్తగతమునుండి తప్పింపు"డని యతిదీనతదోఁప నన్ను బతిమాలఁదొడంగెను. నేను వానివచనముల కక్కజపడుచు, "యిది యెట్టివింత! ఆవృద్ధురాలెంతదిట్టరి? ఇట్టి బలసంపన్నులగు నిరువురు సోదరులను బీడించుచున్నదని తలపోయఁదొడంగితిని. ఎట్టకేలకు నేను వాని వెంట నేగుట కుద్యుక్తుఁడనైతిని. అతఁడు నన్ను శివాలయమునకుఁ గొంతదవ్వునఁగల నొక పొదరింటిలోనికిఁ దోడ్కొని పోయెను. ఆచటఁ బెక్కండ్రు మనుజులు దాఁగి కూర్చుండియుండిరి. నన్ను గాంచుటతోడనే వారలచటనుండి లేచి నలువైపులనుండి ముట్టడించి నిలచిరి. వారిలో నొకఁడొక రజత పాత్రను నాకుఁజూపి, దీనియందు భంగు గలదు, దానిని గ్రోలు"మని పలికెను. నన్నటకుఁ దోడ్కొని పోయినవాఁడు సక్కనముగ నొక కృషీవలుఁడు గాఁడనియు నతఁడొక మైయాకుఁడనియు గ్రహించి, నేను దానిని గ్రోలుటకు నిరాకరించితిని. మఱియు నచటినుండి పారిపోవుటకుఁ దలంచితిని. కాని, వారలు నన్నొక యుదు

గైనను ముందునకుఁ బెట్టనీయరైరి. పగతులు దాదా పిరు వదిమందివఱకు నుండుటచే వారిని నే నేమియుఁ జేయఁజాల నైతిని. తుదకు వారలందఱుఁ గలసి నన్నుఁ బట్టుకొని భూమిపైఁగూలఁద్రోసి మోదదొరఁకొనిరి. నేనెపుడు వివశుఁ డనైతినో యపుడు వారలు బలాత్కారపూర్వకంబుగ, భంగో లేక మఱి యేదైన పదార్థమో నాకుఁ బట్టించిరి. అటుపిమ్మట నేమిజరిగియుండెనో యది నా కిసుమంతయుఁ దెలియదు.”

కాంచనసింహుఁడు కొంత సేపటివఱకుఁ బలువిధంబులగు నద్భుతసమాచారములను దన నేర్పుపెంపున వివరించి తెలిపి, మాయారాణి మానసమునకు ముదం బొడఁగూర్చెను. తదుపరి నామెతో, “నా దేహారోగ్యము చెడియున్నది. కొంత సేపటివఱకు నే నీయుద్యానమందు సంచరించు టుచితముగఁ దలంచుచుంటిని. కాని, యేమి సేయుదును? మిగుల నశక్తుఁడనై యుంటిని. స్వయముగ దీనియందుఁ గుర్చిమ్మరివచ్చుటకు నాకు సాహసము గలుగ” కున్న దనెను. అంత మాయారాణి వానితో, “భీతిల్లఁ బనిలేదు. నీయను చరుఁడు గదాధరసింహుఁడు నిన్నీతోఁటయందుఁ ద్రిప్పి తీసికొని రాఁగలఁడు. ఈసింగారపుఁదోఁటయందలి నిర్మలవాయువును బుష్ప సుగంధమును నీకుఁ గొలఁది గొప్ప లాభమును సమకూర్పఁగల” వని పలికెను.

తుదకుఁ గదాధరసింహుఁడు గాంచనసింహుని చేయిఁబట్టు కొని యాయుద్యానవనమందు వానిని బాగుగఁద్రిప్పెను. ఈనెపం బున నభయసింహుఁడా యుద్యానవనమును నచటి మందిరములను బాగుగఁజూడఁ గలిగెను. కొంత తడవందు విహరించిన పిదప గదాధరసింహుఁడు గాంచనసింహుని మరల మాయారాణిసమీప

మునకుఁ జేర్చెను. అంత నొకపరిచారిక యచటికేతెంచి, కరము లను జోడించి, "తిలస్మమహారాణీ! ఎవ్వఁడో యొకఁడు దమ దర్శ నాభిలాషియై యరుదెంచి, ద్వారముకడ నిలచియున్నాఁడు. వికృతాకారుఁడు. కాటుకకంటె మిగుల నల్లని దేహముగలవాఁడు. అతఁడు దాను కాంచనసింహుఁడననియుఁ దన్నొకయైయ్యారుఁడో వంచించి, తన దేహమంతటను రంగుఁ బ్రామియుండెననియు, నది యెంతప్రయత్నించినను వదలిపోకున్నదనియుఁ బలుకుచుండె"నని, విన్నవించెను.

మాయా:—ఏమి! ఆశ్చర్యము! ఐయ్యారునివలనఁ బూయఁబడిన రంగు తొలఁగిపోకున్నదను విషయము నేఁడు క్రొత్తగ విన వచ్చినది. రంగులయందు గాజువాఅనిరంగులు గలవు. కాని, వేనినైనను యైయ్యారులు సహజముగఁ దొలఁగింపఁ గలరు. (నవ్వి) తనదేహమునందుఁ బూయఁబడినరంగును వెడలింపఁజాలకుండుటకుఁ గాంచనసింహుఁడంత తెలివి హీనుఁడు గాఁడు.

కాంచన:—తాళుఁడు! తాళుఁడు!! నన్నువంచించి బలాత్కారపూర్వకముగ భంగపఱచి ద్రావించిన ధూర్తుఁడు వాఁడే కావల యును. (పరిచారికవైపునకుఁ బరికించి) వానిమోముపై గాయపుమచ్చ లెవ్వియేనియుఁ బొడగట్టుచున్నవా?

పరిచారిక:—ఔను. కొన్ని గాయపుమచ్చలు గలవు. కాని, యవి చాల పురాతనపుమచ్చలవలెఁ జూపట్టుచున్నవి.

కాంచన:—వాని కనుబొమల సమీపమునగూడ నొకగాయపు మచ్చ యుండెనా?

పరిచారిక:—ఔను. ఒకయడ్డుమచ్చ గలదు. దానివలన నతఁడెన్నఁడో లాటీదెబ్బఁ దినియుండినటులఁ దోఁచుచున్నది.

కాంచన:—చాలును! చాలును!! వాఁడేవీఁడు. చూడుము! వాఁడు పారిపోకూడదుసుమా! కాంచనసింహుఁడిచటికి వచ్చి చేరి యుండెనని వాఁడెఱుంగఁడుగాఁబోలు. (మాయారాణి వైపు నకుఁ బరికించి) ఇచట నొక తెరనుగట్టించి వానిని బిలిపింపుఁడు. నేనుకూడ తెరచాటున నుండెదను. గదాధరసింహుఁడు తెర వెలుపల నుండఁగలఁడు. వాఁడు వీనినిగాంచి గుర్తించునో లేదో కనుగొందము.

మాయా:—(పరిచారికవైపునకు బరికించి తెరకట్టుట కాజ్ఞాపించి) వానిని నియమానుసారముగ నేత్రములపై వసనమునుగట్టి యిటకుఁ దోడ్కొనిరమ్ము.

పరిచారిక:—అతఁడిచటి హద్దానవాలన్నింటిని పూర్తిగఁ దెలుపుచున్నాఁడు.

కాంచన:—అగుచో, నతఁడొక గజదొంగయై యుండును. అతఁడిచటి కెపుడైన వచ్చియుండిన యాశ్చర్యమేమియుఁ గలదు? మంచిది! మీరు మీనియమమును బాటింపుఁడు.

ఆజ్ఞయైనవెంటనే పరిచారిక లచట నొక తెరనుగట్టిరి. ఎవతె కాంచనసింహుని సమాచారమును గొని తెచ్చియుండెనో యాపరిచారిక వానిని దోడ్కొని వచ్చుటకు మరల సింహద్వారమువైపున కేఁగెను. మఱియు వానిని వెంటఁదోడ్కొని యచటికి శీఘ్రముగ మగుడివచ్చెను.

ఇచట నాయుద్యానముయొక్క కొలఁది వృత్తాంతమును లిఖించుట మావిధ్యుక్తధర్మముగఁ దలంచుచుంటిమి. అది నూట యిరువది యకరముల వైశాల్యము గలిగి దృఢప్రాకారముల మధ్య గలదు. దానికి నలువైపులఁగల ప్రాకారములు మిగుల సుదృఢములై దాదాపు ముప్పదియైదడుగుల యెత్తుగలిగి యుండెను.

ఆగోడల వైభాగమందు మిగుల వాఁడిగల యినుప కంటకములును గాజుముక్కలును బొదుగఁబడి యుండెను. ఎంతటి నిపుణుఁడగు నైయ్యారుఁడైనను నాగోడలను దాఁటి యాతోఁటలోనికిఁ బోవుటకు సాహసింపఁజాలఁడు. ఆ ముండ్ల కారణమున నాగోడపై నితంపమును విసరుటకు వీలుగలిగియుండినను నాకంటకములు మిక్కిలి పదనుగలిగి యుండుటచే నాని తోఁటప్రాకారముపై నెక్కుట మిక్కిలి కష్టసాధ్యమే కాక యసంభవము. ఆ నాలుగు ప్రాకారములకు మధ్యగలభూమిఁ (మనము దేనిని యుద్యానమని వ్యవహరించుచుంటిమో) నాలుగుభాగములుగ విభజింపఁబడియుండెను. తూర్పువైపున మిగుల రమ్యతరంబగు సింహద్వారముగలదు. ఆ ద్వారములోపల మొదటి భాగ మనందగు నాతోఁట భూమియంతయు నిటికసున్నముతో గప్పఁబడి సాఁగచ్చు చేయఁబడి యుండెను. పశ్చిమదిశయందనఁగా నీభాగమున కంతమం దిరువది మూరలు వెడల్పును నంతకంటె నెత్తునుగల నొకగోడ తోఁట వెడల్పు మేరకుఁ గలదు. సిపాయిలకుపయోగార్థము దానికిరిందఁ బొక్కుగదులు నిర్మింపఁబడియుండెను. మఱియు నాగోడపై నెక్కుటకు మిక్కిలి సొంపగు సోపానపరంపరలు గలవు. దానిపైకిబోవుటవలన నాతోఁటయొక్క రెండవభాగము బాగుగఁ జూపట్టుచుండును. మఱియు నా సోపానములమీఁదుగనే యాగోడపై నెక్కి యావలివైపునఁగల మెట్లపయినుండి యాతోఁటలోనికిఁ బోవలసియుండును. ఈమార్గముదప్ప యా రెండవభాగపుఁదోఁటలోనికేఁగుటకు వేఱుమార్గమెద్దియును లేదు. ఆసింగారపుఁదోఁటయొక్క రెండవభాగమందే మాయారాణి కొలువుకూటము గలదు. దానియందుఁ బ్రవేశించి జైమినీప్రసాదు మున్నొకమా యామాయారాణిని పరికించియుండెను. మొదటిభాగపుఁదోఁటకంటె నీతోఁట

మిగుల సొంపుగ నలంకరింపఁబడి కడుమనోజ్ఞముగఁ దనరారుచుండెను. మఱియు మూఁడవభాగపుఁదోఁటలోని కేగుటకు మార్గము మాయారాణి నివసించు మందిరములోనుండియే కలదు. ఆభాగపువృత్తాంతమును వివరించుట మిక్కిలి కష్టసాధ్యము. అయినను దానియందుఁగల మందిరములను గొంత వర్ణింపకఁ దీరదు. దానియందు సరిమధ్య మిగుల నెత్తైన యట్టాలకమొకటి గలదు. ఆబురుజునకు నలుదెసలఁ గొన్నికట్టడములు నిర్మింపఁబడియుండెను. వానియందలి వసారాలు, గదులు, యంతర్భవనములు మున్నగు వాని నిచట వివరింపఁజాలము. కారణంబేమన, వానికిఁ దిలస్మువిషయములతో సంబంధము గలదు. మేమిచ్చోట నాబురుజులోనుండియే నాల్గవభాగపుఁదోఁటలోనికిఁ బోవుమార్గముగలదనిమాత్రము సూచించుచుంటిమి. ఆ నాల్గవభాగపుఁ దోఁటయందలి విషయములను దలంపునకుఁ దెచ్చినమాత్రముననే మాహృదయము ప్రకంపించుచున్నది. దేహము జలదరించుచున్నది. హస్తము వడవడ వడంకుచున్నది. కావున, గుండె రాయిజేసికొని ధైర్యమును జిక్కఁబట్టి రాఁబోవు సందర్భములయందు సమయోచితముగ నాహృదయవిదారకంబులగు విషయములను వర్ణించుటకుఁ బ్రయత్నించి చూచెదము.

అశ్శృంగారవనసింహద్వారము నొద్దకుఁ జేరియుండిన కాంచనసింహుని దోడ్కొని వచ్చుట కాపరిచారిక యచటినుండి వెడలిన పిదప వేషధారియగు కాంచనసింహుఁడు (అభయసింహుఁడు) మాయారాణితో "బలాత్కారపూర్వకముగ నేదియో ద్రావించి నన్నున్మత్తునిగ నొనరించి యుండిన యాదుష్టురాలైయుండియు నీయాడురుఁద్రయత్నముగ నిటటికే తెంచుట యాదయామయుండగు పరమేశ్వరుని కరుణావిశేషమనియే తలంపవలె"నని పలికెను.

మాయా:—అతఁడిచటికి కేతెంచి యెట్టిచతురోక్తులను బలుకునో, యెట్టియుక్తిని ప్రియుక్తపఱచునో మన మొకించుక బరికింప వలసి యున్నది.

కాంచన:—అతఁడిచటికిఁ జేరుట తడవుగ, వానికరపాదలకు శృంఖములను దగిలించ వలెను. అందువలన నన్నాతఁడు గాంచి పారిపోవుటకుఁ బ్రియత్నింపఁజాలఁడు.

మాయా:—నీయిచ్చచొప్పున గావింపుము. కాని, యామైయ్యారుఁడు నిన్ను బిచ్చివానిగ నొనరించి, నీయెడలఁ జెడుగా వర్తించియుండియుఁ దనరూపమును మార్చుకొనక నిచటికే తెంచుట, నన్నధికాశ్చర్యమందుఁ జిక్కఁజేయు చున్నది. ఐయ్యారులవలన నిట్టిప్రమాదము సంభవింపరాదు. అతఁడు నీరూపమును|గాని మన పరిజనులలో నొకరి రూపమునుగాని దాల్చుకొని యరుదెంచుట యెంతయేనియు సమంజసము.

అభయ:—నిక్కువము! కాని, యతఁడిపుడు గావించియుండినదియు సరియైనదే! కారణంబేమన, నతఁడు నన్నుగాని, మనపరిజనులలో నొకరినిగాని, బంధించి యుంచినపుడే యటులొనరించుట యుక్తము. కాని, యిపుడు రూపమును మార్చుకొనుట యంత యవసర మైనదిగాదు.

మాయా:—పోనిమ్ము! నిన్నుబంధించి యుంచకఁ గేవలము పిచ్చివానిగనొనరించి యుంచుటవలన వానికిఁగలుగు ప్రయోజనమెద్దియో నీవే యోజింపుము. అతఁ డవశ్యము పొరబడి యుండెననియే భావింపవలసియున్నది.

ఇవ్విధంబున బలికి మాయారాణి యెద్దియో యోజించుకొనుచు వేషధారియగు కాంచనసింహునిపై నొక విధంబగు తీక్ష్ణదృష్టిని బ్రసరింప జేసెను. కాని ంగని తనపై నాతెంకు

శంకజనించె ననియుఁ దన్నామె యేదియో ప్రశ్నింపక మానద
నియు గ్రహించి యభయసింహుఁడించుకేనియుఁ జలింపక గంభీర
భావమునుదాల్చి కూర్చుండి యుండెను. తత్కారణంబున మాయా
రాణికి వానిపైఁగల సందేహము విశేషరూపంబున వృద్ధి పొందదా
యెను. కొంతసేపటివఱకు సామాన్యవిషయములను ముచ్చటిం
చుచుఁ గూర్చుండియుండిరి. కొంతవడి కాపరిచారిక యసలు కాంచ
నసింహుని వెంటఁదోడ్కొని యచటికి వచ్చిచేరెను. మఱియుఁ దన
యేలికసాని యాజ్ఞానుసారము వానిని తెరవెలుపలఁ గూర్చుండఁబెట్టి
వాని నేత్రములపై బంధించిన వసనమును తొలఁగించి వైచెను.
అతఁడు నలువైపులకు దృష్టిసారించి చూచినపిదప "నేను ప్రాణము
లతో నాయింటికి వచ్చిచేరుట మిక్కిలి సంతోషవిషయము. (చేతి
తో చూపుచు) ఈశృంగారవనమును, నా యనుచరులను, నే నెంత
యుఁ బ్రసన్న వీక్షణంబులఁ బరికించుచుంటిని. కాని, నా కెన్నఁడు
మఱుఁగుపడని తిలస్మమహారాణి నేఁడిటులఁ దెరచాటున గూర్చుం
డుటవలన నేనబ్బురపడవలసి వచ్చుచున్నది. అకటా! నేనేమని వచి
యింతును? ఈమహారాణి నా వికృతాకారమును గని సందేహించి
యుండును. కాని, నేను నిక్కంపుఁ గాంచనసింహుఁడనని నిశ్చయప
ఱచుదనుక నన్నామె విశ్వసింపరాదు. (గదాధరసింహునివైపునకు
సంకేతించి) నా యపూర్వమిత్రుఁడు గదాధరసింహుని వర్తనము
గూడ నాకు మిగుల విచిత్రముగఁ దోచుచున్నది. అతఁడు నా యు
నికి నరయ నిసుమంతేనియు శ్రమ గానఁడాయెను. బహుశః దాని
కొక కారణ మవశ్యము గలిగియుండెనని నేను భావించుచుంటిని. నన్ను
వంచించి నాకిట్టి వికృతరూపమును బ్రసాదించిన ధర్మావతారుఁ
డగు నైయ్యారుఁడు నారూపమునుదాల్చి వీని ననుసరించి యుండవ
లెను. కాని, ఆశ్చర్యము! నేను నలువైపులకు దృష్టిఁ బ్రసరించి

వీక్షించుచుండినను వాని నిచటఁ గనుగొనఁజాలకుంటిని. మంచిది. అతఁడిచటికే తెంచియుండిన నిక్కంపుఁ గాంచనసింహుఁడు నేనో లేక యాతఁడో తెలిపియుండును. వేయేల! ఈతోఁటయొక్క నాల్గవభాగపు వృత్తాంతమును బ్రశ్నించిన మాత్రముననే వాని కౌశలమంతయు వెల్లడిగాఁగలదు."

ఆ కాంచనసింహుఁ డచటికిఁ జేరినంతనే, వానినోట వెడలిన వాక్యము లందఱిపైనను దమప్రభావమును బొందుపఱచెను. మఱియు మాయారాణి తన మానసమం దుదయించుచుండిన వివిధ భావంబుల నధికకష్టంబున నడఁచిపట్టి తన్ను సంభాళించుకొని మరల నొక వక్రదృష్టి నభయసింహునిపైఁ బఱచెను. ఇచట నపూర్వమగు పూఁదోట యొకటి గలదనియు దానిభాగముల విషయమున బ్రశ్నింపఁబడుననియుఁ బాప మాయభయసింహుఁడేమి యెఱుంగును?

"అయ్యో! ఇపుడు పరిస్థితి చెడివచ్చినది గదా! రాకుమారులను బంధవిముక్తులనుగ నొనరించుట యటుండ నే నిచటినుండి తప్పించుకొని పోవుటయే దుస్తరముగ దోఁచుచున్నది. నే నిచటనుండి వెలుపలకుఁ బోఁగలిగిన బగతుఱను వంచించి యేనామోపాయంబుననో రాకుమారులను బంధవిముక్తులనుగ నొనరించుటకుఁ బ్రయత్నింపఁగలను. అకటా! యీతోఁట గుప్తరహస్యముల నే నెఱుంగనుగదా? ఇఁక వీరి ప్రశ్నముల కెటుల బ్రత్యుత్తర మొసంగఁగ" లనని, యభయసింహుఁడు పరిపరివిధంబుల యోజింపసాగెను.

అసలు కాంచనసింహుఁడు పైవిధంబున బలికి తనపలుకుల కెవ్వరేనియుఁ బ్రత్యుత్తర మొసంగుదురని ప్రతీక్షించుచుండెను. కాని, మాయారాణి యనుజ్ఞలేనిదే వానిపలుకుల కెవరు బదులు పలుకఁ గలరు? చతురయు, నసాధారణప్రజ్ఞానిధియునగు మాయా

రాణి యేదీర్ఘాలోచనయందుఁ జిక్కియుండెనో మనకుఁ దెలియదు. ఆమె యొక యరగడియకాలము దనశిరమువంచి కూర్చుండి యుండెను. కొంతవడి కామె చైతన్యయై యొకపరిచారికవైపునకుఁ బరికించి, “గదాధరసింహు నిటకుఁ బుత్తెంపు”మని యాజ్ఞాపించెను.

గదాధరసింహుఁడు దెర లోపల కరుదెంచి మాయారాణి కెట్టెదుట నిలచెను.

మాయా:—ఇపు డేతెంచి యుండిన మైయారుఁడు మిగుల ధూర్తుఁడుగను దుష్టుఁడుగను దోఁచుచున్నాఁడు. మఱియు మంచి వాక్పటిమగలవాఁడు. నేను వానితోఁ గొంత సంభాషింప వలసియున్నది. కాని, నాకుఁ దల నొచ్చుచుండుటచే నివుడు వానితోఁ బ్రసంగింపఁ జాలను. నీవు వానిని గొనిపోయి నాల్గవనంబరు గదియందుంచి వానికిఁ దగు నేర్పాటులను గావింపుము. నాకుఁ గొంత స్వస్థత చేకూరినపిదపఁ జూడ నగును.

గదాధర:—మీపలుకులు మిగుల యుక్తియుక్తములు. కాంచనసింహునికూడ...........”

మాయా:—ఔను. కాంచనసింహుఁడు గూడ రెండుమూఁడు దినములవఱకు నీతోఁటయందుఁ గడపుట మంచిది. ఇతఁడు మిగుల బలహీనుఁడుగఁ జూపట్టుచున్నాఁడు. ఈసుందరోద్యానమందలి జలవాయువులు వీని నారోగ్యవంతునిగ నొనరింపఁగలవు. కావున నీతోఁట మూఁడవభాగమందలి రెండవ నంబరుగది వీనికి మిగుల నుపయుక్తమైనదిగఁ దలంచుచుంటిని.

గదాధర:—మొదట నా మిత్రుఁడు గాంచనసింహుని విషయమున దగు కట్టుబాటులను గావించి, తదనంతర మీదుష్టమైయా

రని జతనపఱచుటకుఁ గోరుచుంటిని.

మాయా:—మంచిది! అటులనే కావింపుము.

గదాధర:—(వేషధారియగు కాంచనసింహునివైపునకు బరికించి)

మిత్రమా! లెమ్ము! నిన్నాతోఁటలోనికిఁ జేర్చి వచ్చెదను.

తనకౌశలమంతయుఁ జెన్నటివోయెనని యుఁ, దానచటి నుండి తప్పించుకొనిపోవుట కష్టసాధ్యమనియు నభయసింహునకు నిశ్చయముగఁ దోఁచుచున్నను నతఁడించుకేనియుఁ జలింపఁడాయెను. మఱియు నతఁడు బాగుగ యోజించి, యిపుడు మిన్నక గదాధర సింహునివెంట నేగుటయే శ్రేయంబని నిశ్చయించుకొనెను.

అభయసింహుని వెంటఁదోడ్కొని గదాధరసింహుఁడు సురంగమార్గముగల గదిలోనికిఁ బ్రవేశించెను. ఆగదియందలి గోడలయందుఁ జిన్నయలమారులు గొన్ని కలవు. గదాధరసింహుఁ డా యలమారులలో నొకదానిని దెఱచినతోడనే యది రెండవగది లోనికిఁ బోవు మార్గమని అభయసింహుఁకు దెలిసికొనెను. గదా ధరసింహుఁ డభయసింహుని వెంటఁదోడ్కొని యారెండవగది యందుఁ బ్రవేశించెను. కాఱుచీఁకటుల కిరవగు నాగది యెంతపెద్ద దియో దానిపొడవు వెడల్పులెంతగలవో యువి యభయసింహు నకుఁ దెలియకుండెను. ఆగదియందుఁ బది పదునైదడుగులదూరము వెడలిన పిదప గదాధరసింహుఁడు వానిచేగుత్తెను బట్టుకొని యచటఁ గూర్చుండఁబెట్టెను. అంత నచటి భూమి కదలుచుండి నటుల నొకవిధంబగు ధ్వని వానికి వినిపించెను. తత్కారణంబున గదాధరసింహుఁ డేదియో యొక మరనుద్రిప్పెనని యభయసిం హుఁడు గ్రహించుకొనెను.

దేనిపై నాయిద్దఱు నిరువురుఁ గూర్చుండి యుండిరో యా భూభాగమ్ముసరసర క్రిందివైపునకు దిగుచు కొంతసేపటి కది యను

గు తట్టునఁగల మఱియొక భూమితోఁ దాఁకి నిలచిపోయెను. తదనంతరము గదాధరసింహుఁ డభయసింహుని చేయిఁబట్టుకొని యొకవైపునకుఁ బడి యిరువది యడుగుల దూరమేగిన పిదప వాని కరమును విడచివైచెను. మరల నట్టి విధంబగు ధ్వనియే వానికి వినిపించుటవలన దాము క్రిందికి దిగివచ్చిన భూభాగము దిరిగి యథాస్థానమునకుఁబోయి చేరెనని యభయసింహుఁడు దెలిసికొనెను. అంత నొకవైపుననుండికొంతప్రకాశము వానికిఁ గోచరించుటచే నభయసింహుఁ డావైపునకు దారిపట్టెను. కాని, తన వెంట గదాధరసింహుఁ డేతెంచుచుండిన యలికిడి వానికి వినిపింపకుండుటచే నచట నిలిచి వానిపేరెత్తి పిలువసాగెను. బదులెద్దియు వానికి వినుపింపకుండుటచే గదాధరసింహుఁడు దన్నాస్థానమందు బంధించి వెడలిపోయెనని యభయసింహుఁడు దెలిసికొనెను. మఱియు నతఁడు నిరుపాయుఁడై మరల నాప్రకాశము జూపట్టుచుండిన వైపునకు దారిపట్టెను. అతఁ డాస్థానమునుండి యిరువదిరువదియైదడుగుల దవ్వునకు వెడలినపిదప వానికొకద్వారము చూపట్టెను. అభయసింహుఁ డాద్వారమును దాఁటి మిగుల మనోహరంబగు నొక శృంగారవనమందుఁ బ్రవేశించెను. అచటి పూలమొక్కలపై నెవ్వరో యిప్పుడే జలమును జిలుకరించి యుండినటులఁ బొడకట్టుచుండెను. కాని, యచట నొక మానవమాత్రుఁడైనను వానికి జూపట్టకుండెను. ఆపూఁదోఁటయందుఁ బుష్పవృక్షముల కంటె ఫలవృక్షములు విస్తారముగఁ గలవు. మఱియు నాతోఁటయం దొక చిన్నవెల్లువయుఁ బ్రవహించుచుండెను. దానియందలి జలము ముత్యములవలె దేటయై యుండుటవలన దానియడుగుభాగమందలి గులకరాళ్లుసహితము స్పష్టరూపంబునఁ జూపచుట్టుండెను. అభయసింహుఁడు మిగుల నుదాసీనతతోడను నబ్బురముతోడను నాస్రవంతీతీరమునఁగూర్చుండి

వివిధాలోచన నిమగ్నమానసుఁడై యుండెను.

ఇపుడు దాను కాంచనసింహుఁడనని బొంకి మాయారాణిని గాని యామె పైమ్యారులనుగాని నమ్మించు యోగ్యత వానికి లేదు. అతఁడు గదాధరసింహుని వెంట నాతోఁటలోనికేగు సమయంబుననే వాని గుట్టంతయుఁ బట్టబయ లయ్యెను. ఏమి! కాంచనసింహుఁడు గదాధరసింహునివెంట నాస్థానమెరుంగని వాని భంగి నూరక వెడలియుండునా? ఇపుడు వానిని కాంచనసింహుఁడని మాయారాణిగాని యామె పరిజనులుగాని విశ్వసింపగలరా? కాదు కాదు. అటులెన్నటికిని గాదు. ఈవిషయము లన్నింటిని తలఁబోసియే తన్నాస్థానమున బంధించి యుంచిరని యభయసింహుఁడు నిశ్చయించు కొనెను.

ఇట్టివిధంబులగు పెక్కువిషయములను దలపోయుచుఁ దుదకచటి మందిరములను బరిశీలించి వచ్చుతలంపుతో నభయసింహుఁడానదీతీరము నుండి లేచెను. కాని, ద్వారముపైఁ బెద్దయంకెతో రెండు (౨) యని వ్రాయఁబడియుండిన గదితలుపులుదక్క మిగతయన్నిమందిరములును గదులును బంధింపబడి యుండెను. రెండవయంకమును గాంచుటతోడనే యభయసింహునకు మాయారాణియాజ్ఞ జ్ఞప్తికి వచ్చెను. ఆగది కొక ద్వారమును మూఁడు నాలుగు చిన్నచిన్న గవాక్షములును గలవు. దానియందుఁ బరిశుభ్రమగు పక్కయొకటి పఱచఁబడి యుండెను. దానిపైఁ గొన్ని యొఱుఁగు దిండులును గలవు.

అభయసింహున కాఁకటి బాధ మిక్కుటముగ వేధించుచుండెను. అందుఫలములకుఁ గొఱఁతలేదుగదా! అతఁడు గొన్నిఫలములను భుజించి యచటి నదీనిర్మలోదకమును ద్రావి కుక్షి నింపుకొనెను. మఱియు రెండవయంకెగల గదియే తన నివాసస్థానముగను చెఱసాలగను భావించుకొనెను.

———

౨

రాత్రిసమయము. అర్ధరాత్రము గడచియుండెను. అభయ సింహుఁడాగది వెలుపల వసారాయందుఁదలగడపై వ్రాలి పరుండియుండెను. ఆగదియందు దివ్వెను వెలిగించి, ప్రకాశము గలిగించుటకు గట్టి పరికరములును లేవు. మనస్సువిప్పి పోవుటకెవ్వరితోడనైనను సంభాషించుటకు వానిసమీపమున నొకమనుజుఁడైనను లేఁడు. కానాయద్భుతమగు తోఁటనుండి వెలుపలకేగి, రాకుమారులను బంధవిముక్తులనుగ నొనరించు నాశ వానికివుడు గంటి పోవుచుండెను. వివశుఁడై-నిరుపాయుఁడై యభయసింహుఁడు వివిధాలోచనలయందుఁజిక్కి యావసారాకు యెదుట విస్తారముగను దట్టముగను బెఱిగియుండిన వృక్షములపైఁ దనచూపులను బర్వోత్తించుచుండెను.

అంత నాకస్మికముగ నావృక్షముల సందులనుండి యొకప్రకాశము వానికి గోచరించుటచే నతఁడు సంభ్రమ విస్మయాందోళిత హృదయుడగుచుఁ దదేకదృష్టి నావైపునకుఁ బరికింపఁ దొడంగెను. కొంతవడికొకమనుజుఁడు చేతనొకలాంతరును గొని తనదెనకే తెంచుచుండుట నతఁడు దెలిసికొనెను. మఱియు నామనుజుఁడతి వేగముగా నభయసింహుని డగ్గరించిఁ "మాయాకు జై" యని గంభీర స్వరంబుతోఁబలికెను. ఆమనుజుఁడు సిపాయిదుస్తులను ధరించియుండెను. మిగుల నల్లగను గుఱచగను బెఱిగియుండిన గడ్డము వానిముఖమండలి యధికభాగమును గప్పియుంచెను. సామాన్యమగు కాయము గలవాఁడు. బలిష్ఠదేహుఁడు. అతఁడొకానొక మైయారుఁడు గావలయునని తలంచి యభయసింహుఁడును "మాయాకు జై" యని బదులుపలికెను.

సిపాయి:—ఓచతురుఁడా! నీవు మంచియుక్తినే కావించియుంటివి. కాని, వేగిరించి కార్యమును జెఱచివైచితివి.

అభయ:—యుక్తి యెట్టిది! వేగిర మియ్యది?

సిపాయి:-మాయారాణి శృంగారవనములోనికి జొరుట కభిలషించు వైయారుఁడు పిచ్చివానిరూపమునగాని మఱియొక తీరున బ్రవేశింపఁ జాలఁడనుట నిర్వివాదాంశము. కాని, నీవు వేగిరప డితివి. ఇంకను రెండుమూఁడు దినములవఱ కట్టి విధంబుననే పిచ్చివాఁడ వై యుండుట సముచితము. దాన,నిక్కంపు కాం చనసింహుని పలుకులకుఁ బ్రత్యుత్తరమొసంగు భాద్యత నీకు లేకుండును. మఱియు నీతోఁట నాల్గవభాగపు రహస్య ములను నీవుపరిశ్నింపఁ బడకుందువు. ఇపుడు నీవు నిక్కంపు కాంచనసింహుఁడవు గావనియు నొకానొక వైయారుఁడ వనియు నెల్లరకుఁ దెల్లమై యుండెను.

అభయ:—మంచిది! మాయారాణి యెటులఁ దలంచిననేమి? నీవి పుడు నాసమీపమున కేల యరుదెంచితివి?

సిపాయి:—నీవృత్తాంతమును దెలిసికొని సౌఖ్యమగు విధంబునఁ దోడ్పడుటకు.

అభయ:—నేను నిక్కమముగాఁ గాంచనసింహుఁడ ననుట దక్క నితర మేమి తెలుపఁగలను?

సిపాయి:—(నవ్వుచు) బాగుబాగు! నీదేహారోగ్య మింకను స్థిమి తము పడినటులఁ దోఁచుటలేదు. నీవు నాపై విశ్వాస మునిచి నీనిజవృత్తాంతమును వివరింపుమని మరలఁ దెలుపు చుంటిని.

అభయ:—నేనొక వైయారుఁడనని నీవు దలంచునపుడు, నినుఁబో లు నపరిచితునిపై నయ్యారులొక్కమాటుగ విశ్వసింపఁజా లరనియు నీవెరింగియుందువు.

సిపాయి:—ఔను! నీపలుకులు నిక్కమములు. వైయారు లొక్క మాఱుగ నితరులను నమ్మజాలరు. కాని, నాయొద్దనట్టి పదా

ర్థమొండుగలదు. దానివలన, నీవు విధిలేక నన్ను విశ్వసింప వలసి యుండును.

అభయ:—(ఆశ్చర్యముతో) నీయొద్ద నట్టి ప్రభావ సమన్వితంబగు నపూర్వపదార్థ మేది గలదు? నీవింత దిటవుతో మాట్లాడు చుంటివి?

సిపాయి:—*“నేమచీ రిక్తగంథ”

“నేమచీ రిక్తగంథ” ఈశబ్దమం దెట్టి ప్రభావము గలదో తెలియదు. ఆమాటను వినిన మాత్రముననే వాని దేహము, గగుర్పాటునొందెను. మోము క్రిందివైపునకు వ్రాలెను. కొంతసేపటివఱకు నతఁడభయసింహుఁడు గాఁడనియు నొక శిలావిగ్రహమనియుఁ దోచుచుండెను. తుద కతఁడొక దీర్ఘనిశ్వాసమును బరిత్యజించి లేచి నిలచెను. మఱియు నాసిపాయి కరమును బట్టుకొని “నిన్ను నా యనుచరులలోని వాఁడవుగ తలంపవలెనో లేక శత్రుకోటి లోని వాఁడవుగ భావింపవలెనో యిపుడు వచియింపు” మని పలికెను.

సిపాయి:—నేనా రెండు తెగలలోని వాఁడనుగాను.

అభయ:—ఇది యింకను నద్భుతముగ నున్నది. (కొంచెము యోజించి) కానిమ్ము. నిక్కువము! నీవుదొంగవై యుండిన నింతదిటవుగా నాతో సంభాషింపఁ జాలవు. మఱియు నాయెదుటికి రాఁజాలవు. కాని, నీవెవ్వరవో యవశ్యము దెలసికొనవలసి యున్నది. ఏమి! * “రిక్తగంథ” నీయొద్దఁగలదా?

సిపాయి:—లేదు. అది నాయొద్దనుండిన దానినిప్పటికి విజయేంద్రసింహ మహీపాలునియొద్దకుఁ జేర్చియే యుందును.

* “నేమచీరిక్తగంథ” ఇది రొమియ్యారి భాషయందలి శబ్దము
అర్థము:—నెత్తురువలన వ్రాయఁబడిన పుస్తకభాండాగారము

అభయ:—అగుచో, నీవాశబ్దము నెచట వినియుంటివి.

సిపాయి:—మీార లవసరము గలిగినప్పు డొండొరులతోఁ బలికి మేము విజయేంద్రసింహ మహీపాలుని మిత్రబృందములోని వారమని పరిచయమును గలిగించుకొనునట్టి సంకేతపద మిదియేకదా!

అభయ:—ఔను! నిక్కువముగ నది యాశబ్దమే? అటులయిన నీవు విజయేంద్రసింహమహీపాలుని మిత్రబృందములోనివాఁడవా?

సిపాయి:—కాదు. ఇపుడు కాఁగలను.

అభయ:-(విసువుజెంది) నీవు విచిత్రపరిహాసకుఁడవుగఁ జూపట్టుచుంటివి. నీవెవరవో స్పష్టరూపంబున నేల వచియింపకుంటివి?

సిపాయి:—(నవ్వి) ఏమి! నేనాశబ్దమును బలికియుండినను నీవు నన్ను విశ్వసింపఁ జాలకుంటివా?

అభయ:—(అసూయపడుచు, గంభీరస్వరంబుతో) కటకటా! విశ్వసించితి. విశ్వసించితి. విశ్వసించితినని తెలిపియేయుంటిని. విధిలేక నమ్మితిని. ఇప్పుడైనను తెలిపెదవా లేదా? నీ నామ మెయ్యది?

సిపాయి:—నీవు నన్ను విశ్వసించుచుండిన దొలుత నీపరిచయము నొసంగుము.

అభయ:—నే నభయసింహుఁడను. తెలిసెనా? ఇఁక నీవెవ్వరవో నీ నివాసమెచ్చటనో వచియింపుము.

సిపాయి:-మంచిది! కాని, నీవొకమాటకుఁ బ్రత్యుత్తర మొసంగ వలసి యున్నది.

అభయ:—ఇంకను నొకప్రశ్న మిగిలియే యున్నదా? మంచిది. ప్రశ్నింపుము.

సిపాయి:—ఎవ్వరేనియు స్నేహభావముతో మీాయెదుటకువచ్చి

మీ కార్యములందు దేహమనంబులఁ దోడ్పడుచు మీకై మమునకై ప్రాణములను సహిత మర్పించుటకు సంసిద్ధుఁడై యుండునో యట్టివాని, సోదరుఁడుగాని తండ్రిగాని తాత గాని మీకుఁ బగతుఁడయి యుండిన వానియెడల మీ రెటులఁ బ్రవర్తింతురు?

అభయ:—ఎవరు మాశుభమునుగోరునో యట్టివారి తండ్రిగాని, తాతగాని, బంధువుఁడుగాని మాయెడల రిపుభావముగలిగి యుండినను, మేము మా శుభచింతకులయెడల స్నేహభావ మును గలిగియే యుందుము.

సిపాయి:—అయ్యదియే సమంజసము. మంచిది. ఆలకింపుము! నన్ను "జైమినీప్రసాద"ని ప్రజలు పిలుచుచుందురు. నా నివా సము, కాశీపురము.

అభయ:—నీనామము జైమినీప్రసాదా?

సిపాయి:—ఔను. నాచారిత్రము మిగుల నపూర్వమైనది. ఆశ్చర్య జనకమైనది.

అభయ:—నే నీనామ మెప్పుడో వినియుంటిని. కాని, యెచట నే సందర్భమున నాలించియుంటినో జ్ఞప్తియందు లేదు. నీ చారిత్ర మధికాశ్చర్యంబగు విషయములతోఁగూడి యుండు ననుట కెట్టి సందియమును లేదు. నీకథ నాలించుటకు నాకు మిక్కిలి కుతూహలము జనించుచున్నది. సాధ్యమగునంత శీఘ్రముగ నీ వృత్తాంతమును వివరింపుము.

జైమినీ:—సావధానచిత్తముతో నాలింపుము. నేనరుదెంచిన కార్య మందు విలంబమైనను నాచారిత్రమును వినుటవలన మీ కా ర్యముల నతి జాగరూకతతో నిర్వహింపఁగలరు. మఱియు నిచ్చటి పెక్కురహస్యములు మీకు వెల్లడి కాఁగలవు.

—♦ జైమినీ ప్రసాదు చారిత్రము. ♦—

పసితనంబున నేను మిగుల సుఖశాంతులతో నా కాలమును గడపితిని. నాయింట నేపదార్థమునకును గొఱంతలేదు. భుజించుటకు మంచిమంచి పదార్థములను ధరించుట కమూల్యవస్త్రాద్యలంకారములును లభించుచుండెను. ఇంతియేగాక, నేను దేనిని వాంఛించుచుంటినో, యయ్యది తక్షణము నా కొసంగఁబడుచుండెను. నాతల్లిపై నాకధిక భక్తివిశ్వాసములు గలవు. కాని, నాతండ్రిపై తక్కువ. కారణంబేమన, నతఁడేయితరరాజ్యమందో యొకభూపాలుని కొలువునందుఁ జేరియుండెను. ఒకొకప్పుడు నాలుగైదుమాసముల కొకమాఱుగాని సంవత్సరమున కొకమాఱుగాని యింటికరుదెంచి పది పదునైదుదినములుండి వెడలిపోవుచుండెడివాఁడు. ఆ సవిస్తర వృత్తాంతము ముందు సందర్భములయందుఁ దెలియగలదు. నాతండ్రికి నాతల్లిపై నధికానురాగముగలదు. అతఁడు గృహమునకేతెంచిన సమయంబున మాకు విశేషధనమును మంచి మంచి దుస్తులను నొసంగి పోవుచుండెడివాఁడు. తత్కారణమున మేము జమీందారుల విధంబున మిగుల విశ్రాంతితోఁ గాలమును గడువుచుంటిమి.

నే నొకదాదిలి యొడియందుఁ బెఱిగితిని. ఆమె గడు ముదుసలి, మంచిస్వభావముగలది. ఆమె చెల్లెలును మాపొరుగునందుండిన యొకభాగ్యవంతుని యింట వానిబాలికను సాఁకుచుండెను. నా దాదిలి నన్నుఁ దీసికొని యాభాగ్యవంతునియింటికిఁ బోయి కూర్చుండుచుండును. మఱియు నప్పుడప్పు డామె చెలియలును మాగృహమున కేతెంచి యాబాలిక నాడించుచుండును. తత్కారణమున దఱచుగ నాబాలికయు నేను నొకస్థానమందుఁ గూడియుండుటచేఁ గ్రమముగా మాయిరువురియందు స్నేహభావ మంకురించెను.

మఱియు నయ్యది దినదినము వృద్ధిలాభము నొందుచువచ్చెను. వయస్సునం దాబాలిక నాకంటె రెండుసంవత్సరములు చిన్నది. ఆమె పేరు రమాసుందరి. నా నామము జైమినీప్రసాదు. ఆ బాలిక మిగుల సౌందర్యసంపన్నురాలు. కాని, పుట్టుమూఁగయుబధిరయు. మేమిరువుర మొండొరులను గాంచుకొననిదే క్షణకాలమైనను నిలువజాలకుంటిమి. ఉపాధ్యాయునొద్ద కూర్చుండి చదువుకొనుట నాకు మిక్కిలి చెడుగా దోఁచుచుండెడిది. మఱియు నాబాలికను గలసికొనుటకుఁ బలువిధములగు సాకులను బలుకుచుండెడివాఁడను.

నాకుఁ బదియేండ్లప్రాయము వచ్చిన పిదప నావారు పెరవారను విషయమును బాగుగ గ్రహింపసాగితిని. నాతండ్రి నామము రణవీరసింహుఁడు. అతఁడు చాలాదినముల కొకమాఱు మాయింటికి వచ్చి పోవుచుండుట నాకు మిక్కిలి చెడుగా దోఁచుచుండెను. నా తండ్రివిషయమున దఱచి తఱచి నాతల్లిని ప్రశ్నింపసాగితిని. కాని, ఆమె వానివృత్తాంతము దాఁచియుంచుచుండెనని నేను తలంచితిని. ఇంతయేల? ఆమెయు నాతండ్రియొక్క సంపూర్ణ వృత్తాంత మెఱుఁగదు. అయినను నాతండ్రి యొక సైయారుఁడనియు నెచ్చటనో యొకభూపాలుని గొల్చుచుండెననియు నాకుఁ దెలియవచ్చెను. మఱియు నచట నాకొక చవతితల్లి గలదనియు నామెకొక పుత్రుఁడును బుత్రికయుఁ గలరనియు నేను వినియుంటిని.

నాతండ్రి యింట నుండు కాలమున నాకైయారీవిద్యను నేర్పుట కధికశ్రద్ధ వహించుచుండెను. నాకును చదువుటకంటె నైయారీతనము నేర్చుకొనుటయందే యధికాభిలాష గలిగియుండెను. కారణంబేమన, రమాసుందరిని గలసికొని నా యభీష్టమును నెఱవేర్చుకొనుట కయ్యది మిగుల సహకారముగాఁ గలదని నాయుద్దేశము. నేను క్రమముగఁ గౌమారావస్థను గడపి యౌవనదశయందుఁ బాద

మిడితిని. అపుడు నేనొక యువకుఁడననియు నైయారుఁడననియుఁ దలంప సాగితిని.

ఒకనాఁటి రేయి మాయింట నొకగదియందుఁ బర్యంకముపై బరుండి రమాసుందరి విషయమున బెక్కుసంగతులను యోచించు చుంటిని. విరహవేదనము వలనఁగంటికి నిద్రుతపట్టకుండెను. గోడలపై నలంకరింపఁబడియుండిన చిత్రపటముల వైపునకుఁ దదేకదృష్టి బరికించుచుంటిని. అంత నాకస్మికముగ నామేడ పైయంతస్థునుండి అడుగులచప్పుడు వెడలివచ్చెను. ఏవరిచారికరూ యవసరమగు కార్యమునకు లేచి యుండునని నేను తలంచితిని. కాని, కొంతసేపటికి మెట్లపైనుండి యెవ్వరో క్రిందికి దిగుచుండినటుల నాకుఁ దోచెను. అడుగులచప్పుడు మిగుల భారముగ దోఁచుటవలన నది పరిచారిక గాదనియు నెవ్వఁడో పురుషుఁడై యుండుననియు భావించితిని. మఱియు నిట్టి నిశాసమయంబున నాపురుషుఁ డేమార్గమున నిచటికే తెంచెనని యబ్బురపాటు నొందసాగితిని. కారణంబేమన, నపుడు నా తండ్రి యింటలేఁడు. అతఁడు కొలువునకు వెడలి దాదాపు రెండు మాసములు గడచియుండెను.

నేనాజాడ నరయు తలంపుతో లేచి కూర్చుంటిని. ఆసవ్వడి నాలించి యామనుజుఁ డతివేగముగ మెట్లనుండి దిగి మండువా లోనికి బ్రవేశించెను. నేను వెంటనే చేతనొక కృపాణమును ధరించి, యింటి వెలుపల కేగి యామనుజుఁడు దక్షిణదిశగాఁ బోవుచుండుటఁ గనుగొంటిని. ఆసమయంబున మా మందిరద్వారమునొద్ద గావలియుండిన నా సేవకులును, సిపాయిలును, గాఢసుషుప్తియందు మునిఁగియుండిరి. నేను వెంటనే వారిని మేల్కొల్పి యామనుజుని వెంటఁ బోఁదొడంగితిని.

ఆమనుజుఁ డసిత వస్త్రముల వలన మేనెల్ల మఱుఁగుపఱచుకొని

యుండెను. అతఁడు నిశ్చింత నడచిపోవుచుండుటవలన దన్నునే వెంబడించిన సమాచార మతఁ డెఱింగియుండెనో లేదో దానిని నే నుడువ జాలను.

కొంతదవ్వు వెడలిన పిదప వాని వీఁపున నొకమూటగలదని తెలిసికొంటిని. కాని, యదియు నొకనల్లని వస్త్రములోపలఁగలదు తత్కారణంబున వాఁడొక దొంగయనియు, మాయింట నేమియో యపహరించి కొనిపోవుచుండెననియు నేను తలంచితిని, కేకలిడి గందరగోళము చేయుటవలన విస్తారముగ జనులు గూడుదురనియు, వానిని బంధింపవచ్చుననియు మొదట దలంచితిని. కాని, మఱి కొన్ని విషయములను దలపోసి మిన్నక వాని వెనువెంట నేగుటయే సముచితమని భావించితిని.

ఒకగంట కాలమువఱకు నేను సరాసరిగా నామనుజుని వెనువెంటఁ బోవుచుంటిని. తుదకుఁ బట్టణము వెలుపలి మైదానములో నొకవైపున నాప్లువృక్షములు మిగుల దట్టముగఁ బెఱిగియుండిన స్థానమునకుఁ బోయి చేరితిని. అచట నావృక్షముల కారణంబున సహజమగు చీఁకటికంటె నధికాంధకారము గలిగియుండెను. ఆవృక్షంబుల మధ్యకుఁ జేరు సరికి యచట దాదాపు పదిమంది మనుజులొక సమాధి ప్రక్కను గూర్చుండి, నెమ్మది నెమ్మదిగా సంభాషించుచుండుట నాకుఁజూపట్టెను. నేను వెన్నంటి పోవుచుండిన యామనుజుఁడు వారి సమీపమునకుఁ జేరఁబోవ నచటఁగూర్చుండి యుండిన వారిలో నిరువురు మనుజులు ముందున కెదురేఁగి వానితో, "నీమాఱెవరిని బంధించి తెచ్చితి" వని ప్రశ్నించిరి. దానికిఁ బ్రత్యుత్తరముగ నతఁడు "జైమీనీ ప్రసాదుతల్లి" నని బదులు పలికెను.

నే నామాటను వినిన మాత్రముననే నాహృదయమం దెట్టి

దారుణాఘాతము దగిలియుండెనో దానిని నీవు స్వయముగ నూహింపఁగలవు. నేనంతదనుక వాఁడెవ్వఁడో యొకచోరుఁడనియు మాయింట నేపదార్థములనో ముచ్చిలించి కొనిపోవుచుండెననియుఁ దలంచి యుండుటచే నాకంత కష్టముగ దోఁచియుండలేదు. నేను వాని సకలవృత్తాంతము దెలిసికొను తలంపుతోఁడనే వానిని వెంబడించితిని. ఆదుష్టుడు నాతల్లి నపహరించుకొని తెచ్చినవార్త నాలించుటతోడనే నాకుగలిగిన విచారమునకు మేరలేదు. మఱియు వాని నింతదూరమువఱకు వ్యర్థముగ రానిచ్చితినిగదా యని పరితపింపఁ దొడంగితిని. కారణంబేమన, నే నపుడేమి యొనరించినను ప్రయోజనములేదుగదా? నలువైపుల నిస్తబ్ధత వ్యాపించియుండెను ఆస్థానమునకును బట్టణమునకునుఁ జాలదవ్వు గలదు. నేను గొంతు జించి యఱచినను నాయార్తనాద మెవ్వరికిని వినిపింపఁజాలదు. ఇదియుఁగాక నేనొంటరి వాఁడను. వారు పదిమంది వఱకుఁగలరు. నేను వారి నెవ్విధంబునను నెదిరింపఁజాలను. ఆసమయంబున నే నధిక కష్టంబున నామానసోద్వేగమును నడఁచిపట్టి యేమియుఁ బలుకక నొకమ్రాను చాటునదాఁగి వారి కార్యాచరణములను గమనించుచు నిపుడేమిసేయవలయు నని యోజింపఁదొడంగితిని.

ఆసమాధి మందిరము బోరగించి యుంచిన కడవవలె నాకారముగలిగి మిగులఁబెద్దదిగను సుదృఢముగ నుండెను. దాని లోనికేగుట కొకమార్గము గలదనియు నాకపుడు దెల్లమాయెను. కారణంబేమన, నేను కాంచుచుండగనే యామనుజులందఱు నాసమాధి మందిరములోనికిఁ జొచ్చిరి. నేను వెలుపల నెంతకాలము వేచియుండినను వారిలో నొక్కఁడైనను వెలుపలికి మగుడి రాఁడయ్యెను.

నేనటుల నొకగంట కాలమువఱకు వారిమార్గమును బ్రతీక్షించి, తదుపరి నాసమాధి మందిరమునొద్దకు బోయిచేరితిని

మఱియు నలుపైపులఁదిరిగి బాగుగఁ బరిశీలింపఁసాగితిని. కాని, యెచ్చటను నొకమనుజుఁడు లోనఁ బ్రవేశించుటకుఁ దగిన ద్వారముగాని రంధ్రముగాని నాకుఁ జూపట్టదయ్యెను. మఱియు దానియందు ద్వారముగల చిహ్నమేమియు గోచరించుటలేదు. నేనాసమాధిని బాగుగ నెఱింగియుంటిని. దాని విషయమున నెన్నఁడెట్టి చెడువార్తయు నెవరి నోటను వెడలి యుండలేదు. జానపదు లాసమాధి మందిరమునకు మ్రొక్కులు చెల్లించుచుందురు. మఱియుఁ బూజించుటకుఁ బెక్కుఱు జనులా సమాధి మందిరమునొద్దకుఁ దఱచుగవచ్చి పోవుచుందురు. కాని, నేఁడు నేను గనియుండిన విషయములను బట్టి యది నిజముగ నొక మహాత్ముని సమాధి మందిరము గాదనియు హంతకుల నివాసస్థానమనియు నిశ్చయించు కొంటిని.

నేనా సమాధి మందిర ద్వారమును కనిపెట్టుటకుఁ బెక్కువిధంబుల బ్రయత్నించి చూచితిని. కాని, యిసుమంతేనియు బ్రయోజనము గలుగ లేదు. నిరుపాయుఁడనై మొదట నీసమాచారమును బ్రజల కెఱింగించి కొందరను వెంటఁ దోడ్కొని పోయి యాసమాధిమందిరమును కుంకటివ్రేళ్ళతోఁ బెల్లగించి నాతల్లి జాడయు నాదుష్టుల పోఁబడియుఁ గనుగొన దలంచి నిలయాభిముఖుఁడనైతిని.

నేను నామందిరమునకుఁ జేరుసరికి వేఁకువ జామయ్యెను. నే నాయులజడి వృత్తాంతము నాసేవకుల కెఱింగింపఁ దలంచితిని. కాని, యచటి నమాచారము వేఱు విధముగ నుండెను. నన్ను బిన్ననాఁటినుండియు నెత్తుకొని పెంచి యుండిన నావృద్ధదాదిలి ద్వారమునొద్ద కూర్చుండి యిట్టి యంధకార బంధురమగు రాత్రి నమయంబున బాలు నొంటరిగ నేలపోనిచ్చితిరి? మీలో నొక్కఁడనియు వాని వెంట నేల వెడలనైతిరి ! మున్నగు విషయములను

ప్రశ్నించుచు వారిపై నుండిపడుచుండెను. నేను సమీపించినంతనే యాసేవకులు నన్నుఁ గాంచి యామె “ఓ, చూడుఁడు! మీ జైమినీ ప్రసాదుబాబు వచ్చినాఁడు. మాపై వ్యర్థముగ నేల కోపించెద”వని పలుకఁ దొడంగిరి. నేను వారితో, “యీగందరగోళమే” మని ప్రశ్నించితిని.

దాదిలి:—వేతేమి గలదు! నీవెవరితో నేమియుఁ దెలుపక నెచటి కేగి యుంటివో తెలియదు. నీవు ఇంట [illegible] మెఱింగి మీతల్లి పరితపించుచుఁ దన ప్రాణములను బాయుటకు సమకట్టియున్నది. నీవొక సేవకునేనియు వెంటఁ దోడ్కొని పోకుండుట మంచిదికాదు. నీవు పైకి వెడలి నీజనని దుస్థితిఁ గొంత యరసి రమ్ము.

నేను:—ఆమె యెచటఁ గలదు?

దాదిలి:—మఱి యెచటనుండును? మేడ పైయంతస్థునందలి శయనాగారమందుఁ గలదు. నీవు పోయిరమ్ము.

దాదిలి పలుకుల నాలించి నంతనే నేనధిక సంక్షుభిత మనస్కుఁడనైతిని. నాకాసమయమున జనించిన యాశ్చర్యమునకు మేర లేకుండెను. నే నాఘాతకుని వెంటఁ బోయి యా సమాధిమందిరమునొద్ద వానినోట నాతల్లిని బంధించిన వార్త నాలించి యుంటిని. గృహమునకుఁ జేరినతోడనే నాతల్లి నాకై పరితపించుచుండెనని వింటిని. నా మనోగతవిషయముల నెవరికిని వ్యక్తీకరింపక నాతల్లి నివసించు గదిలోనికిఁ బోయి చేరితిని. ఆమె యచట నొక పర్యంకముపైఁ బరుండి విలపించుచుండెను. ఆమె శిరము రెండు మూఁడు స్థానముల యందుఁ జిట్లియుండెను. ఆగాయములనుండి రక్తము విస్తారముగఁ బ్రవహించుచుండెను. ఆమె సమీపమున నొక పరిచారిక నిలచి, యానెత్తురు నొకవస్త్రముతో నొత్తుచుం

డెను. నేను మిగులఁ దొట్రుపడుచు, "అమ్మా! ఇదియేమి? శిరము నుండి నెత్తు రిటులేల ప్రవహించుచున్న"దని ప్రశ్నించితిని.

తల్లి:—నీవు యింటలేని సమాచారము నాలించి మిగులఁ ద్రొటుపడుచు నిన్ను వెదకుటకు గ్రిందికి దిగి వచ్చుచుంటిని. ఆ కలవరపాటునం దాకస్మికముగ నా పాదము జారుటవలన మెట్లపైఁ బడితిని. నీవెచటికిఁ బోయితివి?

నేను:-మన యింటనుండి యొక చోరుఁడు గొంత సామగ్రిని దీసికొని వెడలిపోవుచుండుటఁ బరికించి నేను వాని వెనువెంట నేగితిని.

తల్లి:-(తొట్రుపడుచు) ఏమి! మన మందిరమునుండి యొకచోరుఁడు వెడలి పోవుచుండుటఁ గాంచితివా?

నేను:—ఔను. నేను వాని వెనువెంటఁ బోయి యుంటి నని తెలిపితిని గదా!

తల్లి:—తుదకు నీవు వానివెంట నెంతవఱకు నేగితివి? నీవు వాని యింటిని గుర్తించి వచ్చితివా?

నేను:—లేదు. కొంతదూరమేగిన పిదప నతఁడు సందులయందుఁ దిరిగితిరిగి యెచట మాయమయ్యెనో తెలియదు. నేను చాల సేపటివఱకు వానిని వెదకితిని. కాని వానిజాడ తెలియదయ్యెను. తుదకు నిరుపాయుఁడనై యింటికిఁ దిరిగి వచ్చితిని. (పరిచారికవైపునకు బరికించి) మన యింట నేయే వస్తువులు ముచ్చిలింపఁబడినవో తెలిసెనా?

పరిచారకి:— (అబ్బురపాటుతో నలుదెసలఁ బరికించి) ఇచట నే వస్తువును ముచ్చిలిపోలేదు.

నే నాప్రత్యుత్తరము నాలించి మాఱుపలుకక నచటి నుండి క్రిందికి దిగి పోయితిని. ఏగదియందు మా మూలధనముండుచుండెనో దాని బీగ ముప్పటియటుల బంధింపఁబడి యుండుటఁ

గనుగొంటిని. సాధారణముగా నలమూరులయందు విడివిడిగాఁ బడి యుం డమూల్యములగు నిత్యోపకరణము లెచటవి యచటఁ బడి యుండుటయుఁ గాంచితిని. తదనంతరము నాకేమియుఁ దోచక పర్యంకముపైఁ బరుండి పలువిధంబుల యోజింపసాగితిని. అప్పటికి బాగుఁగా దెల్లవాఱి యుండెను. ప్రాతఃకాలీన ధవళకాంతులు గృహమందుఁ బ్రవేశించి, శీఘ్రకాలములోనే సూర్యభగవానుఁ డుదయింప నుండెనని హెచ్చరించుచుండెను.

క్రమముగాఁ గొన్నినెలలు గడచిపోయినను, నా మనోగత విషయములను, నాఁడామైయ్యారుని వెనువెంటనేగి కాంచియుం డిన సంభవములను నెవరితోడను దెలుపలేదు. నేను రహస్యముగ దాని యసలు వృత్తాంతమును దెలిసికొనుటకుఁ బెక్కువిధంబుల బ్రయత్నించుచుంటిని. నాతల్లి ప్రసంగధోరణి-ప్రవర్తనము-స్వాభావికలవైపునకు దృష్టి నిడుటవలన మాయింటనుండిన నామె నా తల్లి గాదనియు, నొకానొక మైయ్యారియనియు నిశ్చయించు కొంటితి. నేను రహస్యముగ నాతల్లి చర్యలను గనిపెట్ట సాగితిని. మఱియు నొకమైయ్యారి నాతల్లిరూపమును దాల్చి మాయింట నేల నివసించుచుండెననియు, నామె యభిమతం బెట్టిదనియు యోజించుచుంటిని. ఇదియునుగాక నాప్రాణసంరక్షణ విషయమునగూడ తగు శ్రద్ధ వహించి యుంటిని. ఆకాలములో రమాసుందరి నాతో స్నేహము వృద్ధిపఱచు చుండెను. నాకామె నడవడికయందుఁ గొంత వ్యత్యాసము గనిపించు చుండినను నామెయందలి యనురాగము నన్నొక యంధునిగఁ జేసి యుంచెను. నేనామె యందు మిక్కిలి ప్రేమాసక్తుఁడనై యామె మోహజాలమందుఁ జిక్కియుంటిని.

రమాసుందరి పుట్టుమూఁగయు జెవిటియునై యుండినను గేవలము సంజ్ఞాపూర్వకముగ బోధించి చదువునేర్పెదనని విధుషీ

మఱియు బుద్ధిమతియు నగు నొకస్త్రీ ప్రతిజ్ఞచేసి యుండెను. మఱియు నాస్త్రీ మిగుల చాతుర్యముతో నామెకు విద్యగఱపు చుండెను. ఆస్త్రీయే రమాసుందరి లిఖించిన లేఖలను నాకందఁజేయుచుండెను. నేను నామెచేతనే ప్రత్యుత్తరములను బంపుచుంటిని. ఇవ్విధంబునఁ గొన్ని దినములు గడచిన పిదప రమాసుందరి యొద్దనుండి నాకుఁ జేరుచుండిన జాబుల యందలి యక్షరముల పొందికయు నాకారమును నూతన విధంబున గోచరింప సాగెను. కాని, నేనపుడా విషయము నధిక దృష్టి నిడి యుండలేదు.

పైన లిఖించిన సంభవములకుఁ బిదప నాలుమాసములకుఁ బైగా గడచి యుండెను. ఈయంతర మందు నాతండ్రి కొన్ని మాఱులు మాగృహమున కరుదెంచి కొన్ని దినము లుండుచు మరల వెడలి పోవుచుండెను. సాంసారిక విషయముల యందును నాకుఁ గొంత పరివర్తనము చూపట్టుచుండెను. నాతల్లి దుర్లభములగు పెక్కు కోరికలను గోరుచు నాతండ్రిని పీడింపఁ దొడంగెను.

నాతండ్రి యింట నుండిన కాలములో నొక నాఁడర్ధరాత్రి సమయంబున నాతలిదండ్రులయందుఁ గలహము జనించెను. నేనాసమయంబున మేల్కొని యుంటిని. ఎట్టెలుంగుననైన వారి కలహకారణమును దెలిసికొన వలెనను దలంపుతో నాపడక నుండి లేచి సద్దుసేయక నెమ్మదిగా నాతల్లిదండ్రులు పరుండియుండిన శయనాగారము చెంతకుఁ బోయిచేరితిని. మఱియు వార లొండొరులపైఁ గటువచన పరంపరలను వర్షించు కొనుచుండుటఁ దెలిసికొంటిని. ఆ గదికి మూఁడు ద్వారములు గలవు. వానిలో నొక ద్వారము దెఱవఁబడియుండెను గాని, దానిపై నొక తెరగుడ్డ వ్రేలాడుచుండెను. తక్కిన రెండుద్వారములు బంధింపఁబడి యుండెను. నేనొక బంధించి యుండిన ద్వారము, తెరువఁబడియుండిన ద్వారమునకుఁ దిన్నఁగా

నెదుటనుండిన) నొద్దకుఁబోయి యచట నెమ్మదిగాఁ గూర్చుండి వారిరువురి సంభాషణను నాలింప సాగితిని. నేను విని యుండిన విషయముల నిప్పుడు వివరించుచుంటిని.

తల్లి:—నీకు నాపై విశ్వాసము లేకుండిన "నీకు దాని నొసఁగితిని దీని నొసంగితి" నని, యేనోట వచియించుచుంటివి?

తండ్రి:—ఔను. నీకారణముననే నాకు ప్రాణసంకటమును దెచ్చి పెట్టుకొనుచుంటిని. మఱియు నాజీవితకాలమంతయుఁ గళంకమండితుఁడనై యొరులకు మోము సహితము జూపుటకుఁ దగియుండ నటులఁ జేసి కొనుచుంటిని.

తల్లి:-నీకుఁ దోఁచిన రీతిని బలుకుము. ఏమి! నేనాపుస్తకమును నమలి మ్రింగివైచెదనా, లేక యొరులెవ్వరికైన నొసంగెదనా? పోనిమ్ము. నీవాపుస్తకమును గొంపోయి నీవలపులరాణికి గానుకగ నొసంగి యామె దయకుఁ బాత్రుఁడవు గమ్ము.

తండ్రి:—నీవెవతెను వలపులరాణి యని యెత్తిపొడుచుచుఁ బలుకుచుంటివో యాప్రియురాలు నీవలె మాత్సర్యశీల గాదు. ఆమె నాతో విజయేంద్రసింహుని యింట నేదేనియుఁ దొంగిలించుటకుఁ దెలిపి యుండలేదు. మఱియుఁ దిలస్మమందలి విచిత్రములను జూడఁ గోరుటయు లేదు.

తల్లి:—ఆదీనురాలి కంతటి సాహస మేల కలుగును? మఱియు నట్టి యుచ్చాభిలాష యామె మానసమం దేల జనింపఁ గలదు?

తండ్రి:—ఔను. నిక్కువముగాఁ దన పతి ప్రాణములను గొను నంతటి గొప్ప కోరిక యామెకెన్నఁడు గలుగదు.

తదనంతరము గొంత సేపటివఱకు వారిరువురు సంభాషించుచుండిరి. కాని, వారు మిక్కిలి నెమ్మదిగాఁ బ్రసంగించుట

వలన నేనావిషయములను బాగుగ దెలిసికొనఁ జాలనైతిని. తుదకు నాతండ్రి యావేశపూరితుఁడై "కానిమ్ము! ఆవిధాత నానుదుట నేమి లిఖించియుండెనో దాని ననుభవించెదను. కైకొనుము. ఇదిగో యారిక్తగంథము (నెత్తురుతో వ్రాయఁబడిన పుస్తకము) నీయాధీన మొనరించు చుంటి" నని పలికి యొక పుస్తకము నామె కొసంగెను. మఱియు నామెతో "నేను నాలుగైదు దినములలో మగుడి వచ్చెదను. అపుడు నీయిచ్ఛానుసారముగఁ దిలస్మములోనికిఁ దోడ్కొనిపోయి యచటి విచిత్రములను నీకుఁ జూపించి, మఱల నీ పుస్తకమును విజయేంద్రసింహ మహీపాలుని మహాలులోనికి జేర్చి వచ్చెద" నని పలికి మిన్నకుండెను.

తదుపరి నాజనకుఁడు వెలుపలకు వెడల సంసిద్ధుఁ డగుటఁ గాంచి నేనచ్చోట నుండి లేచి మిన్నకఁ గ్రిందకిఁదిగి నాగదియందుఁ బ్రవేశించితిని. నామానసమున బెక్కుశంకలు తలసూపి నన్ను భాధించు చుండుటచే నాకొక విధంబగు యపూర్వస్థితి యొదవి యుండెను. ఆమె నాతల్లి గాదనియు నాతండ్రి యామాయలాడి వలయందుఁ జిక్కి తన శిరముపై నెద్దియో గురుతర విపత్తిని దెచ్చి పెట్టుకొను చుండె ననియు నేను నిశ్చయించు కొంటిని. మఱియు నాతండ్రి నెవ్విధంబున నేనియు నామోసకత్తె బారినుండి తప్పించుటకును నిజ జనని జాఁబడి గనిపెట్టుటకును నేను చింతింప సాగితిని.

దాదాపు రెండుగంటల కాలము గడచినను నాతండ్రి సౌధోపరి భాగము నుండి క్రిందికి దిగి రాకుండుటచే మరల వారిరువుర యందు జగడము ప్రబలియుండెనను చింత నాకగ్గలమయ్యెను. తుదకు నేనచట నిలువఁ జాలక గది వెడలి నాతండ్రిని కేకలిడి పిలిచితిని. నాకంఠధ్వని నాలించినంతనే గుర్తించి నాతండ్రి యతిరయంబున నాచెంత కేతెంచి "జైమినీ! నన్నేల పిలచితి" వని

ప్రశ్నించెను.

నేను:—ఏకాంతమున మీతోఁగొంత సంభాషింప వలసి యున్నది.

తండ్రి:—వచియింపుము! ఇచట నితరు లెవరును లేరుగదా! పోనిమ్ము! నీకట్టి భీతి గలిగి యుండిన సౌధోపరిభాగమున కేగుదము. నడువుము.

నేను:—(నెమ్మదిగా) మీరు నాతల్లియని తలంచుచుండిన యాదు రాత్మురాలి యెదుట నేనేమియుఁ జెప్పఁదలంచుటలేదు.

తండ్రి:—(అబ్బురపాటుతో) ఏమి? ఆమె నీజననిగాదా?

నేను:—కాదు.

తండ్రి:—ఏమి! నేఁడు నీవిటులేల పలుకుచుంటివి? ఆమె నీకెట్టి కష్ట మేనియుఁ గలిగించి యుండదుగదా?

నేను:—ఇచట నన్నేమియుఁ బ్రశ్నింప వలదు. ఏకాంతమందం తయు వివరించెదను. సర్వము దేటతెల్లము గాఁగలదు.

నాపలుకుల నాలించి నంతనే నాతండ్రి మిక్కిలి కలఁత నొందుచు నాచేయిఁ బట్టుకొని తన కచ్చేరీ చావడిలోనికిఁ దీసికొని పోయెను. మఱియు ద్వారములను గవాక్షములను బంధించిన పిదప నాదెసఁ గాంచి "సమాచార మేమి?" యని ప్రశ్నించెను.

తదనంతరము నేను గని విని యుండిన సమాచారము లన్నింటిని బూసగుచ్చినట్లు సవిస్తరముగ వివరించి తెలిపితిని. నావ చనముల నాలించి నంతనే నాతండ్రి యొక యద్భుతమగు స్థితి నొదవెను. వాని మోము దమ్మియం దుదాసీనతయు సంభ్రమ మును దోఁపసాగెను. అతఁడు గొంతసేపటివఱకు నిస్తబ్ధుఁడై కూర్చుండి బాగుగ పర్యాలోచించుకొనిన పిదప నాతో "నిక్క వము! నేను బాగుగ వంచింపఁబడితిని. నీపలుకుల నాలించి చక్కగ యోజించుటవలన నాదురాత్మురాలి నడవడికయందును బ్రసంగ

వైఖరి యందును మిక్కిలి పొరవు నూపట్టుచున్నది. కాని, ఆశ్చర్యము! నీవేమి తలంచి యింతదనుక నీరహస్యమును గప్పియుంచితివో యూహింపఁ జాలకుంటిని. మఱియు నీతల్లి విషయమునగూడ నిశ్చింతఁ గూర్చుండి యుంటివి పాపమా నిస్సహాయ యిపుడెట్టి సంకటములఁ జిక్కియుండెనో లేక, యీప్రపంచమునుండి తరలి యుండెనో తెలియదు.

నేను:-నే నిన్నిదినములదనుక నీరహస్యమును వెల్లడింపక నేల దాఁచి యుంచితినో యావిషయమును మీరు బాగుగ యోజించి తెలిసికొనగలరు. మఱియు నాతల్లి విషయము నేను నిశ్చింతఁ గూర్చుండి యుంటిననియుఁ దలంపకుఁడు. నాకు సాధ్యమగు విధంబున నామె జాడ కనిపెట్టుటకుఁ దగు ప్రయత్నములను గావించుచునే యుంటిని. కాని, యింత దనుక నెట్టి ప్రయోజనమును జేకూరదయ్యెను. అయినను, నామె యీప్రపంచమందు సజీవియై యుండెననుట కెట్టి సందియమును లేదు.

తండ్రి:—నీతలంపు మిగుల సరియైనది. ఏమైయూరి తన కార్యసిద్ధికై నీతల్లిరూపమును దాల్చుకొని మనగృహమున కేతెంచి యుండెనో యామె కార్యము సిద్ధలాభము నందుదనుక నీతల్లి ప్రాణముల కెట్టి భీతియుఁ గలుగఁ జాలదు. దీనికంటె వేఱు తార్కాణ మేమి కావలయును? ఆశ్చర్యము. నేను మిక్కిలి పొరబడితిని. మఱియు నన్నొక పనికిమాలిన వానిగఁ జేసి వైచుకొంటిని. మంచిది! నీవిపు డీవృత్తాంతము నా కెఱింగించుట కేల సంసిద్ధపడితివో దానినిగూడ వచియింపుము!

నేను:—నాతల్లివిషయమున నాకు గలిగి యుండిన సందేహము

చాల దినములనుండి నన్ను వేధించుచున్నది. కాని, యిపుడు మీరిరువురు జరుపుచుండిన యలికిడి నాలించి నేను సౌధోపరిభాగమునకు వెడలివచ్చితిని. మఱియుఁ గొంత సేపటికఱకు నొక తావున దాఁగి మీయిరువుర సంభాషణము నాలించి యుంటిని. మీ సంభాషణ మందలి సమాచారములు నాకధికమేమియుఁ దెలియవు. కాని, మీరామెను బరితుష్టాంతరంగనుగ నొనరించుటకు విజయేంద్రసింహమహీపాలుని యింట నేఁడొక పుస్తకమును మ్రుచ్చిలించి తెచ్చియుంటిరనియు, మీ కస్తూరిమా యొక్క యనర్థము దప్పక వాటిల్లియుండెననియు నేను గ్రహింపఁ గలిగితిని. తత్కారణంబున నేనిఁక మిన్నకుండుట సముచితముగాదని తలంచి మిమ్ము సావధానపఱచుటకుఁ దలంచితిని. మంచిది! మీరు మ్రుచ్చిలించి తెచ్చిన పుస్తకమెట్టిదో కొంత వివరింపుఁడు?

తండ్రి:—ఇపు డావృత్తాంతము సమగ్రముగ నెఱిఁగించుటకుఁ గాలము చాలదు. సంక్షేపముగ వివరించి నిన్ను సావధాన పఱచుటయు నవసరముగఁ దలంచు చుంటిని. కారణంబేమన, నిపుడు నాజీవములు దక్కు మార్గమెద్దియుఁ బొడగట్టుటలేదు. ఆస్త్రీ నిక్కువముగ నీతల్లియై యుండిన నాకెట్టి భీతియుఁ గలుగ కుండును. ఆపుస్తకము ప్రాచీన కాలమం దొకానొక మనుజుని రక్తమువలన లిఖింపఁ బడి యున్నది. అయ్యది విజయేంద్రసింహమహీపాలునకు విక్రమ తిలస్మమందు లభించి యున్నది. ఆతిలస్మమందుఁ గారుఱాళ్ళతో నిర్మింపఁబడియుండిన బారహదరీయం దొక సింహాసనముపై నొక చిన్న ఱాతి మందసము గలదు. దానిని

దాఁకిన మాత్రముననే మనుజుఁడు మూర్ఛాగతుఁ డగు చుండెను.

నేను:-ఔను! మీరీకథనంతయుఁ బూర్వమే నాకుఁ దెలిపియుంటిరి. సింహాసనముపైఁ గల జాతిని దాఁకిన మాత్రముననే మనుజుఁడు మూర్ఛాగతుఁడగు చుండెననియు, వాస్తవమం దది యొక మందసమనియు, దాని యందేదియో యపూర్వపదార్థములు విజయేంద్రసింహ మహీపాలునకు లభించి యుండెననియు వివరించి యుంటిరి.

తండ్రి:-నిక్కువము! నిక్కువము!! ఇపుడు నాబుద్ధి స్థిరముగ లేదు. తత్కారణంబున ననేక విషయములను మఱచిపోవు చుంటిని. ఒక చిన్న మందస మనఁదగు నాజాతిపలక నుండియే, రక్తముతో వ్రాయఁబడి యుండిన పుస్తకమును నమూల్యమగు పచ్చల తురాయియు వానికి లభించి యుండెను.

నేను:—ఆపుస్తకమం దేమి లిఖింపఁబడి యున్నది.?

తండ్రి:—విజయేంద్రసింహ మహీపాలుని వలన ఖండింపఁ బడక మిగిలియున్న తిలస్మము యొక్క రహస్యములు దానియందు వ్రాయఁబడి యున్నవి. మఱియు నామహీపాలుని తనయు లాతిలస్మమును ఖండింతురను ప్రతీతియుఁ గలదు.

నేను:—ఆగొప్ప తిలస్మము యొక్క రహస్యమంతయు నాపుస్తకమందు లిఖింపఁబడి యుండెఁగదా! విజయేంద్రసింహ మహీపాలుఁడు దానిని ఖండింపక నేల విడచి వైచెను?

తండ్రి:—కేవల మాపుస్తకము తోడ్పాటుననే తిలస్మము ఖండింపఁబడదు. కాని, యాపుస్తకమెవని యొద్దనుండునో వానికి దానివలన తిలస్మవృత్తాంత మంతయుఁ దెలియఁగలదు. మఱియు నతఁడు గోరిన నాతిలస్మమందుఁ బ్రవేశించి దాని

యందు యథేచ్ఛగ విహరింపఁ గలఁడు. ఆదురాత్ముఁరాలు తన్నా తిలస్మమందు విహరింపఁజేయుటకు నన్ను బాధించి యున్నది. ఆమె చలమూనుట వలననే నేనీ యపరాధమును జేసితిని. మఱియు నామె యిాప్సితము దీరిన పిదప నాపుస్తక మును యథా స్థానమున జేర్చి వచ్చుటకుఁ దలంచితిని. కాని, యీయామె వేషధారిణియగు కారణంబున నేను వంచిం పఁబడితినని యిపుడు దెలిసికొంటిని. మఱియు నామె కా తిలస్మముతో నెట్టి సంబంధమేనియుఁ గలిగియుండుట నిర్వి వాదాంశము. ఇదియునుగాక యీపుస్తకము మరలఁ జేఁజి క్కుట కష్టసాధ్యము. ఆశ్చర్యము! నేనాపుస్తకమును దొంగి లించి విజయేంద్రసింహ మహీపాలుని యంతఃపురమునుండి వెడలు సమయంబున వాని మైయ్యారుఁ డొకఁడు నన్ను గాంచి యుండెను. నేను వాని దృష్టిపథమునుండి తప్పించు కొని పాఱిపోవుటకు నాతలప్రాణము దోఁకకువచ్చినది. నేనా పుస్తకమును మరల నాతావునకుఁ జేర్చినచో, నన్ను వార లు వెదకకుందురని తలంచి యుంటిని. కాని, అకటా! అది యిపుడు వేఱొండువిధముగ మాఱియున్నది.

నేను:—మీరాపుస్తకమందలి సంగతులను జదివియుంటిరా?

తండ్రి:—(కన్నులనీరునింపుచు) దాని యందలి మొదటి పుట మాత్రము చదివితిని. దానియం దాపుస్తక మెవనివద్ద నుండునో వానికి తిలస్మమనుజుల వలన నెట్టి దుఃఖమును గలుగఁ జాలదని వ్రాసియుండెను. ఏమైననేమి? ఇపుడా విషయము లన్నింటిని ముచ్చటించుట కదను గాదు. ఇపుడు సాధ్యమగు విధంబున నాపుస్తకము నామాయల మారి యొద్దనుండి తీసుకొనవలసి యున్నది. లెమ్ము!

నా వెంటరమ్ము!

ఇవ్విధంబున బలికి నాతండ్రి యచటనుండి లేచి యాచావడి వెలుపలకు వెడలెను. నేనును వానిని వెంబడించితిని. పిదప నతఁడు నాతో "నీవీ మెట్లయొద్ద నిలచి యుండుము. నేను పైకి వెడలెదను. మఱియు నేను పిలచిన తక్షణమే సౌధోపరిభాగమునకు రావలయు" నని తెలిపి, నాతండ్రి మేడపైకి వెడలెను.

నేనచట నొక గంటకాలము దనుక నిలచి యుంటిని. తదుపరి నాసౌధమందుఁ గొందఱు మనుష్యులు పోరుసల్పు చుండినటుల ధ్వని వినుపించుటచే నేనచట నిలువఁజాలనైతిని. చేతఁ గైదువును ధరించి నాసౌధముపై నెక్కి నిర్భయముగ నాతండ్రియుండిన గదిలోనికిఁ బ్రవేశించితిని. అప్పు డాసౌధమందు నిస్తబ్ధత బాగుగ వ్యాపించియుండెను. కాని, యచటి హృదయ విదారక దృశ్యమును గాంచి నేను మిగుల భీతిల్లితిని. నాతల్లి యచట లేదు. కాని, నాతండ్రి క్షతగాత్రుఁడై భూమిపైఁ బడి యుండెను. వాని దేహమునుండి రక్తము దోరముగఁ బ్రవహించుచుండెను. నేను మిగుల సంభ్రమచిత్తంబుతో వాని సమీపమున కేగి యతఁడు మూర్ఛగతుఁడై పడియుండుటఁ గనుగొంటిని. వాని శిరముపైనను చేతిపైనను గాఢమగు గాయములు దగిలి యుండెను. ఆగాయములనుండి విస్తారముగ రక్తము ప్రవహించుచుండెను. అంత నాకట్టుపుట్టమును జించి నీటితో నాగాయములను గడిగి కట్లుకట్టినపిదప వానికిఁ జైతన్యము గలిగించుటకుఁ బ్రయత్నింపసాగితిని. కొంత సేపటి కతఁడు దెలివినొంది లేచి కూర్చుండెను.

నేను:—మీరొక స్త్రీ వలన నిటుల గాయపడుట మిక్కిలి విచారకరము.

తండ్రి:—కేవల మొకస్త్రీయే కాదు. నేనిచటి కరుదెంచిన పిదప

నిచటఁ గొందఱు మనుష్యులను గాంచితిని. వారి వలన నాకిట్టి గతి సంభవించినది. ఆశ్చర్యము! నా కాపుస్తకము చేజిక్కదయ్యెను. నాజీవిత మూరకయె విధ్వంసముగా నున్నది.

నేను:—ఏమి! యీవింత! వారు నీగృహములోని కేమార్గమున నరుదెంచి తమ కార్యమును దీర్చుకొని పోయిరో తెలి యదు. ఇట్టి విచిత్రములే మున్ను గూడ కొన్ని మాఱులు చూపట్టి యున్నవి.

తండ్రి:—కానిమ్ము! ఏదియో జరిగినది. ఇపుడు నేనిచటినుండి వెడలి పోవుచున్నాను. నేను గుప్తరూపమున మెలంగుచు నాకృత కార్యఫలము ననుభవించెదను. ఆపుస్తకము చేజిక్కి నాశిరమునుండి యీయపరాధ కళంకమును దొలఁగించుకొన గలిగిన మరల నరుదెంచి నిన్నుఁ గలసికొందును. లేనిచో, నిఁక నా హరి కటాక్షము. నీవీ మందిరమును విడువకుము. నీవు కని విని యుండిన విషయముల జాడ నరయు చుం డుము. మఱియు నీయింటఁ గల ధనమును గడు జాగరూక తతోఁ గాపాడు చుండుము. ఇంతియె గాక, నీకు సాధ్యమగు విధంబున నీతల్లి పోఁబడియు నరయు చుండుము."

నాతండ్రి పలుకుల నాలించి నాకధికాశ్చర్యమగు స్థితి యొదవెను. హృదయము దడదడకొట్టుకొన సాగెను. కంఠము రుద్ధ మయ్యెను. మఱియు నాకన్నుల యెదుట నొక తెరను దిగవైచి నటుల దోఁచెను. నేను వానితో నేమియో పలుక దలంచితిని. కాని, నోట నొక మాట యైనను వెడలదాయెను. నేను చూచు చుండగనే నాతండ్రి యిలువెడలి యేమార్గము ననుసరించి వెడ లెనో నాకుఁ దెలియదు. నాకీప్రపంచ మంతయు శూన్యముగ

దోఁచెను. తలిదండ్రుల యెడఁబాటు వలన నన్నొక శవముకంటె హీనముగఁ దలంపసాగితిని. మాయింటఁ దొడతిన యావిచిత్ర సంఘటనము కొలఁదిగొప్ప మాసేవకులకును పరిచారికలకును దెలిసి యుండెను. కాని, నేను వారికి బాగుగ బోధించుట వలన వార లావిషయమును వెల్లడి చేయక దాఁచి యుంచిరి. నేనధిక కష్టంబున నెటులనో యామందిరమున నివసించుచు గడచిన విషయముల జాడ గనుగొన బ్రయత్నించుచుంటిని.

నేనొకనాఁడు రాత్రిసమయంబున నైమూరీసామానుల నలంకరించి కొని యాసమాధిమందిరము నొద్దకుఁ బోయి నొక చింత మ్రానుపై నెక్కి కూర్చుండి, నాదురదృష్టమును గూర్చి విచారింప సాగితిని. అట్టి తరుణంబున నాసమాధిమందిరము నుండి యొక మనుజుఁడు వెడలి ప్రాగ్దిశ వైపునకు దారిపట్టెను. నేను వెంటనే యావృక్షము నుండి దిగి సద్దు సేయక వాని వెన్నంటి పోఁదొడంగితిని. కాని, వాని కావిషయము కొంచమైనను దెలియదు. వాని చేతి యందొక గుడ్డసంచిగలదు. ఆసంచి గొప్ప గొప్ప జమీందారులును, పృథ్వీశులును, మహారాజులకు లేఖలను బుత్తెంచు సమయమున నుపయోగించు దాని విధంబున నుండెను. నేనాసంచిని గాంచినంతనే యేయుక్తినైన వాని చేతినుండి దానిని సంగ్రహింప వలయునను కోరిక తటాలున నాహృదయమందుఁ దోఁతెంచెను. దాని వలన నాయుద్దేశ్యము కొంతవఱకు సఫలము గాఁగలదని నేను దలంచితిని. ఆనిశా సమయమున నాకాసంచి బాగుగఁ జూపట్టుటలేదు. కాని, మేము మార్గమున జనుచుండు సమయమున యెదుటివైపున కటకటముల వలన బంధింపఁ బడి యుండిన యొక దుకాణము లోపలి నుండి దీపపు వెలుతురు వెలుపలి రాజమార్గముపైనను, దాని ముందునుండి వెడలు వారిపైనను బడుచుండెను. ఆవెలుతురునందే

వాని చేతి యందొక సంచియుండుట నేను పరికించితిని. సంచిని లాగుకొను విషయమున నాయుద్దేశ్యము వెంటనే స్థిరపఱచుకొని యతిరయంబున వాని డాసి వీఁపుపై బలపూర్వకముగ నొక తాఁపుఁదన్నితిని. అతఁడా వ్రేటును సంభాళించుకొనలేక తటాలున భూమిపైఁ గూలఁబడెను. ఆసంచి వాని చేతినుండి జారి దవ్వునకు బోయి పడెను. నేనతిరయంబున నాసంచిని దీసికొని నాసామర్థ్యము గొలఁది యతివేగంబుగ నచటినుండి పరుగిడ సాగితిని. కొంతసేపటి కామనుజుడు నన్ను బట్టుటకు నావెనుకఁ బరుగిడి వచ్చుచుండినటుల నాకుఁ దోచెను. కాని, నేను సందు గొందులయందు దూరుచు వానిచేఁ జిక్కక నాగృహమునకుఁ బారిపోయితిని. ఆసమయంబున నా గృహద్వారమునొద్ద రఘునాధసింహుఁడను సేవకుఁడు గావలి గాయుచుండెను. అతఁడు మిగులఁ బొట్టివాఁడు. బలాఢ్యుఁడు. చతురుఁడు. కొన్నిదినములనుండి నాతండ్రి వానిని మాయింట ద్వారపాలకునిగ నియమించి యుంచెను.

నే నవ్విధంబున బరుగిడి వచ్చుటఁ గాంచి యాసేవకుఁడు తత్కారణమును బ్రశ్నించునని తలంచితిని. కాని, యతఁ డేమియుఁ బలుకక గృహద్వారమును దెఱచెను. నేను గృహమందుఁ బ్రవేశించి నా శయనాగారములోని కేగితిని. దానియం దొకదివ్వె బాగుగ వెలుఁగుచుండెను. నే నాసంచిని దెఱచి దానియందలి జాబును వెడలించి చదువుట కెంతేనియుఁ గుతూహలాయత్తచిత్తుఁడనై యుంటిని. తత్కారణంబున నేను వెంటనే యాదివ్వె సమీపమున కేగి యాసంచి విప్పి చూచితిని. దానియం దొక జాబును నొక తాళపుఁ జెవియుఁ గలవు. ఆతాళపుఁజెవి యతివిచిత్ర విధంబున నిర్మింపఁ బడి యుండెను. దానియందుఁ గొన్ని చిన్నచిన్న బెజ్జములు గలవు. నే నాతాళపుఁజెవి నా కఱుపాలయందుఁ బదిలపఱచిన పిదప నాజా

బును జదువ నారంభించితిని. దానియం దీదిగువను లిఖించిన విధంబున వ్రాయఁబడి యుండెను.

శ్రీమతి 108 మోహినీదేవి సన్నిధికి: —

కొన్ని నెలల పరిశ్రమ నేఁడు సఫలంబయ్యెను. మీరు నన్నే కార్యమందు నియోగించి యుంటిరో యయ్యది యీశ్వరుని కృపాతిశయంబునఁ బూర్ణలాభము నొంది యున్నది. "రిక్తగంథము" నాచేఁ జిక్కినది. * హారీత వారమున రోహిణీగడ తిలస్మాత్ఖానా యందు బలిమండపమునొద్ద నన్ను గలసికొని యాపుస్తకము నా స్వాధీనము చేయుమని మీరు వ్రాసి యుంటిరి. మీ యాజ్ఞానుసారమానాఁడు రోహిణీగడ తిలస్మ త్ఖానాలోనికిఁ బోయి యుంటిని. కాని, యచట మీసందర్శన లాభము నాకుఁ గలుగదయ్యెను. నేను మరల నచటి నుండి రిక్తగంథమును దీసికొని పోవుటకు నాకు సాహసము గలుగ దయ్యెను. కారణంబేమన, నాతఖ్ఖానయం దైయార శేఖరుఁడగు నభయసింహుని గుప్త ప్రభుత్వము చెల్లుచుండెను. వాని యనుచరులగు నైయ్యారులు నలువైపుల నుపద్రవములను గలిగించుచు సంచరించు చుండిరి. నేనచ్చోటునుండి మరలు సమయంబున నేనేయైయారుని కంటనైన బడుదుననియు నాయొద్ద నుండిన రిక్తగంథము నాతడు బలాత్కార పూర్వంబుగ లాగుకొనఁ గలఁడనియు, దాన, నధికానర్థము సంభవింపఁ గలదనియుఁ దలంచి, మీరు నాకొసంగియుండిన తాళపుఁజెవితో నిరువది నాల్గవ నంబరు గదిదెఱచి దానియం దాపుస్తకమును భద్రపరచి రిక్తహస్తంబుల వెలుపలకు వెడలి వచ్చితిని. భగవంతుని కృపాతిశయంబు నన్నేయయ్యారుఁడును గాంచి యుండలేదు. కాని, విషూచికా వ్యాధి నన్ను వివశునిగఁ జేసి వైచెను. నేను

* హారీత యనగా దేవీ పూజాదినము.

మిమ్ము సందర్శించి సర్వము విన్నవించుకొనుట కశక్తుఁడను. నిరుపాయుఁడనై యుంటిని. నేఁ డొకస్మార్తుఁగా నన్నుఁ గలిసికొనిన యొక మిత్రునిమూలమున మీ కా తాళపుఁజెవి నందఁజేయుచుంటిని. ఈ తాళపుఁజెవి లేనిదే యెవ్వరును నా యిరువది నాల్గవ నంబరు గది లోనికిఁ బోఁజాలరని నా సంపూర్ణ విశ్వాసము. మీకుఁ దరుణము చేకూరినపు డారిక్తగంథమును దీసికొని యెదరుగాక! మిగత సమాచార మీ పత్రావహుని వలనఁ దెలియఁగలదు. సవిస్తరముగ వ్రాయుటకు నాకు శక్తి చాలదు. ఇఁక నీకృపారాముఁడు బహుశః మీచరణకమలంబుల సందర్శింపఁజాలఁడు. ఒకవేళ భగవంతుని కృపావిశేషంబున నాకారోగ్యలాభ మొదవిన పటనా మీఁదుగా నరుదెంచి మీసేవయందుపస్థితుఁడ నగుదును. అటుకానిచో, నీకృపారాముఁ డీజగతి వీడిపోయెననియే భావింపుఁడు. ఈజాబు మీకుఁ జేరిన వెంటనే జైమినీప్రసాదు తల్లిని తుదముట్టింపుఁడు.

ఇట్లు

మీ సేవకుఁడు,

కృ పా రా ముఁ డు.

ఆజాబుఁ జదివినంతనే నాహృదయకళిక వికసించినది. మఱియు నాతల్లి యింకను జీవించియుండెనని నాకు నిశ్చయమయ్యెను. నేనధిక ప్రమోదభరితమానసుఁడనైతిని. ఆలేఖ గమ్యస్థానమునకుఁ జేరినచో నిస్సహాయయగు నాతల్లి ప్రాణములు దక్కుట మిగుల గష్టతరంబగును. నేనెవ్వరిని వంచించి యీజాబుఁ జేఁజిక్కించుకొంటినో యతఁడు కృపారాముని మిత్రుఁ డని యూహించితిని. ఆజాబును తాళపుఁజెవియు నొక నల్లని గుడ్డసంచియందుఁ గలవు. ఆజాబుపై విలాసము మోహినిపేర వ్రాయఁబడి యుం

డెను. తత్కారణంబున నీవేశరము లన్నింటికి ముఖ్యకారకురాలు మోహిని యనియే తేలుచుండెను. నేను మోహినిని బాగుగ నెఱింగియుంటిని. త్రిలోచనేశ్వర మహాదేవుని మందిర సమీపమున మిగుల శోభాయమానంబగు నామె మందిరమును దిలకించిన నామె యొక్క రాకుమరితయను భావ ముదయింపక మానదు. కాని, యది సరికాదు. ఆమె హద్దుమీఱిన ధనమును వెచ్చించుచుండెను. ఆమె యటు లమిత ధనమును వెచ్చించుట కామెకు రాఁబడి మార్గ మెయ్యదియో యెవరికినిఁ దెలియదు. మఱియొక విషయము గల దు. ఆమె ప్రచలితంబగు నాచరణముల యెడ దృష్టినిడక వెల్ల డిగాఁ బాలకీ యందును నప్పుడప్పు డశ్వారోహియయ్యు నతివిభ వోపేతంబుగ సంచరించు చుండును. తత్కారణంబునఁ గాశీనగర మందలి యాబాలగోపాల మామె నెఱుంగుదురు. నేనాజాబును జదివిన తోడనే నాతల్లియదృశ్య మయిన సందర్భమున మోహిని కధిక సంబంధము గలదనియు, నాతల్లి యిపు డామె హస్తగతం బునఁ గలదనియు నాకు గట్టి నమ్మకము దోఁచెను. ఏయుపాయాం తరమున నేనియు నాతల్లిని విడిపించి రిక్తగంథమును గూడ చేఁ జిక్కించుకొన వలెనని యోజింపసాగితిని. ఆయాలోచనయందుఁ గొన్ని దినంబులు గడచెను. నాచేఁ జిక్కి యుండిన తాళపుఁ జెవిని నాయింట నుంచక వేరొక రహస్య స్థానమందు భద్రపరచి యుంచితిని.

జైమినీప్రసా దింత దనుకఁ దన వృత్తాంతమును వర్ణించి యొక వైపునకుఁ జూడసాగెను.

అభయ:— మంచిది. తరువాయి వృత్తాంతమును వివరింపుము! నీచారిత్రము మిగుల మనోరంజకమైనది! మఱియు నయ్యది నాకు మిక్కిల్లి సంబంధించి యున్నది.

జైమినీ:—నిక్కము. నేనిపుడు వచియించి యుండిన విషయము
లను బట్టి నాతండ్రి యపరాధము ...."

అభయ:—నీమనోగతాభిప్రాయమును నేను గుర్తించితిని. భీతిల్లఁ
బనిలేదు. నీతండ్రి మాయెడల గురుతరాపరాధ మొనరించి
యుండినను, మా భూపాలుఁడు రిక్తగంథ చోరుని బట్టి
తెచ్చిన వానికిఁ గోరిన బహుమాన మొసంగెద నని ప్రక
టించి యుండినను, నీవు నిర్మలమానసంబుతో యావద్విష
యములను వక్కాణించు చుంటివి. కావున, నీతండ్రి యప
రాధమును మన్నింపఁ జేయుదు నని ప్రతినఁ జేయుచుంటిని.
నీవు మాయెడల నెట్టి యుపకారమును జేయఁ దలంచుచుం
టివో మఱియుఁ జేసెదవో తదర్థమై ధన్యవాద పూర్వకం
బుగఁ దగురీతి బహూకరింపఁ బడుదువు. ఇఁక నీచారిత్ర
మును సాంగముగఁ జెప్పి వినిపింపుము. దాన, మాకుప
యోగకరములగు ననేక విషయములు వెల్లడిగాఁగల వను
ట కెట్టి సందియమును గలుగదు. కాని, ప్రకృతము రిక్త
గంథము నీహస్తగతంబునఁ గలదా? అది మాకు లభించు
నను నాశ గలిగియుండనగునా? ఈ విషయముల నవశ్యము
వినఁ గోరుచుంటిని.

అభయసింహుని పలుకులకు జైమినీప్రసాదు ప్రత్యుత్తర
మొసంగుటకుఁ బూర్వమే "రిక్తగంథ మిపుడు జైమినీప్రసాదు
హస్తగతమందు లేకుండినను, మీరద్దానిని బడయుటకు యోగ్యు
లని యెపుడు స్థిరపడునో, యపుడు దానిని మీరు బడయఁ జాలు
దు" రని కొంత దవ్వున నుండి యొక ధ్వని వెడలివచ్చెను. మఱియు
నెవ్వరో కిలకిల నవ్వుచుండిన సవ్వడియు వారికి వినిపించెను.

ఆ ధ్వని యభయసింహ జైమినీప్రసాదు లిరువురను జకితుల
నుగ నొనరించెను. అయ్యది పగతుఱ యాగడమని వారికిఁ దో

చెను. మాయారాణి యొక్క యైశ్వర్యారుఁడో మఱుఁగుపడి తమ సంభాషణము నాలించు చుండెననియు, నచటి నుండి ప్రాణములను దక్కించుకొని పారిపోవుట కష్టసాధ్య మనియు జైమినీ ప్రసాదు దలంచుచుండెను. జైమినీప్రసాదు మూలమునఁ దమకుఁ గొంత మేలు గలుగఁగల దను నేయాశ యభయసింహునకుఁ గలిగి యుండెనో యయ్యది యిపుడు నిరాశగఁ బరిణమించెను.

అభయసింహ జైమినీప్రసాదు లిరువుర నెవని కంఠధ్వని చకితులనుగ నొనరించి యుండెనో వాని నెమకు తలంపుతో నా యిరువురు నచ్చోటువాసి ధ్వని నిర్గమించి యుండిన దెసకు బయలు దేరిరి. కాని, వార లధికముగ బ్రయాసము నొందు నవసరము గలుగలేదు. వారలు ముందునకు రెండు మూఁడడుగులు బెట్టుటకుఁ బూర్వమే, "మీరు వ్యర్థముగ నేల శ్రమగొనియెదరు? అచట నిలువుఁడు. నేను స్వయముగ మీ చెంత కేతెంచు చుంటి" నని మరల నొక ధ్వని వారికి వినిపించెను. మఱియు వెంటనే యొక మనుజుఁడు వారి దృష్టిపథమునకుఁ జిక్కెను. అతఁ డాయిరువురను సమీపించిన తోడనే, "అభయసింహ జైమినీప్రసాదులారా! మీ రిరువురు నన్ను బాగుగ గుర్తించుకొనుఁడు. నేను సమయానుసరణి నప్పుడప్పుడు మిమ్ముఁ గలసికొను చుందు" నని పలికెను.

అభయసింహ జైమినీప్రసాదు లిరువురు వాని వైపునకు గాఢదృష్టి నిగుడించి చూడ సాగిరి. అతఁ డొకపొట్టివాఁడు. చామనచాయగల వాఁడు. దట్టమగు నల్లని మీసములు, గడ్డము వాని మోమును సగము భాగము వఱకుఁ గప్పి యుంచెను. నేత్రములు గడు విశాలములు. అవి మెఱపుబాటి బాగుగ మెఱయుచుండెను. వాని దేహము మిగుల దార్ఢ్యముగలదిగఁ బొడకట్టుచుండెను. వాని నుదుట నాలుగంగుళములు వెడల్పుగల పట్టెవర్థన

మొకటి గలదు. చూపటి దృష్టి యన్నిటికంటె ముందుగ నానాము మాకర్షించు చుండెను. అట్టి యవస్థయందుఁ గూడ వాని మోము దమ్మి మిగుల శోభావంతముగను నపూర్వసౌందర్యగరిమ తోడను విరాజిల్లుచుండెను. అట్టి యదనున జూపటి మానవ మతఁ డాకర్షించుచుండు టొక వింతవిషయముగాదు. అతఁ డమూల్యవస్త్రములను ధరించి యుండెను. నల్లని పాయజామయు నెరసిని యంగరకాయు నతఁడు దొడిఁగి యుండెను. వాని యంగరకా జేబునం దేవస్తువులో నిండియుండెను. అతఁడు దలకుఁ జుట్టుకొని యుండిన యాకుపచ్చని పట్టు తలపాగ వైపునకు దృష్టి సారించిన నగవు పుట్టి వచ్చుచుండెను. వాని నడికట్టునం దొక కైదువును జేత నొక కైజారును గలవు. అభయసింహుఁడు గాఢదృష్టి వానివైపునకుఁ బరికించి, "నీనామ మెయ్యది" యని ప్రశ్నించెను. దానికి బ్రత్యుత్తరముగ నాతఁడు "నన్ను 'బిశాచ' మని పిలువనొప్పు" ననెను.

అభయ:-నీవా పేరునకుఁ దగిన వాఁడవు గావని నా యభిప్రాయము.

పిశాచ:-మీయిష్టము. మీరెవ్విధంబున దలంచినను దలంపుఁడు."

అభయ:—పోనిమ్ము! నీ విచటి కేల యరుదెంచితివో దాని నైన ను దెలుపఁ గలవా?

పిశాచ:—ఆఁ! బంధీకృతులై యీతోఁటలోని కేతెంచి యుండిన యపరాధులు రేపటి సాయంకాలమున ఖండింపఁ బడుదురనియు, నీతోఁట యందలి నీటి బోనుల యందు వారి రక్తము ప్రవహింపఁ గలదనియుఁ దెలుపుట కేతెంచితిని.

అభయ:—వార లెందఱో, వారి నామము లెవ్వియో వివరింపఁ గలవా?

పిశాచ:—వార లందఱుఁ గలసి యెనమండ్రుగురు. ఒకటి:-విజయేంద్రసింహుఁడు; రెండు:-కరుణా దేవి, మూఁడు:-మహేం

దర్శిసింహుఁడు, నాల్గు:-నరేశసింహుఁడు, అయిదు:-చంద్రకళ, ఆఱు:-మదాలస, ఏడు:-అభయసింహుఁడు, ఎనిమిది:-జైమినీప్రసాదు.

అభయ:—(తోటుపాటుతో) రాకుమారులు మున్నగు వారలు మాయారాణి మాయాజాలమందుఁ జిక్కి యిచట బంధింపఁ బడియుండుట నేనెఱుంగుదును. కాని, విజయేంద్ర మహీపాలుఁడును గరుణాదేవి........."

పిశాచ:—వారిరువురు గూడ బంధింపఁ బడి యిటకుఁ గొనితేబడిరి. ఈవృత్తాంతము జైమినీప్రసాదు గూడ నెఱింగి యుండెను.

జైమినీ:—(అభయసింహుని దెసఁగాంచి) ఔను. నాచారిత్రము పరిసమాప్తి నొందిన పిదప మీకాకానమాచార మెఱింగింపఁ దలంచుచుంటిని. కాని, వార లెవ్విధంబున మాయారాణి హస్తగతమందుఁ జిక్కిరో యావిషయ మింకను నాకుఁ దెలియదు.

పిశాచ:—(జైమినీప్రసాదుతో) చాలును. ఇఁక సంభాషించుటకు సమయము చాలదు. అభయసింహుఁడు దనకు సాధ్యమగు విధంబున వారిని మృత్యువాతనుండి తప్పించుటకుఁ బ్రయత్నింపఁ గలఁడు. నీవు నావెంట రమ్ము. నడువుము.

జైమినీ:—నీపై విశ్వాస మిడి నేను నీ వెంట నేల రావలెను?

పిశాచ:—(కుటిల దృష్టి వాని వైపునకుఁ బరికించి) ఏమంటివి? మూర్ఖుఁడా! ఇటు రమ్ము. నీచెవియం దొక మాటఁ జెప్పెదను.

ఇవ్విధంబున బలికి పిశాచ మచటి నుండి నాలుగై దడుగులు వెనుకకుఁ దొలఁగి నిలచెను. వాని మాటల యందెట్టి

ప్రభావము గలదో మనకుఁ దెలియదు. జైమినీప్రసాదు వాని మాటలకు మాఱు పలుకక వెంటనే వాని సమీపమునకుఁ బోయి నిలచెను. మఱియు నతఁడన్నివిధంబుల జాగ్రత్త గలిగి యుండెను. వాని కుడిహస్తము కైజారు పిడితో వియ్యమందుచుండెను. అంతఁ బిశాచి వాని వైపునకుఁ గొంచె మొఱిగి వాని చెవియందేదియో వచియించెను. ఆవచనముల నాలించినంతనే జైమినీప్రసాదు గలవరపాటుతో రెండడుగులు వెనుకకుఁ దొలఁగెను. మఱియుగాఢదృష్టి వానివైపునకుఁ బరికింప సాగెను. అతఁడు గొంత సేపటివఱకు కట్టి స్థితియందే నివ్వెరపాటుతో నిలచి యుండి తదుపరి నభయసింహుని వైపునకుఁ గాంచి, "మహాశయా! క్షమింపుము. నేనిపుడు వీని వెంటఁ బోవకదీరదు. నిరుపాయుఁడను. నేను బాగుగ వీని హస్తగతమందుఁ జిక్కి యుంటిని. వేయేల? తుదకు నాప్రాణములు గూడ వీని కరతలమందుఁ గలవని భావింపవచ్చు" నని పలికి జైమినీప్రసా దాపిశాచము వెంట నేగుటకు సంసిద్ధుఁడయ్యెను. పిశాచమును వానిని వెంటఁ దోడ్కొని యచటి వృక్షశ్రేణులయందుఁ జొచ్చి చూచుచుండగనే యభయసింహుని దృష్టిపథమునుండి యదృశ్యమయ్యెను.

ఇపుఁ డభయసింహుఁడు శంకాశ్చర్య నిమగ్న మానసుఁడగుచు నచట నొంటరిగ నిలచి పోయెను. నలువైపుల నుండి యనేక యోజనలు పరుగులు వాఱుచు వచ్చి వానిని ముట్టడించెను. జైమినీప్రసాదు చారిత్రము వలన వాని కనేక రహస్యములు వెల్లడి యయ్యెను. ఇంకను గొన్ని మర్మములు దెలియఁ గలవని యాతఁ డాసించు చుండెను. కాని, యతఁడు దన చారిత్రమును బరిసమాప్తి నొందించుటకు మున్నె యాపిశాచ మరుదెంచి వాని యాశాలతను ద్రెంచి వైచెను. తత్కారణంబున వానికి

గలిగియుండిన శంకాశ్చర్యములు పూర్వముకంటె నగ్గలంబయ్యెను. జైమినీప్రసా దెట్టి వంచనయులేక నిర్మలమానసంబుతోఁ దన చారిత్రమును వచియించు చుండెనని, వాని వాక్ధోరణిని బట్టి యభయసింహునకు విశ్వాసము గలిగి యుండెను. వాని చారిత్రమం దీపిశాచమునకు సంబంధించిన విషయ మెద్దియు వెడల కుండుటచే నతఁ డివ్విధంబున యోజింపసాగెను:-

"ఆశ్చర్యము! ఈపిశాచ మెవరు? ఆతఁడు జైమినీప్రసాదు చెవియం దేమి వచియించి యుండెను? దానిని వినిన మాత్రముననే యీతఁ డట్లేల యధీరుఁడయ్యెను? కటకటా! దిగంతయశోవిశాలుఁడగు విజయేంద్రసింహ మహీపాలుఁడు దన యర్ధాంగితోడను పుత్రరత్నంబుల తోడను శేముషీదురంధరులగు నైయారుల తోడను ననతి కాలంబులోనే చంప బడునను విషాదకరంబగు వార్త నాపాడు వీనులకు వినిపించెఁ గదా; ఆసేతు హిమాచల పర్యంతము దన యనుపమ సద్గుణ పుంజములను వెదజల్లి యతులనీయంబగు ప్రఖ్యాతి నార్జించిన నృపాల శేఖరునకా, యిట్టి యకాల మరణము సంభవింపనుండుట! ....కటకటా............ ఆదయామయుండగు పుండరీకాక్షుఁ డిపుడేమి సేయదలంచి యుండెనో తెలియదు. మానవమాత్రుని బుద్ధి సాహసము లిట్టి కుటిల సమయమందే పరీక్షింపఁ బడుచున్నవి. కానిమ్ము! నాయైయారీ కక్షపాలయుఁ గైదువు నెచటికిఁ బోయి యుండలేదు గదా? సాధ్యమగునంత శీఘ్రముగ నేయుపాయాంతర మేనియు యోజింపవలసి యున్నది. ఇట్టి విధంబగు యోజన యందును గంభీర చింతయందును నభయసింహుఁడు మునింగి యుండెను. అంత గొంత దవ్వున నుండి తన దెన కేతెంచు చుండిన మాయారాణిపై వాని దృష్టి పడెను. ఆసమయంబున నామె వెంట నిక్కింపుఁ

గాంచనసింహుఁడును (వాని రూప మింతదనుక నభయసింహుఁడు మార్చి యుండిన విధంబుననే కలదు) గదాధరసింహుఁడును, మఱి కొందఱు పరిజనులును గలరు. అప్పుడు దెల్లవాఱి యుండెను. కమలబాంధవుని యరుణకాంతులు పాదపాగ్రములకు బంగరు పూఁతఁ బెట్టుచుండెను.

తిలకమ్మమహారాణియును మాయారాణి గర్వోద్ధతి నడచుచు నభయసింహుని వైపున కేతెంచుచుండెను. కాంచనసింహుఁ డభయసింహుని మిక్కిలి సమీపించి వానితోఁ "గాంచనసింహ ధర్మావతారుఁడా! నీ దేహారోగ్య మెటులున్నది? ఉన్మత్తత నిన్ను వీడి యున్నదా?" యని ప్రశ్నించెను.

అభయ:—(సదర్పముతో) ఇఁక నన్నుఁ గాంచనసింహుఁ డని పిలువ నగత్యము లేదు. కారణంబేమన, నాయున్మత్తుఁడు రాజకంఠీరవుండగు విజయేంద్రసింహ మహీపాలుని వైయ్యారులలో నొక్కరని మీకుఁ దెల్లమయి యుండెను. మఱియు నాయున్మాదుఁడు వాస్తవముం దైయ్యార శేఖరుఁడగు నభయసింహుఁ డని యెఱుంగుటచే మీకు మితిలేని యానంద మలవడి యుండును. ఇంతియగాక, పెంపొందుచుండిన వాని ధైర్య సాహస పరాక్రమములను బ్రతిఘటించుట కీప్రపంచమం దొక్కఁడైనను లేఁడనియు, నిట్టి బంధనావస్థయందు సహితము మతఁడు గొలఁది గొప్ప చేయ సమర్థుఁడనియు మీరు బాగుగ నెఱింగి యుందురు.

కాంచన:—కాని, నీవిపు డైయ్యార శేఖరుఁడను బిరుదమును నిక్షేపముగ నిలుపుకొనఁ జాలవు. కారణంబేమన, బేరెన్నికగన్న నీ వైయ్యారితనమిచట మంటి పాలాయెను. మఱియు శీఘ్రముగనే బహుమాన పురస్సరంబుగ నీకరంబులు శృంఖలంబుల నలంకరింపఁ గలవు.

అభయ:—నీవు నాయైదియారితనమును డిందునడఁ జేసి యుండిన నాయైదియారి శత్రుపాలయుఁ గైజారును దీసికొని యుందువు. వానిని నొరుల పాలు గాకుండఁ గాపాడుకొనుటయే వైయారశేఖరుని ప్రతిజ్ఞా విశేషము. ఇఁక నీవు వచియించిన శృంఖలము లన్ననో, నాచేతఁ గైజారు గలిగియున్నంత కాల మవినాశరములను ముట్టఁజాలవు. (చేతితోఁ దనకైజారును దీసి చూపి) శృంఖలములను నాహస్తముల కలంకరించుటకు వానిని దీసికొని నాయెదుటకు రాఁగలిగిన హస్తమెయ్యది. అట్టి మేటి మగం డెవఁడు గలఁడు

కాంచన:-ఈసమయమున నీ నేత్రద్వయమున నొక్కనినే కాంచుచుండెననియు నావెంట నుండిన యనుచరులను గాంచుట లేదనియుఁ దోచుచున్నది. ఇందుచే నీవొక పిచ్చివాఁడవే కాక గ్రుడ్డివాఁడ వనియు స్థిరపడుచున్నది. కానిచో-........"

కాంచనసింహుని పలుకు లింకను దుదముట్టలేదు. అంతఁ బ్రక్కనుండిన నొక గది తలుపులు దెఱవఁబడి మున్నభయసింహ జైమినీప్రసాదులతో సంభాషించి, జైమినీప్రసాదునః వెంటఁదోడ్కొని పోయిన యాపిశాచమే మరల నచటఁ బ్రత్యక్షమయ్యెను. వానిని గాంచి నంతనే మాయారాణికిని నామె యనుచరులకును గలిగిన భయ శంకా సంభ్రమాశ్చర్యములకు మేరలేదయ్యెను. మఱియు నాపిశాచము వెడలి వచ్చిన గది యందింకను గొందఱు మనుజు లుండినటుల వారికిఁదోచెను. కారణం బేమన, నాగది తలుపుల నాపిశాచము బాగుగ దెఱచివచ్చెను. అందువలన నాగదియందుఁ గొందఱు మనుజు లుండినటులఁ గొలఁది గఁ జూపట్టుచుండెను.

పిశాచ:—(మాయారాణి వైపునకును నామె యనుచరుల వైపునకును గాంచి) నేనెవ్వరైనదియు వివరించుట కట్టి యగత్యమును లేదు. కాని, నేనిట కేతెంచిన కారణమును మాత్రము దప్పక మీకెఱింగింప వలసియున్నది. వినుఁడు! నాకొక పరిచారకుఁడును బరిచారికయుఁ గావలసి యున్నది. మీలో నెవరి నెన్నుకొనవలెనో వచియింపుఁడు! వచియింపుఁడు!! (మాయారాణి వైపునకుఁ జూపి) నేనీమెను నాకుఁ బరిచారికగఁ జేసికొందును. (కాంచనసింహుని వైపునకు సంకేతించి) వీనిని నాసేవకునిగ నియమించుకొనియెదను.

కాంచన:—ఏమి! యీపొగరుఁబోతుతనము! కొంచమైనను జంకు లేక మాట్లాడుచుంటివి? నీవెవరవు? (మాయారాణి వైపునకుఁ జూపి) ఈమె యెవ్వరో నీవెఱుఁగుదువా?

పిశాచ:—(పక పక నవ్వి) నాపై నెవ రెట్టి పరుషవచనంబులను బలికినను గోపించువాఁడను గాను. కారణంబేమన, సృష్టి స్థితి లయ కారణభూతుఁడగు భగవంతుఁడు దక్క నాకంటె నితరులెవరును ఘనులు గారని నేను బాగుగ నెఱింగి యుంటిని. నాయెదుట నిలచి సంభాషించుచుండిన నీకు నాబానిస వానికిఁ గల యోగ్యతయైనను లేదనుట నిక్కువము. (మాయారాణి వైపునకు సంకేతించి) ఈమె యెవ్వరైనదియు నేనెఱుంగక పోలేదు! నీవావిషయమును దెలియగోరుచుండిన నాసమీపమున కరుదెంచి నేను వచియించుదానిని జెవియొగ్గి యాలింపుము.

కాంచన:—నీవంచన పలుకులకుఁ జిక్కి మోసపోవుటకు నేనంత యవివేకిని గాను.

పిశాచ:—తెలిసినది. నీవు చెవియొగ్గి నాసమీపమున నిలచునపుడు నీపైఁ బ్రహరింతునని తలంచుచుంటివి కాఁబోలు.

కాంచన:—సందేహమేమి?

పిశాచ:—ఓరీ! భీరుఁడా! అటులగాదు. మతియు నయ్యది మముఁ బోలు పరాక్రమవంతుల కార్యము గాదు. నీకట్టి బెగడు గలిగి యుండిన నేను నీతో వచియింపఁ బోవు సంగతుల నితరు లెవ్వరు వినకుండగ నావలకు నడువుము.

కాంచన:—(కొంచము యోజించి) ఓహో! నేను నినుబోలు దుర్బ లులకు భీతిల్లువాఁడను గాను. మంచిది! నీవేమి చెప్పఁద లంచు చుంటివో వచియింపుము.

ఇవ్విధంబునఁ బలికి కాంచనసింహుఁడాపిశాచము సమీపమునకుఁ బోయి యతఁడేమి వచియించునో యని కోఁది గ వాని వైపున కొఱగి విన సాగెను.

ఆపిశాచము వానిచెవియం దేమి వచియించెనో తెలియదు. ఆవాక్యములయం దెట్టి ప్రభావము గలదో యెఱుంగఁ జాలము. ఆమాటలయం దెట్టి మర్మమిమిడి యుండెనో దురూహ్యము. అవి కాంచనసింహుని దిగ్భ్రమ జెందిన వానిఁ గావఁజేసివైచెను. అతఁ డతి సంభ్రమముతో నాపిశాచము వైపునకుఁ జూడసాగెను. వాని మోము జేవురించెను. దేహము వడవడ వడంకసాగెను.

పిశాచ:—ఏమి! నేను చెప్పిన మాటలు నీకు బాగుగ వినిపించెనా? లేక యందఱకు వినుపించునటుల గట్టిగఁ జెప్పవలయునా!

కాంచన:—(కరములను జోడించి) చాలుఁజాలును. క్షమింపుఁడు. మరల నావాక్యములను శ్రీముఖమునుండి పునరావృత్తి జేయకుందురు గాక. మీరెవరైనదియు నెఱుంగుటకు నాకెట్టి యావశ్యకమును లేదు.

మాయారాణి:—(కాంచనసింహునితో) ఈతఁడు నీచెవియం దేమి వచియించెను. నీవిటులేల తల్లడిల్లుచుంటివి?

కాంచన:— (చేతులను జోడించి) క్షమింపుఁడు. నేనావాక్యములనోట నుచ్చరింపఁ జాలను.

మాయారాణి:—(కఠోర స్వరంబుతో) ఏమి! నేనాసమాచారము వినుటకుఁ దగియుండనా?

కాంచన:—నేనా వాక్యములను నుచ్చరింపఁ జాలనని మొదటనే తెలిపి యుంటినిగదా?

మాయారాణి:— (కన్నులెఱ్ఱజేసి) నీవు నీ ధైర్యౌదార్యాతిశయమందలి యభిమానమున మత్తుఁడవగుచుంటివి. నిన్ను నీవు మఱచి యుంటివా? లేక నాకుఁగల సామర్థ్యమును విస్మృతిజెంది యుంటివా?

కాంచన:—నన్ను నేనెఱుంగుదును. మఱియు మిమ్ములను మీ సామర్థ్యమును గూడ మఱచి యుండలేదు. కాని, నేను వినిన మాటలమందలి యొక యక్షరమైనను వచియింపఁ జాలను. మీరు వ్యర్థముగ నాపై నేల కోపించెదరు? దానఁ గలుగు ప్రయోజనమేమి?

మాయారాణి:—అగుచో, నీవుగూడ వేషధారివగు కాంచనసింహుఁడ వనియే తలంపవలయును. మంచిది. కానిమ్ము! (పిశాచము వైపునకుఁ గాంచి) నీ వాసంగతుల నితరులెవ్వరికైనను జెప్పఁ గలవా?

పిశాచ:—ఎవ్వరికైనను సరియే! నాసమీపమునకు వచ్చు వారి చెవియందుఁ జెప్పఁగలను. కాని, యెల్లరకు నొకవిషయమునే చెప్పెదనో, లేక, వేఱ్వేఱు సంగతులను నుడివెదనో దానిని మాత్రము రూఢిగ వచియింపఁ జాలను.

మాయారాణి:—పోనిమ్ము! నీవెవ్వరైనదియు, నీవీతోఁటలోని కే మార్గమున నరుదెంచి యుండి నదియుఁ జెప్పఁగలవా?

పిశాచ:—నన్ను "బిశాచ" మని పిలుతురు. ఇఁక నేనిట కేతెం చిన విషయమున సర్వవ్యాపకుఁడ నని చెప్పినఁ జాలును. నేను పోదలంచిన స్థానమునకు నిరాటంకముగఁ బోఁజాలుదును. నీవేమైనను విన దలంచు చుండిన నాసమీపమున కేతెంచి యాలింపుము.

గదాధ:—(మాయారాణితో) మహారాణి! మొదట నన్ను వాని యొద్దకుఁ బోనీయుము! (పిశాచమును దగ్గరించి) నీవేమి చెప్పదలంచితివో యిపుడు నాచెవియందు నుడువుము.

ఆపిశాచము గదాధరసింహుని చెవియందుఁగూడ నేమియో వచియించెను. ఆసమయంబున గదాధరసింహుఁడు పిశాచమువైపునకు వంగి భూమివైపునకుఁ జూచుచుండెను. పిశాచమటుల వాని చెవియం దేదియో పలికి వెంటనే రెండడుగులు వెనుకకుఁ దొలఁగి నిలచెను. కాని, గదాధరసింహుఁ డటులనే వంగియుండి నిర్జీవప్రతిమవలెఁ జేష్టలుడిగి నిలచియుండెను. ఆసమయంబున వాని నేనూతనమనుజుఁ డేనియుఁ బరికించిన నాతఁ డొక శిలావిగ్రహమని తలంపక మానఁడు. ఈస్థితిఁ బరికించి మాయారాణి యధికాశ్చర్యము నొందసాగెను. కొన్నిక్షణములు గడచినను గదాధరసింహుఁ డట్టులే వంగి యుండి యచటి నుండి కదలకుండుటఁ గని మాయారాణి, "గదాధరసింహా! గదాధరసింహా!! యని వానిని పిలువసాగెను. అతఁ డామె కంఠస్వరము నాలించినంతనే తుళ్ళిపడి నలుదెసలఁబరికింపసాగెను. ఆసమయంబున వానిజూడ్కి పిశాచము వైపునకుఁ బ్రసరించుటచే రిచ్చవడితీనమోము నావైపునుండి మరల్చుకొని కాంచనసింహుని సమీపమునకుఁ బోయి శిరమున జేయిఁజేర్చి కూర్చుండెను.

మాయారాణి:—గదాధరసింహా! నీవు గూడ గాంచనసింహు

ననుసరించితివా? నీవిపుడు వినిన సంగతులను నాకు వివరింపఁ జాలవా?

గదాధర:—తుదకు మీరు కోపావేశులై నాశిరమును ఖండించుట కాజ్ఞాపింతు రని తలంచియే నేనిటకు వచ్చి కూర్చుంటిని. మీ కోపస్వభావము నేనెఱుంగనిది కాదు. కాని, నిరుపాయుఁడను. నేనేమియు వచియింపఁ జాలను.

మాయారాణి:—(పిశాచము వైపునకు సంకేతించి తన యనుచరులతో) ఈతఁడొక మైంద్రజాలికుఁడుగఁ దోఁచుచున్నాఁడు. ఈతఁడెవ్వరైనను వీని నిపుడు బంధించుట కాజ్ఞాపించుచుంటిని.

పిశాచి:—మీరేమియు శ్రమనొందఁ బనిలేదు. నేను బంధింపఁ బడుటకే స్వయముగ నిచటి కేతెంచి యుంటిని. అరదండలు, సంకెళ్లు నెచటఁగలవో తెండు. వేగమే తీసికొనిరండు.

ఇవ్విధంబునఁ బలుకుచుఁ బిశాచ మామాయారాణి సమీపమున కతిరయంబున నేగెను. ఆమె తన్ను సంభాళించుకొను సరికా పిశాచ మామె వైపునకు వంగి చెవిలో నేమియో పలికెను. ఆవచనముల నాలించినంతనే యామె స్థితి మిగులఁ జెడు గొందెను. కాంచన గదాధరసింహులు లాపిశాచముపలికిన మాటలను వినిన మీఁదటను గూడ నెవ్వరితోడనైనను సంభాషించుటకుఁ దగియుండిరి. కాని, మాయారాణి కట్టి స్థితియైనను గలిగి యుండ లేదు. ఆమె మోముపై మృతచిహ్నములు వ్యాపించెను. ఎవ్విధంబునను నామె నిలువ లేకపోయెను. దేహము గిరగిరఁ దిరుగ భూమిపైఁబడి మూర్ఛాగతురాలయ్యెను. కాంచన గదాధరసింహులు దక్క మాయారాణి వెంట నేతెంచి యుండిన పరిజనులయం దొక విధమగు కలకలము జనించెను. వారలు తమ మనంబుల "నీపిశాచము

మా చెవులయందుఁ గూడ నేదియైనను పలికి మాకుఁను నిట్టి దురవస్థయే గలిగింపఁడు గదా” యని భీతిల్లఁ దొడంగిరి.

ఒక గంట కాలము గడచి యుండినను మాయారాణికిఁ దెలివి గలుగ దయ్యెను. ఆపిశాచ మభయసింహుని సమీపమునకుఁ బోయి వాని చెవియందుఁ గూడ నేమియో వచియించెను. దానికిఁ బ్రత్యుత్తరముగ నభయసింహుఁడు “నేను సంసిద్ధముగ నుంటి” నని పలికెను.

పిశాచము వెంటనే యభయసింహుని చేయిఁ బట్టుకొని తాను వెడలి వచ్చిన గదిలోనికిఁ దోడ్కొని పోయెను. మఱియు లోపల వైపునుండి యాగది తలుపులను మూసి బంధించి వైచెను. అభయసింహుఁ డాపిశాచము వెంట నేగుచుండుటఁ గాంచియు మాయారాణి యనుచరులలో నొక్కఁ డేనియు వాని మార్గమును నిరోధించుటకు సాహసింపఁడయ్యెను. ఎపు డాపిశాచ మాకస్మికముగ నా గది తలుపులను దెఱచి వెలుపలకు వెడలి వచ్చెనో యపు డాగది యందింకను గొందఱు మనుజు లుండినటుల దోఁచియుండెను గదా! అభయసింహున కిపు డాగదియందుఁ దాను నాపిశాచము దక్క నితరు లెవ్వరును జూపట్టలేదు.

ఇట మాయారాణికిఁ జైతన్యము గలిగిన పిదప నామె కాంచన గదాధరసింహులను బరిజనులను వెంటఁదోడ్కొని తన మహాలులోనికి వెడలి పోయెను. ఐయారులగు కాంచన గదాధర సింహు లిరువురు పూర్వము వలెనే యామె కొలువు నందుఁ గలరు. కాని, పిశాచము దమ చెవులయందు వచియించి యుండిన మాటలను మాత్రము నోట వెడలింపఁ జాలకుండిరి. మఱియు వారి కాపిశాచము సంగతి జ్ఞప్తికి వచ్చినపు డెల్ల దేహము కంపమొందు చుండెను. మాయారాణికిని సరిగా నట్టి విధంబగు స్థితియే

కలిగి యుండెను. పిశాచము దమ్ము బెదరించి వేషధారియగు కాంచనసింహుని (అభయసింహుని) చెఱ విడిపించుకొని పోయెనని యామె నిశ్చయించుకొనెను.

3

సాయంకాలసమయము. సూర్యభగవానుఁ డస్తమించి యుండినను పశ్చిమదిశయందింకను నరుణకాంతులు వ్యాపించి యుండెను. శీతల సమీరము మందగతిని వీచుచుండెను. వేఁడిమి యంతగఁ దోప కున్నను నాసమయంపుఁ దెమ్మెర దేహముల యందు శీతల బాధను గలిగించుట లేదు. ఇపుడు మీరాచూడ్కులను విస్తీర్ణమును నిర్ణయింపఁ జాలని యామైదానము వైపునకుఁ బోనీయుఁడు. ఏదెసకు దృష్టిఁ బరుగెత్తించినను, నెల్లెడల నిస్తబ్ధతయే గోచరించుచుండెను. ఆమైదానమం దెచట నేనియుఁ బొంచి యుండుటకు గాని, పై నధిరోహించి దాఁగి యుండుటకుఁ గాని యనువగు వృక్షము లెవ్వియుఁ జూపట్టుటలేదు. కాని, తూర్పుదెసఁ జూపు కొంచెము మరికట్టఁ బడుచుండెను. ఆదెసఁ జూపట్టుచుండిన మబ్బువంటి పదార్థముగూర్చి దీర్ఘముగ నాలోచించుట వలన నావైపున నొక చిన్న పర్వతము గాని మట్టిదిబ్బగాని యుండు నని మీరు పలుకఁగలరు.

ఆమైదానమందు నిర్వురు యువతు లశ్వారోహులై తూర్పు దెసఁగా నావైపునకుఁ బోవు చుండిరి. ఆయంగనామణులు ధరించి యుండిన యమూల్య వస్త్రాద్యలంకారములు దక్షిణదేశంబున బ్రచలితంబగు వానివలెఁ బొడకట్టుచుండెను. వారి మోములపై నకాబు పోషులు వ్రేలు చుండెను. వారి యంగసౌష్ఠవము వైపునకును గోమలములగు కరపల్లవముల దెసకును దృష్టి పారించిన నాముర్వురు యౌవనవతు లనియుఁ గోమలాంగులనియు సౌందర్యశాలినులని

యుఁ దోపక మానదు. ఆయువతుల విషయమున మాపాఠకమహాశయులను జాలసేపటివఱకు సంశయమందుఁ జిక్కఁ జేయక వారి పరిచయమును గలిగించుట సమంజసముగఁ దలంచు చుంటిమి. అటుచూడుఁడు! ధూమ్రవర్ణ సమున్నతాశ్వముపై నధిరోహించి యుండిన యువతి మాయారాణి. కాటుకరంగు పంచభద్రముపైఁ గూర్చుండియుండిన నవయౌవన మాయారాణి చిన్న చెల్లెలగు రాజేశ్వరి. (ఈమెను మే మింత దనుక రమాసుందరి యను నామముతో లిఖించుచు వచ్చితిమి.) తెల్లని అరేబియా గుఱ్ఱముపై నధిష్టించి నలువైపులకుఁ జంచలదృష్టి వీక్షించు చుండిన పఁడతి జగపతి. ఈయువతులు మువ్వురు నెమ్మది నెమ్మదిగా నేమియో సంభాషించుచుఁ దమ తమ తత్తడులను నడుపుచుఁ బోవుచుండిరి. ఇపుడు మనము వారిసంభాషణము వైపునకుఁ గొంతదృష్టినిడుట సముచితము.

మాయారాణి:—ఆశ్చర్యము! ఆపిశాచము మన మూఁడవ తరగతి పూఁదోఁటలోని కెటుల రాగలిగెనో తెలియదు. కాని, మనము దఱచుగఁ బోవుమార్గమున గాక నాతఁడే నూతన మార్గముననో, యచటి కేతెంచి యుండెననుట నిర్వివాదాంశము.

రాజేశ్వరి:—తిలస్మనిర్మాత లచటికిఁ బోవుటకుఁ గొన్ని మార్గములను నిర్మించి యుందురు. బహుశః నామార్గములయం దేదియో వానికిఁ దెలిసి యుండవలెను.

జగపతి:—కాని, యారహస్యమార్గ మితరులకుఁ దెలియుట మిక్కిలి యనర్థదాయకము.

మాయారాణి:—తిలస్మరాణినగు నాకా రహస్యమార్గముల మర్మము దెలియకుండిన నితరుల కెవ్విధంబున దెల్లమయ్యెనో

వింతగ నున్నది.

రాజేశ్వరి:—నిక్కవము! తిలస్మసంబంధమగు పెక్కు విషయములు నీకుఁ దెలిసియుండినను తన్నియమానుసారము నీచెలియలనగు నాకుఁ గూడ వానిని వెల్లడింపఁ జాలకుంటివి. మాభావుకున కీతిలస్మరహస్యములు నీకంటె విశేషముగఁ దెలిసియున్నవి. అకటా! అతఁడు స్వర్గస్థుఁడై దాదాపైదుసంవత్సరములు గావచ్చినది. అతఁడు జీవించి యుండినచో..........."

మాయారాణి:—(తొట్రుపాటుతో) ఆమార్గముల రహస్యము వానికిఁ దెలిసియుండె నని నీ వెటులెఱుంగ గలిగితివి?

రాజేశ్వరి:—మాభావుకుఁ డొకనాఁడు ప్రసంగ వశంబున మూఁడవ తరగతి యుద్యానములోని కేరుట కైదు మార్గములు గల వని నాతో వచియించి యుండెను. మఱియు నన్నటకు గొనిపోయి యాకొత్తమార్గములను జూపుట కెంతేనియుఁ గుతూహలము పడెను గాని, నేను నీభయకారణంబున వాని వెంటఁ బోఁజాలనైతిని.

మాయారాణి:—నేఁటి దనుక నీ వాసమాచారము నాకేల తెలుపవైతివి?

రాజేశ్వరి:—అది యొక యావశ్యకమగు విషయమని నేను దలంపలేదు.

రాజేశ్వరి పలుకుల నాలించి మాయారాణి మిన్నకుండెను. మఱియు దీర్ఘాలోచనా నిమగ్నమానసయయ్యెను. ఆమెయందొప్పుచుండిన తాత్కాలికావస్థా స్వరూపములను గాంచుటవలన రాజేశ్వరి వచియించిన పలుకు లామెహృదయమం దెట్టి గాఢాఘాతమునో కలిగించి యుండెనని తోపక మానదు. ఇట్టిసామాన్య విష

యము వలన మాయారాణి హృదయ మట్టి వ్యథ కేల పాలయ్యెనో యామె కట్టి యనుకంపనీయస్థితి యేల కలుగుచుండెనో, యాకారణ మామె చెలియ లగు రాజేశ్వరి సహితము గ్రహింపఁ జాలదయ్యెను. బహుశః యామెకుఁ దన పతిదేవుని స్మరణ గలిగిన కారణంబున నట్టి యవస్థ జనించి యుండునా? కాదు కాదు. సుందరాకారుఁడును, సహాస్యవదనుఁడును, సద్గుణోపేతుఁడునగు తన పతిని నామె యెన్నఁడు భక్తిశ్రద్ధలఁ బూజించి యెఱుంగదు. తత్కారణంబున నీమె విషయమున రాజేశ్వరి హృదయమం దొక విధంబగు సందేహమునకు స్థాన మేర్పడెను. మఱియు నామె సశంకదృష్టి మాయారాణి వైపునకుఁ బరికింప సాగెను. కాని, తన చెలియలగు రాజేశ్వరి తన వైపున కట్టి భావపూరిత దృష్టిఁ బరికించుచుండెనో యావిషయము మాయారాణికిఁ గొంచమైనను దెలియదు. దాదాపేబది గజముల దూరమేగిన పిదప మాయారాణి త్రుళ్ళిపడి రాజేశ్వరి వైపునకుఁ గొలదిగ మోముఁద్రిప్పి, "అటులనా? వాఁడా మార్గముల నెఱింగియుండెనా!" యని ప్రశ్నించెను.

ఒకానొక నీచ మనుజుని యెడల గాని, సేవకుని యెడల గాని ప్రయోగింపఁ బడు శబ్దంబుల మాయారాణి తన పతిని నిర్దేశించి పలుకుట నాలించి రాజేశ్వరి హృదయమందుఁ బొడసూపి యుండిన శంక మరియు వృద్ధిలాభము నొందెను. ఇంతియెగాక, యామె దృష్టి జగపతి వైపునకును మరలెను. ఆమె మోమునందు వ్యాపించి యుండిన దుఃఖ విచారముల ఛాయ యనుదినముకంటె నేఁడు గొంత ప్రబలి యుండుట నామె గనుఁగొనెను. జగపతి యధిరోహించి యుండిన యశ్వమును గొన్ని యడుగులు వెనుకకు బడెను. మాయారాణి జగపతుల యందు దీపించుచుండిన యట్టి యవస్థ చాలనేపటి వఱకు స్థిరపడి యుండలేదు. వారలిరువురతిశీఘ్రముగఁ

దమ్ము సంభాళించుకొని యెప్పటి యటుల మరల సంభాషింపఁ దొడంగిరి.

జగపతి:—అదిగో! అదిబ్బసమీపించినది. ఆచట మనకు సాధుపుంగవునితో సమావేశము గలుగునో లేదో చూడవలసి యున్నది.

మాయారాణి:—ఏలకాకుండును! కాని, మనమిపు డచ్చోటున కేగి వానిని గలిసికొనుటకు నామానసం బేలనో యిచ్చగింప కున్నది.

రాజేశ్వరి:—ఇదియేమి? నీవు వానినిఁ గలసికొనుట కతి యుత్సుకతతో బయలు దేరితివి గదా?

మాయారాణి:—పోనిమ్ము! ఆసాధుపుంగవుఁడు నాప్రశ్నములకు సదుత్తరముల నొసంగజాలఁ డని యిప్పుడు నాకుఁ దోఁచుచున్నది. వ్యర్థముగ నచటి కేల పోవలెను?

రాజేశ్వరి:—మన మింత దవ్వున కేతెంచియు మగుడి పోవుట యుచితము గాదని నా యభిప్రాయము.

మాయారాణి:-కాదు. నేనిపుడు వానిసమీపమున కేగఁ గోరను.

ఇవ్విధంబున బలికి మాయారాణి వెంటనే తన గుఱ్ఱపు కళీయమును లాగి వెనుకవైపునకు మరల్చెను. నిరుపాయులై రాజేశ్వరీ జగపతులును దమ వారువములను మరలింప వలసిన వారైరి. ఈకార్యాచరణము వలన రాజేశ్వరి హృదయమందు నెలకొని యుండిన సందేహ మినుమడించెను. మఱియుఁ దన పలుకుల వలన మాయారాణి హృదయము బాగుగ నొచ్చియుండెననియు నామె నిశ్చయించు కొనెను. కాని, యెంత యోజించినను నాకారణము ను మాత్ర మామె గ్రహింపఁ జాల కుండెను.

మాయారాణి తన గుఱ్ఱమును మరలించి నంతనే తన వెనుక

నుండి యడుగులు చప్పుడు గాకుండఁగ నెమ్మది నెమ్మదిగా నరుదెంచు చుండిన పగతుఁడగు నభయసింహునిపై నామె దృష్టి పడెను. అతఁడు విల్లును భుజముపై వ్రేలాడవైచుకొని యుండెను. వీఁపుపై నమ్ములపొదియుఁ గలదు. మాయారాణి యభయసింహుని బాగుగ నెఱింగి యుండెను. ఆసమయంబున గొలఁదిగ యంధకారము వ్యాపించి యుండినను, నామె సతేజలోచనంబులు వెంటనే వానిని గుర్తింపఁగలిగెను. తక్షణ మామె యడిదమును దూసి, తనగుఱ్ఱము నభయసింహునివైపునకు గెంతించెను.

మాయారాణి శస్త్రధారిణియై తనపై లంఘించుటను గాంచి యభయసింహుఁడుత్తేజిత స్వరంబుతో, "జాగ్రత్త! ముందునకడుగిడరాదు. కానిచో, నొక్కశరంబుననే నీవని సమాప్తినొందగల" దనెను. అభయసింహుని యదలింపు పలుకులకు మాయారాణి దిగ్భ్రమజెందిన దానికైవడి యట్లె నిలచిపోయెను. కాని, జగపతిమాత్రము సహించుకొనఁ జాలదయ్యెను. ఆమె వెంటనే తన ఖడ్గమును దూసి, "నేను నీశరమునకు భీతిల్లుదానను గాను నిలువు" మని పలికి వాని ముందునకుఁ బోయి నిలచెను.

అభయ:—నీకుఁ బ్రాణములపై మమత లేనటులఁ దోఁచుచున్నది. ఆభయసింహునిచే విడవబడిన బాణ మెన్నఁటికి వ్యర్థముగ బోఁజాలదని నీవెఱుంగవు గాఁబోలు.

జగపతి:—నీవొక్క బాణముతోడనే నామువ్వురకు భీతిఁగొల్పి నీగార్యమును జక్కనొత్తుకొన దలంచుచుండినటులఁ దోఁచుచున్నది. ఆహా! ఈసమయంబున నాయొద్ద ధనుర్బాణములు లేవయ్యెను. కానిచో, బాణము సంధించుటయని దేనిని వచియింతురో దానిని వెల్లడించి యుందును.

అభయ:—నీవొక యబలవై యుండియు నిన్నెట్టిగా దలంచు చుం

టివో యూహింపఁ జాలకుంటిని. నినుబోలు సుకోమలాంగి
పై బాణములను విడుచుట నన్నుఁబోలు వానికిఁదగదు.

ఇవ్విధంబున బలికి యభయసింహుఁ డాబాణమునుదన యమ్ములపొది యందుంచి వైచెను. మఱియు విల్లును దన భుజమునకు వ్రేలాడ వైచుకొని కటిపాలనుండి యొక యినుపగుండును వెడలించి యెదుట నిలచెను. అతఁడు దానిని జగపతికిఁ జూపుచు, "మీయుభ్వుర ప్రాణములను గొనుట కిది యొక్కటియే చాలి యున్నది. నాపైఁ గత్తిదూసి సురక్షితముగ నుండ గల మను నాశను మీహృదయాంతరాళము నుండి తొలగించుకొనుఁ" డని పలికెను.

జగపతి:—(మాయారాణి వైపునకు సంకేతించి) ఈమె యెవ్వరో నీవెరుంగుదువా?

అభయ:—మీయుభ్వురను నేను బాగుగ నెఱింగి యుంటిని. ఇంతియే కాదు. ఐదువత్సరములకుఁ బూర్వము మాయారాణి నలుబదియేడవ నంబరు గదిని పవిత్ర మొనరించి నిశ్చింతయై యుండిన సమాచారమునుగూడ నే నెఱుంగుదును.

ఇవ్విధంబున బలికి అభయసింహుఁడు నవ్వుచు, మర్మయుక్తంబగు నొకచూపు మాయారాణిపైఁ బఱపెను. వెంటనే యామె మోము దమ్మి వెలవెల బోయెను. సలజ్జ నయనంబుల నేల వైపునకుఁ జూచుచు నామె మోము వంచుకొనెను. కాని, మాయారాణి కట్టి స్థితి చాలసేపటివఱకు స్థిరపడి యుండలేదు. అభయసింహుని నోట పూర్వోక్త వాక్యములు వెడలిన తోడనే రాజేశ్వరి యధిక యబ్బురపాటుతో మాయారాణి వైపునకుఁ గాంచు నంతనామె దన్ను సంభాళించుకొని జగపతి వైపునకుఁ బరికించెను. ఇపుడు జగపతి సహించుకొన జాలకఁ వెంటనే తన గుజ్జము నదలించి యభయసింహునిపై నొక ప్రహారమును గావించెను. అభ

యసింహుఁ డతినేర్పు నావేఁటుఁ దప్పించుకొని తన చేతియందలి యినుప గుండుతో జగపతి యధిరోహించి యుండిన గుఱ్ఱపునొసట బలపూర్వకంబుగ మోదెను. ఆగుఱ్ఱ మొక యాఱుపఱచి శిరము నాడించుచు భూమిపైఁ గూలెను. మఱియు నాయినుపగుండు దవ్వ నకుఁ బోయి పడెను. అభయసింహుఁడు దటాలున నాగుండును దీసికొనెను. గుఱ్ఱము క్రిందఁ గూలుట వలన జగపతియు దానితో పాటు క్రిందఁ గూలవలసి యుండెను. కాని, యాచతుర దటాలున నాగుఱ్ఱము నుండి క్రిందకు దుమికి దూరమునకుఁ బోయిపడెను. మఱియు వెంటనే తన్ను సంభాళించుకొని లేచి నిలచెను. అభయసింహుఁడును నాయినుపగుండు నామెకుఁ జూపుచు నెదుటకువచ్చి నిలచెను.

అభయ:—(జగపతితో) ఈయినుపగుండు ప్రభావమును నీవు గనుగొనియే యుంటివి. మరల నాపైఁ గత్తి నెత్తుటకు సాహసింతువేనియిది నీకాలిమడమనువిఱుగగొట్టక మానదు. నీవు కుంటిదానవై మాయారాణి వెంటఁ బోవలసినదాన వగుదువు. నేనిపుడు మీప్రాణములను గొన దలంచుట లేదు. నే నేకార్యమునకై యరుదెంచి యుంటినో దానిని దీర్చుకొనకయె మగుడి పోవుటయు సముచితముగఁ దలంచుట లేదు.

మాయారాణి:-మంచిది! నీవు మావెనువెంట నేల యేతెంచుచుంటివి. నీవేమి కోరుచుంటివి?

అభయ:—(రాజేశ్వరి వైపునకు సంకేతించి) నేనీమెతో నొక మాటచెప్పవలసియున్నది. అంతకంటె నధికమేమియులేదు.

రాజేశ్వరి:—నీవేమి చెప్పఁ దలంచు చుంటివో వచియింపుము.

అభయ:—నేను వచియింపఁ బోవు సంగతులను నీవు దక్క నన్య

ఏమార్గమున మృగాంకవతి మున్నగువారలు మైదానములోనికి వెడలివచ్చిరో యామార్గము నొక తిన్నెలోనుండి కలదు. ఆవేదికపై నొక శివలింగము స్థాపింపఁబడి యుండెను. ఆయరుగు యెదుటి భాగమందలి శిలాఫలకము దొలఁగి మన మృగాంకవతి మున్నగు వారికి దారి నొసంగెను. ఆశివలింగమున కెదురుగ రాగితో నిర్మింపఁబడిన నంది యొకటి గలదు. దాని భుజముపై లోహనిర్మితంబగు సర్పమొకటి చుట్టలు చుట్టుకొని పడగ విప్పి కూర్చుండి యుండెను. మృగాంకవతి మాయాఫణిని తన రెండుచేతులతోఁ బట్టుకొని బలపూర్వకముగఁ బైకెలాగెను. తోడనే యానంది నోరు దెఱచెను. మృగాంకవతి దాని నోటియందుఁ జేయిఁ జొనిపి దాని యందలి మరను త్రిప్పెను. వెంటనే కొంత ధ్వనితో నాశిలాఫలకము యథాస్థానమునకుఁ జేరి యాసురంగ మార్గమును బంధించి వైచెను. తరువాత మృగాంకవతి యాఫణిని క్రిందికి నొక్కి వైచెను. నందియు నోరును మూసికొనెను.

మహేంద్రి:—(మృగాంకవతితో) ఈద్వారము గూడ విచిత్ర రీతిని దెరువఁబడుచు బంధింపఁబడుచున్నది.

మృగాంక:—ఔను. దీనినిర్మాణ మంతయు శిల్పకారుఁడు దన నేర్పంతయు వెచ్చించి యుండెను.

మహేంద్రి:—దీనిని దెఱచి బంధించు విధానము మాయారాణికిఁ గూడ దెలిసి యుండెనా?

మృగాంక:—కాను! మఱియు (రాజేశ్వరివైపునకుఁ జూపి) నీమెయు నెఱుంగును. కారణంబేమన, నీమార్గము మూఁడవతరగతి కోటలోనికిఁ బోవు మార్గముతో గలసి యున్నది. దీనిని మాయక్కచెల్లెండ్రము మువ్వురము నెఱింగి యుంటిమి కాని, యిపుడు మీరు దెఱచియుండిన యేనుఁగుల ద్వారమును మాతల్లియు నేను దక్క నితరులెవ్వరు నెఱుంగరు.

నరేశ:—ఈస్థానము మిగుల భయంకరముగఁ దోఁచుచున్నది!

మృగాంక:—ఔను. ఇది యొక పురాతన శ్మశానవాటిక. ఇచటికిఁ గొలఁది దూరమందు గంగానది ప్రవహించుచున్నది. మున్ని స్థానము ప్రేతభూమిగ నుపయోగింపఁబడు కాలమం దా జాహ్నవి దీనియందు ప్రవహించు చుండెడిది. కాలక్రమంబున నీవైపున మెట్టవైచి కొంత యావలకు దొలఁగి యిపుడది ప్రవహించుచున్నది.

నరేశ:—మనకిపుడు కర్తవ్యమేమి? మన మిపు డెచటి కేగవలసి యున్నది.

మృగాంక:—మన మాగంగానదిని దాఁటి జామేలియాకుఁ (మాయారాణి రాజధాని) బోవలయును. అచట మిగుల రహస్యమగు స్థానమం దొక మందిరమును బాడుగకుఁ గుదిర్చి యుంచితిని. దానియందు రెండు మూఁడుదినములు నివసించి మనము గొన్ని కార్యములను నెరవేర్చుకొనఁ గలము.

మహేంద్ర:—మన మాగంగానది నెవ్విధంబున దాఁటఁగలము?

మృగాంక:—ఆనదీతీరమందుఁ గొంత దవ్వున నొక నావ బంధింపఁబడి యున్నది. నేను దానిపై నిచటి కేతెంచి యుంటిని. అది యింతదనుక నచటనుండు నని తలంచుచుంటిని.

తెల్లవాఱవచ్చెను. దక్షిణ వాతపోత మల్లనల్లన వీతెంచుచుండెను. ఆకసమందు నాలుగైదు తారకలుమాత్రము మినుకు మినుకు మనుచుఁ జూపట్టుచుండెను. అవి ద్యుతిఁజెడి పృథ్వీతలము వైపున నుదాసీన భావంబుతోఁ జూచుచుండెను. మృగాంకవతి రాకుమారులు మున్నగు వారలను వెంటఁదోడ్కొని యచటినుండి బయలుదేరెను. మఱియు నచట బంధింపఁబడి యుండిన నావ పై నెక్కి యాగంగానదిని దాఁటి యావలితట్టునకు బోయి చేరెను.

౮

మాయారాణి నిస్సహాయుఁడును దైవోపహతుఁడునగు బంధితుని వైపునకు భయశంకావిచారసంభ్రమ సూచకదృష్టిఁ బరికించుచుండెను. ఆసమయంబుననే "మాయారాణికి మృత్యువు చాపించియుండె" నను ధ్వని వెడలివచ్చి యామెను మితిమీఱిన భయవిహ్వలచిత్తనుగఁ జేసివైచెను. ఆమె కలవరపాటుతో నలుదెసలఁ బరికింపసాగెను. కాని, యాధ్వని యెచటనుండి వెడలివచ్చెనో యెవరు పలికియుండిరో యావిషయము లామె కిసుమంతయుఁ దెలియవయ్యెను. తుద కామె సేయునది లేక నిరుపాయయై జగపతిని వెంటఁదోడ్కొని తానరుదెంచియుండిన మార్గముననే మూఁడవతరగతి తోఁటయందుఁ దనమైయారులగు కాంచన గదాధరసింహులను విడచిపోయిన కారాగృహద్వారము నొద్దకుఁ బోయి చేరెను.

కాంచన:—(మాయారాణితో) మమ్మిచట వ్యర్థముగ విడచి పోయితిరి.

మాయా:—ఔను! నేనటులనే తలంచుచుంటిని. కారణంబేమన, మీరిరువురను నావెంటఁ దోడ్కొనిపోయియుండిన నిప్పటికి నాపీడ దొలఁగి యుండును. ఈజగపతి నావెంటఁ గలడు. మఱియు నీమె మిగులఁ బరాక్రమశాలినియనియు మీరలెఱింగి యుంటిరి. కాని, వానిని వెలుపలకు వెడలించి తెచ్చుట కీమెకు ధైర్యము చాలదయ్యెను.

కాంచన:—(తుళ్లిపడి) ఏమి! మీరాబంధితుని గాంచి వచ్చుటకు నాల్గవతరగతి తోఁటలోని కేగియుంటిరా? లేక మీరు వచించు సంగతి వేఱొకనిని గూర్చియా?

మాయా:—ఔను. ఎవని విషయమున నాపిశాచము మనలకు భీతి గొల్పి యుండెనో వాని సమీపమునకుఁ బోయి యుంటిమి.

కాని, నుమ్మిచట వ్యర్థముగ విడచి పోయితిరని పలికితివి గదా? దానియభిప్రాయమేమి?

కాంచన:—మేమిచటఁ గావలియుండ నీకారాగృహములోనుండి కొంత చప్పుడు వినవచ్చినది. కాని, యది యెట్టిదో మేము ప్రత్యేకముగఁ జూడఁజాలమైతిమి.

మాయా:—అధ్వని యెటులుండెను?

కాంచన:—కారాగృహమందలి గోడ నెవ్వరో త్రవ్వుచుండినటుల మాకుఁ దోచెను. ఆబంధితుల శృంఖలముల నెవరు వెడలించియుండిరో తెలియదు.

మాయా:-నీసంభాషణమునుబట్టి బంధితులింక నీకారాగృహమందే యుండినటులఁ దేలుచున్నది. రాజేశ్వరి దాళవుఁజెవులను తీసికొని యదృశ్యమయిన సమయంబుననే యామె బంధితులను విడిపించుకొని పోదుగదా యని సందేహించితిని.

కాంచన:—కాదు కాదు. మీరు మమ్మిచట విడచి వెడలిన పిదప బంధితుల సంభాషణము కొలఁది కొలఁదిగ మాకు వినుపించుచుండెను. పిదపఁ గొంతసేపటికి గోడను త్రవ్వుచుండిన సవ్వడియు మాకు వినివించినది. కాని, యిపు డాబంధితులు దీనియందుఁ గలరో లేక వెడలిపోయియుండిరో దానిని నిశ్చయపూర్వకముగఁ జెప్పఁజాలము. కొంతసేపటినుండి గోడను త్రవ్వు సవ్వడిగాని, సంభాషణధ్వనిగాని, వినిపించుటలేదు. లోపల నిశ్శబ్దముగ నున్నటులఁ దోఁచుచున్నది.

మాయా:—(కొంచెము యోజించి) కానిండు! ఆబంధితులు గోడను త్రవ్వి వెలుపలకు వెడలియున్నను దృఢమున్నత ప్రాకారావృతంబగు నీతిలస్నోద్యానమును దాఁటి యెచటకేనియుఁ బోవుట యొక సామాన్యవిషయముగాదు. కాని,

బంధితులకు వైచియున్న సంకెళ్ళ నెవరు తొలఁగించి యుం
డిరో మఱియు వారికి గోడను ద్రవ్వు పరికరములెవ్విధంబున
జేఁ జిక్కియుండెనో, మిగుల వింతగ నున్నది. బహుశః
మీరు పొరపడి యుండరు గదా?

గదాధర:—బాగు! అర్ధ్వని గోడను దవ్వుటవలన గలిగినదో లేక
వేఱొకటియో దానినైన మేము గుర్తింపఁ జాలనూ?

మాయా:—(నిట్టూర్పుఁబుచ్చి) అకటా! నాకిట్టి దుర్దశ గలుగ
నున్నదో తెలియదు. మంచిది. ఆబంధితుల విషయమును
పిదప యోజింప వచ్చును. ఇపుడు మఱియొక కార్యమందు
మీసహాయమును వాంఛించుచుంటిని.

కాంచన:—ఆ కార్యమెట్టిది?

మాయా:—నే నెట్టియభిప్రాయమునో వానిని బంధించి యుంచి
తినో యది యింతదనుక నెరవేఱదయ్యెను. అతఁడా మర్మ
ములను వివరించు నను నాశ నాకు లేశమైనను లేదు. మం
చిది! ఇపుడు వానిని తుదముట్టించి రాఁగల యాపదలను
దొలఁగించుకొనుటకుఁ దలంచుచుంటిని.

కాంచన:—మీరు గుడుపుచుండిన పెనుబాములను సహించుచు
జీవించి యుండుటకంటె నామహాభాగుఁడు మరణించుటయే
మేలు. అకటా! మీ కారణంబున మేమిహపరంబులు రెం
డింటికిని జెడితిమి. మేము మీయొక్క నీచూటల కలరి, సత్ప్ర
వర్తనుండును, న్యాయవిశారదుండును, బరోపకారపారీణుం
డును, నిరుపమాన బాహువీర్య విజితశాత్రవుండును, సకల
సద్గుణగరిష్ఠుండును, సహాస్యవదనుండును, సుందరాకారుం
డునునగు మాప్రభు నెడల విశ్వాసఘాతుక మొనరించి
యామహాపాతక మొడి గట్టుకొంటిమి. మఱియు మాజీవిత

కాలమంతయుఁ దజ్జనిత దుఃఖానలమందు మ్రగ్గుచుండు నట్లొనరించు కొంటిమి.

మాయా:—అగుచో, నేను మీ కొనరించి యుండిన మహోపకారములను మఱచి యుండినటుల దోఁచుచున్నది.

కాంచన:—ఇపుడీవిషయమునఁ జలమూనుట వ్యర్థము. మే మజ్ఞానవశీలమై యుచితానుచితములను గుర్తింపఁజాలక మందమతులమై ధనాకాంక్షా పిశాచావీడితులమై యేయనర్థదాయకంబగు ఘోరకృత్యమును గావించి యుంటిమో దానికై యిపుడు వగచిన నేమి ప్రయోజనము?

గదాధర:—ఆవిషయమున నాకుఁ గలిగియుండిన చింతకు మేర లేదు. ఇప్పుడు మనము గని వినుచుండిన విచిత్రఘటనల పరిణామము విపరీతముగఁ దేలక మానదు.

మాయా:—(నిట్టూర్పుఁబుచ్చి) సంచిది. ఏమి కానున్నదో కాంచెదము గదా? ఇపు డాలసించిన నాకుఁ బ్రాణహాని వాటిల్లుటయే కాక మీ ప్రాణంబులు నెవ్విధంబునను దక్కఁజాలవు.

కాంచన:—మన మొనరించియుండిన దారుణకృత్యములకుఁ దగిన ఫలము శీఘ్రకాలములోనే యనుభవింప నుంటిమని నేనిది వఱకే తెలిసికొని యుంటిని. కాని, నేనిపుడేమి కావింపవలయునో వచియింపుఁడు. మన ప్రాణములను గాపాడుకొను నుపాయాంతర మేదియైనను బొడకట్టుచున్నదా?

మాయా:—మొదట నావెంట నాల్గవతరగతి తోఁటలోనికేతెంచి యాబంధితుని తుదముట్టింపుఁడు. పిదప రెండవయుపాయమును దెలిపెదను.

గదాధర:—కాదు కాదు. ఆకార్యము నావలన గాఁజాలదు. కాంచనసింహుని వలనగాఁజాలిన వానిని మీ వెంటఁదోడ్కొని

పొందు. నే నామహాభాగునిపైఁ గత్తి నెత్తఁజాలను. హరి! హరీ!! ఈమె గావించుచుండిన దారుణకృత్యములకు మేర లేకుండెఁ గదా!

మాయారాణి:—(అసూయతతో) గదాధరసింహా! నీమతి భ్రమసి యుండదు గదా! నాయెదుట నిట్టి బెదిరింపు మాటలను బలుకుచుంటివి! నీవినయ విధేయతల నొక్కమాఱుగ మంటఁగలిపి వైచితివా? లేక నాసామర్థ్యమును మఱచి యుంటివా?

గదాధర:—లేదు. నేను మఱచియుండలేదు. కాని, యాసామర్థ్యమే యిపుడు మిమ్ము వీడిపోవుచున్నది.

కాంచన గదాధరసింహుల వచనంబుల నాలించినంతనే యామె యరకాలిమంట తలకుఁ దన్నెను. కాని, యది సమయము గాదని తలంచి తనకోపమును జల్లార్చుకొని యూరకుండెను.

మాయారాణి మిగుల ధూర్తురాలు. చాకచక్యము గలది. కఠినహృదయ. తనకగత్యముగలుగుచో నెంతటిహీనునైనను దన్నుఁ గన్న తండ్రివలె మన్నించుచుండును. తనయక్కఱ దీరెనేని యతఁ డెంతటి యోగ్యుఁడైనను దృణప్రాయముగఁ దలంచును. ఆమె దనపై నాపద రానుండుట నెఱింగి యయ్యిర్వు రిరువురను బ్రిన న్నచిత్తులనుగ నొనరించి లోపఱచుకొను టత్యావశ్యకముగఁ దలంచుచుండెను.

మాయారాణి:—(మృదుమధురోక్తుల) ఏమి! గదాధరసింహా! నాసామర్థ్యము నన్ను వీడిపోవుచున్న దని పలికితివి గదా! దానిని నీవెటుల వచియించుచుంటివి?

గదాధర:—వివశుఁడగు నొక బంధితుని జంపుటకు మానవుఁడయ్యు నర్థించుటయే! పాపమా నిస్సహాయు నొక పసిబాలుఁ డేని యు కోరింపఁ గలఁడనుట కెట్టి సందియమునులేదు.

కాంచన:—గదాధరుని పలుకు లెంతయు సమంజసములు. మీరు వెలుపలినుండి యొక్క బాణముచే వానిని జంపఁగలరు.

మాయారాణి:—కాదు కాదు. అటులఁ గాఁజాలినచో నేను వానిని తుదముట్టింపక నేల మరలుదానను? నేను వానిపై విడచిన బాణములన్నియు నిరర్థకము లయ్యెను గాని, యిసుమంతయు లాభము గలుగదయ్యెను.

కాంచన:—(త్రుళ్ళిపడి) అదియేమి?

మాయారాణి:—వానిచేతియందొక డాలు గలదు. అది వాని కెటుల లభించియున్నదో తెలియకున్నది. అతఁడు దానిపై నా బాణముల నాపుచు నన్నెవ్వరును జంపఁజాలరని వచియించుచున్నాఁడు.

కాంచన:— ఇపు డనర్థము వాటిల్లుట కెట్టి సంశయమును లేదు. ఆకార్యాచరణము దప్ప కాపిశాచ మొనరించి యుండును. ఆదురాత్మునఁ డెవ్వఁడో మనకుఁగొంచెమైనను దెలియకున్నది.

మాయారాణి:—మన మిట్టి సంభాషములయందుఁ జిక్కి యాలసించుట యుక్తిసంగతము గాదు. సరియే, ఏదియో జరిగినది. ఇపుడు ప్రాణములనుఁ గాపాడుకొనుటకుఁ బ్రయత్నింపవలెను గదా!

కాంచన—అగుచో, మీయభిప్రాయమేమి?

మాయారాణి:—మీరు నాకిపుడు దోడ్పడనిచో ప్రాణములు దక్కుట యసంభవము. నాతోపాటు మీరును నంత మొందగలరు.

కాంచన:—మన ప్రాణసంరక్షణార్థ మేదియో యొక యుపాయాంతరమునునాలోచింపుఁడు.

మాయారాణి:—అటులయిన, మీరు నావెంట రండు. మఱియు

సాధ్యమగురీతి నాబంధితుని యమసదనమునకుఁ బుత్తెం
పుఁడు. ఇతఁడీలోకము విడిచి పోయిన తోడనే మన శిర
ముపై నర్తనము గావించుచుండిన యనర్థములన్నియుఁ
దొలఁగి పోఁగలవు దీనికి బ్రతిఫలముగ మీయిరువురకుఁ
జెఱియొక లక్షరూప్యములు బహుమాన మొసంగెదను.

గదాధర:—ఈకార్యము సామాన్యమైనదిగాదు.

కాంచన గదాధరసింహులు లాబంధితుని తమచేతులారఁ జంపఁజాలకుండినను మాయారాణి యిచ్చగఁ బలుకు నిచ్చకంపు మాటలకు మది మెచ్చిరో, ధనాకాంక్షచేతనో లేక తమప్రాణములను గాపాడుకొను చింతతోడనో వారలట్టి దారుణకృత్యమున కొడికట్టుటకు సిద్ధపడిరి. తదనంతరము మాయారాణి జగపతిని, మైయ్యారులిరువురను, వెంటఁదోడ్కొని మరల నాల్గవతరగతి తోఁట లోనికి బయలుదేరెను. అప్పటికి దినకరుఁడుదయింపకుండినను నలుదెసల నరుణకాంతులు బాగుగ వ్యాపించియుండెను మాయారాణి పరిజనులు నిద్రనుండి లేచి తమ తమ కార్యములయందుఁ బ్రవృత్తులగుచుండిరి. కాని, మాయారాణి దృష్టియాపైపునకుఁ గొంచెమైనను లేదు. ఆవివశుఁడగు బంధితుని ప్రాణముల గొనుటయే యత్యావశ్యకమగు కార్యముగ నామె దలపోయుచుండెను.

కొంతసేపటికి మాయారాణీజగపతి కాంచన గదాధరసింహులానాల్గవతరగతి దోఁటయందుఁ బ్రవేశించి యాబంధితునిఁ జెఱఁబెట్టియున్న కారాగృహము చెంతకుఁ బోయి చేరిరి. ఆబంధితుని తాను మరల వెనుకటి తీరుననే చేతఁ డాలును ధరించి యుండుటఁ గాంతుమని యామెకు సంపూర్ణ విశ్వాసము గలిగి యుండెను. కాని, యచ్చటి స్థితియే వేఱుగ నుండెను. ఇప్పుడా యినుపగజము

లతో సమర్పఁబడియుండిన నా కారాగారవు ద్వారము దెఱువఁబడి యుండెను. మఱియు నాబంధితుఁడు దానియందుఁ జూవట్టకుండెను. దీనిఁ గనినతోడనే వెగ్గలంబగు భయదుఃఖసంతాపములు మాయారాణిని మల్లడిగొనుటచే నిరాశాయత్తచిత్తయై యొక్కమాఱుగ "హా" యని యఱచి మూర్ఛాగతయై భూమిపైఁ గూలెను. జగపతి కాంచన గదాధరసింహులకుఁ గూడ ప్రాణము లొక్కమాఱుగ మింటి కెగసినట్లయ్యెను. వారి మోములు భయాతిరేకంబున వెలవెల బాఱెను. ఇపుడు దమప్రాణములను రక్షించుకొనుట మిక్కిలి కష్టసాధ్యమని వారికిఁ దోఁపఁదొడంగెను. ఇంతియగాక. దురంతభయాతిరేకంబున నచట నిలుచుటకుగూడ వారి కశక్యముగ దోఁపసాగెను. కాని, వారలు మూర్ఛితయై పడియుండిన మాయారాణిని దీసికొని రెండవతరగతి తోఁటలోని కేగుట మిగుల గష్టసాధ్యమని యెఱింగియుండుటచే నిరుపాయులై యచట నిలువ వలసిన వారలైరి.

కాంచనసింహుఁడు దనకక్షపాలనుండి యొకయరకు సీసాను వెడలించి మాయారాణికి వాసన జూపించెను. మఱియుఁ గొన్నిమాఱు లామె నోటియం దాయరకు చుక్కలను గొన్నింటిని విడచెను. కొంతసేపటికి మాయారాణికిఁ జైతన్యము గలిగెను గాని, వెంటనే లేచి కూర్చుండఁ జాలక యటులనే పడియుండి యీదిగువను వివరించిన విధంబున బ్రిలాపింపఁ దొడంగెను.

"అకటా! నేఁటితో నాయాయుః పరిమాణము దీరిపోయినది. నేను శీఘ్రకాలములోనే మృత్యుదేవత కరాళ దంష్ట్రిలఁ జిక్కనుంటిని. కటకటా! నెత్తురుచే వ్రాయఁబడియుండిన పుస్తక మేగదియందు భద్రపఱుచఁబడి యుండెనో దాని తాళపుఁజేయి తన యొద్దఁ గలదని యాదురాత్ముఁడగు శైమినీవ్రిసా చెవుచు

సభాంతరమున బలికి యుండెనో యప్పుడే నా ప్రాణములకు ముప్పు వాటిల్లనుండె నని తెలిసికొంటిని. మఱియు నిప్పుడుకూడ నన్నా పుస్తకమే వంచించుచున్నది. అహా! నేను దానిని గుఱించి సంపాదించు నాకై జైమినీపరిపాదును బ్రాణములతో విడిపుచ్చి మిగుల శ్రమగాద మొనరించియుంటిని. ఈకార్య మాతనిదే కావలయును. రాజేశ్వరి జగపతులవలన నేమియుఁ గాఁజాలదయ్యెను. (జగపతి వైపునకు గాంచి) నీయందలి మోహమే నన్నిట్టి స్థితికిఁ గొనితెచ్చినది. నీయందలి ప్రణయమే నాశిరముపై నీపాపభారము మోపినది. నీకారణంబుననే యమూల్యమగు నాశీలమును గోల్పోయియుంటిని. నీసహవాసదోషంబుననే చెడుకార్యములయందుఁ బ్రవృత్తురాలనైతిని. నీమూలముననే దైవసముండగు పతిని పలుబాములకుఁ బాల్పేసితిని నీకతననే నాసర్వస్వమును గోల్పోయితిని. నీయందలి మక్కువయే విజయేంద్రసింహుని పుత్రరత్నముల వధింపఁ జేయుటకుఁ గటిబద్ధురాలినిగ నొనరించి యున్నది. నీకారణంబుననే నేఁడిట్టి దశకుఁ బాల్పడితిని. అహా! చెడుకార్యములకుఁ జెడుఫలమే లభించునను నార్యుల పలుకులు చెన్నఁటివోవునే! ఆ దయామయుండగు భగవంతుఁడు నాకన్ని తెఱంగుల ధనసంపద్వృద్ధికారంబులఁ బ్రసాదించి యుండినను ననుజోలు పడఁతి నేఁడు దుష్ప్రవర్తనా విశేషంబుల నిట్టి దుర్గతికిఁ జిక్కనాయెఁగదా? కటకటా! నేనేమని తలపోసి యుంటిని? ఇపుడేమాయెను? ఏమి! దుష్కృతగాము లెన్నఁడేనియు సుఖరూపనగరంబునఁ బ్రవేశింపఁ జాలుదురా! కల్లకల్ల. అటు లెన్నటికిఁ గాఁజాలదు. అందులకుఁ బ్రబలనిదర్శనము నేన! నేన!! అయ్యో! ఏమిసేయుదును. ఏదిశరణ్యము. హా! హతవిధీ! నన్నింతగఁ గాఱియపెట్టుచుంటివి?

మాయారాణి యిఁక నేమి పలుకఁదలంచుచుండెనో తెలియ

డు. అంత నొకధ్వని యామె వాగ్ధోరణియందు విఘ్నము నాపా దించెను. మఱియు నది యామెకు జ్ఞానము గలుగునట్లు లొనర్చె ను. ఏదెసనుండియో "యిపుడు పరితపించుటవలన బ్రయోజనమేమి? ఎంతటివారికిని గాల మొక్కరీతిగఁ గడునదు గదా! నీయనుచిత కృత్యములకుఁ దదనుగుణ్యంబగు ఫలమును నీవు గాక వేఱొక రేల యనుభవించెద"రని వినిపించెను.

ఏవైపునకు దృష్టి సారించినను, నెంత యోజించినను, నావా క్యములను బలికినవా రెవ్వరో యెచటినుండి పలికియుండిరో వారికి దెలియఁదయ్యెను. భయాతిరేకంబున నెల్లర హృదయములు తడ తడ కొట్టుకొనసాగెను. దేహములు కంపింపఁదొడంగెను. మాయా రాణి యచటినుండి లేచి జగపతి కాంచన గదాధరసింహులను వెంటఁదోడ్కొని కంపితహృదయము నొకచేత నడఁచిపట్టి మానస్సం తాపంబున వెతనొందుచు రెండవతరగతి కోఁటయందలి తనయం తఃపురము వైపునకుఁ బారిపోయెను.

౬

జటాశంకరుఁడు మృగాంకవతి యాజ్ఞానుసారము సులోచ నను బంధించి యుంచిన మూటను వెన్నున నిడుకొని మృగాంకవతి సరోవరాద్భుత తిలస్మ మందిరమువైపునకుఁ దారిపట్టెను. ఆసమ యంబున నతఁడు సంతోషాతిశయంబునఁ బెల్లుబ్బుచు నిశ్చింత నడుగులు వైచుచు వెడలుచుండెను. వానికి రెండు విధంబులగు యానందము సేకూరి యుండెను. అందొకటి:-దేనికారణంబున దానంతప్రజ్ఞావంతుఁడును, ధీశాలియును నై యుండియు మోహినీ సులోచనల కధీనుఁడగుచుండెనో, మఱియు దేనిమూలమునఁ దన యద్భుతరహస్యములు లోకమునకు వెల్లడియగు భీతి దన్నొక మృత

పాత్రియునిగఁ దలంచుచుండెనో యారహస్యములతో నిండియుండిన కాగితములను దనచేతులతో బస్మీపటలము గావించి యుండెను. ఇఁక రెండవది:-మృగాంకవతి దనను విశ్వాసపాత్రునిగఁదలంచి పారితోషిక రూపంబున నొసంగియుండిన తిలస్మికై జారు వాని కోరికలను మిన్నంటఁ జేయుచుండెను. ఇట్టివిధంబగు నానందము వానికి మృగాంకవతి వలనఁ జేకూరియుండెను. జటాశంకరుఁడు గొలుతనుండియుఁ జతురోపాయుఁడును చాకచక్యముగలవాఁడును ధూర్తుఁడునైయుండెననుట కెట్టి సందియమును లేదు. అందుపై నతఁ డిపుఁడు మృగాంకవతి వలన నొసంగఁబడిన యద్భుత మహిమోపేతమగు తిలస్మికైజారున కధికారియై యెట్టి భీతియు లేకుండెను.

ఏనాఁడు జటాశంకరుఁడు సులోచన బంధింపఁబడి యుండిన మూటను వెన్నున వైచుకొని మృగాంకవతి మందిరము వైపున కేగుచుండెనో యామఱుచటి దిన వృత్తాంతమును మేమిపుడు లిఖించుచుంటిమి. జటాశంకరుఁ డొరులకంటబడకుండగ జానపదములకు దూదవ్వులనుండి యరణ్యములయందును మైదానములయందును జిక్కు త్రోవలఁ బడి తనప్రయాణమును సాగించుచుండెను. మిట్టమధ్యాహ్నమగునంత నతఁడొక చిన్న పర్వతము గ్రిందకుఁ బోయి చేరెను. ఆపర్వతమునకు దిగువతట్టున నలువైపుల చిన్నచిన్న కంటకవృక్షములును బొదలును విస్తారముగ బెఱిగి దానినొక చిన్న యడవిగ నొనరించియుండెను. అచట నొకసెలయేఱు నిర్మలవారిపూరితంబై ప్రవహించుచుండెను. ఆనదీతీరంబునఁ జల్లనినీడ నొసంగు కొన్ని భూరుహంబులు గుబురుగఁ బెఱిగి యుండెను. మధ్యంగత భానుని తీక్ష్ణప్రఖరమయూఖతతి విహ్వలచిత్తుఁడై జటాశంకరుఁడు కొంతవడి మార్గాయాసమును దీర్చుకొను తలంపుతో నావృక్షముల క్రిందకుఁ బోయి నిలచెను. మఱియుఁ దన వెన్నున నుండి యామూల్లి

యను దింపి క్రిందనిడి యచ్చోట నొకవచ్చడమును బఱచి దానిపై నొరగిల్లెను. మఱియు నించుకసేపు సేదదీర్చుకొనిన పిదప నతఁడు లేచి కూర్చుండెను. తదనంతర మా సెలయేటి జలంబుల ముఖకరపద ప్రక్షాళన మొనరించుకొని కఱుపాల నుండి కొన్ని ఫలములను వెడలించి మెసవెను. తరువాత నామూటనువిప్పి సులోచన కొక యగరు సీసాను వాసనజూపి యామె మూర్ఛను బాఱఁ దోలెను.

సులోచన వెంటనే యొకటి రెండు తుమ్ములను తుమ్మి చైతన్యయై లేచి కూర్చుండెను. మఱియు నలుదెసలఁ గలయఁగని తన ప్రక్కనుండిన జటాశంకరుని గాంచెను. ఆనేర్పుకత్తె తన్నాతఁడు మృగాంకవతి యానతి నెచ్చటికో కొనిపోవు చుండెనని వెంటనే గ్రహించుకొనెను.

సులోచన:—(జటాశంకరునితో) మృగాంకవతి నన్ను బంధించి యుండెననియు, నామె యాజ్ఞానుసారముగ నీవు నన్నెచ్చటికో తీసికొనిపోవుచుంటి వనియు నేనెఱింగితిని. నేనొక బంధితురాలనై యుండినను నాకరపాదములు శృంఖలాబద్ధములు గాకుండుట కడుంగడు శోచనీయము. నీవు నాకుఁ జైతన్యమును గలిగించుటను గాంచియు నాకమితాశ్చర్యము జనించుచున్నది.

జటాశం:—నీవు గూడ నీమనాకర్షిత పర్వతోపత్యక యందలి ప్రకృతి శోభను దిలకించియు, నిచటి నిర్మల వాయువును సేవించియు ముదమందఁగల వని తలంచితిని. ఇఁక కరపాదములను బంధించియుంచుట కెట్టి యావశ్యకమును లేదు. కారణంబేమన, నేను నీయెడల నన్నివిధంబుల జాగ్రత్త గలిగి యుంటిని. నీవు నాకిపు డెట్టి కీడును గలిగింపఁ జాలవు. మఱియు దేని యందలి విశ్వాసమున నీవు పొంగి పొరలు

చుంటివో యాప్రభావ సమన్వితంబగు నుంగర మిపుడు నీయొద్ద లేదు. ఇదియుఁగాక (క్రైజారు వైపునకుఁజూపి)అత్యద్భుత మహిమోపేతమగు క్రైజారు నాయొద్దఁ గలదు. నాకిపుడెవరి భీతియుఁ గలుగదు. మఱియు నేకారణంబున మీకు నేనధీనుఁడనగు చుంటినో, యట్టి రహస్య కాగితములనుగూడ నిపుడు భస్మీపటలము గావించి యుంటిని.

సులోచన:—నిక్కమము. నీకిపు డెవరి భీతియుఁ గలుగదు. కాని, నీవు మాయెడల వైరభావ మూనియు నెట్టి లాభమును బడయఁ జాలవని విశ్వసింపుము. మఱియు విజయేంద్రసింహుఁడు నీయపరాధములను క్షమించునని కలనేనియుఁ దలంపకుము.

జటాశం:—ఇవి యేటిమాటలు? విజయేంద్రసింహ మహీపాలుఁడు దప్పక నాతప్పిదములను మన్నింపఁగలఁడు. మఱియు నివ్వారహస్య కాగితములు భస్మము గావింపఁబడియుండుటచే నాతప్పిదము లెవ్విధంబునను స్థిరపడఁ జాలవు.

సులోచన:—ఒకవేళ నతఁడు నీయపరాధములను క్షమించినను, నీవీప్రపంచమందు నిక్కంపు సౌఖ్యమును బడయఁ జాలవు.

జటాశం:-అదియేమి? నాకుఁ జేకూరని వాస్తవంబగు సుఖమెయ్యది?

సులోచన:—ఒకజమీందారుని విధంబున సకల సుఖోపభోగముల ననుభవించుటకు నీయొద్ద నంత ధనములేదు. ధనముండినను నీమోహంపుసతి నీచెక్కియ లేనిదే యది యొక సుఖముగఁ బరిగణింపఁ బడదు. నీప్రియురాలు—జైమినీప్రసాదు తల్లి కాశీనగరమందు బంధింపఁబడి నీకై పరితపించు చున్నది.

జటాశం:—(తుళ్ళిపడి) ఆమె నానతి యని నీవెటుల వచియించు చుంటివి?

సులోచన:—బాగు! నేనెఱుంగని విషయము వేఱొకటి గలదా?

నీవు గృహమును వీడి చనిన పిదప నెత్తురుచే వ్రాయఁబడిన పుస్తకము భద్రపఱచఁబడి యుండిన స్థానము జైమినీవ్రిసా దెట్లు తెలిసికొన గలిగెనో, యావిషయము నీకు వివరించి యుండెనా?

జటాశం:—లేదు. నాకేమియుఁ దెలిపియుండలేదు. మఱియు నేను తన తండ్రినని యు నతఁ డెరుంగఁడు.

సులోచన:—బహుశః ఆపుస్తక మింతదనుక వానిస్వాధీనమందే యుండవచ్చును.

జటాశం:—నీకాసమాచార మేల చెప్పవలెను?

సులోచన:—పోనిమ్ము! నాకు దానితో నెట్టి జోక్యమును లేదు.

జటాశం:—నిక్కువముగ నాభార్య సమాచారము నీకుఁ దెలిసి యుండెనా?

సులోచన:—ఔను. నేనెఱింగి యుంటిని.

జటాశం:—ఆమె యింతదనుక జీవించియుండెనా?

సులోచన:—ఔను. బ్రతికి యున్నది. కాని, యిఁక మూఁడు నాలుగు దినములకంటె నధిక కాలము జీవింపఁజాలదు.

జటా:—అదియేమి? ఆమె కెట్టి రుగ్మతయేనియుఁ గలిగియుండెనా?

సులోచన:—లేదు. ఆమె నిపు డెవ్వరు బంధించియుండిరో వారలే యామెను తుదముట్టించుటకుఁ దలంచుచున్నారు.

జటాశం:—ఆనిస్సహాయురాలను బంధించిన వారెవ్వరు?

సులోచన:—నీవు నాకుఁ బగతుఁడవు. మఱియు నన్ను బంధించి యెచటికో కొనిపోవుచుంటివి. ఆసంగతులు నీకేల చెప్పవలయును?

జటాశం:—దానికి బదులుగ నీకుఁ గొంత మేలు చేకూర్పఁగలను.

సులోచన:—నీవన్ని తెఱంగుల నాకు శుభమును గలిగించెద వనుట

కెట్టి సందియమును లేదు. నేను నీకుఁ గొలఁది గొప్ప యుపకృతి నొనరింపఁ జాలుదును. నాస్త్రవం జేసిన, నాకు నీపై నధికారము గలదు.

జటాశం:—ఆయధికార మెట్టిది?

సులోచన:—(నవ్వుచు) కుసుమ సంగ్రహణ ప్రవృత్తనాటికయం దావెన్నెలరేయి నీవు నాసిగపూవులను దుఱిమిననాఁటి యధికారము—పాలయుల్కాల పర్యంకమునపై నెడపెడ మోములు ద్రిప్పిన నాఁటి యధికారము—సగాగ్రింబుల పీనపయోధరంబుల నెత్తురు జిమ్మించిన నాఁటి యధికారము—రోహిణీగడమునకుఁ బోవు సమయంబున.......ఏమి! ఇంకను వచియింప వలెనా?

జటాశం:—వలదు! వలదు!! నీవు విశేషముగఁ జెప్ప నగత్యము లేదు. అగుచో, నాకార్యాచరణము లన్నింటికి ముఖ్యకారకురాండ్రలో నీవొకతె వని యిప్డు డెఱింగితిని. జైమినీప్రసాదుతల్లిని నదృశ్యముగావించి యామె రూపమును దాల్చికొని చాల దినములవఱకు నాతో సంసారసుఖము ననుభవించిన దానవు నీవ యని యిప్డు డెఱింగితిని.

సులోచన:—మఱియుఁ జలమూని రిక్తగంథమును జేఁజిక్కించుకొన్న దానను నేనే!

జటాశం:—అగుచో, విశ్వాసహీనురాలును ఘాతుకురాలును నగుఁ గులట దన యుపపతిపై నెట్టి యధికారము గలిగియుండునో యట్టి యధికారమే నీకు నాపైఁ గలిగియుండ వచ్చును.

సులోచన:—చాలును! అంతియ చాలును. నేనెంత వ్యభిచారిణినై యుండినను నాకుఁగల చతురోపాయ గరిమయుఁ,జాకచక్యమును గాంచియే మోహిని నన్ను దన ప్రియసఖిగ నొన

రించుకొని యున్నది. మఱియు నా మీ కారణంబున నేనన్ని తెఱంగుల సుఖసంతోషముల గాలమును వెళ్ళబుచ్చు చుంటిని.

జటాశం:—అగుచో, నీవిచ్ఛగించిన నాభార్యను నాకు స్వాధీన పఱచఁగల వని యూహించెదను.

సులోచన:—ఔను. దానికిఁ బ్రత్యుపకారముగ నీవు నాకేమి యొసంగబోయెదవు?

జటాశం—(కైజారువైపునకుఁ జూపి) ఈతిలస్మ కైజారు దక్క నీవు దేనిని గోరినను నొసంగఁ గలను.

సులోచన:-నే నీకైజారును వాంఛించుటలేదు. నీవు విజయేంద్రసిం హునిపక్షమును వీడి మాతోఁ జేరుటకుమాత్రము గోరుచుం టిని. నీకన్ని తెఱంగుల సుఖసంపత్తి చేకూరఁగలదు. నీవు కోట్లగొలఁది ధనమునకధికారివి గాఁగలవు. మఱియు నధిక సంతోషమున నీవీవప్రపంచ యాత్రను గడవఁగలవు.

జటాశం:—అసంభవము. నేనటులఁ గావించిన నపయశమునకుఁ బాలగుటయే కాక, మిగుల హీనముగఁ జంపఁబడుదును.

సులోచన:—భీతి యెందులకు? నీకెవరెట్టి హానియుఁ గలిగింపఁ జాలరు. నీవిపు డేరూపముతోఁ జంచరించుచుంటివో, యది నీ నిజస్వరూపము గాదని నేను బాగుగ నెఱింగియుంటిని. ఇద్దియుఁగాక, మృగాంకవతికిని నీకును గొత్తపరిచయము. ఆమె నీనిజస్వరూప మెన్నఁడు గాంచి యెఱుంగదు. కావున, నీవు మరల రూపమును మార్చుకొని యీప్రపంచమందు యథేచ్ఛగా సుఖోపభోగంబుల ననుభవింపఁ జాలుదువు. మఱియు మృగాంకవతి నీసిగవ్రూవైనను గదల్పఁ జాలదు.

జటాశం:—(నవ్వి) మృగాంకవతికిఁ దెలియని రహస్య మెుక్కటే

నియుఁ గలుగదు. ఆమెను మోసగించుట తనముప్పునుగోరి పిలుచుకొనుటయే యగును. ఆమె యొక సామాన్యమగు యూఁడుది కాదు. ఆపడఁతి యెంత రూపవతి యో, సర్వసద్గుణసంపన్న యో, దయాంతరంగ యో, యటులనే చతురను తియు ధూర్తురాలును విదుషీమణియు. అట్టి సమర్థురాలిని మోసగించు టొక సామాన్య విషయముగాదు. నేనామెను వంచింపఁ గలిగినను పరులకు నామో మెటులఁ జూపఁ గలను. అందరికంటె నాపుత్త్రుఁడు జైమినీప్రసాదునకే నా యెడలఁ దిరస్కారభావ ముదయింపక మానదు.

సులోచన:—ఇది వట్టి పిచ్చియూహ. జైమినీప్రసా దేవుడు తన తల్లిని విడిపుచ్చిన సమాచారమెఱుంగఁ గలఁడో, యప్పుడే నన్నెంతయో మహోపకారిణిగఁ దలంపక మానఁడు. నీవు మృగాంకవతికి భీతిల్లుట మిక్కిలి ప్రమాదకరము. ఒకటి రెండు నెలలలో మృగాంకవతి యీప్రపంచమును విడచి పోయిన వార్తను నీవు వినగలవు. నీవు మాకుఁ దోడ్పడిన చో వారము దినముల లోపలనే యామె రూపు మాసిపోఁ గలదు. ఇఁక నీకెవరి భీతియు లేకుండును. మృగాంకవతి శీఘ్రకాలములోనే చంపఁబడుట వాస్తవము. నీవట్టి హతభాగ్యురాలను నాశ్రయించి వ్యర్థముగఁ జెడకుము. మాకుఁ దోడ్పడుము. అనతికాలములోనే మృగాంకవతిని, విజయేంద్రసింహుని, వానిపుత్త్రు లిరువురను మరణశయ్యయందుఁ జూడఁగలవు. మఱియు నతుల నీయ సౌందర్యరాశియగు నీమోహంపు పడఁతియు నీచెక్కియఁ జేరఁగలదు. కోట్లఁ గొలఁది రూప్యముల సంపత్తికధికారివి గాఁగలవు. నేనును నీయుంపుడు కత్తెనై నీపక్కను వెచ్చనేయుచుందును. నేను

నిన్నెంతయో కామించి యుంటిని. ఇదియుఁగాక కుమారి గడ రాజ్యసింహాసనము నీకుఁ దక్కులుపఱచినను నది యొక యబ్బురమగు విషయము గాఁజాలదు. నీవు మాయా రాణియొక్క యతులనీయ సామర్థ్యము నెఱింగియే యుండువు. అదిగంత విశాలింత యశోవిశాలయగు తిలస్మమహారాణి నెరుంగని వారీభూడమిఁ జూపట్టరు!

జటాశం:—నేనాసుప్రసిద్ధురాలగు మాయారాణి నెరింగియుంటిని. మఱియు నామె రహస్యములు గొన్నింటిని మృగాంకవతి వలన నాలించియుంటిని. కాని, సంపూర్ణముగ నాకుఁ దెలియదు.

సులోచన:—సమస్తవృత్తాంతములను నీకు వివరించి తెలిపెదను. ఆమె రెండవవాని కంటఁబడక లక్షలకొలఁది మనుజులను జంపు సామర్థ్యమును గలిగియున్నది. చూడుము! ఆమె కనుసన్న మాత్రముననే నీవీప్రపంచమందు వ్యర్థుఁడవైపోయితివి. నీమోహాంధ్ర సతితో నీకొడుబాటుఁ గలిగినది. మఱియు నీమోము పరులకుఁ జూపుటకుఁ దగియుండ వైతివి. నేను వచియించు మాటలు నిక్కమములగునో కావో నీవే యోజించుకొనుము.

జటాశం:—కాని, యామె లక్షలకొలఁది జనుల నతిరహస్యంబుగఁ జంపఁగలదను విషయమును మాత్రము నేను విశ్వసింపఁజాలను. అట్టి సామర్థ్య మామెకుఁ గలిగియుండిన నిప్పటికి విజయేంద్రసింహ మహీపాలుఁడు మున్నగు వారలను విగతజీవులనుగ నొనరించియే యుండును.

సులోచన:—ఆమె కది యొక కఠిన కార్యముగాదు. ఇపు డామెవిజయేంద్రసింహుని, వానిపుత్రులిరువురను, నభయసింహుడు

మున్నగు వైమోయూరులను జెఱఁబెట్టి యున్నది. ఆమె దలంచిన నిరాటంకముగ వారిని జంపఁగలదు. ఇఁక నిన్నామె తృణప్రాయముగఁ దలంచుచున్నది. ఆమె వైమోయూరు లప్పుడప్పుడు వంచింపఁ బడు చున్న నది వేఱువిషయము. అకటా! "రిక్తగంధము" మాచేఁజిక్కియు సుళువుగ దాఁటి పోయినది. అయిన నేమి! నేఁడో రేపో యాపుస్తకము మాయారాణి చేతియందుఁ జూపట్టఁ గలదు. నీవు నామాటల కియ్యకొనిన మొదట మృగాంకవతి, విజయేంద్రసింహుఁడు, వానిపుత్రులు మున్నగువారలు దోరింపఁబడుదురు. నీవలన మాకార్యములు కొన్ని తీరఁగలవను నాశ గలదు కావున, నిన్నింతదనుక జీవములతో విడచి యుంటిమి. నీవు మాకొనరింపఁబోవు సాయమునకు నీకెట్టి యమూల్యపారితోషక మొసంగఁబడునో దానిని కొంత యాలోచించుకొమ్ము. మృగాంకవతి నన్నును మోహినిని బంధించి యెద్దియో ఘనకార్యము జేసి యుండెనని తలంప రాదు. మమ్మిరువురను బంధించిన మాత్రమున మాయారాణి కెట్టి హానియుఁ గలుగఁజాలదు. మఱియు మేమధికకాలము దనుకఁ జెఱయందుఁ బడియుండు నగత్యము గలుగదు. నావచనములను బాగుగ యోజించుకొనుము. మఱియు మృగాంకవతి పక్షమును విడచిపెట్టుము. కానిచో, పశ్చాత్తాపము నొందఁ గలవు. మఱియు నీప్రియపత్ని దురపిల్లుచు దురపిల్లుచు మరణింపఁగలదు. వినుము! ఈసంసార ప్రపంచమందు స్వేచ్ఛావిహారముకంటె మించిన యానందదాయకమగు సుఖము వేఱొకటిలేదు. అట్టి సుఖానందములు నీకిపు డొసంగఁబడు చున్నవి. నావచనములు నీకు విశ్వసనీయములుగఁ

దోపకుండిన నీవు ప్రశ్నించు దానికి బ్రత్యుత్తర మొసంగి నీ మానసమునకుఁ దృప్తి గలిగింపఁ జాలుదును. నీవు నావలుకుల నాలించి "ఔను! నీమాటలయెడ నాకెట్టి సందేహమును జనించుటలే"దని పలుకక మానవు. (సవ్వీ హావభావంబుల బ్రదర్శించుచు) నేను నిన్నెంతయో ప్రేమించు చుంటిని. నేను నీచెక్కెయు నివసించుచు నీప్రపంచసుఖముల ననుభవించెదను.

సులోచన వచనంబుల నాలించి జటాశంకరుఁ డాలోచనా నిమగ్నమానసుఁ డాయెను. మఱియుఁ గొంతసేపటి వఱకు నేమియో యోజించుచు నట్టులే కూర్చుండి యుండెను. తదువరి సులోచన వైపునకుఁ బరికించి "మంచిది! నీయిష్టానుసారముగఁ బ్రివర్తించెదను. మఱియు నాయిల్లాలి తోపాటు నిన్నును ప్రేమించుచుందు" ననెను.

ఈవచనంబుల నాలించి నంతనే సులోచన యమితానంద భరితయై వాని నాలింగనము చేసికొనెను. మఱియు నాప్రేమికజను లిరువురు సరస సంభాషణములను గావించుచు నచటి పర్వతము పైకి వెడలి చనిరి.

౧౦

మధ్యాహ్నకాలము మీఱియుండినను మాయారాణికి భోజన భాజనంబుల చింత గొంచెమైనను లేకుండెను. క్షణక్షణంబున నామెకు భయ విచార సంభ్రమములు పెంపొందుచుండెను. కాంచన గదాధరసింహులును జగపతియు నామె సముఖమందుఁ గలరు. కాని, స్వాంతనవచనంబుఁ బలికి యామెకు శాంతిఁ గూర్చు నాలోచన వారిలో నొక్కరికిని లేకుండెను. "మహైయారితపమందుఁ బ్రీ

ణ్యులము గదా! ఏవిధమువైనను నీప్రాణములను గాపాడెద” మను వచనమైన నెవరి నోట వెడలకుండెను. మాయారాణి కార ణంబునఁ గాంచన గదాధరసింహులును జగపతియు నెట్టి కలుషిత కార్యమును గావించి యుండిరో దానిని మాపాఠక మహాశయు లాక ప్రకరణమందుఁ జదివి గ్రహించి యుందురు. అట్టి గురుతర దురితభరమ్మున శిరములను వంచి మాయారాణి వలెనే వారలును దురంతదుఃఖమునఁ గొట్టుపడుచుండ నెవ్విధంబున నామెకు ధైర్యవ చనంబులను బలికి యూరటఁ గూర్పఁగలరు? ఆసమయంబున మా యారాణి సమీపమున నాముగ్గురుఁ దక్క నాల్గవ వారెవ్వరును లేరు. ఇదియుఁగాక నాల్గవవారెవ్వరు నీరహస్య మెఱుంగరు. మఱియు వారలు తమ రహస్యము నింకొకరికిఁ దెలుపుటకు సాహసింపరు. అట్టితఱుణంబున వారికిఁ దగురీతి ధైర్యవచనములను బలికి యోదార్చు వారెవరుందురు? మాయారాణియం దుదాసీనత వ్యాపించి యుండుటచే నలుదెసల నుదాసీనతయే గోచరించుచుం డెను. దాసదాసీజనంబులయందును సైనికులయందును గూడ విషా దానిలము వ్యాపించి యుండెను. కాని, యిపుడేమి జరిగెను? మఱియు నిపుడేమి కానున్నదను విషయ మెవ్వరికినిఁ దెలియదు. అచట నిస్తబ్ధత బాగుగ వ్యాపించి యుండెను. కొంతసేపటికిఁ గాంచనసింహుఁడు శిరము పైకెత్తి మాయారాణి వైపునకుఁ గాం చి యిటులఁ బలుకఁదొడంగెను:—

కాంచన:—విజయేంద్రసింహుని మైయారులు మిగుల ధురంధరుల నుట కెట్టి సందియమును లేదు. వారి నెదిర్చి యెంతటి ధీశా లియు విజయముం బడయఁజాలఁడు. మఱియు వహ్నికి వాయు వుతోడ్పడిన చందంబున మృగాంకవతి తోడ్పాటువలన వారిసాహస మింకను నతిశయిల్లు చున్నది.

జగపతి:—ఇక్కాలంబున నిచట సంభవించు చుండిన యనర్థము లన్నింటికి ముఖ్యకారకురాలు మృద్వాంకవతి యనుట కెట్టి యాటంకమును గలుగదు. కాని, మన మామె కెట్టిహాని యుఁ గలిగింపఁ జాల కుంటిమి.

మాయారాణి:—ఆదురాత్మురాలు మన తిలస్మోద్యానమందుఁ జొచ్చి తన కార్యమును నెఱవేర్చుకొని పోవుటయు, నెవరి కంటఁబడకుండుటయు మిగుల శోచనీయము. అకటా! మన మెట్టిదుర్దశకుఁ బాల్పడ నుంటిమో తెలియదు. నేనిపుడేమి సేయుదును? ఎచటికిఁ బారిపోవుదును? శరణ్యమెయ్యది?

జగపతి:—ఇటు లొక్కమాఱుగ నిరాశ నొంద పాడికాదు. మన చాటింపు ప్రజల మానసంబుల నెట్టి పరిభావమును బొందు పరచఁగలదో యొకింత బరికింప వలసి యున్నది.

మాయారాణి:—మనమేమని చాటించుట కాజ్ఞాపించి యుంటిమి? నాకుఁ గొంచమైనను జ్ఞప్తియందు లేదు! నేనపుడు నా దేహ మును మఱచి పరాధీననై యుంటిని.

జగపతి:—మీాయాదేశానుసారము ప్రధానామాత్యుఁడు జాంఘి కులను రావించి యివ్విధంబున నాజ్ఞాపించెను:—

"తంత్రజ్ఞులగు విజయేంద్రసింహ మహీపాలుని దాయా రులలో నొక, డైదువత్సరములకుఁ బూర్వము పరమపదమునకు వేంచేసి యుండిన మన యేలిక యగు ముకుందసింహ నృపాలుని రూపమును దాల్చుకొని, ప్రజలను నుత్తేజితులనుగ నొనరించు తలం పుతో నీనగరమందుఁ బ్రవేశించి యుండె నని, మన చతుర శిఖామ ణులగు నైయ్యారులు గనిపెట్టి యుండిరి. కావున, నాదురాత్ముని శిరమును ఖండించి తెచ్చు వారికి లక్షరూప్యములు బహుమాన మొసంగఁ బడునని చాటింపుఁడు"

మాయారాణి:—మంచిది! దాని పరిణామ మెవ్విధంబుగఁ దేలఁ గలదో మనమిపుడు పరికింప వలసి యున్నది.

కాంచన:—రెండు మూఁడు దినములలో నెట్టి ప్రయోజన మేనియుఁ జేకూరకుండిన మన ఘోషణము వ్యర్థంబయ్యెననియే తలంప వలెను.

మాయారాణి:—మంచిది! ఎదుట నేమి వ్రాయంబడియుండెనో దాని ననుభవింపకఁ దీరదు గదా! ఇపుడు వగచిన బ్రయోజనమేమి! ఇపు డిట్టి శోచనీయావస్థయందు నాయైయోరు లిరువురు నాకెవ్విధంబునఁ దోడ్పడఁగలరో పరికింప వలసి యున్నది.

కాంచన:—నావలన నేమియుఁ గాఁజాలదు. మృగాంకవతీ విజయేంద్రసింహుల యైయోరుల నెదిర్చి నిలచు వారొక్కరును నీపృథ్వీతలమందుఁ గానరారని నేను బాగుగ నెఱింగి యుంటిని. చూడుఁడు! అభయసింహుఁడు నా మోముపై నలఁది యుండిన రంగింకను బూర్ణముగ వెడలిపోకుండెను. వాని కింక నెట్టి యపూర్వక్రియలు దెలిసి యుండెనో యూహింపఁ జాలము. మీకెట్టి యాశయేనియు నుండిన నుండవచ్చును గాని, నేను బొత్తిగా నిరాశా చిత్తుఁడనై యుంటిని. ఇపు డిచట నొక క్షణకాలమైనను నిలువఁజాలను.

మాయారాణి:—ఏమి! నీనిశ్చితాభిప్రాయ మిదియేనా?

కాంచన:—ఔను. నేనిటులనే స్థిరపఱచుకొని యుంటిని. మరల నాజాడ మీకెవ్వరకును దెలియకుండును.

మాయారాణి:—(గదాధరసింహుని వైపునకుఁ గాంచి) ఇఁక నీ యభిప్రాయమేమి?

గదాధర:—నాయుద్దేశ్యము గూడ నదియే!

మాయారాణి:—బాగుగ నాలోచించి ప్రత్యుత్తర మొసంగుము.

గదాధర:—నేను సర్వము బాగుగ నాలోచించుకొనియే యుంటిని.

మాయారాణి:—(కొంచెము యోజించి) మంచిది! నేనొక యుపాయాంతరము నెఱింగించెద నాలింపుఁడు. దానివలన నెట్టి ప్రయోజనమేనియుఁ జేకూరకుండిన మీకిష్టము గలిగిన తావునకు వెడలిపోవచ్చును.

కాంచన:—ఇపుడెట్టి ప్రయత్నము వలనను ప్రయోజనములేదు. మావలన నేమియుఁ గాఁజాలదు.

మాయారాణి:—కాదు కాదు. సంభ్రమచిత్తులరు గాకుఁడు. నేనీతిలస్నమునకు మహారాణిననియు, నీతిలస్నమం దనేక యద్భుత పదార్థములు గలవనియు మీర లెఱింగియుంటిరి. మీరిరువురకు నేనొక యద్భుతపదార్థము నొసంగెదను. దానిని గాంచియు, దాని యుపయోగ మెఱింగియు "నిఁక మాకెట్టి భీతియు లేదు మాటలాడు నంతలో లక్షలకొలఁది పగతురను మడియింపఁ గల"మని పలుకక మానరు.

గదాధర:—ఔను. మీరీతిలస్నమునకు యజమానురాలురు. మఱియు మీయధికారమం దనేక యమూల్యపదార్థములు గలవు. కాని, యాపదార్థములను కన్నులారఁ గాంచినఁ గాని మేమెట్టి ప్రతినయుఁ జేయఁజాలము.

మాయారాణి:—నేను దానినే కదా తెలుపుచుంటిని! మీరిరువురు నావెంట రండు. మీరలాయద్భుత పదార్థములను గాంచి సంతుష్టచిత్తులగుచో నన్ననుసరించి యుండుఁడు. కానిచో, మీయిష్టము గలిగిన తావునకు వెడలిపొండు.

గదాధర:—ఏయద్భుతపదార్థముపై మీకింతటి విశ్వాసము గలిగి యున్నదో దానినే మొదట మాకుఁ జూపింపుఁడు.

మాయారాణి:—మంచిది. నావెంటరండు. నేనిప్పుడే యాపదార్థ మును మీస్వాధీన మొనరించెదను.

ఇవ్విధంబున బలికి మాయారాణి శయన స్థానమునుండి లేచి నిలచెను. మఱియు జగపతిని నైయ్యారులిరువురను వెంటఁదోడ్కొని యాచోటినుండి బయలుదేరెను. తదనంతర మాతీఁ స్నకోఁటయందు సంచరించుచు, దేనియందు మృగాంకవతీరాజేశ్వరుల సమావేశము గలిగియుండెనో యాబురుజుసమీపమునకుఁ బోయి చేరెను. ఆబురుజు ప్రక్కనే మఱియొక కట్టడము గాజురాళ్ళతో నిర్మింపఁబడి యుండెను. కాని, దానిలోనికిఁ బ్రవేశించుట కేవైపున నుండి ద్వారము గలదో యది మాయారాణికి దక్క జగపతీకాంచన గదాధరసింహులలో నొక్కరికిని తెలియదు. దాని వెనుక వైపున నాతిలఘూద్యానపు ప్రాకారము గలదు. తక్కిన మూఁడువైపుల కాజురాళ్ళతో నిర్మింపఁబడిన దృఢమైన గోడలు గలవు. మాయారాణి కాంచనసింహునితో, "వితంసమును దీనిపైకి విసరి వేయుము. మనము దానిసాహాయ్యంబున మిద్దెపైకిఁ బోవలసియున్న" దనెను. కాంచనసింహుఁడు వెంటనే యటులొనరించెను. అంతరి కంబె ముందుగ మాయారాణి యావితంసము దోడ్పాటున నా మిద్దెపైకిఁ బోయెను. అటు పిమ్మట జగపతియు నైయారులు నా మిద్దెమీఁదకుఁ బోయి చేరిరి.

దానిపై నెక్కిన పిదప నామిద్దెకు నట్టనడుమ సాధారణము గ నంతర్భవన ముఖద్వారముల యందుఁ జూపట్టునట్టి ద్వార మొకటి గలదు. ఆద్వారము దారు ఫలకములవలన నిర్మింపఁబడి యుండెను. మఱియు నది యొక సామాన్యమగు బీగమువలన బంధింపఁబడి యుండెను. మాయారాణి కాంచనసింహుని దెసఁ బరికించి, "యిది యొకసామాన్యమగు బీగము దీనిని దెఱువు"మని యాజ్ఞాపించెను.

కాంచనసింహుఁడు దన నైయ్యారికపు పాలనుండి యొక యినుప శలాకను వెడలించి దానితో నాబీగమును విప్పి యాకవాటమును దెఱచెను. మాయారాణి యాయైయ్యారు లిరువురకు, "దీనిలోనికి దిగిపొండ"ని యాజ్ఞాపించెను. కాని, కాంచనసింహుఁడామెపలుకులను నిరాకరించుచు "మొదట మీరు దీనిలోనికిఁ బోవుఁడు. పిదప మేమును వచ్చెదము. ఇచ్చటి యద్భుతవిషయములను గాంచి మేమెంతయో భీతిల్లుచుంటి" మనెను. నిరుపాయయై మాయారాణి వితంస సాహాయ్యంబున దానిలోనికిఁ దిగెను. అటుపిమ్మట జగపతియు నైయారులిరువురును దానిలోనికిఁ బోయి చేరిరి.

పైన ద్వారము తెఱువఁబడి యుండుటచే నాగదిలోనికి వెలుతురు బాగుగ వ్యాపించి యుండెను. ఆగది దాదాపిరువది మూరలు వెడదయు నంతకంటెఁ గొంత యధికముగఁ బొడవును గలిగి యుండెను. దానియందలి భూమి దారుఫలకములవలన సమర్పఁబడి యుండెను. మఱియు నా ఫలకముపై నొక విధమగు రంగు బూఁత బెట్టఁబడి యుండెను. ఆగదికి మధ్యభాగమున నొక చిన్న మందసము గలదు. మాయారాణి జగపతి చేయిపట్టుకొని యొక వైపుననిలచి యామైయారులిరువురతో, "మీరిరువురు నామందసమునిటకుఁ గొని తెండ"ని పలికెను.

మాయారాణి యాజ్ఞానుసార మాయిరువు రైయారు లామందసము చెంతకుఁబోయి దానిని పైకెత్తఁ బోయిరి. అంత నాయైయారులు నిలచియుండిన స్థానము గోళాకారముగ నొకవైపున కొఱఁగి దటాలున దానిలోనికి దిగిపోయెను. ఆయాకస్మిక ఘటనమువలన నాయైయారు లిరువురు దానినుండి జారి క్రిందఁబడిరి. తోడనే యొక విధంబగు ధ్వని వెడలివచ్చెను. ఆధ్వని నాలించుటవలన నైయారు లిరువురు నొక జలకూపమునందుఁ బడినటుల జగపతి వెంటనే గ్రహించుకొనెను.

తదనంతర మాదారు నిర్మితంబగు భూభాగము యథాస్థానమునకు వచ్చిచేరెను. మఱియు నాసుందనము యథావిధి నాస్థానమందుఁ జూపట్టసాగెను.

జగపతి యాఘోరఘటనమును గాంచి భీతచేతస్కుఁడై కంపింపఁ దొడంగెను. మఱియు నామె మాయారాణి దెసఁ బరికించి "దీని క్రింద బావి గలదా!" యని ప్రశ్నించెను.

మాయారాణి:—ఔను! దీని దిగువున నొక కూపము గలదు. ఇట్టి విశ్వాసఘాతుకులను దండించుకొఱకే యిది నిర్మింపఁబడియున్నది. ఈకృతఘ్నులు నన్ను విడచి తమ ప్రాణములను గాపాడుకొనుటకుఁ దలంచు చుండిరి. ఈదుర్మార్గులిపుడు దగిన శిక్షకుఁ బాత్రులైరి.

జగపతి:—నేనింతకాలము నుండి నిన్ననుసరించి యుండినను నింతదనుక నాకీ బావిసంగతియే తెలియకుండెను.

మాయారాణి:—ఇచటి యనేక రహస్యములు నీకింకను దెలియవు. మంచిది! మన మిఁక వెడలి పోవుదము.

ఇవ్విధంబునఁ బలికి మాయారాణి జగపతిని వెంటఁదోడ్కొని యాగదినుండి మిద్దెపైకి వెడలివచ్చెను మఱియు దాని ద్వారమును మూసి వైచిన పిదప వితంసము దోడ్పాటునఁ గ్రిందికి దిగి తన శయనాగారము లోనికిఁ బోయిచేరెను. మాయారాణి పరిచారిక లామె జగపతీ కాంచన గదాధరసింహులను వెంటఁదోడ్కొని తిలస్త్రోద్యానమునకు వెనుక తట్టున నున్న బురుజువైపునకేగుటఁ గాంచి యుండిరి. ఇపుడామె జగపతిని మాత్రము వెంటఁ దోడ్కొని వచ్చుచుండుటఁ గాంచి మిగుల నబ్బురపాటు నొందసాగిరి. కాని, యావిషయ మామెను ప్రశ్నించి తెలిసికొనుట కెవ్వరికి సామర్థ్యము గలదు?

సాయంకాలమయ్యెను. మాయారాణి తన శయ్యాగారమున కేతెంచి పర్యంకముపై మేను వాల్చెను. ఆసమయంబున జాల మంది పరిచారికలామె యెదుట నుండిరి. కాని, వారలామె సన్న నెఱింగి యచటి నుండి వెలుపలకు వెడలిపోయిరి. జగపతి మాత్ర మచట నిలచి యుండెను.

జగపతి:—నీవేగిరపాటువలన నాయైయారులిరువుర ప్రాణములు వ్యర్థముగఁ బోయి యున్నవి.

మాయారాణి:—అవిశ్వాసఘాతుకు లుచితంబగు శిక్షనే యనుభవించి యున్నారు. ఇందుచేతనే, మీనిశ్చితాభిప్రాయమును వెల్లడింపుఁడని పలుమారులు ప్రశ్నించియుంటిని. వారలట్టి విధంబునఁ గృతనిశ్చయులై యుండిన కారణంబున నిరుపాయురాలనై..............................”

జగపతి:—కానిమ్ము! గతమునకై యోజనయేల? ఇట్టి సందిగ్ధ సమయమందు మోహిని మన చెంత లేకుండుట శోచనీయము.

మాయారాణి:—(దీర్ఘనిశ్వాసను పరిత్యజించి) మోహిని మిగుల విశ్వాసపాత్రురాలు. ఆమెకు నాపై నెంతయో వాత్సల్యము గలదు. అకటా! ఆమెను గూడ నాకిరాతకుండగు నభయసింహుఁడు బంధించి యుండెననియు, నామెను విడపించి తెచ్చుటకు జటాశంకరుని రహస్య కాగితములను వెంటఁదీసికొని పోవుచుంటిననియు సులోచన నాకొక లేఖను వ్రాసియున్నది. కాని, యిప్పటికిఁ జాలదినములు గడచి యుండెను. సులోచన వెడలుట వలన నెట్టి ప్రయోజనము చేకూరి యుండెనో యింతదనుకఁ దెలియదాయెను. అభయసింహుఁ డా సులోచనను గూడ బంధించి యుండెనేమో యెవ్వ రెరుంగుదురు! మోహిని వేగిరించి జటాశంకరుని చంపి యున్నది.

జగపతి:—అది యొక గొప్పప్రమాదమే! వాని వలన మనకార్యము లనేకములు సిద్ధించు నాశ గలదు.

అంత వెలుపలనుండి "లేదు, కల్ల, ఛీ" యను ధ్వని వారికి వినిపించెను. మాయారాణి ద్వారమువైపునకుఁ గాంచినంతనె యామె దృష్టి సులోచనపైఁ బడెను.

మాయారాణి:—నీవిపు డిచటికే తెంచుట మిగుల మేలయ్యెను. ఇటురమ్ము. నాసమీపమునకువచ్చి కూర్చుండుము!

సులోచన:—(మాయారాణిని సమీపించి కూర్చుండి) మహారాణీ! నీ మోమిటుల వన్నె దఱఁగి యుండఁ గతంబేమి? ఇట్టులేల యుదాసీనత జూపట్టుచుంటిరి! మీ కారోగ్య మందెట్టి కొఱంతయుఁ గలిగి యుండదుగదా?

మాయారాణి:—కొఱఁతయే కాదు. ఇపు డూపిరి సహితము వెడలిపోవుటకు సంసిద్ధముగ నున్నది.

సులోచన:—(తొట్రుపాటునొందుచు) అదియేమి?

మాయారాణి:—నీవిపుడు వచ్చి చేరితివి గదా? సకలవృత్తాంతములను వినగలవు. మొదట నీసమాచార మెఱింగింపుము. నాప్రియసఖ మోహినిని విడిపించి తెచ్చితివా? గడపలోపలఁ బాదమిడిన తోడనే "లేదు, కల్ల, ఛీ" యని పలికియుంటివిగదా? నీ యభిప్రాయమేమి! మోహినివలన జటాశంకరుఁడు చంపఁబడుట యసత్యమా?

సులోచన:—ఆవార్త వట్టి బూటకము. మోహిని జటాశంకరుని ముట్టబెట్టి యుండలేదు. మఱియు నామెను నభయసింహుఁడు బంధించుటయుఁ గల్ల. కాని, యామెను మృగాంకవతి చెఱఁగొని యున్నది.

మాయారాణి:—మృగాంకవతి సమాచారమును గొని తెచ్చిన యాస్త్రీ యెవ్వరు!

సులోచన:—ఆమెస్వయముగ మృగాంకవతియే! ఆమె మోహినిని బంధించి యున్నది. మఱియు నన్నుఁగూడ బంధించుటకుఁ దలంచుచున్నది. ఆమె యీ కార్యమంతయు ముఖ్యముగ జటాశంకరుని కాగితములను దీసికొనుటకుఁ గావించియు న్నది. నేనామె వంచనపలుకులకుఁ జిక్కి మోసపోవుటయే కాక నామెవలన బంధింపఁ బడితిని. ఇంతియె కాక నాయొద్ద నుండి జటాశంకరుని కాగితములను దీసికొనియామె భస్మీ పటలము గావించి యున్నది.

మాయారాణి:—చెడువార్తయే విననయ్యెను. మంచిది! జటాశం కరు డిపుడు పూర్తిగ మన హస్తగతము నుండి దాఁటిపో యెను. కానిమ్ము! అతఁడు జీవించియున్నాఁడు గదా? నీవె టుల విడిపించుకొని రాఁగలిగితివో వచియింపుము!

తదనంతరము సులోచన తన యావద్వృత్తాంతమును సాంగోపాంగముగ వివరింపసాగెను. మాయారాణియు మిగుల శ్రద్ధ నాలించుచుండెను. పిదప సులోచన మాయారాణితో "నిపుడు జటాశంకరుని నావెంటఁ దోడ్కొని వచ్చితిని. అతఁడు మనోవాక్కాయ కర్మంబుల మనకుఁ దోడ్పడుటకుఁ గృతనిశ్చ యుఁడై యుండె"నని తెలిపెను.

జటాశంకరుఁ డిపుడు తమ పక్షమందుఁ జేరి యుండుటయు సులోచన దనవెంటఁ వానిని దోడ్కొని వచ్చుటయు నాలించి మాయారాణి కథిక సంతసము చేకూరెను. ఇపుడామె మానసంబున నొకనూతన యాశ యంకురించెను. మఱియు జగపతి వైపునకుఁ గాంచి "యనివార్యంబగు నీమహాయాపద నాశిరము నుండి తొలఁగి పోయెననుట కెట్టి సందియమును లే"దని పలికెను.

సులోచన:—తిలన్నమహారాణీ! ఇఁక మీవృత్తాంతము నాకెఱిం

గింపుఁడు. మీరిటు లేల యుదాసీనత దల్లడిల్లుచుంటిరో మీ కిపుఁడుఁ గలిగి యుండిన మహాయాపద యెట్టిదో వేగమే వ్యక్తీకరింపుఁడు. నా ప్రాణము లెంతేనియు వెత నొందు చున్నవి.

మాయారాణి:—కొంత సేపటికి నీకంతయు సుబోధము గాఁగలదు. మొదట నీవు వెడలి జటాశంకరుని నా సమీపమునకుఁ దోడ్కొని రమ్ము. నేను వానితో స్వయముగ సంభాషింప వలసియున్నది.

సులోచన:—తొలుత మీ వృత్తాంతమును నాకు వివరింపుఁడు. నామానస మెంతేనియుఁ దల్లడిల్లుచున్నది.

మాయారాణి,యధయసింహుఁడు బిచ్చి వాని వేషమునఁ దనచెంత కేతెంచుటయు, వానిని తిలస్నానమందలి మూఁడవ తరగతి తోఁటయందుఁ బంధించుటయు, నాకస్మికముగ నచటికిఁ బిశాచ మరుదెంచి మర్మపూరిత వాక్యంబుల నెల్లరను జకితులనుగ నొనరించుటయు, రాజేశ్వరి దన్ను నంచించి వెడలిపోవుటయు మున్నగు విషయము లన్నింటిని సులోచన కాద్యోపాంతముగ వివరించి తెలిపెను. కాని, పురాతనబంధితుని విషయమునను దన యైయ్యార్లిరువురను తుదముట్టించి యుండిన సమాచారమును నామెకుఁ జెప్పక దాఁచి యుంచెను. వానికి బదులుగ విజయేంద్రసింహుని మైయారు లైదువత్సరములకుఁ బూర్వము పరలోక గతుండయి యుండిన తన పతి రూపంబును దాల్చి యిట కేతెంచి యుండెననియు, వానిని బంధించి తెచ్చుటకుఁ గాంచన గదాధరసింహు లిరువురు వెడలి యుండి రనియుఁ గల్పించి చెప్పెను.

సులోచన:—ఆపిశాచము మీ చెవి యందును కాంచన గదాధర సింహుల పీకులయందును నేమి వచియించి యుండెను?

మాయారాణి:—నేనెన్నివిధంబులఁ బ్రశ్నించి చూచి నను వారిరు
వురు దానిని వివరింప కుండిరి.

సులోచన:—పోనిండు. మీచెవియం దాపిశాచ మేమి వచియించి
యున్నది?

మాయారాణి:—వారముదినముల లోపల నీజమేలియా రాజ్యము
మహేంద్రసింహుని యధికారములోనికి రాఁగలదనియు,
నీవు దుర్దశ చంపఁబడుదువనియు నాపిశాచము నాచెవియం
దుఁ జెప్పియున్నది. కానిమ్ము! ఏమి కానున్నదో పరికించె
దము గదా? నీవు వెడలి వేగమె జటాశంకరు నిటకుఁ
దోడ్కొని రమ్ము. వానిని గలసికొని సంభాషించు టత్యా
వశ్యకముగఁ దలంచుచుంటిని.

సులోచన:—వాని నిచ్చోటునకుఁ దోడ్కొని రమ్మందురా?

మాయారాణి:—ఔను. అతఁ డైయారుఁడు గదా! వాని యెదుట
నెట్టి మఱుఁగుబాటు నగత్యములేదు.

సులోచన యేమియో యోజించుకొనుచు నచట నుండి బయలు దేరెను. మఱియు సింహద్వారము నొద్దకుఁబోయి తానచట విడచి వచ్చిన జటాశంకరుని వెంటఁదోడ్కొని మరల నాతిలస్మోద్యానమందుఁ బ్రవేశించెను. మాయారాణి పరిజనులు దమ యేలికసానికి సులోచన యెడలఁ గలిగియుండిన మానమాన్యతల నెఱింగియుండిన వారలగుటచే, నామె దన వెంట నొక పరపురుషుని తోడ్కొని పోవుచుండుటఁ గాంచియు నెట్టి యాటంకమును బలుకక మిన్నకుండిరి. జటాశంకరుఁ డాతిలస్మోద్యాన మందలి ప్రతిష్ఠానమును ప్రతివస్తువును బాగుగ నవలోకించుచు వాని నిర్మాణ వైఖరి కచ్చెరువొందుచు మాయారాణి కూర్చుండి యుండిన మహాలులోనికిఁ బోయి చేరెను. అంత సులోచన మాయారాణి వైపునకు

సంకేతించి "యీమెయే మాయారాణి"యని పలికెను. "నేనీమెను బాగుగ నెఱింగియుంటి" నని పలుకుచు జటాశంకరుఁడు, మాయారాణికిఁ జేమోడ్చి నిలచెను.

స్వార్థపరాయణులు దమకార్యసిద్ధి కెదుటి వారి నెటుల గారవించు చుందురో యాతీరుననే మాయారాణియు జటాశంకరుని మిక్కిలి మర్యాదతోఁ గూర్చుండఁబెట్టెను.

మాయారాణి:—(జటాశంకరునితో) నీభార్య నీచెంతకుఁ జేరియున్నదా?

జటాశం:—చిత్తము. నేను తమ కొలువునందుఁ బ్రవేశించి పొందిన మొదటి పారితోషిక మయ్యదియే!

మాయారాణి:—సులోచన నీతోఁ బ్రతిన చేసియుండిన వానిలో నొక్క యక్కరమేనియుఁ బొల్లువోకుండఁగ నన్నింటిని నేను బూర్తి పఱచెదను. ఇంతియే కాక. నీవలన నెఱవేఱు ప్రతి కార్యమునకు వేఱ్వేఱు బహుమానములను బడయఁగలవు.

జటాశం:—నాశక్తి వంచన లేకుండఁగఁ దనుప్రాణ మనంబుల మీ కార్యంబుల నిర్వహించు చుందును. మృగాంకవతిని వంచించి తెచ్చి మీయధీన మొనరింతును. ఆమె నన్నెంతగ విశ్వసించు చున్నదో యంతకంటె నధికముగ పశ్చాత్తాపము నొందఁగలదు. కాని, రెండు విషయముల యందు మాత్రము మీరు దృష్టి నిలిపియుంచు టత్యావశ్యకము

మాయారాణి:—అవి యెట్టివి?

జటాశం:—మృగాంకవతికి నాపై నెట్టి సందేహమును జనింపకుండు నటుల నేనామె హితునిగ నటించు చుందును. మీగూఢ చారులలో నెవ్వరేనియు నేను మృగాంకవతి పక్షమందుఁ జేరియుంటినని నిర్ధారణ మొనరించినను మీరెట్టి చింతయు

నొందరాదు.

మాయారాణి:—కాదు కాదు! ఇట్టి స్వల్పవిషయములను నీవునాకు బోధింప నవసరము లేదు. నీవా మెతోఁ గూడియుండినఁగాని యిట్టి కార్యములు సఫలీకృతంబులు గాఁజాలవని నేను బాగుగ నెరింగియుంటిని.

జటాశం:—నిక్కువము. మఱియుఁ దత్కారణంబున నతిగుప్త భావంబుతో మీచెంత కేతెంచుచుందును.

మాయారాణి:—మంచిది. అటులనే కానిమ్ము. ఇందుఁ జెఱుపేమి గలదు? ఇఁక రెండవ విషయ మెట్టిది?

జటాశం:—మీరు నాయెదుట నెట్టి రహస్యమును దాఁచియుంచ రాదు. కారణంబేమన, సంపూర్ణరహస్య మెఱుంగకఁ జేయుకార్యము చెన్నటిపోవుటయే కాక సాటివారి యెదుటఁ దలవంపులకుఁ గారణ భూతమగును.

మాయారాణి:—నీపై నాకు సంపూర్ణ విశ్వాసము గలదు. నేనెట్టి రహస్యమైనను నీకుఁదెలుపక దాఁచి యుంచు దానను గాను.

జటాశం:—అగుచో, మిమ్మొకటి ప్రశ్నింప వలసి యున్నది.

మాయారాణి:—నిస్సంశయముగ నడుగవచ్చును.

జటాశం:—కాశీనగరమందలి మోహిని మందిరమునఁ జంద్రికళ బంధింపఁబడి యుండిన సమాచారము మృగాంకవతికిఁ దెల్లమైయుండె నని సులోచన వలన మీరు వినియుంటిరా?

మాయారాణి:—ఔను. ఆసమాచార మంతయు నాకీ సులోచన వివరించి యున్నది.

జటాశం:—అగుచో, నిపుడా చంద్రికళ నచటినుండి తొలఁగించి మఱియొక స్థానమున బంధించి యుంచుటకుఁ దలంచు చుందురు.

మాయారాణి:—ఔను. నాయభిప్రాయ మదియే!

జటాశం:—కాదు కాదు. అది సరియైనది కాదు. చంద్రికళ నామందిరమందే యుండనిండు నేనామె పక్షపాతుల కీవృత్తాంత మెఱింగించెదను. ఈసమాచారము నాలించినంతనే వారలామెను విడిపించుకొనిపోవు తలంపుతో నామందిరమునకుఁ దప్పక పోవుదురు. నేనాతరుణమును గనిపెట్టి నెవరికెట్టి శంకయు జనింపనీయక నందఱ నొక్కమాఱుగ బంధించి వైచెదను. మఱియు నేను మీపక్షమునఁ జేరియుండిన సమాచార మెవ్వరికిని తెలియకుండును.

మాయారాణి:—నీపలుకులు మిగుల యుక్తములు. మంచిది. నీయిచ్ఛానుసార మవ్విధంబుననే కావింపఁబడును.

జటాశం:—మఱియొక మాట! మీవలన బంధింపఁబడి యుండిన మహేంద్రసింహుఁడు మున్నగువారి యెడల నెటుల ప్రవర్తించి యుంటిరి?

మాయారాణి:—(ఒక దీర్ఘనిశ్వాసను బరిత్యజించి) ఆశ్చర్యము! ఆపాపాత్మురాలగు మృగాంకవతి వారి నెల్లరను చెఱనుండి విడిపించికొని పోయియున్నది తుదకు నాయనుంగు చెల్లెలు రాజేశ్వరియు నన్ను వంచించి వెడలిపోయినది. ఆవృత్తాంతమంతయు నివుడు సవిస్తరముగ నెఱింగింపఁదలంచుచుంటిని.

తదనంతరము మాయారాణి తన వృత్తాంత మంతయు సులోచనకు వివరించి తెలిపిన విధంబున జటాశంకరునకును జెప్పి వినిపించెను. కాని, యాపురాతన బంధితుని వృత్తాంతమును నాపిశాచము దమచెవియందు వచియించియుండిన మాటలను వివరింపక దాఁచి యుంచెను. మఱియు వానికి బదులుగ సులోచనకుఁ జెప్పి యుండిన విధంబుననే వానికిని చెప్పి వినిపించెను. అతఁడి సమాచా

రము నాలించుట తోడనే జటాశంకరుఁడు గొలఁదిగ నవ్వుకొనెను. దానింగని వానికి దన వచనములపై సందేహము జనించెనని మాయారాణి గ్రహించు కొనెను.

మాయారాణి:— కాని, నేను వచియించి యుండిన సంగతులలో నొకటి యబద్ధమును బలికి యుంటిని. మఱియు నింకొకటి దాఁచి యుంచితిని.

కటాశం:—(నవ్వుచు) ఆసంగతులు నాకుఁ జెప్పరానివై యుండ వచ్చును.

మాయారాణి:—అయినను, నీయెదుట నెట్టి రహస్యమును దాఁచి యుంచనని ప్రతినఁజేసి యుంటిని. కావున నీకవశ్య మెఱింగించెదను. ఇంతదనుక నీరహస్యములను సులోచనకు సహితముంజెప్పక దాఁచి యుంచితిని. నేనారహస్యములను వెల్లడించుటకుఁ బూర్వము నిన్నొక విషయమును బ్రశ్నింప వలసి యున్నది. నేనెప్పటినుండియో దానిని బ్రశ్నించి తెలిసికొనుటకుఁ దలంచు చుంటిని. కాని, ప్రసంగధోరణి మఱియొక వైపునకు వెడలుటఁగాంచి నిరుపాయ రాలనైతిని.

జటాశం:—అగుచో, నిపుడు బ్రశ్నింపుఁడు.

మాయారాణి:—నానెచ్చెలి మోహినిని మృగాంకవతి బందిగము నుండి విడిపించు విషయమున నేమి యోజించుచుంటివి?

జటాశం:—మోహినిని నేనతి సులభంబుగ విడపింపఁ జాలుదును. కాని, మృగాంకవతికి నాపై నెట్టి సందేహమును గలుగ కుండు రీతి నామెను విడిపింపవలసియున్నది. ఆమె కాజాడ యేమాత్రము దెలిసి నను జాగరూకత నొంద గలదు. ఆమె యొక పెనుభూతము వంటిది. మఱియు

ధూర్తురాలు.

మాయారాణి:— నిక్కువము. కాని, మోహినిని విడిపించుటకుఁ దగు ప్రయత్నములను ముఖ్యముగఁ గావింప వలసి యున్నది.

జటాశం:—శీఘ్రముగనే యామెను విడిపించుటకుఁ దగు నేర్పాటులను గావించెదను.

మాయారాణి:—మంచిది. ఇవు డారహస్య విషయములను గూడ వివరించు చుంటిని. నేను వాని నింతదనుక దాఁచి యుంచి తిని. తుదకు నాప్రియసఖ్యకైన నారహస్యములను దెలిపియుం డలేదు. (సులోచన వైపునకుఁగాంచి) ఇవుడు నీవు గూడ శ్రద్ధతో నాలింపుము.

మాయారాణి దన గుప్తరహస్యములను రెండు గంటల కాలము దనుక వివరించి చెప్పుచుండెను. సులోచనాజటాశంకరు లిరువురు గడుశ్రద్ధ నాలించు చుండిరి. తదనంతరము జటాశంక రుఁడు మాయారాణికిఁ దగురీతి బోధించి యామె వలనఁ బచ్చల హారమొకటి పసదనముగఁ బడసి, వీడ్కోలు్బఁబడి యచటినుండి బయలుదేరెను.

౧౧

అర్ధరాత్రము గడచి యుండెను. నలుదెసల నిస్తబ్ధత వ్యా పించి యుండెను. వాయు సంచలనము గూడ నొక్కమాఱుగ నిల చిపోయెను. తుదకు వృక్ష పత్త్రములు సహితము గదలకుండెను. ఆకసమందుఁ జందురుఁడు నూవట్టకుండినను నరణ్య మైదానముల యందుఁ బ్రయాణము సాగించు పాంథులకు నేఁడధిక తేజోవంత ముగఁ బ్రకాశించు చుండిన తారకముల ప్రకాశము దాలియుఁ

డెను. అట్టి యదనున గంగానదీ తీరము ననుసరించి యిరువురు బాటసారు లతివేగంబుగ జామేలియా నగరము వైపునకు నడచి పోవు చుండిరి. ఇప్పు డానగర మెంతయో దూరమున లేదు. కొంత వడికి మన బాటసారు లిరువు రాజుమేలియా నగరబాహ్యప్రదేశ మునకుఁ బోయి చేరిరి.

వారిరువురు నగరము లోని కేగక వెలుపలి మైదానము నుండి దారి పట్టి యానగరమునకుఁ జేరియుండిన పురాతన నగరము వైపునకుఁ బోఁదొడంగిరి. అచట విస్తారముగ శిథిలమై నామావశిష్టముగ నున్న పెక్కుమందిరములు గలవు. వాని యందు స్వల్పభాగము లిప్పటివఱకు నిలచి హంతకులకును చోరులకును దుష్టజనాళికిని మిక్కిలి యుపకరించుచుండెను. అచ్చోటునకు దుర్బల హృదయులును భీతచిత్తులునగు పురజనులు పగటివేళనే నియుఁ బోవెఱతురు. మఱియు నచటి సంభవములను గూర్చి పలువురు పలుతెఱంగులఁ జెప్పుకొనుచుందురు. పూర్వకాలంబున నొకానొక సమయమందచట విస్తారముగ జనులు చంపఁబడియుండిరనియు నాజీవములు ప్రేతరూపములనుదాల్చి యచ్చోట నివాసముచేయుచున్నవనియు, నవి యామార్గమునఁ బోవు జనులను బీడించుచుండె ననియుఁ గొందఱును, మఱికొంద ఱాస్థానమందు * జిన్నులు నివాస మేర్పఱచుకొని యున్నవనియు, నాతావునకుఁ బోవువారిని చంపి తమజాతియందుఁ గలుపుకొనుచున్నవనియు,నిట్టివిధంబులగు పెక్కు సంగతులను గల్పించి చెప్పుకొనుచుందురు. కాని, యాదెస కేగుచుండిన మన బాటసారు లిరువురు నట్టి తుచ్ఛవిషయములను బాటించు వారలుగారు.

కొంతసేపటి కాపాంథు లిరువురు నాస్థానమునకుఁ బోయి

---

* పిశాచాది విశేషము.

చేరిరి. ఆయిరువురిలో నొక వ్యక్తి మిగుల దుర్బలుఁడుగను బరిశ్రాంతుఁడుగను జూపట్టుచుండెను. వార లాపాడువడిన యిండ్ల సమీపమున నిలచి నలుదెసలఁ బరికింప సాగిరి. వారు నిలచినస్థానమున కెల దవ్వున ముప్పావుభాగము కూలియుండిన పురాతన మందిర మొకటి వారికిఁ జూపట్టెను. దానికి నలువైపుల గుబురుగఁ బెఱిగియుండిన యడవిమ్రానులు, ముండ్లపొదలు, నాస్థానము నొక భయంకర దృశ్యముగఁ జేసియుంచెను. ఆమందిరపు వాకిలియం దిటునటుఁ బచారుచేయుచుండిన యొక మనుజుఁడు మన బాటసారు లిరువు రచటి కేతెంచి నిలచుటఁగాంచి సరసర వారి సమీపమునకు నడచిపోయి వారితో "మన యనుచరు లిచట నిలచుటుచితము గాదని తలంచి, కాశీనగరమునకుఁ బోవు తలంపుతో నొకనావపై నెక్కి కూర్చుండి యుండిరి. మఱియు నచటినుండియే మన కార్యాచరణములను బ్రారంభించుటకుఁ దలంచుచుండిరి. అభయసింహుఁడు ముకుందసింహనరపాలుని వెంటఁదోడ్కొని వచ్చుననియు, వారిరువురను వెంటఁదీసికొని రావలయుననియుఁ దెలిపి మృగాంకవతి నన్నిచ్చోటున విడచిపోయిన" దని పలికెను.

మాపాఠకమహాశయు లాబాటసారు లిరువు రభయముకుంద (మాయారాణి పురాతన బంధతుఁడు) సింహులని గ్రహించి యుందురు. కాని, యట్టి భయంకర స్థానమున నిలచి వారిరువురతోఁ గలసికొనిన యాతఁ డెవ్వరో నెఱుంగుటకుఁ గొలఁదిగ నాతురము నొందుచుందురు. కావున, మేము మాపాఠకమహాశయుల నధికకాలము దనుక సంశయమందుఁ జిక్కఁజేయక నతఁ డభయసింహుని మేనమఱఁదియు, మిత్రుండును, శిష్యుండునగు మోహనసింహుఁ డని తెలుపుటుచితముగఁ దలంచుచుంటిమి.

మోహనసింహుని వచనముల నాలించి యభయసింహుఁడు

వానిని ముకుందసింహుని సమేతముగ వెంటఁదోడ్కొని కొంతసేప టికి మహేంద్రనరేశాజిత రజితేంద్ర దిలేరుసింహులు, మృగాంకవతీ రాజేశ్వరులతో నావయందుఁ గూర్చుండి యుండిన గంగానదీ తీర మునకుఁ బోయిచేరెను. ఆనావ యంత చిన్నదిగాదు. మఱియు నది మిగుల దేలికగలదియై మిక్కిలి చుఱుకుగ నడచునది. దానిపై నావికుఁడొక్కఁడేనియుఁజూపట్టకుండుటచే నానావను వార లద్దెకుఁ దీసికొని నటులను నైయ్యారులే దానిని నడిపించుకొని పోవుటకు సంసిద్ధముగ నుండినటులఁ దోఁచుచున్నది. అభయముకుందసింహు లను గాంచి నంతనే యధిక ప్రమోదభరితమానసులగుచు నానావ లోనివారెల్లరు లేచి నిలచిరి. కుమారమహేంద్రసింహుఁడు ముకుం దసింహనరపాలుని యధిక సన్మానపూర్వకంబుగఁ దనసమీపమునఁ గూర్చుండఁబెట్టుకొని నావను విడువుఁ డని తనయైయ్యారుల కాజ్ఞా పించెను. మాటలాడు నంతలో నాతరణి తీరమును విడచి యాగం గానదీతరంగ మాలికలయం దుయ్యేలలూఁగుచుఁ జూపట్టసాగెను.

మహేంద్ర:—భూపాలాగ్రణీ! మీరిపుడు చెంతఁ గూర్చుండి యుండుటఁ గాంచి నాకమితానందము గలుగుచున్నది. దయామయుండగు నప్పుండరీకాక్షుఁడు మీప్రాణములను గాపాడినందుల కామహామహున కనేక ధన్యవాదములను గావించుచుంటిని.

ముకుంద:—సోదరా! నాకాచెఱనుండి విముక్తి లాభము గలుగు నను నాశయే లేకుండెను. కాని, మీకారణంబున మృగాంక వతి యా తిలస్మోద్యానము లోని కేగుటయు, నామికేటు లనో యాకస్మికముగ నాచెఱవృత్తాంతము దెలియుటయు సంభవించినది. అది మీచరణ ప్రభావము.

మృగాంక:— మిమ్ములను వెంటఁదోడ్కొని యరుణోదయముగాక

మున్నె యభయసింహుఁ డిచటికి వచ్చిచేరఁగలఁడని యూహించి యుంటిమి. కాని, రెండుదినము లింకను గడువ పట్టెను. మేమీదినద్వయ మెంతయో ప్రయాసముతో నిచట గడపితిమి. ఇటులేల తడవయ్యెనను విచారము మాకగ్గలముగాఁ దొడంగెను. ఇపుడా విలంబ కారణంబును ముందుగ వివరించి మాసంశయమును నివారింపుఁడు!

ముకుంద:—అభయసింహుఁడు నన్ను బంధ విముక్తునిగ నొనరించిన పిదప మేమిరువురము దిలస్మోద్యానము వెలుపలకుఁ బోయి చేరితిమి. అపు డభయసింహుఁడు కటకటఁబడుచు నాతో "అకటా! మీతో నొక సమాచారముం జెప్ప మఱచితిని. ఈదురాత్మురాలు మాయారాణి విజయేంద్రసింహ మహీపాలుని పత్నీసమేతముగ నీతిలస్మోద్యానముం దెచటనో బంధించి యుంచెనఁట. మాకాజాడ యిసుమంతేనియు దెలియకున్న" దని పలికెను. నేనాసమాచారము నాలించుటతోడనే వానిని వెంటఁదోడ్కొని మరల నాతిలస్మోద్యానమందుఁ బ్రవేశించితిని. మఱియు నాకుఁ దెలిసి యుండిన రహస్యస్థానములన్నియు గాలించి వైచితిని. కారణం బేమన, చెఱనుండి విముక్తిఁబడసినతోడనే నేను మిగుల స్వాతంత్ర్యుఁడను నిర్భయుఁడను నైతిని.

మహేంద్ర:—మంచి కార్యమును గావించితిరి. పిదప నేమిజరిగెను? మాతలిదండ్రుల జాడ యెందేనియుఁ బొడకట్టియుండెనా?

ముకుంద:—లేదు. అదియొక కల్లవార్త. ఆదురాత్మురాలు మాయారాణి మిమ్ము వంచించుటకు గావించిన పన్నుగడలలో నదియొకటి! తన పరిజనులలో నిరువురకుఁ గరుణాదేవి విజయేంద్రసింహుల రూపములను దాల్పించి వారిని చెఱయందు బంధించి యున్నది.

మృగాంక:—అది మీరెట్లు గ్రహింపఁ గలిగితిరి?

ముకుంద:—నేను స్వయముగ వారిని పరీక్షించి యుంటిని.

మహేంద్ర:—ఈశుభసంవాదము నాలించుటచే మాకు మితిలేని యానంద మలవడు చున్నది. ఇప్పుడు మాప్రాణములు కుదుటఁ బడినవి. నిశ్చింతులమైతిమి. ఇఁకఁ జంద్రకళామదాలసల చింతమాత్రము మమ్ము వేధించుచున్నది.

అభయ:—నిక్కువము. మన మావిషయమున నిశ్చింతులమైతిమి. (ముకుందసింహమహీపాలుని వైపునకు సంకేతించి) నేను వీరివెంట రెండుదినములా స్థానమందు నిలచి రహస్యస్థానముల యందుఁ గ్రమ్మరుచు నచటియద్భుత పదార్థములను దిలకించుట వలన నాబుద్ధి చకితమయి యున్నది. నేను విజయేంద్రసింహ మహీపాలుని వెంట విక్రమతిలస్మమందు సంచరించుచు ననేక యద్భుతవిషయములను గాంచి యుంటిని. కాని, యీతిలస్మము ముందది యెంతకుఁ గొఱగాదని వచియింపవలసి వచ్చుచున్నది.

మృగాంక:—(ముకుందసింహుని వైపునకు సంకేతించి) వీరా తిలస్మమున కధీశ్వరులు. దాని రహస్యములు వీరికంటె నధికముగఁ దదితరుల కేల తెలియఁ గలవు! పరులకంటఁ బడకుండగ రెండు దినములా తిలస్మోద్యానమందు సంచరించు సామర్థ్య మెవరికి గలదు? ఆతిలస్మరహస్యములను వీరెఱింగిన దానిలోఁ బదునాఱవ భాగమైనను మాయారాణికిఁ దెలిసియుండదు. వీరు మిగుల ధర్మ చింతనపరులు. దయార్ద్రహృదయులు. ఈమహాభాగుఁ డెటు లామాయలమారి వంచనకుఁ జిక్కువడిరో తెలియకున్నది.

నరేశ:—ఈభూరమణుని చారిత్రము మిగుల మనోరంజకముగ నుండుననుట నిక్కువము.

ముకుంద:-నాయపూర్వకథను మీకు వివరించి తెలిపెదను. దానిని వినుట వలన మీరధికాశ్చర్యచకితులు గాక మానరు. (రాజేశ్వరివైపునకుఁ గాంచి) నీకు కుశలంబేకదా?

రాజేశ్వరి:—(గద్గదిక స్వరంబుతో) భావుకా! ఇపుడు మిమ్ము సందర్శించుట వలన నాకుఁ గలిగిన యానందమునకు మేర లేకున్నది. నాజీవితమందు మిమ్ము మరల సందర్శింతునను నాశ లేశమైనను నాకు లేదు. మాయక్కయగు మృగాంకవతి కారణంబున నేఁడిట్టి సుదినమును గాంచఁగల్గితిని.

ముకుంద:—నిశ్చయము. నేనీనైదువత్సరములనుండి యెట్టి వెతలకుఁ బాల్పడి యుంటినో దానిని వచియింపఁ జాలను. (మృగాంకవతివైపునకుఁ గాంచి) నీకాతిలస్మములోని కేగు సాహస మెట్టిధంబునఁ గలిగెను?

మృగాంక:—రిక్తగంథము నాచేఁ జిక్కియున్నది. దాని తోడ్పాటున నేనింత సేయఁగలిగితిని.

ముకుంద:-అగుచో, నా తిలస్మవృత్తాంతములను నాకంటె నీవుగొంత విశేషముగ నెఱింగియుంటివి వనుట కెట్టి సందియమునులేదు.

మహేంద్ర:—(త్రుళ్ళిపడి మృగాంకవతివైపునకుఁ గాంచి) ఏమి! రిక్తగంథము నీచేఁ జిక్కియుండెనా?

మృగాంక:-(నవ్వుచు) ఔను. కాని, నేను దానిని మీమహలునుండి ముచ్చిలించి తెచ్చితి నని మాత్రము భావింపకుఁడు.

అభయ:—కాదు కాదు. ఆరిక్తగంథమును దొంగిలించిన వారు వేఱొకరనియు, మీ కా పుస్తకము జైమినీప్రసాదువలన లభించియుండెననియు నేను బాగుగ నెఱింగియుంటిని.

మృగాంక:—ఔను. ఆనాఁడు తిలస్మోద్యానమందలి మూఁడవభాగపుఁ తోఁటయందు జైమినీప్రసాదు దన చారిత్రమును

మీతో వక్కాణించు సమయంబున నేనొక మఱుగు తా
వునసుండి యంతయు నాలించి యుంటిని.

మహేంద్రః:—జైమినీప్రసాదు వృత్తాంత మెట్టిది?

అభయ:-నేను దానిని వివరించి తెలిపెదను. కొంతసేపు తాళుఁడు.

ఇవు డానావయందుఁ గల వారెల్లరు సంతోషపారవశ్యు లయి యుండిరి. కాని, మహేంద్ర నరేశసింహులకు మాత్రము చంద్రకళా మదాలసల చింత వృద్ధి నొందియుండుటచే వారి కట్టి యానందము సంపూర్ణముగ లభింపకుండెను. అభయసింహుఁడు దాను మాయారాణి సైయొరూరులలో నొకనిని వంచించి వాని రూపమును దాల్చికొని సిచ్చినానివిధంబున నటించుటయు, దిల్సోన్మాద్యానమందు జైమినీప్రసాదు వలన విని యుండిన కథనంతయు మేము పైన లిఖించియుండిన తెఱంగున వారికి విశదీకరించి తెలిపెను. అభయసింహుఁ డున్మాదుఁడై కావించి యుండిన చేష్టితములన్నింటిని నాలించి యెల్లరు గడుపులు పగులు నటుల నవ్వ దొడంగిరి. కుమారమహేంద్ర నరేశసింహు లిరువురు జైమినీప్రసాదు యొక్క తక్కిన వృత్తాంతము గూడ నాలింపఁ గుతూహలాయత్త చిత్తులగుచు వివరింపు మని మృగాంకవతి నడిగిరి. దానికిఁ బ్రత్యుత్తరముగ నామె వారితో జైమినీప్రసాదు వృత్తాంత మింకను గొంతవఱకు నాకుఁ దెలిసియున్నది. కాని, నేనిపుడు వచియింపఁ దలంచుటలేదు. కారణంబేమన, వానివృత్తాంతము వాని నోట వినుటవలన మీకమితానందము చేకూరఁగలదు. మఱియు వానికథ నాలించ కుండుటచే మనకార్యములం దిపు డెట్టి యాటంకమును గలుగదు. నావృత్తాంత మొకించుక మీకిపుడు వివరింపఁదలంచుచుంటిని. కావున నాలింపుఁడు.

మృగాంకవతి మొదట మోహినీ సులోచనా జటాశంకరుల

వృత్తాంతములను మేముపైన లిఖించియుండిన విధంబున వారికి వివరించి తెలిపి, తదుపరి దన వృత్తాంతమును జెప్పనారంభించెను. ఎపుడామె మోహినీమందిరమందలి యద్భుత విషయములను వర్ణించుటకు నారంభించెనో యపు డెల్లరు నధికాశ్చర్యనిమగ్నమానసులయి చిత్రిప్రతిమలవలెఁ జేష్టలుడిగి యాలించుచుండిరి. చంద్రికళయొక్క దురంతావస్థ నాలించి కుమారమహేంద్రసింహుఁడు గన్నులనీరు నింపసాగెను. వానిహృదయమందు సహస్ర వృశ్చికములొక్కమాఱుగ దంశన మొనరించినటుల ఘోరవేదనగలుగఁ దొడంగెను. కాని, పితృవ్యునివలె భావించుచుండిన యభయసింహునియందలి గౌరవచింతచేఁ దన్నుదా సంభాళించుకొని మిన్నకుండెను. వాని విపరీతావస్థను దిలకించి ముకుందసింహనరపాలుఁడు వానితో "వెతనొందఁబనిలేదు. నేనామోహిని మందిరమందలి సమస్త రహస్యముల నెఱింగి యుంటిని. శీఘ్రకాలములో నాచంద్రికళను బంధవిముక్తురాలనుగ నొనరింతు"ననిపలికి వానికూరటఁగూర్చెను.

రాజేశ్వరి:—మదాలసయు నామందిరములోనికిఁ బుత్తెంపఁబడి యున్నది.

ముకుంద:—మఱియు మేలయ్యె! ఏకక్రియాద్వ్యర్థకరీ యను వచనము సార్థక మొందఁగలదు.

మహేంద్ర:—(మృగాంకవతితో) నా కారికృగంథ మెపుడు చేఁజిక్కఁగలదు?

మృగాంక:—అదినాయొద్దఁగలదు. దానిసాహాయ్యంబుననే మిమ్మాతిలస్మమునుండి వెడలింపఁ గలిగితిని. మఱియు నయ్యదియే కొన్ని తిలస్మములను ఖండించుటయందు మీకుఁదోడ్పడఁగలదు. అపుస్తకమును మీకొసంగెదను.

ముకుంద:—(నలుదెసలఁబరికించి మృగాంకవతితో) ఆహా! మాట

లసందడి మనము చాలదూరము వఱకు వెడలివచ్చితిమి. ఇపుడు మీయభిప్రాయ మేమి? కాశీనగరమున కేగ దలం చుచుంటిరా?

మృగాంక:—ఔను! కాశీనగరమం దొక రహస్యస్థానమున నివసిం చుచు మన కార్యములను జక్కపఱచుకొనుటకుఁ దలంచు చుంటిని.

ముకుంద:—కాని, నాయభిప్రాయ మది గాదు.

మృగాంక:—వచియింపుఁడు. మీరు నాకంటె మంచి యాలోచ నను దెలుపఁ గల రని నావిశ్వాసము.

ముకుంద:—నేనీజుమేలియా రాజ్యమున కధీశ్వరుఁడనై యుండి నను, మరల నారాజ్యమును స్వాధీనము చేసికొను నంతటి సామర్థ్యము నాకు గలిగి యుండినను, నేను మృతినొంది యుంటి నను బూటకపు సమాచారము ప్రజల యందు బాగుగ వ్యాపించి యున్నది. కావున, వెంటనే నన్ను వెల్ల డించుకొనుటకు నేను తలంచుట లేదు. ఇదియుఁ గాక యాదురాత్మురాలు మాయారాణి నొక్కమాఱుగ వధిం చుటకును గోరను. కారణం బేమన, నాపాపాత్మురాలిని తుదముట్టించినచో నారక్కసి గావించి యుండిన దురంత దుష్కృత్యముల కనురూప ప్రతిదండనఫలము నాకన్నుల యెదుటభోగించు వా రెవరు? తత్కారణంబున నాకలుష మతిని గొన్ని దినముల దనుక ఘోరశిక్షకుఁ బాల్పడఁ జే యఁ దలంచుచుంటిని.

మృగాంక:—మీచిత్తము.

ముకుంద:—కుమార మహేంద్రసింహుఁడు దన మైనూరులలో నొకనిని నాకొసంగు టకుఁ బ్రార్థించుచుంటిని. నేను వానిని

నా వెంటఁ దోడ్కొని కాశీనగరమున కేగి మోహినీ మందిరమున బంధింపఁబడి చిలుఁగులఁ బొగులు చుండిన చంద్రకళా మదాలసలను విడిపించి తెచ్చెదను. అంతదనుక నీవు రాజేశ్వరిని రాకుమారు లిరువురను వెంటఁ దోడ్కొని మాయారాణి తిలస్మోద్యానమందలి నాల్గవతరగతితోఁట యందుఁ గల దేవమందిరమున నివసింపుచుండుము. అచట భోజనభాజనాదికముల కెట్టి చింతయుఁ గలుగదు. దాని యందు మధురరసప్రపూరిత ఫలవృక్షములు పెక్కు గలవు. మఱియు స్ఫటికమును గేలిసేయు నిర్మల వారిపూరితంబగు స్రవంతియు నొకటి దాని యందుఁ బ్రవహించుచుండెను. మాయారాణి కాస్థాన వృత్తాంతమును నచటికేగు మార్గమును దెలియదు. కావున, మీ రాస్థానమున నుండిన సమాచార మామెకుఁ దెలియఁజాలదు. ఆస్థానమందు నివసించుచు రాకుమారు లిరువురు దుదముట్ట నారిక్తగంథమును బాగుగఁ జదివి గ్రహింపవలెను. దానియందు గ్రాహ్యమునకురాని విషయములను విమర్శనా పూర్వకముగ నీవు వారి కెరింగించు చుండవలెను. కొలఁదిరోజులలో నచట ననేక యద్భుతవిషయములు మీ దృష్టి గతమునకు జిక్కఁ గలవు. మఱియు నా హేతువుచే నీ రాకుమారు లిరువురు నతిశీఘ్రముగఁ దిలస్మఖండనమందుఁ బ్రవృత్తులగు ప్రసంగము దానంతటనదియే కలుగ గలదు. మా పూర్వులు లిఖించి యుండిన పుస్తకమును జదువుట వలన నీతిలస్మమున కాయువు దీరియుండెననియు, నీ రాకుమారు లిరువురే దానిని ఖండించుట కధికారు లనియుఁ బొడగట్టు చున్నది.

మృగాంక:—తథ్యము! తథ్యము!!

ముకుంద:—మఱియు నొక దైయారుని రోహిణీగడమునకుఁ బుత్తెంచి రాకుమారుల కుశలవృత్తాంతము విజయేంద్రసింహమహీపాలున కెఱింగింప వలెను. ఇంతియగాక కొంత సైన్యమును వెంటఁదోడ్కొని వచ్చి యీమేలియా నగరమును ముట్టడించి యుద్ధము నారంభింప వలె ననియు మనము తిరిగి రెండవ యాజ్ఞ నిడుదనుక బవరముయొక్క ఫలాఫలితములు శీఘ్రముగఁ దేలునటులఁ బోరాడ రాదనియుఁ దెలుపవలెను. నేను చంద్రకళామదాలసలను విడిపించి తెచ్చిన పిదప నుచితమగురీతి నొనరింపఁ దగును. మీరలు దేవమందిరమందు నివసించుచుఁ దరుణము చేఁజిక్కిన మీకనువగు కార్యాచరణముల వలన నామాయారాణి బుద్ధి చకిత మొనరించు చుండుఁడు.

మృగాంక:—మీపలుకులెంతేనియు యుక్తిసంగతములు. కాని, మీరు చిరకాలము నుండి కారాగృహ క్లేశముల ననుభవించి యుండుటచే మిగులఁ బరిశ్రాంతులును దుర్బలునై యుంటిరి. మీరిప్పుడే కార్యక్షేత్రమం దడుగిడి శ్రమలకెటు లోర్వఁగలరు?

ముకుంద:—నీవీవిషయమున నెట్టి చింతయు నొంద నగత్యము లేదు. (మహేంద్రనరేశసింహుల వైపునకుఁ గాంచి) మీ అభిప్రాయమేమి?

మహేంద్రనరేశ:—మీ వాక్యములు మిగుల మహోత్తరమైనవి. సందియము లేదు.

మృగాంక:—అగుచో, నేనెద్దాని యపూర్వ మహిమా విశేషములను వర్ణించి తెలిపి యుంటినో, యాతిలస్మాకైజారును మీ కొసంగుచుంటిని. అది మీకెంతేనియుఁ దోడ్పడఁ గలదు.

ముకుంద:—ఔను. ఇట్టి కుటిలసమయమం దట్టి యాద్భుత సహిమోపేతమగు తిలన్నకైదువు నాయొద్ద నుంచుకొనఁదగి యుండినను, నది నీయొద్ద నుండునంత కాలము నీకెట్టి హాని యుఁ గలుగఁజాలదు. కావున, దానిని నీయొద్దనుండి తీసికొనుటకు నేను సమ్మతింపను.

మహేంద్ర:—భూరమణా! ఇట్టి విధంబగు వేటలోక కైజారు మృగాంకవతి నాకొసంగియున్నది. నేను దానిని మీకొసంగు చుంటిని. కావున నెట్టి యాటంకమును పలుకక నద్దానిని మీయొద్ద నుంచుకొనుఁడు.

ముకుంద:—కాదు కాదు. దాని యగత్యము నాకేమియు లేదు.

మహేంద్ర:—మీరు నావచనమును ద్రోసివేయరాదు.

ఇవ్విధంబున బలికి కుమారమహేంద్రసింహుఁ డాకైజారును, దాని జంటయుంగరమును వెడలించి బలత్కారపూర్వకముగ ముకుందసింహుని యధీన మొనరించెను.

ముకుంద:—నావెంట నేమైయూరుని పుత్తెంపఁ దలంచు చుంటిరి.

మహేంద్ర:—మీయిష్టము గలిగిన వానిని వెంటఁదోడ్కొనిపొండు మాపినతండ్రి యభయసింహుని మాత్రము మావెంత నిలువు కొనుటకుఁ దలంచుచుంటిని. కారణంబేమన, వాని వలన మిమ్మాచెఱనుండి విడిపించు సమయమునఁ దొడరి యుండిన సంభవముల నాలింప వలసి యున్నది.

ముకుంద:—(నవ్వుచు) ఆసమాచారములు ముఖ్యముగ వినఁదగి యున్నవి.

మోహన:—నేను మీవెంట నేతెంతును.

ముకుంద:—మంచిది.

మహేంద్ర:—రణతేంద్రసింహుని రోహిణీగడమునకుఁ బుత్తెంచు చుంటిని.

ముకుంద:—మంచిది. అభయసింహునిసేకాక యజిత దిలీపసిం
హులనుగూడ మీయొద్ద నిలుపు కొనరాదు.

మహేంద్ర:—కాదు కాదు. ఆయిరువురకు మానివాసస్థానమును జూపి పిదప విడిచి పెట్టెదము. వారలు నలువైపుల సంచరించుచు సమాచారములను సంగ్రహించు చుందురు.

అభయ:—నేను కూడ వ్యగ్రముగఁ గూర్చుండఁ జాలను.

ముకుంద:—నాయభిప్రాయము నయ్యదియే! (మృగాంకవతి వైపునకుఁ బరికించి) నాల్గవ తరగతి తోఁట యందలి దేవమందిరమునకుఁ బోవుమార్గము నీవు బాగుగ నెఱింగియుంటివా?

మృగాంక:—రిక్తగంథము వలన నే నచటికిఁబోవు మార్గ మెఱింగి యుంటిని.

అంత నానావ తీరమునకుఁ జేరుటచే నెల్లరు దాని నుండి క్రిందకు దిగిరి.

౧౨

ముకుందసింహమహీపాల మోహనసింహు లిరువురను కాశీ నగరము వైపునకును రజితేంద్రసింహుని రోహిణీగడము దెసకును వీడ్కొల్పి మృగాంకవతి తన యనుచరుల సమేతముగ మాయారాణి తిలస్మోద్యానము వైపునకు దారిపట్టెను. ఆసమయమునఁ దెలతెలవాఱుచుండెను. ప్రభాత కాలీన మలయానిలము నవోద్వికసిత కుంద కుట్మలముల నుండి యన్నింటికంటె ముందుగఁ దనవంతు సుగంధమును సేకరించి మంద మంద గతిని వీఁచుచుండెను. మన నిరుపమాన పరాక్రమశాలు రగు రాకుమారు లిరువురును నైరుతులు నేదెసకుఁ బోవుచుండిరో, యచటికి మాయారాణి తిలస్మోద్యానము చాల దవ్వున నుండినను దేనియందుఁ

దోలుత జైమినీపురిసాదు సాధుపుంగవుని (మాయారాణి తిలస్మో ద్యత్నుఁడు) గాంచి యుండెనో, యావిలాస మందిరము మిగుల సామీప్యమునఁ గలదు. మఱియు దానియాకార మచ్చటికి గొలఁదిగఁ జూపట్టుచుండెను.

సూపాఠకమహాశయు లామందిర వృత్తాంతమును మఱచి యుండరు. ఒకవేళ విస్మృతిఁజెంది యుండినను మేమిపుడు వారికి జ్ఞప్తి గలిగించుచుంటిమి. జైమినీపురిసాదు రమాసుందరి యందలి వలపు పెంపున నామె పోఁబడి నరయుచుఁ బరివాహాతీరమునుబట్టి పోయి నామందిరమును జేరియుండెను. మఱియు వివశుఁడై యచట నుండియే మాయారాణి దర్బారులోనికిఁ గొనిపోఁబడి యుండెను.

మహేంద్రి:—(మృగాంకవతితో) సూర్యోదయము గాక మున్నే మన ప్రయాణమును సమాప్తినొందింపవలెను. మన మొరుల రాజ్యమందు యథేచ్ఛగ సంచరించుట సముచితము గాదు.

మృగాంక:—నిక్కువము. కాని, మన మధికదూర మేగవలసినది లేదు. (చేతితోఁజూపుచు) అదిగో! మనకుఁ జూపట్టుచుండిన మందిరము సమీపముననే పోవలసి యున్నది.

రాజేశ్వరి:—అది తిలస్మోద్యత్నుని విశ్రామమందిరము గదా?

మృగాంక:—అదురితాత్ముఁడు బంధింపఁబడిన నాఁటినుండియు నామందిరము వ్యర్థముగ నుండుచున్నది.

రాజేశ్వరి:—ఔను. దానియం దిపు డెవ్వరును నివసించుట లేదు అచటనుండి యొకసురంగమార్గము మాయారాణి తిలస్మోద్యానము లోనికిఁ గలదు. కాని, ఆరహస్యమద్యత్నునకుఁ దక్క తదితరు లెవ్వరికిఁ దెలియదు. మఱియు నేఁటి దనుక దాని రహస్య మతఁ డెవ్వరికిని చెప్పియుండ లేదు.

మృగాంక:—నిక్కువము. కాని, నా కా సురంగముతో నెట్టి ప్రయో జనమును లేదు. ఆప్రవాహమున కావలితట్టున నామందిర సమీపమున నొక మట్టిదిబ్బ గలదు. నేనచటి కేఁగుటకుఁ దలంచుచుంటిని. మఱియు మన మచ్చోటుననే పగటివేళ యంతయుఁ గడప వలసి యున్నది.

రాజేశ్వరి:—మాయారాణి యనుచరులలో నెవ్వరేనియు నచటఁ జూపట్టిన మనకుఁ గొంత హాని గలుగఁ గలదు.

మృగాంక:—ఒక్కఁడుగాదు. పదునైదుగురు కేతెంచినను నెట్టి భీతియుఁ గలుగదు.

కొంతసేపటి కానసమాజము దాదాపు తిలస్మాధ్యక్షుని విశ్రామ మందిర సమీపమునకుఁ బోయి చేరెను. మృగాంకవతి యామందిరము ప్రక్కనుండియే ప్రవాహమును దాఁటి యాదిబ్బ వైపున కేగఁ దలంచు చుండెను. కాని, యామందిర మందలి వసారాయం దొక దీర్ఘకాయుఁడగు పురుషుఁ డటునిటు బచారునే యుచుండుటఁ గనుగొని యామె యచట నిలచి యావైపునకు గాఢదృష్టి నిగుడింపసాగెను. మృగాంకవతి యటుల నిలచి పోవుట నుగాంచి రాకుమారులును నైయారులుఁగూడ నచట నిలచి పో యిరి. మఱియు నంద ఱాపురుషునివైపునకు జూడఁదొడంగిరి. అపుడు తెల్లవాఱి యుండినను నొకటి రెండు వందల గజముల దూరమున నుండిన మనుజుని పోల్చుటకుఁ దగిన ప్రకాశము మాత్రము గలిగియుండెను.

ఆదీర్ఘకాయుఁడు కుమారమహేంద్రసింహుని సమాజమును గాంచినంతనే యతిరయంబున వారి చెంతకు నడచి పోయెను. అతఁడు గొంత సమీపించిన పిదప మృగాంకవతి వానిని గుర్తించి "యితఁడు ఒటాశంకరుఁ"డని తన యనుచరులతో ననెను.

జటాశంకరుని నామ మాలించి నంతనే దిలేరుసింహుఁడు వడవడ వడంకసాగెను. కాని, వెంటనే తన హృదయమును గట్టిపఱచుకొని మిన్నక నిలచి యుండెను.

మృగాంక:—(జటాశంకరునితో) అహా! నీపై గాఢ విశ్వాసమునిచి నీకే కార్యమైనను వప్పగించిన, నది శీఘ్రకాలములోనే నెఱవేఱఁగలదు.

జటాశం:—(కరములను జోడించి) క్షమింపుఁడు. నావలన నొక గొప్ప యపరాధము దొడరి యున్నది. తత్కారణంబున మీయాజ్ఞాను సరణి కాశీనగరంబున మిమ్ముఁ గలసి కొనఁ జాలనైతిని.

మృగాంక:—ఏయపరాధ మెట్టిది?

జటాశం:—మీయాజ్ఞనుసారము సులోచనను దీసికొని మీసరో వరమందిరము వైపునకు బయలుదేరితిని. మఱియు నొక దినమంతయు నెచటను విశ్రమింపక సరాసరిగ బ్రయాణ మును సాగించితిని. మఱుచటి దినమున నేను మిక్కిలి బడలియుండుటచే కొంత తడవు విశ్రమించు తలంపుతో నొక పర్వతము క్రిందకుఁ బోయి యచటి సఘనవృక్షముల ఛాయ సులోచనను బంధించి యుంచిన మూటను దించి భూమిపైఁ బరుంటిని. కన్నులు మూసి నంతనే పాడునిద్ర నన్నావహించుటచే మైమఱచి నిద్రించితిని. నాకు మెలఁకువ గలిగి కాంచు నంత నాచెంత సులోచనను బంధించియుం డినమూట లేకుండుట గాంచి భయసంభ్రమాకుల చిత్తుఁ డనై నలుదెసల వెదకి వేసారితిని. కాని, యామె జాడ యెచటను జూపట్ట దయ్యెను.

మృగాంక:—ఆశ్చర్యము!

జటాశం:-కొన్ని దినములవఱకు నేనామెకై పలుతావుల వెదకిచూచి తిని. తుదకు నిరాశాచిత్తుఁడనై నావేషమును మార్చుకొని కాశీనగరమునకుఁ బోయితిని. అచట సులోచన తనమందిరమందుండిన సమాచారము నాకుఁ దెల్లమయ్యెను. తద నంతరము నేను జుమేలియాకు మఱుడివచ్చి గుప్తరీతి మాయారాణి తిలస్మోద్యానమందు నలువైపుల గ్రుమ్మఱు సాగితిని. అచట మాయారాణివలన బంధింపఁబడియుండిన రాకుమారు లిరువుర నైయారుల సమేతముగ నెవ్వరో విడిపించికొని పోయి యుండిరనువార్త నాలించి యాకార్యాచరణము మీదిగఁ దలంచి మీకై వెదక నారంభించితిని. మఱియు నేఁడాకస్మికముగ నీవైపునకు వెడలి వచ్చితిని.

మృగాంక:—(కొంచము యోజించి) నేనెంతయో ప్రజ్ఞావంతుఁడ ననియు, నైయారశేఖరుఁడ ననియుఁ బలుకుచుందువు గడా! అది యంతయు మిథ్యాభిమానము. మంచిది. మా వెంట విచ్చేయుము.

జటాశంకరుని కూడ వెంటఁ దోడ్కొని తన యనుచరుల సమేత మచట నుండి బయలుదేరెను. మఱియు నాప్రవాహమును దాఁటి తాను పోదలంచిన దిబ్బ సమీపమునకుఁ బోయి నిలచెను. మృగాంకవతి తనవెంట నేతెంచుటకుఁ దనయనుచరులకుఁ దెలిపి యాదిబ్బపై నెక్క నారంభించెను. అంత దిలేరుసింహుఁ డామె మార్గమున కడ్డుగ నిలచి "యెట్టి యడ్డంకియు లేకుండిన మొదట నామాట యొకటి యాలింపుఁ" డని పలికెను.

మృగాంక:—నీవు చెప్పదలంచిన విషయమును నేను గ్రహించితిని నీవెట్టి చింతయు నొందవలదు. నిశ్చింత నావెంట నడువుము.

దిలేరు:—నిక్కమము. కాని, నామనోగత విషయములను మీరు చె
వుల వైచినగాని, నాకు సంతృప్తి గలుగఁ జాలదు.

మృగాంక:—(నవ్వుచు) మంచిది. వచియింపుము.

అని పలికి రాకుమారు లిరువురతోడను, రాజేశ్వరీజటాశంకరాభయాజితసింహులతోడను, నెమ్మదినెమ్మదిగా నీదిబ్బపై నెక్కి పోవుచుండుఁడని తెలిపి, తాను దిలేరుసింహుని వెంటఁ దోడ్కొని యాదిబ్బ నెడుక వైపునకుఁ బోయి నిలచెను. దిలేరుసింహుఁ డాయేకాంత స్థానమున దన మనోగతవృత్తాంతమును మృగాంకవతితోఁ జెప్ప నారంభించెను.

దిలేరు:—మీరు జటాశంకరు నెంత విశ్వాసపాత్రునిగను సత్పురుషునిగను దలంచుచుండినను, నతఁడు కృతఘ్నుఁడనియుఁ గాపురుషుఁడనియు, వానిపై విశ్వాసము పెట్టు మిగులఁ బ్రమాదకర మనియు నుడువక తీరదు.

మృగాంక:—నీవీవిషయమునే తెలుపఁ దలంచుచుంటి వని నేను తొలుతనే గ్రహించి యుంటిని. జటాశంకరుఁ డొనరించి యుండిన కార్యములవలన వాని విశ్వాసఘాతుకత్వమును దుష్ప్రవర్తనమును వానియై మారితనమునుండుఁ గళంకము నాపాదించుచున్న దనుట కెట్టి సందియము లేదు. కాని, నీ వెంతమాత్రము సంభ్రమము నొందఁ బనిలేదు. నేనిట్టి ఘోరవిశ్వాసఘాతుకులవలననే నా కార్యములను సిద్ధింపఁ జేసికొనఁగలను. నన్నతఁ డించుకేనియు వంచింపఁ దలంచిన వానిని నిర్మూలింపక విడువను.

దిలేరు:—మీరు వాని సంపూర్ణ వృత్తాంత మెఱుంగకుండుటచే నిటుల వచియించుచుంటిరి.

మృగాంక:—కాదుకాదు. జటాశంకరుఁడు నీకు సహోదరుఁడైనను

వాని వృత్తాంతము నీకంటె నేనధికముగ నెఱింగియుంటిని. ఇపుడు నీకుఁ గలిగి యుండిన భీతియు నేనెఱుంగనిది గాదు. జటాశంకరుఁడు నీసోదరుఁడని రాకుమారులకుఁ దెల్లమగుచో, వారికి నీయెడల గలిగియుండిన దయాదృష్టియందుఁ గొంతపొరపు గలుగఁ గలదనియు, జటాశంకరుఁ డేయను చితకార్యమేనియుఁ గావించి యుండినటుల స్థిరపడుచో వ్యర్థముగ నాయపఖ్యాతి నీశిరమునుగూడఁ జుట్టుకొనఁగలదనియు బెగడొందుచుంటివి. ఏమి! నాపలుకులు నిక్కువంబులే కదా?

దిలేరు:—ఔను. నేనీవిషయము లన్నింటిని తలపోసియే మిగుల కలఁతనొందు చుంటిని.

మృగాంక:—అగుచో, నీవు నిశ్చింతగ నుండవచ్చును. నీశిరమున నట్టి యపయశము చుట్టుకొనకుండగ నేను చూచుకొని యెదను.

దిలేరు:—తరువాత మీచిత్తము! నేను చెప్పవలసిన విషయములను విన్నవించు కొంటిని.

రాకుమారులిరువు రనుచరుల సమేతముగ నాదిబ్బపై భాగమునకుఁ బోయి చేరిరి. తదనంతరము మృగాంకవతియు దిలేరుసింహుని వెంటఁదోడ్కొని చని వారినిఁగలసి కొనెను. అతిప్ప యందలి పరిస్థితులను గనుగొనుటవలన నచట నేకాలంబుననో నొక సుందరమందిరరాజము గలదనియు నది యిపుడు శిథిలమై యుండెననియు దోఁచు చుండెను. ఇవుడాస్థానమం దొకగది తప్ప నితరము లెవ్వియుఁ జూపట్టుటలేదు. దానియందిరువ దిరువదియైదుగురు మనుజులు గూర్చుండుటకుఁ దగిన వైశాల్యము మాత్రము గలిగి యుండెను. దానియందు నట్టనడుమ నొకతాతిన్నె గలదు.

దానిపై శిలావినిర్మితంబగు నొక భయంకరశార్దూలము గూర్చుండి యెదుటి వారిపై దుముక నుంకించుచుండినటులఁ జూపట్టుచుండెను. మృగాంకవతి యచటఁ గూర్చుండుఁడని యెల్లరకుఁ దెలిపి జటాశంకరుని వైపునకుఁ బరికించి “యిచటినుండి యొకమార్గము మాయారాణి దిలసోన్మద్యానములోనికిఁ బోయి యున్నది. నీవు దక్క తక్కినవారి నందఱను వెంటఁదోడ్కొని నేనచటికిఁ బోవుదును. మఱియుఁ గొన్నిదినము లచట నివసించుచు నాకార్యములను దీర్చుచుందును. అంతదనుక నిన్నొక కార్యమందు నియోగించు చుంటిని. నీవతి నిపుణత నాకార్యమును నెఱవేర్పఁజాలుదు వని విశ్వసించు చుంటిని.

జటాశం:—మీయాజ్ఞానుసార మెట్టికార్యమైనను గావించుటకు సంసిద్ధముగ నుంటిని. ఇపు డన్నిటి కంటె ముందుగ నొక విషయమును మీకువివరింపఁ దలంచు చుంటిని. మీరే కాంతమందు నామాటలను వినవలసి యున్నది.

మృగాంక:—సరియే! వచియింపుము.

అని పలికి మృగాంకవతి జటాశంకరుని వెంటఁదోడ్కొని యాగది వెలుపలకు వెడలిపోయెను. మఱియు నచట నొకశిలాఫలకముపైఁ గూర్చుండి జటాశంకరునితో సంభాషింప నారంభించెను.

దాదాపుమూఁడు గడియల కాలమువఱకు వారిరువురు సంభాషించు చుండిరి. మేము దాని నిచట వివరించి తెలుపుట సముచితముగఁ దలంచుటలేదు. తదనంతరము జటాశంకరుఁడు దనకక్షపాలనుండి కలమును శిరాబుడ్డియు వెడలించి మఱియు నొకకాగితమును దీసి మృగాంకవతి యెదుట నుంచెను. మృగాంకవతి తన భావకుండగు ముకుందసింహాసనరపాలుని పేర నొకజాబు లిఖించి దానిని ముగించెను. దాని యం దీదిగువను లిఖంచిన విధంబున వ్రాయఁబడి యుండెను.

"నేనీకమ్మను జటాశంకరున కొసంగి మీతావునకుఁ బుత్తెంచుచుంటిని ఇతఁడు మిగుల వార్జవ యుక్తుఁడు. విశ్వాసపాత్రుఁడు. మీరు ప్రతికార్యమందు వీని సమ్మతియు సహాయమును గొనుచుండ వలెను. ఇతఁడు మిమ్మెటకేనియుఁ గొని పోఁదలంచిన నిశ్శంక భావముతో వెంటఁబోవచ్చును. మఱియు నే కార్యమేనియుఁ గావించుటకుఁ దెలిపిన నావిషయమున నెట్టిసందేహమును బొందన గత్యములేదు. నేను వీని యెదుట నెట్టి రహస్యమును దాఁచియుంచుటలేదు. మఱియు వీని నొక విశ్వాసపాత్రునిగఁ దలంచి మన్నించుచుంటిని."

అటుపిమ్మట నాలేఖపై సంతక మిడి యొక గుఱుతు గూడ దానిపైఁ బెట్టెను. తదనంతర మారాజాబును జటాశంకరున కొసంగి వానితో "చాలును! నీవిప్పుడే మోహిని మందిరము వైపునకు వెడలిపొమ్ము. మఱియు ముకుందసింహానరపాలునితోఁ గలసికొని కార్యమును నిర్వహింపుచుండుము. నీకుచితంబని తోఁచిన యేకార్యమైనను నీయిచ్ఛచొప్పున గావింపనగును. చూడుము! అతిజాగరూకతతోఁ గార్యములయం దప్రమత్తుఁడవై మెలంగుచుండవలెను జుమా! ఈవ్యాపారము మిగుల సున్నితమైనది నీవిశ్వాసము దించుకేనియు వ్యత్యాసము పొడగట్టిన నీయెడల మిగులఁ జెడురీతి వర్తింపవలసి యుండును. జాగ్రత్త" యని పలికెను.

"మీరు నిశ్చింతగనుండుఁ"డని పలికి జటాశంకరుఁ డాదిబ్బ పైనుండి క్రిందికి దిగి చూచుచుండగనే యచటి యడవియందుఁ బ్రవేశించి యదృశ్యుఁ డయ్యెను.

౧౩

మృగాంకవతి తనచెలియం్రగు రాజేశ్వరిని మైయ్యారులను రాకుమారు లిరువురను వెంటఁదోడ్కొని ముకుందసింహనరపాలుని కథనానుసారము మాయారాణి తిలస్మోద్యానమందలి నాల్గవతరగతి తోఁటలోనికిఁ బోయి దేవమందిర మందుఁ గొన్ని దినములు నివసింపఁ గోరుచుండెను. కావున, వారలచట నేయేకార్యములను గావింతురో యావృత్తాంతములను పిదప లిఖింపఁదలంచు చుంటిమి. ప్రికృత మిచట జటాశంకరుని వృత్తాంతమును మాత్రము లిఖించి మా పాఠకమహాశయుల హృదయమం దొక విధంబగు శంకాందోళన మునయింపఁజేయఁ దలంచుచుంటిమి. కావున, మాపైఁగిని యక నీయద్భుతరహస్యములను ముందుగఁ జదివి యానందించెదరుగాక!

జటాశంకరుఁడు మృగాంకవతివలన వీడ్కొల్పఁబడి తిన్నగాఁ గాశీనగరము వైపునకుఁ బోవలసి యుండెను. కాని, యతఁ డటులొనరింపక మాయారాణితోఁ గలిసికొనుతలంపున నామె తిలస్మోద్యానము వైపునకు దారి పట్టెను. మఱియు మధ్యాహ్నసమయముగాక పూర్వమే యాదోఁట సింహద్వారమునొద్దకుఁ బోయి చేరెను. అతఁడచట గావలియుండిన సిపాయిలలో నొకని వైపునకుఁ బరికించి "జటాశంకరుఁ డేతెంచి యుండెనని మహారాణి కెఱింగింపు"మనెను. దానికిఁ బ్రత్యుత్తరముగ నాసిపాయి వానితో "మీకెట్టి యాటంకమును లేదు. మీరులోనికేగవచ్చును. రెండవద్వారము నొద్దకుఁ బోయిన పిదప నచటి పరిచారికలతో మీరాక మహారాణి కెఱుక చేయింపు"డని పలికెను.

జటాశంకరుఁ డాతోఁటయందుఁ బ్రవేశించిన పిదప రెండవ ద్వారమునొద్దకుఁ జేరి యచటఁ గావలియందు నియుక్తలై యుండిన

పరిచారికలతోఁ దన రాక మాయారాణికిఁ దెలియఁ జేసెను. మఱియు నానతి వడసి యాపరిచారికలు జటాశంకరుని యామందిరములోనికిఁ దోడ్కొనిపోయి తమప్రభ్వి సమ్ముఖమున నిలిపిరి.

మాయారాణి:—(జటాశంకరునితో) కూర్చుండుము! నీకుఁ గుశలమే కదా? నీవు శీఘ్రముగ మగుడి వచ్చుటవలనను, నీమోము నందు సంతోషచిహ్నములు పొడకట్టుచుండుట వలనను నేదియో యొకశుభవార్తను గొనితెచ్చినటులఁ దోఁచుచున్నది. ఎట్లుయైనను నీవు తలంచిన దానినిఁ జేసితీరుదు వనుట నిర్వివాదాంశము. మంచిది! ఆసమాచారమెట్టిదో వైళమ వచియింపుము!

జటాశం:—నేఁడు మీవలన గొలఁదిగొప్ప బహుమానమును బడయఁగలను. కారణంబేమన, నితరులవలన నెఱవేఱజాలని యొక గురుతరకార్యమును నేనిపుడు గావించివచ్చితిని.

మాయారాణి:—నిక్కువము. నీవట్టివాఁడవే? సందియములేదు. కాని, నీవట్టి ఘనకార్యమేమి కావించి వచ్చితివో వివరింపుము.

జటాశం:—అదివెల్లడిగఁ జెప్పఁదగినది కాదు.

మాయారాణి:—(పరిచారికలవైపునకుఁ గాంచి, వెడలిపొండని సన్నఁజేసి) అందఱియెదుట నానంతోషవార్త వివరింపుమనుట నా తెలివి హీనతయే! మంచిది. ఇపుడేయేకాంత మందు దానిని వివరింపుము!

జటాశం:—మీరు శ్రీపతివిషయమున గావించి యుండిన ప్రయత్నంబులన్నియు విఫలంబులగుట మిగుల విచారకరము! చూడుఁడు! నాచాకచక్యము. నేనిపుడు మృగాంకవతి చెంత నుండి యేతెంచుచుంటిని. ఆమెయు నాపై సంపూర్ణవిశ్వాస

ము గలదు. మఱియు నాయెదుట నెట్టి రహస్యము దాఁచి యుంచదు. ఆమెవలన నేను వినియుండినసమాచారములను బట్టి ముకుందసింహుఁ డింతలోఁ దన్ను వెల్లడించుకొనఁడని యుఁ బ్రచ్ఛన్నరూపంబున మీ కనేక కష్టములను గల్పించు చుఁ బగసాధింపఁ దలంచుచుండెననియుఁ దెలియుచున్నది.

మాయారాణి:—(కంపించుచు) నిక్కువమా? నాకతఁ డెట్టియొగ్గు లను దలపెట్టుచుండెనోకదా? కటకటా! నేనీప్రపంచమందలి సుఖసంపదను గొంచెమేనియు ననుభవింపఁ జాలనైతిని. కానిమ్ము! నీవెట్టిసంతోషవార్తను గొనితెచ్చితివో దానిని వివరింపుము.

జటాశం:—నేనువచియించు చుండగనే మీరు నామాటల కద్దుత గిలితిరి. మంచిది. మిమ్ముఁపుడు బాధించుటకై గొప్పప్రయ త్నములు గావింపఁబడుచున్నవి. మఱియు రోహిణీగడము నుండి దండువెడలివచ్చి మీరాజ్యమును ముట్టడింపనున్నది. మీరు కరుణాదేవీ విజయేంద్రసింహులను బంధించియుం చిన సమాచారము వట్టిబూటకమనియు, వంచనబుద్ధి మీ మనుష్యులలో నిరువురకు వారిరూపంబులు దాల్పించి చెఱ యందుఁ బెట్టి యుండిరనియు, ముకుందాభయసింహులవల న రాకుమారు లాలించి మిగుల సంతోషభరిత స్వాంతులై యుండిరి. ఇపుడు కుమారమహేంద్ర సింహుని మైత్యా రులలో నొకనిని వెంటఁదోడ్కొని చంద్రకళామదాలసలను విడిపించి తెచ్చు తలంపుతో ముకుందసింహుఁడు మోహినీ మందిరమునకుఁ బోయి యుండెను.

మాయారాణి:—వచియింపకఁదీరదు. నేను కుమార మహేంద్ర నరేశసింహులకుగాని వాని మైత్యారులకుఁగాని వాని పై

న్యమునకుఁగాని బెగడొందు దానను గాను. నేను కేవలము ముకుందసింహునకు భీతిల్లుచుంటిని. వానినామమును వినినమాత్రముననే నాగుండె జల్లుమనుచున్నవి. నేను వానియెడల మిక్కిలి చెడుగా వర్తించి యుంటిని. ఇపుఁడతఁడు నాహస్తగతమునుండి దాఁటిపోయి యున్నాఁడు. అతఁడిపుడు చంద్రకళామదాలసలను విడిపించుకొని పోవుటకు మోహిని మందిరమున కేగియుండిన వార్త నెఱింగించి నన్ను మేల్కొల్పితివి. నేనిపుడే యిచటినుండి కాశీనగరమునకుఁ దరలి పోయెదను. మఱియు సాధ్యమగురీతి వానిని బంధించి తెచ్చెదను.

జటాశం:—అసంభవము. మీరు వాని నెవ్విధంబునను బంధింపఁజాలరు. వేలకొలఁదిజను లొక్కటిగఁ గూడి వచ్చినను వాని కెట్టి చెఱుపును గలిగింపఁజాలరు.

మాయారాణి:—(అనూయభావముతో) అదియేమి?

జటాశం:—మృగాంకవతి వానికొక యద్భుతపదార్థ మొసంగి యున్నది. వాని కెవరు నెట్టికీడును గలిగింపఁజాలరు.

మాయారాణి:—ఆ యద్భుతపదార్థ మెట్టిది?

దానికిఁ బ్రత్యుత్తరముగ జటాశంకరుఁ డాతిలస్మైజారు యొక్క యనుపమ గుణవిశేషములను నభివర్ణించి తెలిపెను. ఇంతదనుక మాయారాణి కాతిలస్మైజారు వృత్తాంతము దెలియనే తెలియదు. తత్కారణంబున నామె కధికాశ్చర్యము జనించెను. ఆమె కొంతసేపటివఱకు యోజించి తదుపరి వానితో నిటులఁ బలికెను.

మాయారాణి:—అట్టి యద్భుతమహిమగల తైజారు చేఁజిక్కియుండిన వాని కెవ్వరు నెట్టి కీడును గలిగింపఁజాలరనుట నిక్కువము.

ఇఁక నాజీవితముపై నిరాశనొందవలసినదే' కాని, యట్టి యద్భుత ప్రభావ సమన్వితంబగు తిలస్మకైజా రెచటినుండిరో మృగాంకవతికిఁ జేఁజిక్కెనను మాట విశ్వసనీయముగాదు. మఱియు నట్టి యద్భుతకైజా రీపుడు నుండుటయు దుర్లభము. అసంభవము మృగాంకవతి నీతో నసత్యము వచియించి యుండును.

జటాశం:—(నవ్వి) కాదు కాదు. అది యసంభవముగాదు. దుర్లభమును గాదు. అట్టివిధంబగు కైజారును మృగాంకవతి పారితోషిక రూపంబున నాకొకటి యొసంగి యున్నది. (మొల నుండి కైజారును వెడలించి దాని పిడినొక్కి చూపి) చూడుఁడు. ఆకైజారిదియే?

మాయారాణి:—(ఆశ్చర్యముతో కన్నులనుమూసికొని) చాలును. ఇఁక నాప్రకాశమును దొలగింపుము.

జటాశంకరుఁడా కైజారుపిడిని వదులుగ బట్టుకొని యిఁక మీకన్నులు దెఱవవచ్చు ననెను. తదనంతరము మాయారాణి గన్నులు విప్పిచూచి, "అహో! ఇపుడు నాకు జ్ఞప్తికి వచ్చినది. సులోచన తనవృత్తాంతమును వివరించుతఱి నీకైజారు సమాచారమును గూడ వెడలించియున్నది. అగుచో, నెవ్విధంబునను నేను వానిపై విజయమును బడయఁజాల ననెను."

జటాశం:—కాదు కాదు. మీరటుల నిరాశను జెందరాదు. నేనా విషయమున గూడ నొక యుక్తినాలోచించి యుంటిని.

మాయారాణి:—అదియెట్టిది?

జటాశంకరుఁడు మృగాంకవతి లిఖించి తన కొసంగి యుండిన జాబును కక్షపాలనుండి వెడలించి మాయారాణి యెదుట నుంచెను. మాయారాణి దానిని జదువుకొని యధిక ప్రమో-

చిత్తమై "సెబాసు! సెబాసు!! జటాశంకరా! నీవొక ఘనకార్యమును గావించి యుంటివి. నీప్రజ్ఞా విశేష మెంతేనియుఁ గొనియాడదగి యున్నది. ఆహా! మృగాంకవతికి నీపై నెట్టి శంకయు జనింపని యట్లు ముకుందసింహుని నాచేఁజిక్కింపఁ గలవు.

జటాశం:—ఔను. అటులనే! కాని, మనము మొదట నూహించిన విధంబున నెవ్వరేనియుఁ జంద్రకళను విడుపించుకొని పోవు తలంపున నచటికి కేతెంచు నెడల వానిని బంధించుచుండ వలెనను యభిప్రాయము నిపుడు మాఱ్పుకొన వలసి యున్నది.

మాయారాణి:—నీయిచ్ఛానుసారము గావింప వచ్చును. నీవు మిక్కిలి ప్రజ్ఞావంతుఁడవు. ధీశాలివి. చతురోపాయుఁడవు. నీపన్నుగడలు సాటిలేనివి. మనము వానినిఁ బట్టఁదలంచిన వాని యొద్ద యద్భుతకైజారు గలదు కావున, నతఁడు కొందఱను చంపి పాఱిపోవుటయే కాక మరలఁ జేఁజిక్కకుండును. మఱియు నీసమాచారము ప్రజలకు వెల్లడియగుచో నధికానర్థము సంభవింపక మానదు.

జటాశం:—నిక్కువము! మీరొక జాబు సులోచన పేర లిఖించి నాకొసంగుఁడు. దానియందుఁ "జంద్రకళామదాలసల నెవ్వరేనియు విడలించి కొనిపోఁదలంచిన నెట్టియాంటకమును గలిగింప రాదనియు, నీజటాశంకరున కామందిరమందలి యంతర్భవనములను జూపించుటయే కాక, వాని మర్మము లన్నింటిని నెఱింగింప వలయుననియు" వ్రాసినఁ జాలును. ఇఁక నాచాకచక్యమును జూడుఁడు. చంద్రకళామదాలసలను విడిపించుకొని పోయిన పిదప నానేర్పు పెంపున నాముకుంద మోహన సింహులను వధించి యధ్యక్షుని మందిరము (ప్రి

వాహముపైఁగల మందిరము) లోనికిఁ దోడ్కొనిపోయి తత్క్షణము వారిని దానియందు బంధించివైచెదను. అచటి యంతర్భవనముల తాళపుఁజెవులను మీరు నాకొసంగవలెను. దానియందలి యంతర్భవనములు మిగుల నపూర్వమైనవని మృగాంకవతివలన వినియుంటిని. నేను తలంచి యుండిన కార్యమామందిరమందే బాగుగ నెఱవేఱఁగలదు. నేను ముకుందసింహుని దానియందు బంధించి వెంటనే మీకావార్తను దెలియఁజేయుదును. తరువాత మీయిష్టానుసారము వానిని శిక్షింపవచ్చును.

మాయారాణి:—చాలును. నీయుక్తి కడుంగడు ప్రశంసనీయము. నీవు తలంచిన కార్యము చేసితీరుదు వని నాకిపుడు దృఢవిశ్వాసము గలుగుచున్నది.

మాయారాణి తిలస్మాధ్యక్షుని విలాసమందిరపుఁ దాళపుఁజెవియు నంతర్భవనముల తాళపుఁజెవులును జటాశంకరుని యధీన మొనరించెను. మఱియు నచటి రహస్యములను గూడ బాగుగ బోధించి వానికిఁ దెలిపెను. మఱియు వాని కథనానుసారము సులోచన పేర నొక జాబును వ్రాసి వాని కొసంగెను. జటాశంకరుఁడు వానిని గైకొని యచటినుండి బయలుదేరి కాశీనగరము వైపునకుఁ జఱుకుగ నడచి పోదొడంగెను.

౧౪

ఒక జాము రేయి గడచి యుండెను. సులోచన కాశీనగర మందలి మోహినీ మందిరమం దొక గదిలో రత్నకంబళముపైఁ గూర్చుండి యుండెను. ఆమె సమీపమున నొక సుందరాకారుఁడగు యువకుఁడు మిగుల సొంపుగుల్కుచుండిన రెండుగు దిండ్లను నానుకొని కూర్చుండి భూమివైపునకుఁ వీక్షించుచు నేదియో

యోజించు చుండెను. ఆయిగుపురుఁ దక్క నాగది యందు మూఁడవ వారెవ్వరును లేరు.

సులోచన:—మీకు చంద్రకళ యందలి యాశను విడువుఁడని పెక్కుమాఱులు బోధించి యుంటిని. ఆమెకెట్టి కష్టమును గలుగనీయక విశ్రాంతి గలుగు విధంబున నామెను గాపాడుచుండ వలెనని మాయారాణి యాజ్ఞాపించి యున్నది.

యువకుఁడు:—కాని, నేనామె కెట్టి వేదన గలిగించుట లేదు గదా! నన్నామె చెంత కేల పోనీయ కుంటివి?

సులోచన:—మీకు మాయారాణి విషయమున గొంచెమైనను ధ్యానములేకుండుట మిగుల శోచనీయము. మీరు నాటియొకమాఱు చంద్రికళ సమీపమున కేగినచో, నామె తప్పక యసువులను బాయఁ గలదు. మీకతంబుననే యామె దురంత దుఃఖ సంపీడితయై కాష్ఠముపోలె శుష్కించి యున్నది. మాటలాడుటకు సహిత మామెకు శక్తిజాలకున్నది. ఆబాలిక యొకవేళ మరణించుచో మాయారాణి యొక గురుతర విపత్తియందుఁ జిక్కుట తథ్యము. ఈమందిరమునుండి మీరు వెడలిపోయిన సమాచార మాచంద్రికళకు నిశ్చయముగఁ దెలియుగనుక నాతో సంభాషించుటకుఁ గూడ నామె యిచ్ఛగింపదు. ఇట్టి స్థితియందు మాయారాణి యాజ్ఞ నేనెటుల నిర్వహింపఁగలను? ఆమె చంద్రకళ కెట్టి బాధయుఁ గలుగనీయక యథేచ్ఛగనుంచుట కాజ్ఞాపించి యున్నదని చెప్పియుంటిని గదా? ఇట్టిచేతలకు గుఱిఁ జేయుచు నామె నెటుల సంతోషచిత్తురాలనుగఁ జేసి యుంచగలను?

యువకుఁడు:—(కొంచెము యోజించి) నీవనుదిన మిటులనే తెలుపుచుంటివి. దాని వలన బ్రయోజన మేమి?

సులోచన:—అగుచో, నిది కడసారి యనుకొనుఁడు. చంద్రకళ యందు మీకుఁ గల కోరిక యెవ్విధంబునను నెఱవేఱఁజా లదు. మఱియు సాధ్యమగునంత శీఘ్రముగ మీరు మాయారాణి చెంత కేగుటయే సముచితము.

యువకుఁడు:-అటులగుచో, నిరుపాయుఁడనై మాయారాణి యెడల వైరభావ మూన వలసియే యుందును. నాకామె రహస్యము లనేకములు తెలిసియున్నవి. నేను వానిని వెల్లడించిన నామె కెట్టి దుస్థితి చేకూరఁగలదో కొంచెము యోజించు కొనుము.

సులోచన:—ఇట్టితలంపు గలిగి యుండిన మిమ్మిప్పుడే యమ సదనమునకుఁ బుత్తెంచెదను.

యువకుఁడు:—(కోపముతో) ఏమంటివి! నన్ను యమసదనమునకుఁ బుత్తెంతువా? కల్ల! నీవు నాకెట్టి చెఱుపును గలిగింపఁ జా లవు. మఱియు నీవిషపూరితాంగుళీయకమునకు నేను భీతి ల్లువాఁడను గాను.

ఇవ్విధంబునఁ బలుకుచు నాయువకుఁడు లేచి నిలచి యాగదినుండి వెడలి పోవుటకుఁ దలంచు చుండెను. అంత నాగది ద్వారమును దెఱచి లోన పాదమిడుచుండిన జటాశంకరునిపై వారి దృష్టి పడెను. సులోచన (యువకుని వైపునకు సంకేతించి) జటాశం కరునితో "చూడుఁడు! నేనీమూర్ఖున కెంత సేపటినుండియో బోధిం చుచుంటిని. కాని, నాపలుకొక్కటియుఁ జెవిఁబెట్టకుండెను. మఱియు నితఁడు మాయారాణి నాపదలయందుఁ జిక్కఁజేయఁ దలంచు చున్నాఁ" డనెను. దానికి బ్రత్యుత్తరముగ జటాశంకరుఁ డామెతో "అవును! నేను గూడ నీదురాత్ముని సంభాషణమును తలుపువెలుప ల నిలచి యాలించుచుంటి" ననెను.

"దురాత్ము"డను శబ్దము నాలించినంతనే యాయువకుఁడు క్రోధావేశుఁడై తన మొల నుండి కైజారును వెడలించి కటాలున వాని పైకి దుమికెను. జటాశంకరుఁ డతినేర్పున వాని మణిబంధమును గట్టిగఁ బట్టుకొని వాని నడికట్టునందు రెండవ కరమును జొనిపి భూమిపైఁ బడు నటుల కాళ్లపైఁ దనపాదములతోఁ దన్నెను. సులోచన వెంటనే వెలుపలకుఁ బరుగిడి యొక దృఢమగు రజ్జువును దెచ్చి జటాశంకరున కొసంగెను. తదనంతరము జటాశంకరుఁడా యువకుని కరపాదము లా త్రాటితో బాగుగ బంధించి యీడ్చుచు మఱియొక గదిలోనికిఁ దీసికొని పోయెను. సులోచనయు వానిని వెంబడించెను.

ఒకయరగంటకాలము గడచిన పిదప సులోచనాజటాశంకరులు మరల నాగదిలోనికి వచ్చిచేరిరి. మఱియు నాప్రేమియుగళము పర్యంకముపైఁ గూర్చుండి కొంత తడవు సరససల్లాపములను గావించుచుఁ దదనంతరము ముఖ్యాంశమందుఁ బ్రవేశించి సంభాషింప నారంభించిరి. సులోచన ప్రశ్నించినమీఁదట జటాశంకరుఁడు దన వృత్తాంతమంతయు నామెకు వివరించి తెలిపి, మృగాంకవతి ముకుందసింహనరపాలుని పేర లిఖించి యొసంగిన జాబు నామెకు మొదట జూపించెను. తదనంతరము దాను మాయారాణి సమీపమున కేగుటయు, నచటఁ దమకు జరిగియుండిన సంభాషణములను సాంగోపాంగముగ వివరించి తెలిపి యామె సులోచన పేర వ్రాసి యొసంగిన యుత్తరమును గూడ నామెకుఁ జూపించెను. ఆవృత్తాంతము లన్నింటి నాలించి సులోచన సంతోషపారవశ్యయై "సెబాసు! ఈకార్యములు మీవలనఁ గాక తదితరులవలన గాఁజాలవు. మీప్రజ్ఞావిశేషమునకు నేనెంతయు ముదమందుచుంటిని. మీరు మాయారాణి యొద్ద నుండి జాబుగొని తేకుండినను మీయాజ్ఞానుసారము ప్రవర్తించుదాననే కాని వేఱుకా" దని పలికెను.

జటాశం:— నేనుకూడ నటులనే భావించి యుంటిని. కాని, యూ
రకయే యీజాబు నీపేర వ్రాయించి తెచ్చితిని.

సులోచన:— ముకుందమోహనసింహులు మీకింకను ముందుగ నీనగరమున కేతెంచియుండిరను సమాచారము నాలించుట వలన నాకు మిక్కిలి యాశ్చర్యము జనించుచున్నది. వారిరువు రింత దనుక నీమందిరములోని కేతెంచిన జాడ చూపట్టదు. కానిండు! వారిరువు రిచట నెట్టియోజన యందుఁ జిక్కియుండిరో తెలియదు. ఏమి కానున్నదో కనుగొనియెదము గదా! మంచిది. ఇపుడు మీయభిప్రాయమేమి?

జటాశం:— (కొంచము యోజించి) అగుచో, నేనన్వయముగ నా యిరువురను వెదక వలసియున్నది. నాకు వారితో సమావేశము గలిగిన పిదప వారికి బాగుగఁ బ్రబోధించి గుప్తరీతి నీమందిరములోనికిఁ దోడ్తెచ్చెదను. మఱియుఁ జంద్రకళామదాలసల నిచటినుండి వెడలించి వారి వెంట వెడలి పోవుదును. తదనంతరము వారిని మఱియొక కార్యమందు నియోగించి చంద్రికళా మదాలసలను రోహిణీగడమునకుఁ జేర్చు నెపంబున నాచేఁ జిక్కించుకొందును. మఱియు నేను నీకుఁ జూపియుండిన నానివాసస్థానమగు గుప్తసురంగమందలి నావరిజనులకు వారిని వప్పగించి మరల ముకుందసింహునియొద్దకుఁ బోయి వానిని గలసికొందును. తదుపరి నాచతురోపాయంబుల వానిని బంధించి మాయరాణి చెంతకుఁ బుత్తెంచెదను. ఆమె దన చేతులతో వాని శిరమును ఖండించి నిశ్చింతగ నుండఁ గలదు.

సులోచన:— మీయాలోచన మిగుల శ్రేయస్కరమైనది. అహా! అటులఁ గాఁజాలిన నింక మనకుఁ గావలసిన దేది గలదు!

మాయారాణి వలన మనము గోరిన బహుమానమును బడ
యఁగలము. ఇప్పుడామె ముకుందసింహుని భీతిచే మిగులఁ
దల్లడిల్లుచున్నది. మఱియు మహేంద్రసింహుఁడు మున్నగు
వారిచేతినుండి యాతిలస్మమును గాపాడు తలంపామెకు
బొత్తిగా నడుగంటి పోవుచున్నది. ఆమె యటుల ముకుం
దసింహుని రూపడంచి నిశ్చింతయగుచో నింతకు బూర్వ
మందఱు దలంచుచుండినటుల నీప్రపంచమందామె కంటె
భాగ్యశాలిను లెవ్వరు లేరనుట నిర్వివాదాంశము.

జటాశం:— సందేహమేమి? నేను వచియించి యుండిన విధంబుననే జరుగఁగలదు. మంచిది. ఇవు డీమందిరమందలి సమస్తరహస్యములను నాకెఱింగింపుము. దీని యందలి యంతర్భవనములు గుప్తమార్గములు, మున్నగు వాని వృత్తాంత మేమియు దాఁచి యుంచరాదు.

సులోచన:— మంచిది. నడువుడు! సాధ్యమగు నంత శీఘ్రముగ నీకార్యమునుండి తీరికగనుటయే మేలు.

ఇవ్విధంబున బలికి సులోచన జటాశంకరుని వెంటఁదోడ్కొని పోయి యామందిరమందలి మార్గములను నంతర్భవములను గుప్తమార్గములను సురంగములను జూపి వానిని దెఱచి బంధించు విధమును వానికి బాగుగ బోధించెను. ఈకార్యమునుండి తీరికఁ గనిన పిదప జటాశంకరుఁడు సులోచనవలన వీడ్కొల్పఁబడి ముకుందమోహనసింహులను వెదకుచు నాకాశీనగరమం దెల్లెడల సంచరింపఁ దొడంగెను.

౧౫

మఱునాఁ డర్ధరాత్రము గడచిన పిదప జటాశంకరుఁ డామందిరమందు మరలఁ బ్రవేశించి సులోచన సమీపమునకుఁ బోయి

చేరెను. ఆసమయంబున నామె యేయోజనయందుఁ జిక్కియో యామందిరమునకు వెనుకతట్టునఁ గల పుష్పోద్యానమం దిటునటుఁ బచారు చేయుచుండెను. ఆమె జటాశంకరుని గాంచినంతనే సహాస్యవదనయై వానిని డగ్గఱించి యిటుల సంభాషింపఁదొడంగెను.

సులోచన:—మీ రేకార్యమునైనను సమకూర్చుకొని వచ్చితిరా?

జటాశం:—ఆఁ: నేను వారిరువురను గలసికొంటిని. మఱియు నాకథనానుసారము ప్రవర్తించుటకు వారలు సమ్మతించియుండిరి. మృగాంకవతి లిఖించి యొసంగిన జాబును ముకుందసింహునకుఁ జూపినంతనే, యతఁ డద్దానిని జదువుకొని ప్రమోదచిత్తుఁడై "మేము మృగాంకవతి యభిప్రాయమునకు భిన్నముగఁ జరింపఁ జాలము. ఆమెకు నీపై నంత విశ్వాసము గలిగియుండ మేము మాత్రము నిన్నేల విశ్వసింపకుందుము? నీయిష్టానుసారము నడచుటకు సంసిద్ధముగ నుంటి" మని పలికిరి.

సులోచన:—అగుచో, మనకార్యములు గట్టెక్కినవనియే తలంపవచ్చును. సరియే! మన మిపుడేమి కావింప వలసియున్నది.

జటాశం:—ఇపుడు వారిరువురు నిట కేతెంతురు. నీవిచటనుండి వెడలి గది తలుపులను మూసికొని పరుండి హాయిగ నిద్రింపుము. మఱియు సిపాయిలతో నిపుడు గావలి గాయుట కెట్టి యగత్యమును లేదనియు నిశ్చింతగఁ బరుండవచ్చుననియు, నీస్థానమున నెవ్వరేనియుఁ జూపట్టిన వారి నేమియుఁ బ్రశ్నింపక యున్నకుండుఁడనియు నాజ్ఞాపింపుము.

"మంచిది" యని పలికి సులోచన యచటనుండి తన గదిలోనికిఁ బోయి చేరెను. మఱియు జటాశంకరుని కథనానుసారము దన సిపాయిలకు శాసించి ద్వారమును బంధించుకొని పర్యం

కముపైఁ బరుండెను. జటాశంకరుఁ డాపూదోఁటయందు సంచరించుచు దానికి వెనుక తట్టునఁ గల గుప్తద్వారము నొద్దకుఁ బోయి చేరెను. మఱియు నచటఁ గూర్చుండి యెవరి రాకకో ప్రతీక్షించుచుండెను.

ఒక యరగంట కాలము దనుక నచట నిస్తబ్ధత వ్యాపించి యుండెను. తదనంతర మెవ్వరో నాద్వారముపై రెండుమూఁడు మాఱులు చేతితోఁ దట్టిన సవ్వడి జటాశంకరునకు వినిపించెను. అతఁడు వెంటనే లేచి యాద్వారమును దెఱచెను. మఱియు నామార్గమున నిరువురు మనుజు లాతోఁటయందుఁ బ్రవేశించిరి. వారిసంజ్ఞలవలన వారిరువురు ముకుందమోహనసింహులు లని తోఁచుచున్నది. జటాశంకరుఁ డాగుప్తద్వారము నెప్పటి యటుల బంధించి వారిరువురను వెంటఁదోడ్కొని నెమ్మదినెమ్మదిగా నాపుష్పవాటిక మధ్య నతిరమ్యముగఁ జూపట్టుచుండిన జలయంత్రము సమీపమునకేగి యచట నిలచెను.

ముకుంద:—(జటాశంకరునితో) ఇవు డ్వైవెపునపహారా తిరుగుచుండెనో యెఱుంగుదువా?

జటాశం:—పహార యెచ్చటను లేదు. నలుగడల నిస్తబ్ధత వ్యాపించియున్నది. ఈమందిరమందు నివసించువారి నందఱను మూర్ఛాగతులనుగ నొనరించి యుంటిని.

ముకుంద:-అగుచో, మనము నిశ్చింత మన కార్యమును నెఱవేర్చుకొనవచ్చును.

జటాశం:—తెప్పక.

ముకుంద:—మంచిది. మీరు నా వెంట రండు. ఈస్నానాగారము నుండి యంతర్భవనములోని కేగుటకుఁ దలంచు చుంటిని. ఇపుడు చంద్రకళామసాలన లేయంతర్భవనమందు బంధింపఁ

బడి యుండిరో యాజాడ యేమైనను తెలిసికొని యుంటివా?

జటాశం:— ఔను! వారిరువు రిపుడు 'పవనమండప' మందు బంధింపఁబడి యుండిరి.

ముకుంద:— అగుచో, మన మీస్నానాగారము లోనికిఁ బోవు నగత్య మేమియును లేదు. నీవే ముందుగ దారిఁజూపుము.

జటాశంకరుఁడు ముందుగఁ బోవుచుండెను. వాని వెనుక ముకుంద మోహనసింహు లిరువురును బోఁదొడంగిరి. క్రమముగ నాముగ్గురు నామందిరమున నుత్తరపు వైపున గల వసారాలోనికిఁ బోయి చేరిరి. ఆవసారా కిరుప్రక్కల రెండుగదులు గలవు. ఇపుడా గదుల రెండింటి ద్వారములు దెఱువఁబడి యుండెను. వారలు కుడివైపునగల గదియందుఁ బ్రవేశించి లోపలినుండి యాద్వారమును బంధించుకొనిరి. మఱియుఁ బ్రకాశముకొఱ కొక మైనపువత్తిని వెలుఁగించుకొనిరి. ఆద్వారమునకు నెదుటనుండిన గోడయం దొక యలమారు గలదు. దాని తలుపు లొకమీటువలనఁ దెఱువఁబడు చున్నవి. జటాశంకరున కాకవాటము దెఱచు విధము దెలిసియుండుటచే నతఁడొక మీటును నొక్కి దాని తలుపులను దెఱచెను. దానిలోనుండి క్రిందికి దిగిపోవుటకు సోపానములు నిర్మింపఁబడి యుండెను. జటాశంకర ముకుంద మోహనసింహు లాతంతియల మార్గమున నొకయంతర్భవనములోనికి దిగి పిదప నొకగదియందుఁ బ్రవేశించిరి. దాని ద్వారము బంధింపఁబడియుండుటచే జటాశంకరుఁడు దానినిగూడఁ దెఱచెను. ఆముగ్గురా గదియందుఁ బ్రవేశించి దైవోపహతయగు చంద్రకళ యొకమంచముపైఁ బడియుండుట కనుగొనిరి. ఆమె శిరమువైపున మదాలస కూర్చుండి నెమ్మదిగనెమ్మదిగా నామెతల నొత్తుచుండెను. మదాలస మోముదమ్మి యరుణరంజితమై యుదాసినతతోఁ గూడియుండెను. కాని, చంద్రికళ

యెన్నివత్సరములనుండియో రుగ్ణావస్థయందుఁ జిక్కి కొందల
మందియుండినటులఁ దోఁచుచుండెను. ఆమెపర్యంకముపైఁ బఱచి
యుండిన పక్కయుఁ గడు మాసియుండెను. దానికి సమీపముననే
మఱియొకమంచము గలదు. అది బహుశః మదాలసకొఱ కచటఁ
జేర్చియుంచినటులఁ దోఁచుచున్నది. ఆగదియం దొక మూల జల
ముతో నిండిన మృన్మయపాత్రయు నొకటి రెండు కలశములును
గొన్ని భోజనపదార్థములును గలవు. చంద్రికళామదాలసలు మో
హనసింహుని బాగుగ గుర్తెఱింగి యుండిరి. కాని, జటాశంకరుని
మదాలసమాత్రమే యెఱుంగును. మున్ను మాధవి దిలేరుసింహుని
తోఁ గలసికొనుటకుఁ దిలస్మనిహాళగృహములోని కేగిన సమయం
బున మదాలసయు నామె వెంటఁ బోయియుండెను. మఱియు నచట
జటాశంకరుని గాంచుటయే గాక దిలేరుసింహుఁడు వానిని గాంచి
భీతిల్లియుండుటయు నామె యెఱింగియుండెను. ఈసమయంబున
నామె మరల జటాశంకరుని తమసముఖమందు గాంచి "అక్కటా!
మేమిపుడొక యాపదయందు జిక్కియే యుంటిమి. మరల నిపుడు
వేఱొక యాపద సంభవింప నుండెనుగాఁ బోలు" నని తనయుల్లం
బునఁ దలంపసాగెను. కాని, వానివెంట మోహనసింహుఁడుగూడ
నుండుటచే నామెకుఁ గొలఁదిగ ధైర్యము చేకూరుచుండెను. చం
ద్రికళకుమాత్రము వీరలు మమ్ములను విడిపించుకొనిపోవుట కేతెం
చియుండిరను గట్టినమ్మకము గలిగెను. ఆమె ముకుంద జటాశంక
రుల నెఱుంగకుండినను, నాయిరువురు గూడ విజయేంద్రసింహ
మహీపాలుని యైయ్యారులైయుందురని యామె తలంచుచుండెను.
చంద్రికళ మిగుల దుర్బలయై మృతప్రాయగనుండినను కుమార
మహేంద్రసింహుని యైయ్యారులు దమ్ము విడిపించుకొనిపోవుట
కరుదెంచియుండిరనియు శీఘ్రకాలములోనే కుమార మహేంద్ర

సింహుని సంహరింపఁ జాలుదుననియు నామెకుఁ దోఁచినంతనే వాడిపత్రమై యుండిన నామె యాశాలత మరలఁ బసరించి చిగిర్చె ను. ఇపుడు చంద్రకళ కేశకలాపము కబరీబద్ధముగాక నిలువనటుఁ జెదరియుండెను. ఆమె కపు డలవడియుండిన సంతోషాతిశయంబుచే నుత్సాహపూరితమై విప్పియుండిన కురులను స్వయముగఁ దనచేతు లతో ముడుచుకొని మోహనసింహుని దేనఁబరికించి యిట్లుఁ బలికెను.

చంద్రికళ:—నేఁడా విశ్వజనని జగదాంబకు నాపైఁ గృపజనించెన నియు, మమ్ము విడిపించికొనిపోవుటకు మీరలే తెంచి యుం టిరనియుఁ దలంచుచుంటిని.

మోహన:-చిత్రము. కాని, మీరుయుం దొప్పుచుండిన యీదారుణ దురవస్థఁ గని మేనుధిక దుఃఖితులమగు చుంటిమి. అహా! యీప్రపంచమందు సాధుచర్యుల కిట్టి పారితోషికము లభించుట పరిపాటి గాఁబోలు.

చంద్రకళ:—విజయేంద్రసింహ మహీపాలుని పుత్రు లిరువురను నై యారులను మాయారాణి బంధించి యుంచినటుల వినియుంటిని.

మోహన:—ఔను. ఆబంధితులగు నైయారులలో నేనొకఁడను. కాని, భగవంతుని కృపావిశేషంబున నిద్దరము బంధవిము క్తులమయితిమి. మఱియు నిపుడు మిమ్మునుఁ (మదాలన వైపు నకుఁ జూపి) నీమెను విడిపించుకొనిపోవుట కేతెంచితిమి. మీరనేకవిషయములను బ్రశ్నించి తెలిసికొనుటకుఁ దలంచు చుందురు. కాని, యీ యసమయాల్యసమయము సంభాషణ మందు వృథాపుచ్చుట చతురతగాదు. మనమిపుడు సాధ్య మగునంత శీఘ్రముగ నిచటినుండివెడలుటయే శ్రేయోదా యకము.

"నిశ్చయ" మని పలికి చంద్రకళ దనంతటఁ దాను లేచి కూర్చుండెను. ఆమెకు లేచి తిరుగుటకుఁగాని కూర్చుండుటకుఁగాని శక్తి చాలకుండినను తాత్కాలికానంద మామె దేహమందు శేషించియుండిన రక్తమును విజృంభింపఁజేయుటచే నామె మదాలస భుజమును బట్టుకొని యాయంతర్భవనమునుండి యామందిర ప్రాకారము వెలుపలకుఁ బోఁగలిగెను. మదాలస జటాశంకరుని గాంచి విస్మయాచిత్తయై యుండినను మోహనసింహుని యందలి విశ్వాసముచే నేమియుఁ బలుకుట సముచితము గాదనియుఁ గారాగారము కంటెఁ గ్లేశదాయకంబగు స్థానము వేఱొకటి లేదనియుఁ దలంచి యచటినుండి కదలుటయే శ్రేయోదాయకముగ నామె భావించెను. చంద్రకళామదాలసలను వెంటఁదోడ్కొని జటాశంకర ముకుంద మోహనసింహు లాయంతర్భవనము వెలుపలకేగి యామందిరమందును నలువైపులను నిస్తబ్ధముగా నుండుటఁ గనుగొనిరి. మఱియు వారలు నిరాటంకముగ గుప్తద్వారమును దెఱచుకొని వెలుపలకు వెడలి చనిరి. ముకుంద మోహనసింహులే గుప్తద్వారమున నిచటి కేతెంచియుండిరో దానికిఁ గొంతదవ్వున మూఁడశ్వములును నొకరథమును గలవు. అవి యన్నివిధంబుల సంసిద్ధము చేయఁబడి యుండెను. ఆతేరునకుఁ గూడ మేలుజాతి తురంగములు రెండు గట్టఁబడి యుండెను. దానిపైఁ జంద్రకళామదాలసల నారూఢలనుగ నొనరించి యాముగ్గురు నాఘోటకములపై నధిరోహించి, రథమును వేగముగఁ దోలుటకు సారథి కాజ్ఞాపించిరి. మాటలాడు నంతలో వారలా నగరమును వీడి చాలదవ్వునకుఁ బోయి చేరిరి. ప్రాతఃకాలీన ధవళకాంతులు దిక్తటంబుల వ్యాపింపకమున్నె దాదాపైదు క్రోశముల దూరమును వెనుకవైచి వారలొక చతుష్పథము నొద్దకుఁ బోయి నిలచిరి. మఱియు నిపు డేమార్గము ననుసరించి

యేగవలయుననియు, నీరథసంరక్షణభార మెవరిపై నిడవలెననియు యోజింప సాగిరి.

౧౬

పైఁ బ్రకరణమందు వివరించిన సంభవములు గడచి నేఁటి కిఁ గొన్నిదినము లాయెను. నేఁడు మరల జటాశంకరుఁడు మాయా రాణి సమక్షమందుఁ గూర్చుండి యుండుట మనము గాంచుచున్నా రము. అచ్చటిస్థితిఁ బరికించుటవలన జటాశంకరుని కార్యాచరణము లవలన మాయారాణి మిగులఁ బ్రసన్నచిత్తయై యుండినటులఁ దోఁచుచున్నది. ఇపుఁడామె జటాశంకరుని గౌరవోద్ధృతదృష్టిఁ బరికించుచున్నది. మాయారాణి సమీపమున నిపుడు జటాశంకరుఁడు దక్క రెండవ వారెవ్వరును లేరు.

మాయారాణి:—నీవు నాప్రాణములను గాపాడితివనుట కెట్టి సందియమును లేదు.

జటాశంకర:—నే నేమని వచియింపఁగలను? ముకుందసింహుని వంచించి బంధించుటకుఁ దలప్రాణము దోఁకకు వచ్చినది. నే ననుభవించిన పెనుబాములను వర్ణింపఁ దరముగాదు. నేఁటికి రెండుదినములనుండి జలమే యాధారముగ నాప్రాణములను గాపాడుచు వచ్చితిని. మఱియు మృగాంకవతికిఁగాని, యామె పక్షపాతకులకుఁగాని నాయం దెట్టి సందేహమేని యుఁ గలుగునట్టి ప్రసంగ మింతదనుకఁ దటస్థించి యుండ లేదు. ముకుందసింహ నగపాలుని వెంట మోహనసింహుఁ డొక్కఁడుమాత్రమే కలఁడు. నేను వానికొక కార్యమును గల్పించి రోహిణీగడమునకుఁ బుత్తెంచి యుంటిని. అతఁడు వెడలిన పిదప ముకుందసింహుని నావాక్పటిమవలన బ్రసం

గమందుఁ దన్మయునిగ నొనరించి తిలస్మాధ్యక్షుని మందిరములోనికిఁ దోడ్కొనిపోయి దానియందు వానిని బంధించి వైచితిని.

మాయారాణి:—ఆశ్చర్యము! నీవు వానిని తుదముట్టింప వైతివి?

జటాశంకి:—నేనటు లొనరించియుండిన మీకు నాపలుకులపై విశ్వాస మెట్లు జనింపఁగలదు? తత్కారణమున, నేను వానిని జీవములతో విడచి యుంచితిని.

మాయారాణి:—(నవ్వి) వానిశిరమును ఖండించి తెచ్చినమాత్రముననే నాకు విశ్వాసము గలిగెడిది. కానిమ్ము! ఏదియో జరిగియున్నది. కాని, యిపుడు వాని రూపడంచుటయం దాలసింపరాదు.

జటాశంకి:—నిక్కువము. సాధ్యమగునంత శీఘ్రముగ నాకార్యము నుండి తీరిగ గనుటయే శ్రేయోదాయకము. అతఁడు మరల విడిపించుకొని పోయిన నాకధిక దుర్గతి సంభవింపక మానదు.

మాయారాణి:—అసంభవము. అతఁ డామందిరమునుండి తప్పించుకొని పారిపోవుటగాని, యితరు లరుదెంచి వానిని వీడిపుచ్చుటగాని సాధ్యమగు విషయముగాదు. నేను నీవెంట నటకేతెంచి నాచేతులతో వానిశిరమును ఖండించి నాతలపై వర్తకము గావించుచుండిన పీడను దొలఁగించుకొందును. మంచిది! ఇఁక నొక గంటకాలము వేఁచియుండుము. బాగుగ నంధకారము వ్యాపించిన పిదప మనమిచటినుండి బయలుదేరుట మంచిది. నీవు రెండుదినములనుండి భుజించుటలేదని గదా పలికియుంటివి. ఈగడవులో భోజనముగూడఁ జేసికొని నిశ్చింతుఁడవు గాఁగలవు. ఇఁకఁ జంద్రకళామణిలాలనల వృత్తాంతమేమి? వారినెచట దాఁచివచ్చితివి?

జటాశం:- వారివుర నొకకొండగుహాయందుంచి వచ్చితిని. ఆరహస్య స్థానమునుండి వారిని నేను తక్క నితరు లెవ్వరును వెడలింపఁ జాలరు. చాలదినములనుండి యారహస్యస్థానమును నాకునికిపట్టుగ నొనరించుకొని యుంటిని. మఱియు నాపరిజనులు గొందఱు దానియందు నిరంతరము నివసించుచుందురు. కాని, యిప్పుడొక చింతమాత్రము నామానసమును మిక్కుటముగ వేధించుచున్నది.

మాయారాణి:—అది యెట్టిది?

జటాశం:-చంద్రకళామదాంసల నచటఁ జేర్చి వచ్చితివని మృగాంకపతి ప్రశ్నించిన నే నేమని ప్రత్యుత్తరం బొసంగవలయునో యేమియుఁ దోఁచకున్నది. రోహిణీగడమునకుఁగాని మీసరోవరాద్భుత మందిరమునకుఁగాని చేర్చి వచ్చితినని బొంకినను, నది శీఘ్రకాలములోనే వెల్లడిగాక మానదు. మఱియు నన్నామె యొక కల్లరిగఁ దలంచుటయే కాక మన కౌశలమంతయుఁ జెన్నఁటివోవును.

మాయారాణి:-నీవు గడు సమర్థుఁడవగుట కెట్టిసందియమును లేదు. నీవు దానికేదియో యొక సమాధానము పలికి యామె మానసమునకుఁ దృప్తిని గలిగింపఁ జాలుదువు.

జటాశం:—మంచిది! నేను మీకార్యమును నెఱవేర్చియుంటిని గదా! నాకు బహుమతి నొసంగుఁడు. నేను గోరిన దానిని నొసంగెదనని ప్రతిన జేసియుంటిరి.

మాయారాణి:—ఔను. నిస్సందేహముగ నీవు గోరిన దానిని బడయఁగలవు. కాని, యధ్యక్షుని మందిరమునకేగి వానిని తుదముట్టించిన పిదప నది నీకు లభింపఁగలదు. మంచిది. నీకేమి కావలయునో కోరుకొమ్ము!

జటాశం:—ఆధ్యత్ముని మందిరము నా కొసంగుడు. మఱియు దానియందలి యద్భుతాంతర్భవనపుఁ దాళపుఁజెవియు నా కొసంగుడు.

మాయారాణి:—(త్రుళ్ళిపడి) ఆయంతర్భవనపు సమాచారము నీ కెటులఁ దెల్లమయ్యెను?

జటాశం:—నాకాసమాచారము మృగాంకవతివలన దెలిసియున్నది. అయ్యదియు నొకతిలస్మమనియు దానియం దనేక యమూల్యపదార్థములు గలవనియుఁ గూడ వినియుంటిని.

మాయారాణి:—నిక్కువము. కాని, నావైరుల కాపదార్థములు చేఁజిక్కిన నగధికానర్థము సంభవింపఁగలదు.

జటాశం:—ఆవస్తువులను నాయుపయోగార్థము గోరుచుంటిని కాని, యితరుల కొసంగుటకుగాదు. నామేనునఁ బ్రాణము లుండ నితరు లెవ్వరు నామందిరమువలన నెట్టిలాభమును బడయఁజాలరు.

మాయారాణి:—(చాలసేపు యోజించి) మంచిది! నీకు దాని నొసంగెదను. నీవు నాకమూల్యమగు సహాయమును గావించియుంటివి. కాని, నీవాతాళపుఁజెవిని మిగుల భద్రముగ దాఁచి యుంచవలెను జుమా! దాని సంపూర్ణరహస్యములు నాకుఁ దెలియకుండినను, దాని నొక యనర్ఘపదార్థముగఁ దలంచుచుంటిని. కారణం బేమన, ముకుందసింహుఁడు దానిని గడు జాగరూకతతో నిరంతరము దనయొద్ద దాఁచి యుంచువాఁడు. ఆమందిరమునకు బదులుగ నీవెంతధనమును గోరినను దానిని నీకొసంగుటకు సంసిద్ధముగ నుంటిని.

జటాశం:—మీరిటుల సందేహింపవలదు. మీ పగతులెవ్వరు నా యొద్దనుండి దానినిఁ దీసికొనఁజానరు. మఱియు నెలదినము

లలో మీవైరుల నందఱను నేటుల విధ్వంసము గావించె
దనో మీకన్నులారఁ గాంచఁగలరు. మఱియు నిశ్చింతుఁడనై
నాప్రియపత్నీ సమేతముగ నామందిర మందు నివసించుచు
సంతోషపూర్వకంబుగ నాజీవితమును గడపుచుందును.

మాయారాణి:—(దీర్ఘనిశ్వాసము బరిత్యజించి) మంచిది. అటులనే యొసంగెదము.

జటాశం:—ఇఁక నాలస్యమెందులకు?

మాయారాణి:—కార్యము తుదముట్టించుటయే తడవు!

జటాశం:—నాయాటంక మేమికలదు?

మాయారాణి:—నీవు భుజించుసరికిఁ జీకటి పడుననియు, మన మపుడేగ వచ్చుననియు నిప్పుడే కదా చెప్పియుంటిని.

ఇవ్విధంబునఁ బలికి మాయారాణి యొకగంటమ్రో యించెను. ఆధ్వని నాలించినంతనే కొందఱు పరిచారికలు పరుగున నచటి కేతెంచి కరములను జోడించి యామె కట్టెదుట నిలచిరి. మాయారాణి వారినిఁగని, "భోజనపదార్థముల నాయుత్తమపఱచి జటాశంకరుని కొసంగుఁ"డని యాజ్ఞాపించెను. జటాశంకరుఁడు భోజనముగావించి వచ్చుసరికి బాగుగఁ జీకటిపడి యుండుటచే మాయారాణి వానివెంట నధ్యక్షుని మందిరమున కేగుటకు సిద్ధపడెను. మఱియు జగపతినిగూడ వెంటఁబెట్టుకొనెను. ఆముగ్గురు తమముఖములను నకాబుపోషులవలన మఱుఁగుపఱచుకొని యశ్వారూఢులయి యచటినుండి బయలుదేరిరి. మఱియు మాటలాడునంతలో నధ్యక్షుని మందిర సమీపమునకుఁబోయి చేరిరి. వారలాగుఱ్ఱముల నుండి దిగి వానిని తరుమూలములకు బంధించి యామందిరము వైపునకు బయలుదేరిరి. ఆమందిరముయొక్క తాళపుఁజెవిని మాయారాణి జటాశంకరున కొసంగి దానిరహస్యములనుగూడ వాని

కెలింగించి యుండెనని మేము పైన లిఖించియుంటిమి. జటాశంకరుఁ డందఱికంటె ముందుగ నామందిరముపైపునకు దారిచ్చెను. వాని వెనుక మాయారాణీజగపతులు నేఁగఁదొడంగిరి. జటాశంకరుఁ డామందిరమునకుఁ గుడిపైపునఁగల వసారాలోనికిఁ బోయి చేరెను. అచటనొకగది కలదు. దాని ద్వారము బంధింపఁబడి యుండెను. ఆద్వార మెవ్విధంబునఁ దెఱవఁబడుచున్నదో దానియందు బీగపురంధ్ర మెచటఁ గలదో తెలియకుండెను. జటాశంకరుఁ డాద్వారము సమీపమునకేగి తనకక్షపాలనుండి యొక తాళపుఁజెవిని వెడలించెను. మఱియు నాద్వారమునకుఁ బ్రక్కగోడయందు దాపింపఁబడియుండిన దారుపలకముపై సన్నని కొలఁది చేతితోఁ గొట్టసాగెను. అట్టుల నాలుగైదు మాఱులు గొట్టిన పిదప నాదారుపలక మొకపైపునకుఁ దొలఁగిపోయెను. మఱియు నాస్థానమందుఁ జేయిపట్టునంతటి రంధ్ర మొకటి చూపట్టసాగెను. జటాశంకరుఁడా రంధ్రమందుఁ దనచేయిఁ జొనిపి యాతాళపుజెవితో బీగమందు ద్రిప్పుటతోడనే దాని కవాటము దెఱువఁబడెను. తదనంతరమా ముప్పు రాగదియందుఁ బ్రవేశించి లోపలిపైపునుండి మఱల నా ద్వారమును బంధించివైచిరి. తోడనే యాదారుపలక మెప్పటియట్టుల యథాస్థానమునకుఁ జేరి యారంధ్రమును మూసివైచెను. ఆగదియందుఁ జీఁకటి దట్టముగ నావరించి యుండుటచే జటాశంకరుఁడు దనకక్షపాలనుండి సామానులను వెడలించి యొక మైనపు వత్తిని వెలుఁగించెను. దాని ప్రకాశమందా గదికి మధ్యభాగమున నైదంగుళములు మందముగల యినపరేకు గోళాకారముగ భూమితో సమమట్టముగ దాపింపఁబడియుండుట చూపట్టెను దాని పైనలుగురైదుగురు మనుష్యులు యథేచ్ఛగ నిలచియుండఁగలరు. ఆగోళాకారపు టినుపరేకునకు మధ్య మూఁడుగజములయెత్తుగల

యినుపకంబమొకటి గలదు. దానికొనయం దొకచక్రమమర్పఁబడి యుండెను. ఆచక్రముపైనుండి భూమిలోని కి[illegible]నున్న గొలుసు వెడలియుండెను. మాయారాణి జగపతి జటాశంకరులు మువ్వురా కంబమును గట్టిగాఁ బట్టుకొని యాయినుపరేకుగల భాగమునందు నిలచి యుండిరి. జటాశంకరుఁడు తనకుఁ జేతనైనంతవఱకును గిరగిరఁద్రిప్ప నారంభించెను. వెంటనే కొంతధ్వనితో నాయినుపరేకు నాస్తంభము సమేతముగ భూమిలోనికి దిగిపోవ నారంభించెను. ఈవిధంబున నిరువదిగజములు క్రిందకు దిగిపోయినపిదప నది యొకసమత్వముగల భూమిలోఁ దాఁకుకొనెను. ఇక్కడవారువ్వురు మిక్కిలి వైశాల్యముగల యొక గదియందుఁ బ్రవేశించిరి. ఆగదికిఁ బూర్వదిశ గోడయందు నొకసురంగము నిర్మింపఁబడి యుండెను. పశ్చిమదిశనొక సామాన్యమగు బావి గలదు. ఉత్తరపార్శ్వమున నాలుగు సింహాసనములు చూపట్టుచుండెను. దక్షిణపార్శ్వమున వివిధరత్నములతో నమర్చిన ద్వారముగల గదియొకటి గలదు. దానిలోపల భూమిపై నొకమనుజుఁడుబోరగిలఁబడియుండెను. మఱియు భూమియంతయు నెత్తుటఁ దోఁగి యుండెను. జటాశంకరుఁడు వానిని గాంచుటతోడనే త్రుళ్ళిపడి, "ఆశ్చర్యము! ఈముకుందసింహుఁడు దనశిరమును భూమిపై మోదుకొని ప్రాణములను త్యజించి యుండినటులఁ దోఁచుచున్న" దనెను.

మాయారాణి:—అటులనే తోచుచున్నను. నేనిపుడు వీనిని తుదముట్టించుటకే కదా యిచటికి కేతెంచి యుంటిని. పోనిమ్ము! పీడ దొలఁగిపోయినది. ఇతఁడు దనప్రాణములను దానేపోగొట్టుకొనియున్నాఁడు. (సందేహించుచు) "కాని, యితఁడు మృతినొందెనో లేక నింకను జీవించియుండెనో మనకెటుల నిశ్చయముగఁ దెలియఁ గలదు?

జగపతి:—(ముకుందసింహుని వైపునకు గాఢదృష్టినిగుడించి) శ్వాసోశ్వాసల సద్దుయేమియు వినిపించుట లేదు. ఇతఁడు మరణించియుండెననియే తలంపవచ్చును.

జటాశం:—(మాయారాణి వైపునకుఁ గాంచి) మీరీగదిలోనికిఁ బోయి బాగుగఁ బరీక్షింపుఁడు. దీని బీగము దెఱతునా?

మాయారాణి:—వలదు వలదు. నేనిపుడుగూడ వాని సమీపమున కేగుటకు భీతిల్లుచుంటిని. అతఁడొకవేళ నిటుల నటించుటలేదుగదా! (ముకుందసింహుని వైపునకు బాగుగ నిరీక్షించి) తిలస్మాకైజారు వీని యొద్దఁ జూపట్టకుండుటకుఁ గతంబేమి?

జటాశం:—మోహనసింహుఁడు దానిని గొన్నిదినములు తనయొద్దనుంచుకొనుటకు వీనిని బ్రార్థించియున్నాఁడు. ఇపుడా తిలస్మాకైజారు వానియొద్దఁగలదు.

మాయారాణి:—అగుచో, నిర్భయముగ నీవిపు డీగదిలోనికిఁ బోఁగలవు. ఇతఁడుజీవించి యుండినను వానియొద్ద నెట్టియాయుధమునులేదుగదా? మఱియు నీయొద్ద తిలస్మాకైజారు గలదు కావున నిన్నాతఁడేమియుఁ జేయఁజాలఁడు.

జటాశం:—ఔను. నాకెట్టిభీతియుఁ లేదు.

ఇనుపగజములతో సమర్చబడియుండిన యాద్వారమున కొక బీగము బంధింపఁబడి యుండెను. జటాశంకరుఁడా బీగమును దెఱచి యాగదిలోనికిఁ బ్రవేశించి ముకుందసింహుని శవమును పైకెత్తి మరల దానిని వెలికిలఁ బరుండఁబెట్టెను. మఱియు మాయారాణివైపునకుఁ బరికించి, "మీరునిర్భయముగ దీనిలోని కేతెంచి యాశవమును గాంచుఁ" డనెను. మాయాయాణి జగపతిచేయిఁ బట్టుకొని యాగదిలోనికిఁ బ్రవేశించెను. మఱియు నాశవమువైపు

నకుఁ బాగుగ నిదానించిచూచి, " యితఁడు భూమిపై శిరమును మోదుకొనుటవలనఁ జెదల బ్రద్దలయి విస్తారముగ రక్తము వెడలి పోయి తుదకుఁ బ్రాణములు గూడ వెడలిపోయి యున్నవి. వీని యాకార మెంత భయావహముగఁ జూపట్టుచున్నదో పరికింపుఁ" డని పలికెను.

ఇప్పుడు ముకుందసింహుఁడు నిశ్చయముగ మరణించి యుండెనని యెఱుంగుటచే మాయారాణికిఁ గలిగిన సంతసమునకు మేర లేకుండెను. మఱియుఁ బ్రసన్నముఖయై జటాశంకరుని వైపునకుఁ దిలకించి, "నేనిపుడు కృతార్థురాలనైతిని. ఇఁక నాకెట్టి చింతయు లేదు. నే నీప్రపంచమందు హాయిగ జీవయాత్రను గడుపఁగలను. కాని, యీశవమును రూపనామములు లేకుండఁ జేయు టత్యావశ్యక"మనెను.

జటాశం:—ఇది యొక ఘనకార్యము గాదు. అడవినుండి కట్టెలను గొనితెచ్చి దీనిని భస్మీపటలమును గావింపవచ్చును.

మాయారాణి:—కాదు కాదు. రాత్రిసమయంబున నీయడవి యందధిక ప్రకాశము చూపట్టినచో, బ్రజల కెట్టి శంకయేనియు జనింపవచ్చును. లేదా, విజయేంద్రసింహుని మైయారులలో నెవ్వరేనియు నీదెస కరుదెంచి యీవిషయమును గనిపెట్టఁగలరు.

జటాశం:—మంచిది. పోనిండు! దీనికంటెఁ దేలికయగు నుపాయము వేఱొకటి గలదు.

మాయారాణి:—అది యెట్టిది?

జటాశం:—ఈశవమును బైకిఁ దీసికొనిపోయి తుండతుండములుగ నఱికి ప్రవాహమందు విడచినచో, మాటలాడునంతలో వానిని మీనములు భక్షింపఁగలవు.

మాయారాణి:—ఔను. ఈయాలోచన మిగులఁ జక్కఁగ నున్నది. మంచిది. దీనిని వెలుపలకుఁ దీసికొని నడువుము.

జటాశంకరుఁ డాపేటికను నెత్తి యాయినుపతగడుపై నుంచెను. పిదప నాముగ్వురు నాయినుపకంబమును బట్టుకొని నిలువఁబడిరి. జటాశంకరుఁ డాచక్రమును మరల వెనుకవైపునకుఁ ద్రిప్ప నారంభించెను. ముహూర్తకాలములో నాయినుపతగడు పైకెగసి పైతట్టు భూమితోఁ జేరుకొనెను. జటాశంకరుఁడు లోపలినుండి యాగది ద్వారమును దెఱచి, యాశవమును వెలుపలకుఁ గొనిపోయి యచటఁ బడవైచెను. తదనంతర మతఁ డాద్వారమును మొదట నెటులఁ దెఱచెనో యటులనే దానిని మరల బంధించివైచెను. మాయారాణి సన్న నెఱింగి జగపతి యాశవమును దుత్తునియలుగ ఖండించి యామాంసాస్థి ఖండములను ప్రవాహజలమందుఁ బడవైచెను. మఱియు నాప్రవాహమునుండి కొంతజలమును గొనిపోయి యచటి స్థానమును బాగుగఁ గడిగి శుభ్రపఱచెను. అన్ని కార్యములనుండి నిశ్చింతులైన పిదప నాముగ్వురుఁ దమతమ వాహనములపై నధిరోహించి తిలస్మాద్యానమువైపునకుఁ బయలుదేరిరి. మఱియు నర్ధరాత్రము గడవకమున్నె యాతిలస్మాకోటలోనికిఁ బోయి చేరిరి.

తదనంతరము జటాశంకరుఁడు మాయారాణితో, "నిఁక నా బహుమానమును నొసంగుఁ"డని పలికెను.

మాయారాణి:—మంచిది! నే నొసంగుటకు సంసిద్ధముగ నుంటిని. (నవ్వుచు) ఏమి! జటాశంకరుఁడా! ఇపుడు నాయక్కఱ దీరి యున్నదికదా! నీకాయంతర్భవనపుఁ దాళపుఁజెవి నీయకుండిన నేమిచేసెదవు?

జటాశం:—చేయున దేదికలదు. నేను నీసమక్షమునఁ బ్రాణములను

విడచెదను

మాయారాణి:—నీప్రాణములుపోయిన నాకేమిహాని?

జటాశం:—(కిలకిల నవ్వుచు) నేను నిక్కవముగఁ బ్రాణములఁ బాయుదునని తలంచుచుంటిరి కాఁబోలు. కాదు కాదు. అటులేల కావింపవలెను? నేను మొదట వ్యాఘ్రవతియొద్దకు నేగి నాయపరాధమును క్షమింపఁజేసికొందును. తదనంతరము మీరు నాకు వివరించియుండిన మర్మము లన్నింటిని నామెకు సవిస్తరముగ వివరించి తెలిపెదను. ఇంతియే కాదు. తుదకు మీప్రాణములను గూడఁ దీయుటకు సమకట్టెదను. తిలస్త్రాద్యక్షుని విలాసగుందరముయొక్కయు మోహినీభవనముయొక్కయు సమస్తరహస్యములను నే తెలిసికొని యుంటిని. మఱియు నేనెంతటి యుపద్రవములను గలిగింపఁజాలుదునో దానిని మీరు స్వయముగ నెఱింగియే యున్నారు. నేనిపుడీ తిలస్త్రాద్యానమునందు మీనను క్షమించుంటినని యు నేకాకిననియుఁ దలంపకుఁడు. కారణంబేమన......"

మాయారాణి:—(నవ్వుచు) ఇఁక చాలింపుము. ఆవేశపూరితుఁడవు గాకుము. నేనూరకఁ బరిహాసభంగి పలికితిని. నీవది నిక్కవముగఁ దలంచితివిగాఁబోలు. మాయారాణి యాడిన మాట యెన్నఁడు దబ్బఱ గాఁజాలదని విశ్వసింపుము! మఱియు దాతృత్వమందును వెనుకంజవేయునదిగాదనియుఁ దలంపుము! మంచిది. నీవిచటనే కూర్చుండి యుండుము నేనిపుడాయద్భుతాంతర్భవనమునఁ దాఁచిపుఁజెవిని గొనితెచ్చి నీకొసంగెదను.

జటాశం:—కొనితెండు. నేనుకూడ నటులనే దృఢప్రతిజ్ఞగలవాఁడనని భావింపుఁడు. నేనొనర్చుయద్భుత కార్యముల గాంచి మీరమితానందము నొందఁగలరు.

మాయారాణి:—జటాశంకరుఁడా! చూడుము!! కినియకుము.
నేనొకమాట నిన్నడుగవలసియున్నది.

జటాశం:—(నవ్వి) ప్రశ్నింపుఁడు! ప్రశ్నింపుఁడు!!

మాయారాణి!—నేను నీకనుఁగ్రామి వేతొక తాళపుఁజెవిని దెచ్చి యిచ్చిన దానిని నీవెటుల గ్రహింపగలవు!

జటాశం:-జటాశంకరు నొక మూర్ఖునిగఁ దలంచుచుంటిరిఁగాబోలు ఆతాళపుఁజెవి పుస్తకాకారముగలిగి యుండును. దాని రెండు కొనలయందును దేనెటీఁగలు ముట్టడించి యుండును. జటాశంకరుఁడు దానిని బాగుగ గుర్తింపఁగలఁడు.

మాయారాణి:—సెబాసు! నీవెంత కేనియుఁ దగియున్నావు. ధూర్తుఁడవు. చాకచక్యముగలవాఁడవు. నీవు సాధారణముగ నొకరివంచనకుఁ జిక్కువాఁడవుగావు. నీవీయుదంతమంతయు నాదురాత్మురాలు మృగాంకవతి వలన........"

జటాశం:—ఔను. నేనామె వలననే తెలిసికొని యుంటిని. కటకటా! ఏయమ యలభ్యంబగు తిలస్మాకై జారును నాకొసంగి మిక్కిలి గారవించియుండెనో యట్టిద యార్ద్రహృదయయగు మృగాంకవతి పక్షమును వీడునటులొనరించి మీపజ్జకుఁ జేర్చి యామెపైఁ బగబూనుటకు బలాత్కరించిన దాయంతర్భవనవుఁ దాళపుఁజెవి యందలి లోభచింతయే! భగవంతుఁడా! ధనతృష్ణ యెంతటివారికైనను దీరదుగదా?

మాయారాణి:—మంచిది! నీకోరిక ప్రకార మాతాళపుఁజెవి నొసంగుచుంటిని. తదుపరి నీకొక యమూల్యపదార్థమును గూడ నొసంగుటకుఁ దలంచుచుంటిని. నీవు దానిని గాంచుటతోడనే మాయారాణి యీవి సాటిలేనిదనియు నన్నెంతయో ఘనముగ సత్కరించి యున్నదనియుఁ దలంపక మానవు.

తదనంతరము మాయారాణి జటాశంకరునితో నచటఁ గూర్చుండియుండుటకుఁ దెలిపి యచటినుండి వెడలి యొకయరగంట కాలములో నొకమణిమయ సంపుటమును జేతఁగొని తిరిగివచ్చెను. మఱియు దానిని జటాశంకరుని యెదుట నునిచి వానితోఁ, "గైకొనుము. నీవుకోరిన యనర్ఘపదార్థమును దెచ్చితి" ననెను. జటాశంకరుఁ డాసంపుటమును దెఱచి చూచెను. దానియం దొక చిన్న పాత్రము గలదు. అతఁడు దానిని వెడలించి యిటునటుఁ ద్రిప్పి చూచుచు, "నిదియే నేను కోరిన తాళపుఁజెవి" యని పలికెను. మఱియు నామెతో నేనిపుడు మృగాంకవతి చెంతకుఁబోయి యచటి కార్యచరణములను గొంత తెలిసికొని వచ్చెద" ననెను.

జటాశంకరుఁ డటులా తాళపుఁజెవిని బడసి మాయారాణి వలన ననిపించుకొని యమితానందభరితస్వాంతుఁడై యాతిలస్మోద్యానమును దాఁటి యచటనుండి యుత్తరదిశగ బయలుదేరెను. అతఁ డామార్గమున గొంతదూరము వఱకు వెడలిన పిదప నొకతావున నిలచి యిటునటుఁ బరికింపసాగెను. వెంటనే యచటివృక్షముల మాటుననుండి యిరువురు మనుజులు వెడలివచ్చి వానిని సమీపించి నిలచిరి. మఱియు నాయిరువురలో నొకఁడు జటాశంకరుని వైపునకుఁ బరికించి, *"శేమగినచావ?" యని ప్రశ్నించెను. దానికిఁ బ్రత్యుత్తరముగ ♦ "చేహా" యని జటాశంకరుఁడు పలికెను. అంత నామనుజుఁడు సంతోషపారవశ్యుఁడయి వానిని కంఠాలింగనము గావించుకొని మిగుల నగ్గింప సాగెను. తదనంతర మాముువ్వురుఁ గూడి యచటినుండి ముందువైపునకు దారిపట్టిరి!

---

*ఆతాళపుఁజెవి చేఁజిక్కినదా?

♦ ఔను.

౧౪

నేటికిఁ బదిదినములకుఁ బూర్వము మాయారాణి యెట్టిభయంకర దుస్థితియందుఁజిక్కియుండెనో దానికిఁ గొంచెమైనను పరిమితి లేకుండెను. ఆమె జీవించి యుండియుఁ దన్నొకమృతప్రాయురాలినిగఁ దలఁపోయుచుండెను ముకుందసింహుఁడు చెఱనుండి తప్పించుకొని పారిపోవుటచే భయవిచారసంభ్రమములు నలుదెసలనుండి యామెను ముట్టడించి మిక్కుటముగ బాధించుచుండెను, ఇంతయేల? ఆమె యెవరిని వంచించి బంధించి కాపాడుచుట కనేక విచిత్ర వ్యూహములను రచియింపవలసి వచ్చెనో యట్టి మృగాంకవతీవిజయేంద్రసింహులును వారిపక్షపాతులు నిపుడెట్టి కార్యాచరణములను గావించుచుండిరను విషయమును గనిపెట్టుయోజనమైన నామెకు లేకుండెను. ఆమె ధ్యానమంతయు ముకుందసింహునివైపునకుఁ గలదు అతఁడుజీవించియుండిన సమాచారమును దనవంచనకృత్యములను బ్రజలకుఁ దెల్లమగునను భీతి యామెకు విశేషముగఁ గలిగియుండెను. మఱియు నాదురంతదుస్సహవిచార మామె నొకవ్యగ్రురాలినిగఁ జేసియుంచెను. కాని, జటాశంకరుని కారణంబున నిపుడన్నివిధముల నిశ్చింతురాలనైతిననియుఁ దనపై నావహించియుండిన పీడాపిశాచ మిపుడు తొలఁగిపోయెననియు, నిఁక శాంతిపూర్వకంబుగఁ దనజీవితమును గడపవచ్చుననియు మాయారాణి తనయుల్లంబున భావించుచుండెను. ఇఁక మహేంద్రనరేశసింహుల వలన దన తిలస్మము ఖండింపఁబడరాదను చింతమాత్ర మామెకుఁ గలిగియుండెను. ఈతిలస్మ కారణంబుననే యన్యాన్యపృథ్వీశులకుఁ బక్కలోని బల్లెమై తన నిరంకుశ ప్రతాపోజ్వలంబున వారిని గంపింపఁజేయుచుంటిననియు, నీతిలస్మము ఖండింపఁబడుచోఁ దానొకసామాన్యురాలుగఁ బరిగణింపఁబడుదుననియు, దీనిరహస్యముల

నెఱింగియుండిన మృగాంకవతి మహేంద్ర నరేశసింహులకుఁ దోడ్పడుచో ననేకానర్థములు సంభవింపఁగల వనియు, నేవెరవుననైన నామెను కనుఁబ్రామి బంధింపవలెననియు వీలు చేఁజిక్కిన తుదముట్టింపవలెననియు మాయారాణి తలపోయుచుండెను.

వాస్తవమునందు మాయారాణి తలంపు తప్పిదమైనదిగాదు. మఱియు నేఁడతిశయించిన యామె గర్వోద్ధతి యంతరిక్షముపై నధిరోహించి యుండెను. జటాశంకరునిఁబోలు ప్రజ్ఞానిధియగు వైయారుని తనపక్షమునకుఁ ద్రిప్పుకొని యుండుటచేఁ దానుతలంచిన కార్య మెట్టిదైన నవలీలఁ జేయఁజాలుదునను ధైర్యమామెకు బాగుగఁ గలిగియుండెను. కాని, రాజేశ్వరి తన్ను వీడిపోయెనను చింతమాత్ర మామెను పీడించుచుండెను.

జటాశంకరుఁడటుల మాయారాణివలన సత్కరింపఁబడి తిలస్నోద్యానమును దాఁటి పోవుసరికి వేకువజాము సమీపించియుండెను. మాయారాణి యప్పటివఱకు మేల్కొని యుండుటచే శయ్యపై మేనువాల్చుటయె తడవుగ నామెను నిద్రాదేవి యావహించెను. మఱియుఁ దెల్లవాఱి యొకజాము ప్రొద్దెక్కువఱ కటులనే నిద్రించుచుండెను. తదనంతరము జగపతి యచటి కేతెంచి యామెను నిద్రనుండి మేల్కొల్పుటచే లేచి కూర్చుండెను. మఱియుఁ బ్రాతఃకాల నిత్యకృత్యములను దీర్చుకొని, యామోదప్రమోదంబుల నా పగలంతయుఁ గడపెను. కాని, యర్ధరాత్రము గడచిన పిదప నొక యాశ్చర్యజనకంబగు ఘటనమును గాంచి, యామె దుఃఖభయసంతాపంబులఁ దల్లడిల్లఁ దొడంగెను.

అర్ధరాత్రిము గడచియుండెను. పలువిధంబులగు నపూర్వ సుందరోపకరణములతోడను, నాధునిక విలాస వస్తుసమితితోడను నలంకరింపఁబడిన యొక శయ్యాగారమందు దేదీప్యమానంబగు

మణిమయ హంసతూలికాతల్పంబునఁ బరుండి మాయారాణి గాఢసుషుప్తియందు మునిఁగి యుండెను. నవయౌవనలును సుందరాంగులునగు కొందఱు పరిచారికలు విచ్చుకత్తులను జేత ధరించి యాశయనాగారము వెలుపల నిటునటుఁ దిరుగుచు నప్రమత్తలై కావలి గాయుచుండిరి. నిద్రాభరంబున శయ్యఁజేరి మాయారాణి యెప్పుడు కనులు మూసెనో, యాసమయంబున మిగుల సొబగులీనుచుండిన యొక బిల్లోరీ గాజుకుప్పెయందు సుగంధతైలముతో నిండి యుండిన దివ్వె యొకటి వెలుఁగొందుచు, సన్నని వెలుతురు నిచ్చుచుండెను. ఆగది కవాటములు మూయఁబడి యుండెను. కాని, కొంతసేపటికి కాదీపమెటుల గనుమయ్యెనో తెలియదు. ఇపుడాగదియందు నంధకారము బాగుగ వ్యాపించి యుండెను.

మాయారాణి యొక గొప్ప తిలస్మమునకును రాజ్యమునకును నధీశ్వరిణి. నవయౌవనవతి. సుఖముగ్ధ. నిద్రావస్థయందు సహిత మామె కేమాత్రపుసవ్వడి వినిపించినను మెలఁకువఁగని లేచి కూర్చుండును. సుషుప్త్యవస్థయం దొక గాజుకుప్పె బ్రద్దలగు సవ్వడి వినిపించుటచే నామె తటాలున లేచి కూర్చుండెను. మఱియు పర్యంకము డిగ్గి తడుములాడుచు నెమ్మదినెమ్మదిగా ద్వారము చెంతకుఁ బోయి దానిని దెఱవఁబోయెను. కాని, దానియం దొక బీగము బంధింపఁబడి వ్రేలాడుచుండుట నెఱింగి యబ్బురపాటుతో మిగులఁ గలఁత నొంతసాగెను. భయాతిరేకంబున నామె గుండియలు దడదడ కొట్టుకొనఁ దొడంగెను. "అకటా! ఇది యెట్టి వైపరీత్యము! ఈగదిలోని కేతెంచిన వారెవ్వరు? ఈబీగము నెవరు బంధించియుంచిరి? గది వెలుపల పహరా లేకుండెనా? నాకు సూచింపకయే యీగదిలోని కేతెంచు సాహస మెవ్వరికిఁ గలిగె? ఈద్వార మిపుడు లోనసుండి బీగమువలన బంధింపఁబడి యున్నది

కావున, నిటకేతెంచిన వారెవ్వరో దీనియందే యుండవలెను. ఈ కార్యము జగపతి యొనరించినది కాదుగదా? కాదు కాదు. ఇంత గొప్ప సాహస మామె కేల కలుగఁ గలదు!" యివ్విధంబులగు ననేక యోజన లామె సంభ్రమమును మఱియు వృద్ధి నొందింప సాగెను.

భయకారణంబున నామెనోట నేమాటయు వెడలకుండెను. తన పరిచారికలనైనను కేకలిడి పిలువఁజాలదయ్యెను. తుదకు నిరుపాయయై ద్వారముచెంతఁ గూర్చుండి కన్నులనీరు గార్చుచుఁ దన భాగ్యమును దలంచి దురపిల్లఁ దొడంగెను. అంత నాగదియం దడుగుల సవ్వడి తోఁచుటచే నామెకుఁ గలిగియుండిన భీతి యినుమడింప సాగెను. తోడనే మాయారాణి యచటినుండి లేచి గోడతో నతుకుకొని నిలచియుండెను. క్రమముగ నాగదియం దొక మనుజుఁడు యిటునటుఁ బచారు చేయుచుండినటు లామెకు స్పష్టరూపమున దోపఁ దొడంగెను.

మఱియు నామనుజుఁడు మాయారాణి నిలచియుండిన తావుననుండియే పాదములు భూమిపైఁ దట్టుచు ముందునకేగి చుట్టుదిరిగి వచ్చుచుండెను. ఎట్టకేలకు మాయారాణి కొంతధైర్యమును దెచ్చుకొని యామనుజుని నిహనన మొనరించు నుద్దేశ్యముతోఁ దన మొలనుండి కైదువును దూసి వానిపై లంఘించుటకుఁ దలంచెను. అంతఁ నాదిట్టరి దటాలున చేగుత్తి దృఢముగ బట్టుకొని రెండవచేతితో నామె చెంపపై గట్టిగ మోదెను. ఆమె మొదటినుండియు భయాతిరేకంబున దల్లడిల్లుచుండుటచే నావ్రేటున కోర్చుకొనజాలకఁ గెవ్వున యఱచి మూర్ఛాగతయై భూమిపైఁ గూలెను.

ఆమనుజుఁడు దన దోర్మూలమునుండి యొక దొంగలాంతరును వెడలించి దానిముఖముపైఁగల మూఁతను దెఱచివైచెను. వెంటనే యాగదియందు బాగుగఁ బ్రకాశము వ్యాపించెను. అనతు

యంబున మాయారాణికిఁ జైతన్యము గలిగియుండినను నామె యామనుజుని గుర్తింపఁజాలదు. కారణంబేమన, నాచతురుఁడు తన మోము నొక నకాబువలన మఱుఁగుపఱచుకొని యుండెను. ఆగది యందలి గోడలు టేకుమ్రాను పలకలవలనఁ గూర్పఁబడి మిగుల స్వచ్ఛమగు మెఱుఁగు మలామాతోఁ బూఁత పెట్టఁబడి యుండెను ఆపర్యంకమునకుఁ బాదముల తట్టుననున్న గోడయం దొక దారు ఫలకము తలుపుతెక్కవలెఁ దెఱవఁబడి యొక్కమాఱుగ నొక మనుజుఁడుమాత్రము ప్రవేశించుటకుఁ దగిన రంధ్రమేర్పడి యుండెను. ఆమనుజుఁడు మూర్ఛాగతురాలై పడియుండిన మాయారాణిని దనచేతులలోనికి దీసికొని యాపర్యంకముపైఁ బరుండఁ బెట్టెను. తదనంతర మాద్వారమునకుఁ దాను బంధించియుంచిన బీగమును విప్పి తనయొద్ద నుంచుకొని యారంధ్రము మార్గమున రెండవవైపునకుఁ వెడలిపోయెను. మఱియు వెంటనే యాదారుపలకమునూఁతవడి యారంధ్రమును నెప్పటియటుల మూసివైచెను.

ఒక గంటకాలము గడచిన పిదప మాయారాణికిఁ జైతన్యముగలిగి కన్నులదెఱచి యాగదియందుఁ జీఁకటి వ్యాపించి యుండుటఁ దిలకించెను.

చేతులతోఁ దడిమి చూచుటవలన, దానొక మంచముపైఁ బరుండియుండుటఁ దెలిసికొనెను. కాని, భయాతిరేకంబున జాలసేపటివఱకుఁ గదలక మెదలక నాశయ్యపైఁ బరుండియుండెను. ఎంతసేపు కనిపెట్టి చూచినను నాగదియం దడుగులచప్పుడుగాని యెట్టి సవ్వడిగాని వినిపింపకుండుటచేఁ గొంతదిటవు దెచ్చుకొని లేచి ద్వారముచెంతకుఁ బోయి చేరెను. మఱియు దానియం దిపుడు బీగము లేకుండుటఁగని బ్రతికితిని దైవమా! యనుకొనుచుఁ దలుపులు దెఱచుకొని వెలుపలకు వెడలిపోయెను. మఱియు నచటఁ

గొందఱు పరిచారికలు విచ్చుకత్తులతో నాద్వారసంరక్షణమునం దప్రమత్తలై యుండుటం గనుగొనెను. మాయారాణి కనుసైగ్గ చేయుచు, నాపరిచారికలం గలయంగని "గదిలోని కెవ్వరే తెంచియుండి"రని ప్రశ్నించెను. అంత నాపరిచారిక లామె పలుకుల కక్కజపడుచు, "మహారాణీ! మేమతిజాగరూకతతోం గావలి గాయుచుంటిమి. ఈదెస కెవ్వరును వచ్చినజాడయే లేదు ఇంక మీశయనాగారము లోని కెవరు రాంగల"రని పలికిరి.

పరిచారికల వచనములపై మాయారాణికి విశ్వాసము జనింపకుండుటచేం జాలసేపటివఱకు మండిపడుచు వారలను దూషింపసాగెను. మఱియు వారలు దన్ను వంచించి శత్రుపక్షమునం జేరియుండిరను సందేహ మామెకుం గలుగుచుండెను గాని, వారల యపరాధ మెద్దియు స్థిరపడకయే దండించుట భావ్యము గాదని తలంచి మిన్నకుండెను.

భయకారణంబున మరల నాగదిలోనికేగి పన్నుండుటకు మాయారాణికి సాహసము గలుగకయ్యెను. వెలుపల నొక ... కుర్చీలోం గూర్చుండి మిగతరేయి యంతయు నచటం గడపెను. తెల్లవాఱెను. కాని, బాగుగ ప్రకాశము వ్యాపించియుండలేదు. అంతజగపతి యొకతోటమాలిని నొక యపరాధిని విధంబున నెట్టుచు నచటికిం దోడ్కొని వచ్చెను. మఱియు మాయారాణి శయ్యాగారము వెలుపల నొక కుర్చీలోం గూర్చుండియుండుటం గాంచి యాశ్చర్యము నొందుచు, "నిదియేమి! మీరిచ టేల కూర్చుండి యుంటి" రని యామెను ప్రశ్నించెను.

మాయారాణి:—(సంభ్రమసంకలితస్వరముతో) నేండు నన్నాభగవంతుండు గాపాడియున్నాండు కానిచో, నిప్పటికి నాప్రాణములు వెడలియే యుండును.

జగపతి:—(ఆశ్చర్యచకితమై) అదియేమి?

మాయారాణి:—నీవీతోఁటమాలిని నిటకుఁ దోడ్తెచ్చిన కారణ మెట్టిదో తొలుత వివరింపుము!

జగపతి:— మొదటి మీవృత్తాంతమును వినిననగాని దానిని దెలుపజాలను. వేగమె వివరింపుఁడు.

మాయారాణి నెమ్మది నెమ్మదిగా నారాత్రికాలమందుఁ దొడఁగియుండిన సంభవమును సవిస్తరముగ జగపతికి వివరించి తెలిపెను. ఆయద్భుత సమాచారము నాలించినంతనే జగపతి మిగులఁ దొట్రుపడెను, నేనిపుడు బంధించి తెచ్చిన తోఁటమాలిని వృత్తాంతము నాలించిన మీమానసమునకు గొప్ప వ్యధజనింపక మానదు. పరిచారికలు మనశత్రువులతోఁ గూడియుండిరని వారిపై వ్యర్థముగ సందేహించుటకంటె నీతోఁటమాలినిపై శంకించుట సమంజసము. పాప మీపరిచారికలు ప్రభుభక్తి విశ్వాసములుగలవారు. వీరిని నేను బాగుగఁ బరీక్షించి యుంటిని.

మాయారాణి:—మంచిది! నేనావిషయమును బాగుగ యోజించి పరీక్షించి విమర్శింతును. ఈతోఁటమాలిని యెట్టియపరాధ మొనర్చియున్నదో, వేగమె వచియింపుము. ఇంతదనుక నిది తనకార్యములయందుఁ గడుజాగరూకతతోఁ బ్రవర్తించుచుండుటఁ బలుమరు గాంచి యుంటిని.

జగపతి:—తోఁటనూడ్చి పరిశుభ్రముగనుంచుట, వృక్షతతికి దోహదమొసంగుట, గుల్మలతాదులను జక్కఁగఁ బ్రోఁకించుట, లతాకుంజములను నిర్మించుట మున్నగు కార్యములయందీమాలిని మిగుల నేర్పుకత్తెయగును. కాని,దీనిహృదయము తీక్ష్ణవిషకంటక పూరితము. నన్నుఁ బెక్కు విచారములుఁ ముట్టడించి వేధించుటచేతను నెన్నివిధంబులఁ బ్రయత్నించి

తను కంటికి నిదుర రాకుండుటవలనను చీకాకునొందుచుఁ బుష్పవాటికయందుఁ గొంతతడవు విశ్రమించి శాంతినిగూర్చుకొను తలంపుతో నేనీపుష్పోద్యానమునందు సంచరించుచుంటిని. నేను వివిధాలోచన నిమగ్నచిత్తనై శిరమువంచి యడుగిడుచు స్నానాగారము చెంత కేగునంత మాలతీలతానికుంజమునుండి యెండుటాకుల మురమురనినాదము నాచెవులకు సోకెను. నేనరమర నొందుచు నచట నిలచితిని. కొంతసేపటికి చిటికెలువైచిన చప్పుడును నాకువినిపించెను. నేనధికసంభ్రమాయత్తచిత్తనై "యిచటనేదియో యొక వింతకార్యము జరుగనుండె"నని తలంచితిని.

మాయారాణి:—ఆసమయంబున నీవామాలతీ లతాకుంజమునకే వైపున నెంతదవ్వున నుంటివి?

జగతి:—నేనాకుంజమునకుఁ దూర్పువైపున గల ద్రాక్షవల్లరుల యొద్దకుఁ జేరియుంటిని. నాకాసవ్వడి వినుపించుటతోడనే యాద్రాక్షవల్లరులచాటున దాఁగి యామాలతీ లతాకుంజము వైపునకుఁ బరికింపసాగితిని. అచటఁ జీఁకటి దట్టముగ నావరించి యుండినను, నాచిటికెలచప్పుడుతోపాటిరువురు మనుజులాలతాకుంజమందుఁ బ్రవేశించుట నేను గాంచగల్గితిని.

మాయారాణి—ఆచిటికెల సవ్వడి యెచటినుండి వినిపించెను.

జగతి:—మాలతీ లతానికుంజమునుండి.

మాయారాణి:—మంచిది! తరువాత?

జగతి:-నేను భూమిపైఁ బరుండి పొట్టతోఁ బ్రాఁకుచు నెమ్మదినెమ్మదిగ నాలతానికుంజము పొంతకుఁబోయి చేరితిని. అంత దానియందుఁ గొందఱు మనుష్యులు సంభాషించుచుండిన

యలికిడి నాకు వినిపించెను. నేనా వైపునకుఁ జెవియొగ్గి సావధానచిత్తముతో నాలింపసాగితిని. వారలెంత నెమ్మదిగ సంభాషించుచున్నను, నేనువారికి మిక్కిలి సమీపమునకుఁ జేరి యుండుటచే వారిమాటలను బాగుగ వినగలిగితిని. నేనాలతానికుంజము చెంతకుఁ బ్రాకిఁపోయిన పిదప నాకెవరి మాటలు దొలుత వినిపించెనో, యవి యీదురాత్మురాలగు మాలిని వచియించిన పలుకులే!

మాయారాణి:—ఇది యేమని వచియించినది?

జగపతి:—నేను చాలసేపటినుండి మీరాక కెదురుతెన్నులఁ జూచుచుంటినని.

మాయారాణి:—తరువాత!

జగపతి:—దీనిపలుకులకుఁ బ్రత్యుత్తరముగ నాయివురలో నొకఁడు "నీవు వచనమును నిలువు కొంటివి. దానికిఁ దగు బహుమాన మిప్పుడే నీ కొసంగెదము. కాని, నేఁడొండొకకారణంబున మృగాంకవతి యిచటికిఁ రాఁజాలదయ్యెను. రేపటి యర్ధరాత్రి సమయంబున నిప్పటివలెనే గుప్తద్వారమును దెఱచియుంచుటకు నీతోఁ జెప్పిపోవుటకుమాత్రము మేమిటకేతెంచి యుంటిమి. నీకింకను గొప్పబహుమాన మొసంగఁబడు"నని పలికెను.

మాయారాణి:—ఇదియేమని ప్రత్యుత్తరం బిడియున్నది?

జగపతి:—ఈదురాత్మురాలు వల్లె యని పలికి యూరకుండెను.

మాయారాణి:—తరువాత నేమిజరిగెను?

జగపతి:—నాకు మరల వారిసంభాషణము వినిపింపఁదయ్యెను. నేను నెమ్మదిగా శిరముబైకెత్తి యిటునటు దృష్టిసారించుచుండ గొలఁదిదూరమున నాయాగంతులిరువురు దక్షిణదిశగాఁబో

పుచుఁ జూపట్టిరి. వారివెంట నీదుష్టురాలును గలదు. నేనే మియుఁ బలుకక నచటనే పడియుంటిని.

మాయారాణి:—నీవు కూఁకలిడి వారిని బంధించుట కేల ప్రియ త్నింపవైతివి?

జగపతి:—వారిరువుర నిపుడు బంధించినచో, రేపటిరేయి మృగాం కవతి యీకోటలోనికి రాకుండునని తలంచి మిన్నకుంటిని.

మాయారాణి:-సెబాసు! చక్కఁగ నాలోచించితివి. సరియే! పిదప నేమి జరిగెను?

జగపతి:—కొంతసేపటికి నేనచటినుండిలేచి, వెనుకకు మగుడి వచ్చి కోటయందు మిగుల జాగరూకతతో నంచరింపఁ దొడంగితిని.

మాయారాణి:—తదనంతరము?

జగపతి:—తదనంతర మొకయరగంట కాలము గడచిన పిదప నీవిశ్వాసఘాతుకురాలు దన నివాసమునకు మగుడి పోవుచు మార్గమందు నాకుఁ దారసిల్లినది. నేను తక్షణము దీనిచేగుత్తెను పట్టుకొని, యీగిరహస్యద్వారమును బంధించి వచ్చెనో లేదోయని సందేహించుచు నాదెస కేగితిని. మఱియు నాద్వారము బంధింపఁబడి యుండుటఁగని దీనినివెంటఁ దోడ్కొని మీచెంత కేతెంచితిని.

మాయారాణి:—(మాలిని పైపునకుఁ గాంచి) ఓసీ! నీపై మోపఁబడిన యీనేరము నిక్కువమైనదే కదా?

మాలిని యేమియుఁ బదులు పలుకక మిన్నకుండెను. అంత మాయారాణి యచటఁ గావలియందు నియుక్తులయి యుండిన పరిచారికలదెసఁ గోపఘూర్ణితేక్షణంబులఁ బరికించుచు, "నేఁటి

రేయి మీవలన మృగాంకవతి బంధింపఁబడిన నెట్టిచింతయు లేదు. కానిచో, మీర లీమాలిని విధంబుననే కృతఘ్నురాండ్రనియు శత్రువులతోఁ గూడియుండిరనియు భావింపకఁ దీర”దని పలికెను.

ఆపరిచారిక లామె యాజ్ఞకు బద్ధులై శిరములను వంచి జోహారు లొనర్చిరి. మఱియు వారిలో నొకతె కొంతముందున కే తెంచి కరములను జోడించి (జగపతివైపునకుఁ బరికించి) మీవచనంబులవలన నేఁటిరేయి మృగాంకవతి యీతోఁటలోనికిఁ దప్పక యేతెంచునని తేలుచున్నది. ఆమె యిచ్చోట కేతెంచుటయే సంభవించిన మేమామెను బంధింపక విడచువారము గా” మని పలికెను.

మాయారాణి:—ఔను. నాకుఁ గావలసినదియు నదియే! నేనుకూడ స్వయముగ మీకార్యమందుఁ దోడ్పడెదను. మఱియు నర్ధరాత్రిసమయంబున నాచేతితో నాగుప్తద్వారమును దెఱచి పగతుఱు తోఁటలోనికిఁ బ్రవేశించు సుఖువును జేకూర్చెదను. చూడుఁడు! ఈమాట లితరుల చెవిఁ బడరాదు సుమా జాగ్రత్త! యని వారిని హెచ్చరించెను.

౧౭

మాపాఠకమహాశయులను తిలస్మమందు విహరింపఁజేసి వారి మానసోల్లాసము నినుమడింపఁజేయు తరుణము మాకిపుడు చేకూరినది. కారణంబేమన, దేనిని తిలస్మముయొక్క సింహద్వార మని నుడువఁదగునో యట్టి మాయారాణి తిలస్మోద్యానమందలి నాల్గవ తరగతి తోఁటలోనికిఁ బోయి కుమార మహేంద్ర నరేశసింహు లిపుడు నివసించుచుండిరి. రణతేంద్రసింహుని రోహిణీగడమునకును ముకుంద మోహనసింహులను కాశీపురంబునకును పీడ్కొల్పిన

పిదప మహేంద్ర నరేశాభయాజిత దిలేరుసింహులను రాజేశ్వరిని వెంటఁదోడ్కొని మృగాంకవతి మాయారాణి తిలస్మోద్యానమం దలి నాల్గవతరగతి తోఁటలోనికిఁ బోవుటకు బయలుదేరుటయు, వారలు ముకుందసింహుని కథనానుసార మచటి దేవమందిర మందు నివసించుటకు నిశ్చయించుకొనుటయు మున్నగువృత్తాం తములను మేము పైఁ బ్రికరణమందు లిఖంచియుంటిమి. మఱియు మృగాంకవతీమహేంద్రసింహుఁడు మున్నగు వారలను తిలస్మో ద్యానుని విశ్రామమందిరమునకుఁ గొలఁది దవ్వునఁగల కొండ గుట్టపై విడచి మనము జటాశంకరునివెంట మాయారాణి మందిర మునకేగు ప్రసంగము దటస్థించుటవలన, వారలా తిలస్మోద్యాన మందలి నాల్గవతరగతి తోఁటలోని కేమార్గమున నేగియుండినది యు, నామార్గము యొక్క విశేషవృత్తాంతములను వర్ణించి తెలువు ట కింతదనుక మాకుఁ దరుణము చేజిక్కదయ్యెను. అయినను నివు డావిషయముల నిచటఁ బ్రత్యేకించి లిఖంచుటయు నంత యావశ్య కముగ మాబుద్ధికిఁ దట్టుటలేదు. కారణంబేమన, మనము గొన్ని మాఱు లాతిలస్మోద్యానములోనికేగవలసియున్నది. కావున,నచటి మార్గములు మనకు వెల్లడిగాక మఱుఁగుఁబడి యుండఁజాలవు.

తిలస్మోద్యానమందలి యానాల్గవతరగతి తోఁట యాశ్చర్య భయావకరభీభత్సరసంఋల భాండాగారము. అచటి సంపూర్ణవృ త్తాంతములు తిలస్మము ఖండింపఁబడు కాలంబునగాని తేటతెల్లము గాఁజాలవు. కుమార మహేంద్ర నరేశసింహులు దమ యనుచరుల సమేత మచటికిఁజేరి తొలుతఁబరికించి యుండిన బాహ్య విశేషము లనుమాత్ర మిచట నుల్లేఖంచుచుంటిమి. మనము తోఁటయని వాడు చుండిన యాస్థానమందుఁ బుష్పఫలపత్రి గుల్మలతాదు లెవ్వే యును లేవు. అస్థానమునకు నలువైపులఁ జొక్కమందిరములు నిర్మిం

పఁబడి యుండెను. దేనియందు మన రాకుమారు లిరువురు విమలచిత్తంబులఁ దమ శుభముల గోరుచుఁ బ్రేమానురక్తులై యుండిన నాయికామణు లిరువురితోడను, నగత్యమగుచోఁ బ్రాణములను సహితము తృణప్రాయముగఁ దలంచి యర్పించుటకు నిరంతరము సంసిద్ధులై యుండు మైయ్యారులతోడను, నివసించుచుండిన దేవమందిరమును కేంద్రస్థానముగ భావించి మేము చరిత్ర వృత్తాంతములను వ్రాయఁ గడంగుచుంటిమి. దేవమందిర మనుపేరఁ బఱగుచుండిన యామందిరము వాస్తవముగ నొక విష్ణుమందిరముగాని శివాలయముగాని కాదు. అయ్యది నేలమట్టమునుండి పదిగజముల యెత్తున నలుబది స్తంభములపై విచిత్రవైఖరి రక్తశిలలతో నిర్మింపఁబడిన యపూర్వసౌధరాజము. ఆనలుబది స్తంభములకు నడుమఁ బదిగజముల వైశాల్యముగల మఱియొకడు స్తంభముగలదు. దానియందుఁ బలువిధంబులగు యనేక విగ్రహములు నిర్మింపఁబడి నయనానందకరంబుగఁ జూపట్టుచుండెను. ఆమందిరమున దదితర పదార్థము లెవ్వియును లేవు. మఱియు నాదేవమందిరములోని కేగు మార్గమేవైపుననుండిగలదో యదియెచ్చటనుండియుఁజూపట్టకుండెను. ఇదియుఁగాక మఱియొండు విశేషము గలదు. ఆమందిరములోని మనుజులను వెలుపలివైపునుండి యెవ్వరును చూడకుండుటకు దానిచుట్టు పిట్టగోడలెత్తుగఁ గట్టఁబడి యుండెను. ఆదేవమందిరమునకు నలువైపుల వరుసలుదీర్చి మిసుల దృఢములగు బోదులు నిర్మింపఁబడి యుండెను. ఆబోదులయందుఁ బలువిధంబులగు ఫలపత్త్ర పుష్పజాతులుగలవు. కాని, యవి స్వతస్సిద్ధమైనవి గావు. అవియొక విధంబగు ధాతువువలన నిర్మింపఁబడి చూపఱుల దృష్టిని వంచించుటకుఁ బలువిధంబులగు రంగులతోఁ జక్కఁగ బూఁత పెట్టఁబడి యుండెను. ఈ కారణంబున మనమీస్థానమును దోఁటయని పిలచుటయు ననుచి

తను గాఁజాలదు. ఆకృత్రిమోద్యానమందు మధ్యమధ్య నిరుపురి రుపురు కూర్చుండుట కనువగునట్టుల మిగుల స్వచ్ఛతమములగు స్ఫటికశిలలతోఁ గొన్ని వేదికలు నిర్మింపఁబడి యుండెను.

ఆవృక్షశ్రేణులకు నలువైపుల ననేక చిన్నచిన్న గదులును మందిరములును గలవు. వానిప్రత్యేక స్థితినివర్ణించి తెలుపుట కీసమయంబున నట్టి యావశ్యకమునులేదు. కాని, దేవమందిరమునకును నావృక్షశ్రేణువులకును నలువైపుల నొక దానికి మఱియొక టెదురుగ నుండిన మందిరముల నాల్గింటి వృత్తాంతమును మాత్ర మిచట లిఖంచినగాని, మన కార్యము నడవఁజాలదు. ఆమందిరములు నాల్గింటికిఁ బ్రొక్కనొక్కొక్క ప్రత్యేకపుగదియు, దానికిఁ గొలఁది దవ్వునఁ నొకొక బావియుఁ గలవు.

తూర్పువైపు మందిరమునకు నలుతట్టుగోడలు పిత్తళివలన నిర్మింపఁబడి యుండెను. తత్కారణంబున నామందిరముయొక్క యుపరిభాగముమాత్రము చూపట్టుచుండెను. కాని, దానియందేమికలదో యినుమంతయు గోచరించుటలేదు. మఱియు దానిమిద్దెపైగల యొక యినుపగొట్టము వంకరగా దిరిగి దానిసమీపమున నుండిన బావిలోనికి వెడలియుండెను. ఆమందిరమునకుఁ జుట్టుగల యిత్తడి గోడలలో నొకదానియందు బంధింపఁబడిన ద్వారమొకటి గలదు. దాని కిరుప్రక్కలంబుల ద్వారపాలకులవలె రెండిత్తడి పురుషవిగ్రహములు చేత విచ్చుకత్తులను ధరించి నిలచి యుండెను.

పశ్చిమదిశయందుఁగల మందిరద్వారమున బెద్దయెనుకల గుట్ట యొకటిగలదు. దానియం దొక యినుపగొలుసు పాతిపెట్టఁబడి యుండెను. దానిరెండవకొన యామందిరమునకు సమీపమునగల నూతిలోనికి వెడలియుండెను.

ఉత్తరదిశమందిరము గోళాకారముగఁగాజురాళ్ళతో నిర్మింపఁబడి యుండెను. మఱియు దానికి నలువైపుల బెక్కుయంత్రములు

మరలు చక్రములు మున్నగునవి గలవు. ఈమందిరము చెంతనుండిన బావిలోనికే మాయారాణి తనపతిని తుదముట్టించు తలంపుతో నేగియున్నది.

దక్షిణపార్శ్వపు మందిరమునకు నలువైపుల నాలుగు బురుజులు కలవు. వాని పైభాగ మినుపచిక్కములతోఁ మూయఁబడి యుండెను. మఱియు నాబురుజులపై (చిక్కములలోపల) నాలుగు మయూరములు (యవి యేధాతువు వలననో నిర్మింపఁబడి యుండెను.) నిరంతరము నృత్యముఁజేయుచుఁ జూపట్టుచుండును.

నేఁడా దేవమందిరమున రాకుమారు లిరువురును రాజేశ్వరీ మృగాంకవతులును నైయ్యారులును కూర్చుండి పరస్పరము సంభాషించు చుండిరి. "రిక్తగంథము" కుమారమహేంద్రసింహుని చేతి యందుఁ గలదు. మఱియు నతఁడతి ప్రీతితో ముద్దులు మూటగట్టు చుండిన దానిపై యావరణముంజూచుచుండెను. ఇంకదనుక దానిని జదువుటకు వారికిఁ దరుణము లభించియుండలేదు. మృగాంకవతి ప్రేమపూరితేక్షణంబుల కుమారమహేంద్రసింహుని వైపున కవలోకించుచుండెను. మఱియు నటులనే రాజేశ్వరియుఁ గుమారనరేశ సింహునివైపునకుఁ గ్రీఁగంటి చూపులను బఱపుచుండెను.

మృగాంక:— (మహేంద్రసింహునితో) మీరు సాధ్యమగునంత శీఘ్రముగ నీరిక్తగంథమును జదివి తుదముట్టింపవలెను.

మహేంద్ర:—ఔను! నేనటులనే తలంచుచుంటిని. కాని, మనమే కారణంబున మాపినతండ్రి యభయసింహుని, నైయ్యారులను నిచటికిఁ దోడ్కొనివచ్చియుంటిమో యాకార్యము నుండి మొదట తీరికనొందవలసి యున్నది.

మృగాంక:—నేను వీరి కిచటి మార్గమును జూపించుటకు మాత్రమే వెంటఁదోడ్కొని వచ్చితిని. అది యిపుడు దీరియున్నది.

కదా! ఇఁక వీర లీచటినుండి వెడలి యేకార్యమేనియుఁ గా వించు టుచితము. మీరును రిక్తగంథమును జదివి ముగిం చిన పిదపఁ దిలస్మఖండనమందుఁ బ్రవత్తులు గావలయును.

మహేంద్ర:—చంద్రికశామదాలసలను విడిపించి తెచ్చిన పిదపఁ దిలస్మఖండనమందుఁ బ్రవేశింపవచ్చు ననికదా ముకుందసిం హనరపాలుఁడు వచియించి యుండెను. ఇదియునుగాక మా పినతండ్రి యభయసింహునివలన ముకుందసింహుని విడిపిం చిన వృత్తాంతము వినవలసి యున్నది.

అభయ:—ఆవృత్తాంతము గొంత మీకుఁ దెలిపి యుంటిని.

నరేశ:-ఔను. (మృగాంకవతివైపునకు సంకేతించి) ఈమె భూతవే షమును దాల్చుకొని మీసమీపమున కేతెంచిన వఱకుఁ జెప్పియుంటిరి. కాని, యీమెమాయారాణి కాంచనగదా ధరసింహుల జెవియందేమి వచియించియుండెనో దానిని వివరింపరైతిరి. బహుశః యీమె ముకుందసింహభూపాలుని విషయమున గొంత సూచించి యుండును.

మృగాంక:—అదియే! ముకుందసింహుని బంధించుటయందుఁ గాం చన గదాధరసింహులు గూడ మాయారాణికిఁ దోడ్పడి యుండిరి. మఱియు జగపతి దీనికి మూలకందము.

మహేంద్ర:—(నవ్వి) ఔను. జగపతియే దీనికి ముఖ్యకారకు రాలు.

మృగాంక:— నేనొకవిషయమును చెప్పదలంచుచుఁ బ్రసంగధో రణియందు మఱచిపోవుచుంటిని. వాస్తవమందు జగపతి యొక పురుషుఁడుగాని స్త్రీగాదు. మఱియు వానియం దొప్పుచుండినసుందరాకారమే మాయారాణి నిట్టి దశకుఁ గొనితెచ్చినది. జగపతి చాలకాలమువఱకు నాఁడువేష

మును ధరించి యుండుటకుఁ దగిన యాకారమును భగవం
తుఁడు వానికిఁ బ్రసాదించి యుండెను. మఱియు నతఁడు
పొట్టివాఁడు. దాదాపిరువది వత్సరముల ప్రాయము వచ్చి
యుండినను వానికి మీసములుగాని గడ్డముగాని నామ
మాత్రమైనను వెడలియుండలేదు. వానియాకారము స్త్రీల
నుఁబోలి యుండినను వానికధిక బలదార్ఢ్యములు గలవు.

మహేంద్ర:—(ఆశ్చర్యముతో) నేఁడొకనూతన సమాచారము
వినవచ్చినది! మంచిది. తరువాత?

రాజేశ్వరి:—సోదరీ! ఆజగపతి పురుషుఁడా?

మృగాంక:—ఔను. ఈసమాచారము మాయారాణి కాంచన
గదాధరసింహులకుఁ దక్క దదితరులెవ్వరికిఁ దెలియదు.
కొన్నిదినములకుఁ బూర్వము నాకీసమాచారము దెలిసెను.
కాని, నేనింతదనుక దీనినెవ్వరితోడను వచియించియుండ
లేదు. మఱియు నిట్టివిధంబుననే ముకుందసింహుని వృత్తాం
తముగూడ తమనల్వురకుఁదక్క నితరులెవ్వరికిఁ దెలియదని
వారికి సంపూర్ణవిశ్వాసము గలదు. ఎపుడీరహస్యము వెల్లడి
యగునో యపుడు వారిప్రాణములకు ముప్పు వాటిల్లుట సం
భవము. తత్కారణంబున వారలిపుడు మిగుల సంభ్రమచి
త్తులై యపారదుఃఖ సాగరమున మునింగియుండిరి. నేను
పిశాచమను నామముతో వారిచెవియం దీసమాచారము
వెల్లడించుటయేకాక, నీవృత్తాంతము ప్రజలయందును విజ
యేంద్రసింహ మహీపాలుని సైన్యమందును ప్రబలియున్న
దనియుఁ బలికియుంటిని.

నరేశ:—మంచిది. కాని, యీరహస్యము లానలుగురికిఁ దెలిసియు
న్నవిషయములే కాదా! కాంచనగదాధరసింహు లాసమా

చారమును మాయారాణితో వచియించుట కేల సందేహిం పవలెను?

మృగాంక:—దానికి మఱియొండు కారణము గలదు.

మహేంద్ర:—అది యెట్టిది?

మృగాంక:—కాంచన గదాధరసింహు లిరువురు మాయారాణికిఁ బ్రేమపాత్రులగు నిరువురు యువకులను హత్య గావించి యుండిరి. ఆసమాచారము మాతృయారాణికిఁ దెలియదు. నే నావిషయమును గూడ వారిచెవియందుఁ గొలఁదిగ సూచిం చియుంటిని.

మహేంద్ర:—అగుచో, మీభగిని పెనుభూతమువలె దోఁచుచు న్నది. మీరు ముగ్వురు నొక రక్తమందు జన్మించినవారలే కదా? ఇఁక నీవామె ననసరింతువో లేదో పరికింపవలసి యున్నది.

మృగాంక:—(కరములను జోడించి) మాయిరువురి విషయమున నటుల వచియింపరాదు. దీనికి వేఱొండు కారణముగలదు.

మహేంద్ర:—ఆహేతు వెట్టిది?

మృగాంక:—మాతండ్రిగారికి రెండువివాహములు. నేనును రాజేశ్వ రియు సోదరలము. ఆమె మఱియొక తల్లి గర్భమున జన్మించి యున్నది. తత్కారణంబున మాయిరువురినెత్తురు నామెతోఁ గలియఁజాలదు.

మహేంద్ర:—శుభము! తరువాత నేమి కావించితివో వివరింపుము!

మృగాంక:—తదనంతరము జైమినీప్రసాదు నాతిలస్మోద్యానము వెలుపలకుఁ జేర్చి, యుభయసింహుని ముకుందసింహ నరసా లుని సమీపమునకుఁ దోడ్కొనిపోయి యిరువురకుఁ బరి చితిఁ గలిగించితిని. అటుపిమ్మట నితఁడు దాఁగియుండుటకు

దావును జూపి ముకుందసింహుని విడిపించుటకుఁ గావింపవలసిన కార్యములను తెలిపి యాతోఁటనుండి వెలుపలికి బోవు మార్గమును జూపించితిని. తదుపరి మిమ్ము బంధవిముక్తులనుగ నొనరించుతలంపుతో నచటినుండి బయలుదేరి కారాగృహము వైపున కేతెంచుచుంటిని. తదనంతరము దొడరియుండిన సమాచారమంతయు మీ రెఱింగియున్నదే! ఇఁక ముకుందసింహ నరపాలుని బంధవిముక్తునిగ నొనరించుటకై నభయసింహుఁ డేయే కార్యముల నాశ్రయించెనో మీరు వానిని ప్రశ్నించి తెలిసికొనుఁడు.

మాయారాణి బందిగమునుండి ముకుందసింహుని బంధవిముక్తునిగ నొనరించినవాఁ డభయసింహుఁడనియు మఱియు మాయారాణి యాముకుందసింహు నంతమొందించు తలంపుతో నచటికి జగపతీ కాంచన గదాధరసింహులను వెంటఁదోడ్కొని పోయిన సమయమున నేశబ్దములనాలించి మూర్ఛాగతురాలయ్యెనో యాశబ్దములనుగూడఁ బలికినవాఁ డభయసింహుఁడే యనియు మా పాఠకమహాశయు లిపుడు గ్రహించియుందురు. రాకుమారు లిరువురుఁ బ్రశ్నించుటచే నభయసింహుఁడు దానొనరించియుండిన కార్యాచరణము లన్నింటిని సవిస్తరముగ వివరించి వారికిఁ దెలుపసాగెను. రాకుమారు లిరువురు నావిచిత్రగాథ నాలించుచు నానందపరవశులగు చుండిరి.

౧౬

కుమార మహేంద్రసింహుని మైయారుల కాతిస్మోద్యానమందలినాల్గవతరగతి తోఁటలోనికి వచ్చిపోవు మార్గమును దెలిపి మృగాంకవతి వారినీడ్కొల్పెను. ఆమె యభయసింహునకు రోహిణీ

గడమున కేగుటకుఁదెలిపి తక్కిన మైయ్యాగులను వేర్వేఱు కార్య ములయందు నియోగించి వారిని మఱియొకవైపునకుఁ బుత్తెంచెను.

మే మీకోఁటయందలి మందిరములనుగూర్చి పైన లిఖించి యుంటిమి. మఱియు దీనియందలిఫలవృక్షములుకృత్రిమములనియు స్వతస్సిద్ధమైనవి గావనియుఁగూడ నెఱింగించి యుంటిమి. అట్టిస్థితిఁ బరికించి కుమార మహేంద్రసింహుఁడు మృగాంకవతితో, "మాని నీమణీ! నాల్గవతరగతికోఁటయందు ఫలవృక్షములు మెండుగఁ గల వనియు భోజన భాజనంబుల కట్టిబాధయుఁ గలుగదనియు ముకుం దసింహ నరపాలుడు వాక్రుచ్చి యుండెనుగదా! ఇచట నవి యేవి యుఁ జూపట్టకుండుటకుఁ గతంబేమి" యని ప్రశ్నించెను. దానికిఁ బ్రత్యుత్తరముగ "మీపలుకులు నిక్కువములు. మఱియు ముకుం దసింహ నరపాలుఁడును దబ్బఱ పలికి యుండలేదు. (చేతితోఁ జూపుచు) ఆవైపున దృఢప్రాకారావృతంబగు వన మొకటి గల దు. దానియందనేకవిధములగు ఫలవృక్షములు గలవు. వెలుపలి వైపుననుండి యొకవెల్లువ ప్రాకారమును జీల్చుకొని దానిలోనికి బ్రవహించుచుండుటచే నందలి వృక్షములు ఫలపుష్ప సంభరితము లై నయనేంద్రియముల కనిర్వచనీయంబగు మహానందమును గూర్చు చుండెను. దానియందలి వృక్షములు గొన్ని పురాతనములై మర ణించుచుండినను నూతనముగ మఱికొన్ని పుట్టి వృద్ధి నొందుచుం డును. ఈతిలస్మాధీశ్వరుఁడు పదునైదుసంవత్సరముల కొకమాఱు ఆ స్థానమును బాగుచేయించుచుండును. అచటికిఁ బోవు మార్గమును మీకుఁ జూపింతు" ననెను.

తదనంతరము మృగాంకవతి వారి కావనములోనికిఁ బోవు మార్గమును జూపి మహేంద్రసింహునితో, "రాకుమారా! మేము ను నొక కార్యవశంబున నేగవలసియున్నది. మరల రెండుదినముల

లో మగుడి వచ్చెద"మని పలికి వానివలన ననిపించుకొని రాజేశ్వ రిని వెంటఁబెట్టుకొని యచటనుండి వెడలిపోయెను.

కుమార మహేంద్ర నరేశసింహులు లాదేవమందిరమందు నివసింపుచు పగత్యమగు నపుడా ఫలవృక్షముల చెంతకుఁ బోయి తమ యుదరములను నింపుకొని మఱల నాదేవమందిరములోనికి మగుడి వచ్చుచుంటిరి. మఱియు నాసోదరు లిరువురుఁ గలసి 'రిక్త గంథమును' గడుశ్రద్ధ జదివి తుదముట్టించిరి. కాని, దానియందు గొన్నిస్థానముల సాంకేతికపదములు చేర్పఁబడి యుండుటచే వాని మర్మములు దెలియమి బాగుగ గ్రహించుటకు సాధ్యముగా కుండెను. అయినను తిలస్మరహస్యములు గుప్తమార్గము లంతర్భ వనములు మున్నగు పెక్కు విషయములు వారికి బాగుగఁ దెలిసి యుండెను. ఇఁక మృగాంకవతితోఁ దమకు సమావేశము గలుగుట తోడనే యాసాంకేతిక పదములయొక్క మర్మములను మాత్రము వారు తెలిసికొనవలసి యుండెను.

చంద్రికళా ప్రణయవీచికల మహేంద్రసింహుఁడెంత తెప్ప లఁదేలుచున్నను, మదాలసపై నరేశసింహుఁ డెంతమరులుగొని యుండినను, మృగాంకవతీ రాజేశ్వరులు తమయసమాన సౌందర్య గరిమచేతను నమూల్యోపకారముల వలనను, నారాకుమారు లిరు వుర మానసంబులను దమవైపునకుఁ బూర్ణముగ నాకర్షించుకొని యుండిరి. కాని, చంద్రికళామదాలసల ప్రేమప్రభావ సంజనితభీతి నాయిరువురుఁ దమమానసంబుల నధికయత్నంబుతో నెట్టులనో యడచిపట్టు చుండిరి.

రాకుమారు లిరువు రాదేవమందిరమున నివాసమేర్పఱచు కొని, నేఁటికి మూఁడు దినంబులాయెను. శయ్యఁబఱచుకొనుటకుఁ గాని, దేహాచ్ఛాదనమొనరించుకొనుటకుగాని యచట నేమియు లే కుండినను, వారికెట్టి విధంబగు బాధయుఁ దోఁచుటలేదు.

అర్ధరాత్రము గడచియుండెను. తిలస్మోద్యానమందలి రెండ వతరగతి తోఁటనుండి పుష్పసుగంధమును ముగ్గించిలించి తెరతెర లుగ వీతెంచుచుండిన తెమ్మెరలు నింపుజవ్వనంబున నివ్వటిల్లుచుండిన యానుకుమారగాత్రు లిరువుర నల్లనల్లన జోకొట్టుచు నిద్రఁ బుచ్చుచుండెను. కుమారమహేంద్ర నరేశసింహులిరువు రహోరాత్రంబులు దమతమ ప్రియురాండ్ర యెడఁ బాటునకు వగలఁబొగులుచుండుటచేఁ దదీయధ్యాన వశంబున వారలు స్వప్నావస్థయందుఁ దమప్రాణప్రదలగు మోహాంగుఁ బడతులఁజేరి మృదుమధురాలాపంబులతోడను హాస్యకలాపంబులతోడను ప్రొద్దులు పుచ్చుచు, వారి సుకోమల కరపల్లవంబుల యానందము ననుభవించుచుండెను హస్తము లిపుడు కనుదెఱచినమాత్రముననే విధివైపరీత్యంబున దమశిరములకుఁ జేరనున్నవని పాపము వారలేమెఱుంగుదురు?

అంత నొక్కమాఱుగ నొకయార్తనాదము వెడలివచ్చి పలువిధంబులగు స్వప్నసుఖంబుల ననుభవించుచుండిన రాజకుమారు లిరువురకు మెలఁకువఁ గలిగించెను. ఆధ్వని చెవిసోకినంతనే వారిరువురు లేచికూర్చుండి సాశ్చర్యవీక్షణంబుల నలుదెసలఁ బరికించుచు నీయార్తనాద మెచటినుండి వెడలివచ్చుచుండెనని యోజింపసాగిరి. వారలెంత సావధానచిత్తంబుతో యోజించినను నాధ్వని యెట్టిదో వారికిఁ దెలియఁ దయ్యెను. కాని, యాయార్తనాదము దేవమందిరమునకుఁ దూర్పుతట్టునఁగల మందిరములలో నొకదానినుండి వెడలివచ్చుచుండెననిమాత్రము వారలు దెలిసికొనఁగలిగిరి. తమ మందిరమునుండి యాధ్వని నిర్గమించుచుండిన దెసకుఁ బోవుట, వారికి సముచితముగఁ దోఁపఁకుండుటచే సౌధోపరిభాగమునకు వెడలి గాఢదృష్టి యావైపునకుఁ బరికింపఁ దొడంగిరి.

అరగంటకాలము దనుక నాయార్తనాద మొక్కటియునే వారికి వినిపించుచుండెను. తదుపరి నది క్రమక్రమముగ నన్నగిల్లి

తుదకు సద్దణిగెను. కొంతవడి కొకమనుజుఁ డామందిరములలోనొక దాని తలుపులను తెఱచుకొని వెలుపలకు వెడలివచ్చుచుండుట వారికిఁ జూపట్టెను. మఱియు నతఁడు నెమ్మదినెమ్మదిగ నాదేవమందిర సమీపమున కేతెంచి యచటఁ గొంత తడవునిలచి, మరల నచటనుండి బయలుదేరి తూర్పువైపు మందిర సమీపమునఁగల బావిచెంతకుఁబోయి నిలచెను. అతఁడచటను గొంతసేపటివఱకు నిలచి, మరల ముందువైపునకుఁ దారిపట్టెను. ఆమనుజుఁడటుల సంచరించుచు సంచరించుచుఁ జిన్నచిన్న మందిరముల చాటునకుఁ బోయి మనరాకుమారుల దృక్పథమునుండి యదృశ్యుఁడయ్యెను. మఱియుఁ గొంతసేపటి కాదెసనుండి యొవతెయో యొకస్త్రీ విలపించుచుండిన యార్తనాదము వారికి వినిపింప సాగెను.

మహేంద్ర:—ఆశ్చర్యము! ఆమనుజుఁ డీకోఁటలోని కెటులరాఁ గలిగెనో తెలియకున్నది.

నరేశ:—అందుపై నీయార్తనాదమింకను నాశ్చర్యమందుఁ జిక్కుఁ జేయుచున్నది. అనుమతింతురేని నేను వెడలి యానమాచారమెట్టిదో యరసివచ్చెదను.

మహేంద్ర:—మంచిది.........కాని, నీవిచటనే యుండుము! నేనుపోయి వచ్చెదను.

నరేశ:—అగుచో, మన మిరువురము గలసిపోవుదము. నడువుఁడు.

మహేంద్ర:—కాదు కాదు! ఒకరిచ్చోటనుండుట యత్యావశ్యకము! మంచిది! నీవేపోయిరమ్ము! ఎట్టియాటంకమునులేదు. కాని, వెంటఁ గృపాణమును మాత్రము దీసికొని వెళ్లుము.

సహోదరులిరువురు సౌధోపరిభాగమునుండి క్రిందికి దిగిరి. నరేశసింహుఁడు చిలుకకొయ్యకు వ్రేలాడుచుండిన తనయడి దెమును దీసికొని యాదేవమందిరమునకు నట్టనడుమఁగల గోశాశా

రవు స్తంభముచెంతకుఁబోయి నిలచెను. ఆస్తంభమందుఁ బలువిధములగు విగ్రహములు నిర్మింపఁబడి యుండెనని మేముపైన లిఖించి యుంటిమి. నరేశసింహుఁ డావిగ్రహములలో నొకదానిపైఁ జేయి నునిచి నొక్కుట వలన వెంటనే యొకచిన్న గవాక్షము దెఱవఁబడి లోనికేగుట కొకమార్గ మేర్పడెను. అతఁ డాస్తంభమందుఁ బ్రవేశించి కొంతసేపటికా కృత్రిమవనమునకు వెలుపలఁ జూపట్ట సాగెను. ఆస్తంభమందుఁగల మార్గమెట్టిదో యతఁడా కృత్రిమవనమునకెటులఁ జేరగలిగెనో యావృత్తాంతము మఱియొకమాఱెవ్వరేనియు నిచటికి వచ్చి పోవు సందర్భమున వర్ణింపఁబడును. కావున నిచట సంక్షేపముగ లిఖించి మాకార్యమును దీర్చుకొన దలంచుచుంటిమి. ఏవైపున కామనుజుఁడేగియుండెనో, మఱియు నేదెసనుండి యాయార్తనాదము వెడలివచ్చుచుండెనో యాతట్టునకుఁ గుమార నరేశసింహుఁడు బయలుదేరి పోవుచుఁ దుదకు ద్వారము దెఱచి యుండిన యొకమందిరము సమీపమునకుఁ బోయి చేరెను. అచట నాదుఃఖితస్త్రీ చూపట్టదయ్యెను. కాని, తానెవనినిజూచి వెంబడించి వెళ్ళెనో యామనుజుఁడుమాత్ర మామందిర ద్వారము నొద్దఁ బచారుచేయుచుఁ వానికిఁ జూపట్టెను. ఆమనుజుఁడు కుమార నరేశసింహునిఁ గాంచినంతనే తటాలున నామందిరమందుఁ బ్రవేశించెను. మననరేశసింహుఁడును వానిని వెంబడించు తలంపుతో నిర్భయముగ నామందిరమందుఁ జొచ్చెను. ఆమందిరము రెండతస్తులుగలది. మఱియు దానియందుఁబెక్కు గదులు గలవు. ఆ గదులన్నింటికి రెండువైపుల రెండు ద్వారములు గలిగియుండుటచే నెవ్వరేనియుఁ దొలుత నొక గదియందుఁ బ్రవేశించి యామందిరమందుగల గదులన్నింటియందును సంచరింపఁ గలరు.

కుమారనరేశసింహుఁడెంత వేగముగ నామనుజుని వెంబడించినను, నాతఁడొక గదియందుఁ బ్రవేశించి యొకగదినుండి

మఱియొకగదిలోనికిఁ బోవుచు నెటుల మాయమయ్యెనో తెలియదు. అది రాత్రికాలంబగుటచే నాగదులయందుఁ జీఁకటిదట్టముగ నావరించియుండెను. అట్టితరుణమున నాగదులయందు సంచరించి యామనుజునిజాడఁ గనిపెట్టుట మిగుల గఠినకార్యము. ఇదియునుగాక, నతఁడు దనకు శత్రువుఁడుగాఁడుగదాయను సందేహము వానికిఁ గలిగియుండుటయు సహజము. నిరుపాయుఁడై నరేశసింహుఁడచటనుండి మరలెను. కాని, యతఁడామందిరము వెలుపలకు బోఁజాలఁడయ్యెను. కారణంబేమన, నతఁ డామందిరమం దేద్వారమున బ్రవేశించి యుండెనో యదియిపుడు బంధింపఁబడి యుండెను మన రాకుమారుఁడు దానికవాటములను బెకలించి వైచుటకుఁ బ్రయత్నించి చూచెను. కాని, యదివానికి సాధ్యము గాదయ్యెను. తుద కతఁడు దుఃఖితుఁడై చేయునదిలేక యొకగదిద్వారముచెంత నిలచి వివిదాలోచన నిమగ్నమానసుఁడై యుండెను. కొంతవడి కామందిరపైభాగముననుండి మున్నుదానువినియుండిన స్త్రీయార్తనాదమే వానికి మరల వినిపింపసాగెను. అతఁడాధ్వని ననుసరించి రెండవయంతస్తులోని కేగుటకుఁ దలంచెను. కాని, దానిపై కేగుట కచటనుండియు మార్గము చూపట్టకుండెను. ఇపు డా రాకుమారుని హృదయమెంత దారుణవ్యథఁ జిక్కియుండెనో, యదివానికే తెలియును. కాని, వివరించుటకు సాధ్యముగాదు. ఔను! మాపాఠకమహాశయులలో నెవ్వరిహృదయము ధైర్యసాహసములతో నిండియుండెనో వార లారాకుమారుని హృదయస్థితిఁ గొంత గ్రహించినను గ్రహింపఁ గలరు.

కుమార నరేశసింహుఁడు పెక్కువిధంబులగుఁ బ్రయత్నములను గావించియు విఫలమనోరథుఁడయ్యెను. వాని కాస్త్రీసమీపమున కేగి యామె దుఃఖకారణమును దెలిసికొనుటకుగాని, తాను

వెంబడించివచ్చిన మనుజుని జాడఁ గనిపెట్టుటకుగాని, మఱియు నామందిరమునుండి వెడలి తన సహోదరుఁడగు మహేంద్రసింహా నితో నచటి సంభవములను విశదీకరించుటకుగాని సాధ్యము గా కుండెను. తుద కతఁడు సేయునదిలేక చేతులు నిముకుకొనుచు, మిన్నకచటఁ గూర్చుండవలసిన వాఁడయ్యెను.

కుమార నరేశసింహుఁడు మిగతగోయి యంతయు నచటఁ గడపెను. ప్రాతఃకాలీనధవళకాంతులు దనకు లభించిన మార్గంబులలోనఁ బ్రవేశించి యామందిరమందును గదులయందును బ్రకాశమును గలిగించుచుండెను. అంత నాకస్మికముగ వానికి వెనుకతట్టునుండి యొకద్వారము దెఱవఁబడిన సవ్వడి వినిపించెను. అతఁడు వెనుకకు మరలి కాంచునంతఁ బూర్వము బంధింపఁబడియుండిన యొకగది తలుపు లిప్పుడు దెఱువఁబడి యుండుటఁ గాంచి, నిర్భయముగ దానియందుఁ బ్రవేశించెను. మఱియు నచటఁ గొన్ని మెట్లు కట్టఁబడియుండుటఁ గాంచి కుమార నరేశసింహుఁ డతిరయంబున నామెట్లపయి నెక్కి పోవుచు రెండవయంతస్తులోనికిఁ బోయి చేరెను. మఱియు నలుదెసలఁ గలయఁగని దిగువస్థానమం దుండిన తీరుననే యచటి గదులు నొకదానినుండి మఱియొక గదిలోని కేగుటకు ద్వారములు గలిగియుండుటఁ గనుగొనెను. క్రమక్రమముగ నావప్రకాశము వృద్ధినొంది యచటి సకలపదార్థములు స్పష్టరూపంబునఁ జూపట్టసాగెను. ఆరాకుమారుఁడొక గదియందుఁ బ్రవేశించెను. దానియందుఁ గాజురాళ్ళతో మిక్కిలి సొంపుగ నిర్మింపఁబడి యుండిన తిన్నె యొకటి కలదు. మఱియు దానిపై నొకవిల్లు నైదమ్ములుఁ బడియుండెను. కుమార నరేశసింహుఁడు వానిని వెడలించి బాగుగఁ బరికించు తలంపుతో నావిల్లమ్ములపైఁ జేయి నునిచి యవియు శిలావినిర్మితంబులే యనియు,

నవి యక్కడకు వచ్చినవి గావనియు నతఁడు దెలిసికొనెను. తదు పరి నతఁడాగదినుండి రెండవగదిలోనికిఁ బ్రవేశించెను. ఆగది యందలి భూమిపై నొకశవము బడియుండెను. మఱియు దానిశిర ము ఖండింపఁబడి యచటనే కొంత దవ్వునఁ బడియుండెను. మన రాకుమారుఁడాశవమును బాగుగఁ బరిశీలించి, యదియు శిలాని ర్మితంబే యని తెలిసికొనెను. మూఁడవగదియందుఁ బ్రవేశించెను. ఆగదికి నలువైపు గోడలయందుఁ గొన్ని చిలుకకొయ్యలు గలవు. వానియం దొక్కొక్కకరవాలము వ్రేలాడుచుండెను. అవి కృత్రిమ ములు గావు. మిగుల స్వచ్ఛంబగు లోహమువలన మిగుల నంద ముగఁ జేయఁబడి యుండెను. కాని, వానిపై ధూళిపడి మాసి వాసిఁ జెడియుండెను. పిదప నతఁడు నాల్గవగదియందుఁ బ్రవేశించె ను. దానియం దొక రౌప్యాసనము గలదు. దానిపై నేధాతువువల ననో మిగుల సొంపుగ నిర్మింపఁబడిన యొకస్త్రీవిగ్రహము గూర్చుం డియుండెను. ఆవిగ్రహమును గాంచుటతోడనే యది మాయారాణి కనిష్ఠభగినియగు రాజేశ్వరి ప్రతిస్వరూపమని మన నరేశసింహుఁ డు గుర్తింపఁగలిగెను. అంత నతఁ డొక్కమాటుగ మోహపార వశ్యుఁడై యాప్రమతివైపునకు రెప్పలల్లార్పకఁ జూడఁదొడంగెను. ఒంటరిపాటున దనవలపుకత్తెను దనివిదీరఁ గాంచు మంచితరుణము వాని కిపుడు లభించెను. నిక్కంపుఁ బడఁతి గాక యది యొక ప్రతి స్వరూపమై యుండినను, తనచెంత నొరు లెవ్వరును లేకుండుటచే లజ్జాసంకోచములను దలంచునక్కఱ వానికి లేకుండెను. మఱియు దానివలన వాని కొకవిధంబగు యలౌకికానందము జనించుచుండెను. అతఁడు చాలసేపటివఱ కాయన్నులమిన్న యంగప్రత్యంగముల నుండి వెడలుచుండిన యపూర్వసౌందర్యకాంతిని కన్నుల గఱువు దీర నవలోకించుచుండెను. అంతఁ బ్రక్కగదినుండి యొకనవ్వడి

వానికి వినిపించెను. మనరాకుమారుఁడు విశ్రాంతమనస్కుఁడై తాను వెంబడించిన మనుజుని జాడ యందుఁ జూపట్టఁగలదని తలంచుచు నాగదిలోనికిఁ బోయెను. కాని, యందెవ్వరును జూపట్టరైరి.

ఆగదియందొక రజతమందసము గలదు. దానికిమధ్యభాగమున జేయిపట్టునంతటి రంధ్ర మొకటి గలిగియుండెను. మఱియు దానిచుట్టు బంగరుయక్కరములతో నిటుల లిఖింపఁబడి యుండెను.

"ఈరంధ్రమందుఁ జేయిఁ జొనిపి దీనియందలి యద్భుత పదార్థమును వెడలించి చూడుఁడు."

కుమార నరేశసింహుఁడు దానివలనఁ గలుగు మంచిచెడ్డల నాలోచింకయ యోజింపకఁ దటాలున నారంధ్రమందుఁ దనచేయి నుంచెను. కాని, యతఁడు మరలఁ దానిని వెలువలకు వెడలింపఁ జాలఁడయ్యెను. అతఁ డారంధ్రములోఁ జేయి పెట్టినంతనే యొక యినుపసంకెల వానికరమందుఁబడి యతఁడు దనచేతిని వెలువలకుఁ దీసికొనుట కనుజ్ఞ నొసంగకుండెను. కుమార నరేశసింహుఁ డబ్బురపాటు నొందుచు నారంధ్రములోనికిఁ దొంగి చూచి యది యచటి భూమిలోఁ గూడి యుండెననియు దాని నీవలావలకు జరుపుటకైనను శక్యము గాదనియుఁ దెలిసికొనెను.

౨౦

కుమార నరేశసింహుఁ డాదేవమందిరమునుండి వెడలిన పిదపఁ గుమార మహేంద్రసింహుఁడు దన తమ్ముని రాకకై ప్రతీక్షించుచుఁ గూర్చుండి యుండెను. వానిరాకయందుఁదడవగుచున్న కొలఁది వానికిఁ గరవరపాటు వృద్ధి నొందుచుండెను. తుదకారేయి యంతయుఁ గడచి బాగుగఁ దెల్లవారెను. మఱియుఁ దూర్పుదెస నుండి సహస్రకిరణుఁడు దర్శనమొసంగి నెమ్మదినెమ్మదిగా నాకస

ముపై నెక్కి పోవుచుండెను. ఇపు డొక జాముప్రొద్దెక్కి యుండిన
ను, దనయనుంగుసోదరుఁడు మగుడి రాకుండుటచే నతఁ డేయాపద
యం దైనను జిక్కియుండఁడుగదా యను చింత వానికి వృద్ధి నొంద
సాగెను.

కుమార మహేంద్రసింహుఁడు సంశయాకులచిత్తుఁడగుచుఁ
దనతమ్ముని గవేషించి తోడ్కొని తెచ్చు తలంపుతో నచటినుండి
బయలు దేరుటకు సిద్ధపడుచుండెను. అట్టితరుణంబున మృగాంకవతి
రాజేశ్వరిసమేతముగ నచటికి వచ్చిచేరెను. వారిని గాంచుటతో
డనే కుమార మహేంద్రసింహుని హృదయమం దొక విధంబగు
నాశ యంకురించి వానికలవరపాటును గొంత యుపశమిల్లఁజేసెను.
అతఁ డచటనొంటరిగ నుదాసీనతతోఁ గూర్చుండి యుండుటయు,
వానిచెంత నరేశసింహుఁడు చూపట్టకుండుటయుఁ గని, మృగాంక
వతికి మిక్కిలి యక్కజముగఁ దోఁచెను. అతఁ డేదియో యొక
విపత్తియందుఁ జిక్కియుండెననియు, నియ్యది తీక్ష్ణవ్యవహారము
గావునఁ గొలఁది యేమరుపాటువలననే యట్టియాపదలు గలుగుట
సంభవమనియు, నది యొక వింతసంగతి గాదనియు నామేధావిని
యగు మృగాంకవతి తత్క్షణము గ్రహింపఁగలిగెను.

మృగాంకవతి మహేంద్రసింహునితో, నుదాసీనతకుఁ గా
రణమును కుమార నరేశసింహుఁ డచటఁ జూపట్టకుండుటకు హేతు
వును బ్రశ్నించెను. దానికిఁ బ్రత్యుత్తరమం దతఁడు సకలమును
వివరించి తెలిపి, నరేశసింహుఁ డిచటనుండి వెడలి దాదాపు తొ
మ్మిది గంటలకాలము గడచి యుండెననియుఁ దెలిపెను.

ఈసమయంబున రాజేశ్వరి స్వరూపము నెవ్వారేనియుఁ దిల
కించినఁ గుమారనరేశసింహుని వృత్తాంతము నాలించుట వలన
నందఱికంటె నామె కధికదుఃఖము జనించెనని తలంపక మానరు.

ఇట్లు నామె దన వెడఁదకనుదోయిఁ జిమ్ముచుండు చేఁగుమండిన కన్నీటి నెట్టిట్టులో నాపుకొనుచుండుటను గాంచిన మృగాంకవతీమహేంద్ర సింహులు లామె హృదయభావమును గ్రహించుట యొక కఠినవిషయము గాదు. కుమారమహేంద్రిన రేశసింహులిరువురు నీగోప్యతీలస్మము ను దప్పక ఖండింతురను విషయ మామెకు నిశ్చయముగఁ దెలిసి యుండినను, నిపు డామె మానసము మిక్కిలి పరితపించుచుండెను. ఔను! తనప్రాణప్రియునిపై నేతెంచియుండిన కష్టవార్త నాలించి యేచిగురుఁబోడికి దుఃఖసంతాపములు జనింపకుండును?

మృగాంక:—(రాజేశ్వరితో) ఈస్థానమున కొకమనుజుఁ డేతెంచి యుండిన నది యొకయాశ్చర్యకరంబగు విషయముగాదు. కాని, యొకయామఁది యరుదెంచుట యొక యబ్బురంబగు విషయమే! (మహేంద్రసింహుని వైపునకు సంకేతించి) ఇచట నొకస్త్రీ యార్తనాదము వినిపించెననికదా వీరు తెలిపియుండిరి!

రాజేశ్వరి:-నిక్కమము. అక్కచెల్లెండ్రము నను ముప్వురముఁ దక్క నీనాల్గవతరగతి తోఁటలోని కేతెంచు మార్గమేనా ల్గవస్త్రీకిని దెలియదని నామనోనిశ్చయము గాని, మగవా రిలో నిచటికిరాఁదగిన వారెవ్వరేని యుండిన నుండ వచ్చును.

మృగాంక:—కాని, యీదేవమందిర స్థానము నాకును ముకుంద సింహ నరపాలునకును దక్క నితరులెవ్వరికిని దెలియదు. మంచిది! అదియటుండనిమ్ము. మన మిచటినుండి వెడలి కు మారనరేశసింహునిజాడ నరయు టత్యావశ్యకము. మన పగతు లీస్థానమున కరుదెంచుట కఠినవిషయమై యుండిన ను మనకుఁ గొంత సందేహము గలిగియేయుండును. చూ

డుము! రాకుమారులు మున్నగువారలు మాయారాణి బం
దిగమునుండి వెడలివచ్చిన పిదప మనము వారినివెంటఁ
దోడ్కొని సురంగమార్గమున నేగుచుండిన సమయంబున
నాయేనుగులద్వారమునొద్ద నొక దుష్టుఁడు పొంచియుండి
రాకుమారుని గాయపఱచునని మనము దలంచియుం
టిమా? అట్టివిధంబుననే నీతావునగూడ నెవ్వఁడేనియుఁ
జేరియుండనేమో యెవ్వరెఱుంగుదురు!

తదనంతరము రాజేశ్వరీమృగాంకవతీ మహేంద్రసిం
హులు మువ్వురుఁ గుమారనరేశసింహుని నన్వేషించుట కచటి
నుండి బయలుదేరిరి. మఱియు వారలు నరేశసింహుఁడు వెడలియుం
డిన మార్గము ననుసరించి పోవుచు నొక మందిరమును సమీపించిన
తోడనే మృగాంకవతి యచటనిలచి బంధింపఁ బడియుండిన
యామందిరద్వారము వైపునకు గాఢదృష్టిఁ బరికింప సాగెను.
మరల నచటినుండి బయలుదేరి రెండవమందిరము చెంతకుఁబోయి
నిలచెను. దానిద్వారముగూడ బంధింపఁబడియుండెను. మృగాంక
వతి యాద్వారమును బాగుగఁ బరిశీలించి తల వంకించుచు, నచటి
నుండి ముందునకు సాగిపోయెను. ఇవ్విధంబున రాజేశ్వరీమహేంద్ర
సింహులను వెంటఁదోడ్కొని మృగాంకవతి యేడెనిమిది మందిరము
లను దాఁటిపోయెను. ఆమందిరద్వారము లన్నియు బంధింపఁబడి
యుండెను. ఆద్వారములనుగూడ మృగాంకవతి బాగుగఁ బరిశీలించి
యుండెను గాని, యామె యభిమతంబెద్దియు దీరకుండెను. తదనం
తరము గుమారనరేశసింహుఁ డేమందిరమందుఁ జిక్కియుండెనో,
యామందిరము సమీపించినతోడనే మృగాంకవతి యచటనిలచి,
దానివైపునకుఁ గంభీరదృష్టిఁ బరికించుచు, సహర్షంబున మహేంద్ర
సింహునితోఁ "గుమారనరేశసింహుఁ డీమందిరమున గలఁడు.

కేవల మారాకుమారుఁడొక్కఁడే కాదు. ఇంకను నిరువురు మనుజు
లీమందిరమునఁ గలరు. (వ్రేలితో నాద్వారము వైపునకుఁ జూపుచు,)
"వానికమ్మినుండి మూఁడినుపగుండ్లు క్రిందివైపునకు వ్రేలాడుచు
న్నవి. పరికింపు" డని పలికెను.

మహేంద్ర:—అయినుపగుండ్ల యందలి విశేష మెట్టిది?

మృగాంక:—ఈమందిరములోని కెందఱు ప్రవేశింతురో యన్ని
యినుప గుండ్లు క్రిందకు దిగి యుండును.

మహేంద్ర:—(ఆద్వారము వైపునకుఁ జూపి) దీనియందు పండ్రెండు
గుండ్లు గలవుగదా? నీవు వచియించినటుల పండ్రెండుగురు
మనుజు లీమందిరమునఁ బ్రవేశించిన నాగుండ్లన్నియుఁ గ్రిం
దకు దిగియుండుననియే తలంపవు. అంతకంటె నధికముగ
దీనియందుఁ బ్రవేశించిన నవు డేమి కాఁ గలదు.

మృగాంక:—ఈమందిరములోనికిఁ బండ్రెండుగురుకంటె నధికముగఁ
బ్రవేశింపఁ జాలరు. తిలన్మవ్యవహారమం దొకరి బలత్కార
మేమియుఁ బనికిరాదు.

మహేంద్ర:—మంచిది! దీనియందు నాసహోదరుఁడు గలఁ డని
నీవెటు లెరింగితివి?

మృగాంక:—కేవలము దర్శించుటవలననే! ఈతోఁటలోని కొక
మనుజుఁ డేతెంచినటులను తదుపరి నొకస్త్రీయార్తనాదము
శ్రుతిగోచరంబయినటులను మీరువచియించియుంటిరి గదా!
అందువలన వారిరువురైరి. ఇఁక నామనుజునిజాడనరయుచుఁ
గుమార నరేశసింహుఁ డిటెన కేతెంచి యుండెను గావున
నాముగ్గురు నీమందిరమం దుండి రనినేనూహించితిని.

మహేంద్ర:-నీవ్వుచక్కఁగ నాలోచించితివి! కాని, సాధ్యమగువంత
శీఘ్రముగ నీవిషయమును నిశ్చయించుకొని నరేశసింహుని

విడిపించుటకుఁ బ్రయత్నించవలెను. అతఁ డెట్టి యాపద యందుఁ జిక్కియుండెనో తెలియదు.

మృగాంక:—నేనిప్పుడే దానికిఁ దగునేర్పాటు గావించెదను.

తదనంతరము మృగాంకవతి గొంతతడవు యోజించిన పిదప మహేంద్రసింహునితో "నీద్వారమును దెఱచుట కష్టసాధ్యము. కాని, యీద్వారపుకమ్మినుండి మూఁడుగుండ్లు క్రిందికిదిగియు మఱితొమ్మిదిగుండ్లు కమ్మినంటుకొనియున్నవి గదా! ఆతొమ్మిదింటిలో నొకదానిని బట్టుకొని బలపూర్వకముగఁ గ్రిందివైపునకులాగి యేమిజరుగునో చూడుఁ"డనెను.

కుమారమహేంద్రసింహుఁడటులనే కావించెను. అతఁడుపైకి గసి యాతొమ్మిది గుండ్లలో నొకదానినిఁ బట్టుకొని క్రిందివైపునకు దిగలాగెను. అది క్రిందివైపునకు జారినంతోడనే కుమారమహేంద్రసింహుఁడు దానిని విడచిపెట్టి దూరముగఁ దొలఁగి నిలచెను. అంత నాకస్మికముగ నా మందిరమందుఁ గొన్నిబండ్లు పగిగిడుచుండి నటుల నొక భయంకరధ్వని వెడల నారంభించెను. ఆముమ్వురు నాద్వారమునకుఁ గొంత దూరమున నిలచి యిప్పుడేమి కానుండెనో యని వరికించుచుండిరి.

కొంతసేపటికి కాసౌధోపరిభాగమునుండి "యిటుచూడుఁడు! యిటు చూడుఁ" డను శబ్దము వెడలివచ్చెను. అంతఁ గుమార మహేంద్రసింహుఁడును రాజేశ్వరీమృగాంకవతులును మోములను పైకెత్తి యావైపునకుఁ జూడసాగిరి. ఆసౌధోపరిభాగమునుండి నకాబువలన మోమును మఱుగుఁ బఱచుకొని యుండిన యొక మనుజుఁడు గ్రిందివైపునకు వంగియుండి వారలు దనవైపునకు శిరములనెత్తి గాంచుటతోడనే యొక కాగితపుమడతను క్రిందకి విసరివైచెను. మృగాంకవతి వెంటనే దానిని దీసి చదువుకొని కుమార మహేం

దర్శసింహునితో "మీరిప్పు డేయినుపగుండును క్రిందివైపునకు లాగి యుంటిరో దానిని మరల నెప్పటియటుల వెనుకకు నెట్టివేయుఁడని పలికెను."

మహేంద్ర:—సరియే! కాని, యటులొనరించుటవలన ప్రయోజన మేమి? ఆకాగితమందేమి లిఖింపఁబడి యున్నది?

మృగాంక:—మొదట నేను వచియించినటుల దానిని బైకి నెట్టివే యుఁడు. పిదప నీకాగితమందలి వృత్తాంతమును దెలిపెదను. ఆలసించుచో మనకు హాని కలుగఁగలదు.

నిరుపాయుఁడై కుమార మహేంద్రసింహుఁడు పైకెగసి యాయినుపగుండును బలపూర్వకముగ వెనుకవైపునకుఁ నెట్టివైచెను. మఱియు నది యెప్పటియటుల నాకమ్మితో నంటుకొని పోయెను. వెంటనే యాభయంకరధ్వని నిలిచిపోయి యామందిరమందు నిస్తబ్ధత వ్యాపించెను. తదనంతరము మృగాంకవతి యాకాగితమును వాని కొసంగెను. కుమార మహేంద్రసింహుఁ డాకాగితముపై నీదిగువను లిఖించిన విధంబున వ్రాయఁబడియుండుటఁ గనుగొనెను.

౧	౨	౩	౪	౫	౬
ఏచ	మేమచే	కాటనో	కేమాకేయా	దేహ	మేసో
౭	౮	౯	౧౦	౧౧	౧౨
కిమటా	చ్యాలా	మేమ	మమ	నిపో	ఇచ్పో
					౧౩
					లవ
					౧౪
					కచీచా
					౧౫
					తేవ.

ఈజాబునందలి వృత్తాంతమును జదువుకొని కుమారమహేంద్రసింహుఁడు బాగుగ గ్రహించెను. కారణంబేమన, నాజాబైయ్యారీభాషయందు లిఖింపఁబడియుండెను. మఱియుఁ గుమార మహేంద్రసింహుఁ డాభాషను బాగుగ నేర్చియుండెను. కాని, దానిని లిఖించినవా రెవ్వరో యది వానికిఁ దెలియదయ్యెను. అతఁడు దన నామము 'ఓప' యని లిఖించియుండెను. మన రాకుమారునకు దానియర్థము దెలియుకుండుటచే మృగాంకవతివైపునకుఁ గాంచి "ఓప" యన నర్థమేమి? యని ప్రశ్నించెను. దానికిఁ బ్రత్యుత్తరమందు మృగాంకవతి వానితో "మీరు వేగిరింపఁ బనిలేదు. ఆ మనుజుని జాడ యిపుడే తెలియఁగల"దని పలికెను.

కుమార మహేంద్రసింహుఁ డామె పలుకులకు మారాడ నోడి ద్వారమువైపునకుఁ బరికించుచు మిన్నకుండెను. బహుశః మా పాఠకమహాశయులకైయ్యారిభాష తెలిసియుండదు. కావున, నా కాగితమందలి శబ్దముల కర్థ మిచట లిఖించుచుంటిమి.

౧	౨	౩	౪	౫	౬
ఇచట	నేనుంటిని	భీతిల్లవలదు	రాకుమారునకు	గష్టము	గల్గదు

౭	౮	౯	౧౦	౧౧	౧౨
కొంతసేపు	తాళుఁడు	నేను	స్వయముగ	గ్రిందికి	వచ్చుచుంటిని

౧౩
ఆ
౧౪
ఒడలు మండిన
౧౫
ఓప!!

౨౧

నేఁ డర్ధరాత్రిసమయంబున మృగాంకవతి యాతోఁటలోని కేతెంచుననియుఁ దానామెను బంధింతుననియు నువ్విళ్ళూరుచు మాయారాణి మిగుల సంతోషస్వాంతయై యుండెను. కాని, గత రేయి తన శయ్యాగారమం దావిచిత్రఖేలనమును బ్రదర్శించిన యానటకుఁ డెవ్వఁడో తెలియక మిగులఁ గలవరపాటు నొందుచుండెను. ఆమనుజుఁ డెవ్వఁడో తెలిసికొనుటకుఁ బెక్కుభంగుల యోజించి చూచెను. కాని, యామెబుద్ధి కేమియుఁ దట్టకుండెను. అతఁ డెవ్వఁడైన నేమి! ఇదియంతయు మృగాంకవతి గలిగించుచుండిన యుపద్రవములనియు, నామె బంధింపఁబడినచో నీవేఁకరములన్నియుఁ దొలఁగిపోఁగల వనియు నామెకుఁ దోఁచుచుండుటచే, ముకుందసింహుని మరణమువలన నెంతటి సుఖానుభవ మామెకుఁ గలిగియుండెనో యట్టిసుఖమే యిపుడు మృగాంకవతిని తుదముట్టించుటవలన దనకుఁ గలుగఁగలదని యామె నిశ్చయించుకొని యుండెను.

అర్ధరాత్రిము గడుచుటకుఁ బూర్వమే మాయారాణి జగవతిని వెంటఁదోడ్కొని, యేవైపుననుండి మృగాంకవతి యాతోఁటలోని కేతెంచుసమాచారమును వినియుండెనో యాదెసఁగల గుప్తద్వారము చెంతకుఁ బోయి చేరెను. మాయారాణి యాజ్ఞానుసార మాదౌవారికలగు పరిచారికలు విచ్చుకత్తులనుఁ జేత ధరించి యారహస్యద్వారమున కిటునటు వృక్షములమాటునను బొదలచాటునను దాఁగియుండిరి. రాఁగల యాపదలనుండి తన్నుఁ దప్పించుకొను నుద్దేశ్యముతో యామాయారాణి గొంత దవ్వున నొకచోట దాఁగి కూర్చుండి యుండెను.

ఇపు డాగుప్తమార్గమున మృగాంకవతి యాతోఁటలోని కేతెంచు సమయము డగ్గఱించెను. తత్కారణంబున జగవతి కాను

దాఁగియుండిన స్థానమునుండి లేచి యెవ్వరేనియు ద్వారమును దెఱచుటకు సన్నఁజేసిన దానిని దెఱచు నభిప్రాయముతోఁ దన మోముపై నకాబునుధరించి యాద్వారము చెంతకుఁబోయి కూర్చుండియుండెను. మఱియుఁ దనచేత కైజారును ధరించి యవసరము గలిగినచోఁ బోరుటకుఁగూడ సర్వవిధంబుల సంసిద్ధయై యుండెను. కొంతసేపటికి వెలుపలనుండి యాద్వారము నెవ్వరో తట్టుచుండిన సవ్వడి వినిపించుటచే జగపతి యధిక ప్రమోదభరితమానసయగుచుఁ దటాలున నాద్వారమును దెఱచి యొకప్రక్కకుఁ దొలఁగి నిలచెను. కాటుకరంగువస్త్రమును ధరించి మోములను నకాబులవలన మఱుఁగుఁ బఱచుకొనిన నిరువురు మనుజు లాతోఁటయందుఁ బ్రవేశించిరి. అది రాత్రికాలమగుటచే నాయిరువురుఁ బురుషులో లేక స్త్రీలో యను విషయ మెఱుంగుటకు మిగుల గష్టముగ నుండెను. కాని, యాయిరువురిలో నొకరి యాకారము పొడువుగ నుండుటచే నతఁడు పురుషుఁడై యుండునను సందేహ మంకురించుచుండెను.

ఆయాగంతు లాతోఁటయందుఁ బ్రవేశించిన తోడనే జగపతి యాద్వారమును బంధించివైచి యాయిరువురకుఁ దనవెంట నేతెంచుటకు సంజ్ఞచేసెను. ఇచట స్థితి మాఱియుండెనని పాపమా యాగంతులేమి యెఱుంగుదురు? వారలెట్టి చింతయులేక నిర్భయముగ జగపతివెంట నేగుచుండిరి. జగపతియు నాయిరువురను వెంటఁదోడ్కొని తమపరిచారికలు దాఁగియుండిన స్థానమును సమీపించి యచట నిలచెను. మఱియు నాయాగంతులవైపునకుఁ దిలకించి, "అయ్యలారా! నేను మీయాజ్ఞానుసారముగఁ గార్యమును నెఱవేర్చితినికదా! నాకీయఁదగు బహుమానము నొసంగుఁ" డనెను. దానికిఁ బ్రత్యుత్తరముగ నాపొడగరియగు నాగంతుఁడుగాక రెండవవాఁడామెతోఁ "దానొకపురుషుఁడై యుండియు స్త్రీరూపమును

దాల్చుకొని నిరంతరము మాయారాణి పజ్జఁ జేరియుండు జగపతికి నొరులయొద్దనుండి బహుమతుల నందుకొనుట కెట్టి యావశ్యకమును లేదు. ఆమరాత్ముఁరాలు మిక్కిలి ధనాఢ్యురాలు. మమ్ముఁలను బంధించు నభిప్రాయముతో నాదుష్టురాలగు మాయారాణియు నీస్థానమం దెచటనో దాఁగి యున్నది. ఆపాపాత్ముఁరాలి నిచటికి శీఘ్రముగఁ బిలుచుకొనిరమ్ము. మేము ముఖ్యముగ నామెను బహూకరించుటకే యిచటి కేతెంచి యుంటి”మని పలికెను.

వాస్తవమందు జగపతి యొకపురుషుఁడు గాని స్త్రీగాదు ఈ రహస్యమెవ్వరికినిఁ దెలియదు. తత్కారణంబున మేమింత దనుక వానిని స్త్రీయనియే లిఖించుచు వచ్చితిమి. ఇపు డావిషయ మెల్లరకుఁ దెల్లమయి యుండెను గావున, మేమును నిఁక వాని విషయమునఁ బురుషవాచక శబ్దములనే ప్రయోగించుచుందుము.

ఆయాగంతుని వచనముల నాలించి జగపతి కధిక భయసంభ్రమములు జనించెను. ఇపుడు తను గూఢరహస్యములు వెల్లడియయ్యెననియు, వెల్లడిగానున్నవనియుఁ దను ప్రాణములకు ముప్పు వాటిల్లుట తథ్యమనియు వానికి నిశ్చయముగ దోఁచఁదొడంగెను. ఆయాగంతుఁడు వచియించియుండిన రహస్యపూర్ణవాక్యము లను జగపతి యొక్కఁడే వినియుండెనా? కాదు కాదు. ఆవాక్యములను మాయారాణియు నచటఁ దాఁగియుండిన పరిచారిక లెల్లరును బాగుగ నాలించియుండిరి. మాయారాణి దన కొక్కమాఱుగఁ గలుగనుండిన ప్రాణహానియు మానననష్టమును నగౌరవమును నపఖ్యాతిని దలంచి తొక్కటపడుచు, నావాక్యములఁ బలుకుచుండిన ఆయాగంతుని కంఠస్వరమును గుర్తించుట కాధ్వనివైపునకు ధ్యానమిడి కడుశ్రద్ధ నాలించుచుండెను. కాని, ప్రయోజనమొద్దియు లేకపోయెను. కారణంబేమన, నామనుజుఁడు దన కంఠస్వర మెవ్వరును

గుర్తింపఁ గూడదను తలంపుతోడనే ధ్వనిని మార్చి మాట్లాడుచుండెను.

ఆయాగంతు లిరువురను బంధింపవలెనను యోజనయందు జగపతి భాగమునఁ జిక్కియుండినను వారిలోనొకఁడు పలికియుండిన యామర్మపూరిత వాక్యములు వానిహృదయమును జలింపఁ జేయుటచే వాని మాటలకు మాఱెద్దియుఁ బలుకఁ జాలఁడయ్యెను. కాని, యచట నలుదెసల దాఁగియుండిన పరిచారకలు మాత్రము వెడలి వచ్చి ఆయాగంతు లిరువురను ముట్టడించి నిలచిరి. మాయారాణి దగ్గఱకుఁ బోవ్యాటుగవచ్చి చేరునను నాశ జగపతికి గలిగియుండెను. కాని, వాని యాశ నిరర్థక మాయెను. కారణంబేమన, నాయాగంతుఁడు పలికియుండిన వాక్యముల ప్రభావ మందఱికంటె నామెపై నధికముగ జూపుటచే భయవిహ్వలచిత్తయగుచు నచటనుండి పరుగిడి తనకొలువుకూటములోనికి బోయి కూర్చుండెను. మఱియు నచటఁ గావలియందు నియుక్తలయి యుండిన పరిచారికలలో నొకతెను జీరి "ఓసీ! యీతోఁటయం దిరువురు పగతులు ప్రవేశించి యుండిరనియు, వెంటనే వారి శిరములను ఖండించి నాయొద్దకుఁ గొనితేవలెననియు నాయాజ్ఞగా మనసైనికుల కెఱింగింపుము. పొమ్ము! తడయకు" మని పలికి యాపరిచారికను మొదటి తరగతి తోఁటలోనికిఁ బుత్తెంచెను.

ఇచట జగపతి పరిచారిక లెల్లరుఁ దనకు సహాయముగవచ్చి నిలుచుటఁ గాంచి యెట్టులోఁ గొంతధైర్యమును దెచ్చుకొని ఆయాగంతులతో నివ్విధంబున సంభాషింపఁ దొడంగెను.

జగపతి:—మీర లిచటి కేల యరుదెంచితిరో తెలుప వివరింపుఁడు.

రెం॥ యాగం:—నీప్రశ్నకు మేమేల ప్రత్యుత్తర మిడవలెను?

జగపతి:—అగుచో, మీశక్తియే మిమ్మిటకుఁ గొనితెచ్చినటుల భావింపవలసియున్నది.

మొ॥ యాగం:—(నవ్వి) ఔను. నిక్కనము. నీమృత్యువే మమ్మిటకుఁ దోడ్కొని వచ్చినది.

ఇవ్వచనము నాలించినంతనే జగపతి రోషోద్దీపిత మానసుఁడై ఆయాగంతునిపైఁ దనకరవాలమును విసరెను. కాని, యతఁ డతినేర్పుతో నడుగులనుమార్చి యావ్రేటును తప్పించుకొనెను. మఱియు రెండవ యాగంతుఁ డతిరయంబున వాని వెనుకకుఁ బోయి వెన్నుపై సత్తువగొలఁది పదతాడనము గావించెను. ఆతాడనము వలన జగపతి మూతి పగులునటుల గుభేలున భూమిపై బోరగిలఁ బడెను. కాని, యతఁడు వెంటనే తన్ను సంబాళించుకొని లేచి నిలచెను. మఱియుఁ బరిచారికల దెసఁబరికించి "యీయిరువురను బంధింపుఁ"డని యాజ్ఞాపించెను. ఆపరిచారిక లాయిరువుర యద్భుత వ్యవహారముం గాంచి తొలుత నుండియు విస్మయాందోళిత చిత్తలగుచుండిరి. మఱియు వారిరువురుఁ బురుషులనియు వారికి గట్టి సన్నాకము దోఁచియుండెను. ఇదియునుగాక, జగపతిబలదార్ఢ్యములపై వారికెంతయో విశ్వాసముగలిగి యుండెను. కాని, తమకన్నుల యెదుట వానికిఁ గలిగిన దుస్థితిఁ గాంచియు నాయాగంతుని వచనముల కతఁడు మాఱెద్దియుఁ బలుకక మిన్నకుండుటయుఁ గాంచి యాపరిచారికల హృదయభావము క్షణకాలములో మార్పునొందెను. వారలా యాగంతు లిరువురను ముట్టడించి నిలచియుండినను వారి కెట్టిహానియుఁ గలిగింపఁ జాలకుండిరి. జగపతి పరిచారికలఁ గలయఁగని "యీమ్రుచ్చు లిరువురు పారిపోఁగూడదు. వేగమే బంధింపుఁ"డని మరల వారిని హెచ్చరించెను.

దీర్ఘకాయుఁడగు యాగంతుఁ డతిసాహసంబునఁ గైజాగుగల జగపతి కరమును దృఢముగఁ బట్టుకొని వానితో "మేముపారిపోవుటకే తెంచి యుండలేదు కాని, నీవు పారిపోవుటకు మాత్ర మెంత

మీయకుందుము. (పరిచారికల నైపునకుఁ బరికించి)మేమిచటనుండి పారిపోవువారముగాము. మీరు మమ్మిచటికిఁ గొనిపోఁదలంచినను, నిశ్చింతగ మీవెంట నేతెంచుటకు సంసిద్ధముగ నుంటి"మని పలికెను.

ఆయాగంతు లిగువురు సామాన్యులు గారనియు వారి మొదుటఁ దాను గర్వించుట వ్యర్థమనియుఁ దన్నొక గొప్పయాపద యెదుర్కొన నుండెననియు జగపతి కిపుడు దోఁపఁదొడంగెను.

ఇంతలో "దొంగ దొంగ"లను యఱవులు దిక్కులు పిక్కటిల్లుచు వినిపింప సాగెను. మఱియుఁ గొందఱు సైనికులు కాగడాలవెలుతురున నాదెస కేతెంచుచుండుటయుఁ జూపట్టసాగెను. వారలు మాయారాణి యాజ్ఞానుసారము దొంగలిరువురను(ఆగంతులిరువురను) బంధించుటకు మాటలాడునంత కాలములో నచటికిఁ జేరి, పరిచారికలమధ్య నిరువురు నకాబు పోషులు ఱొమ్ములను విఱచి నిలచియుండుటయు, వారిలోనొకఁడు జగపతి చేయిఁబట్టుకొని యుండుటయుఁ గనుఁగొనిరి.

ఆసైనికు లెట్టి కార్యమునకుఁ గడంగుటకు మున్నె రెండవయాగంతుఁడు జలదగంభీరస్వరంబుతో, "సోదరులారా! మిత్రులారా!! మేమిచటనుండి పారిపోవుదుమని భీతిల్లుకుఁడు. మేమిచటికేతెంచిన హేతువు వేఱు గలదు. మేము మీకు శత్రువులము గాము. మీవిరోధుల కనుచరులమును గాము. నేను మీనిజమిత్రుఁడను. శ్రేయోభిలాషుఁడను. సూర్యోదయమైన పిదప నామోముపై నుండి యీనకాబును దొలఁగించివైతును. అపుడు మీరు నన్నుఁ గాంచి మీ పూర్వసహచరునిగఁ దెలిసికొనగలరు. నేనిపుడు మిగుల బశ్చాత్తాపసంతప్తహృదయుఁడనగుచు మీ యవివేకమును వెల్లడించుట కిచటి కేతెంచియుంటిని. మీప్రభువగు ముకుందసిం

హా నరపాలుని కంఠముపైఁ గత్తి పడుటయుఁ మీాకావిషయము దెలియకుండుటయుఁ గడుంగడు శోచనీయము. ఇట్టి విచారకరంబగు విషయము వేఱేమి కలుగఁగలదు? ముకుందసింహా నరపాలుని తుదముట్టించి వాని కోరికలన్నింటి భగ్నమొనర్చి—మానగౌరవములనుమంట గలిపి—ప్రజల హృదయములయందు ఘోరదుఃఖ సంతాపములను జనింపఁజేసి—నిరంతరము మీావెంట నుండుచు మీాపై నధికారమును చెలాయించుచుండిన నిశాచరుని—స్వామి ద్రోహిని—క్రూరచిత్తుని—లంపటుని—విశ్వాసఘాతుకుని మీారలెఱుంగఁజాలకుంటిరి. కటకటా! యిది యవివేకముగాక—యజ్ఞానముగాక—యంధకారముగాక వేఱేమి కాఁగలదు? దయార్ద్రహృదయుండును—సత్యసంధుఁడును-సకల గుణగణాలంకారుఁడును నిరుపమాన సుందరాకారుఁడును—బాహువీర్య బలపరాక్రమధారేయుండునునగు మీాప్రభువు ముకుందసింహ నరపాలుఁడు మరణించి నేఁటి కెన్నియో వత్సరములు గడచియుండెనని మీారు తలంపకుఁడు, భావింపకుఁడు. అది యంతయుఁ గపటనాటకము. ఇంద్రజాలము. అకటా! వాని నెత్తుటఁ దడసిన భూమి యింకను నాఱియుండదని ఘంటాపథముఁగ వచియింపఁగలను. గురుతరదృష్టాంతరములను జూపఁగలను. సిద్ధాంతీకరింపఁ గలను. నిక్కువముగ మీాపృథ్వీశుని యకాలమరణమునకు మీాకనుతాపము గలుగుచుండిన—మీాకు వానిపైఁ బ్రగాఢానురాగము గలిగియుండిన—వానియెడల మీాకు భక్తిశ్రద్ధలు కుదిరియుండిన—మీాహృదయములు కృతజ్ఞతతో నిండియుండిన—మీాభూపాలకహంతకుని నామమును వినగోరుచుండిన—వివరించి మిమ్ము గాఢనిద్రనుండి మేల్కొల్పుటకే యిచటికేతెంచియుంటి"మని పలికెను.

ఆయాగంతకునిసవచనము లచట నుపస్థితులైయుండిన సైనికులయొక్కయు పరిచారికలయొక్కయు హృదయకమలములను గం

పించి నైచెను. తమ యేలిక ముకుందసింహుని స్మరణ వారిహృదయాకాశమునఁ దటిత్తుఁబోలి మెఱసెను. అపుడమితోఁ డచిరకాలముననే మరణించెననియు, వానిహంతకుఁడు దమచెక్కియునుండి తమపై నధికారమును జెల్లించుకొనుచుండెననియు, నాలించి యాసైనికుల హృదయాభ్యంతరమున జ్ఞానయవివేకములకుఁ దుములసంగ్రామము ప్రారంభమయ్యెను. వారి హృదయరాజ్యమందుఁ గరుణాక్రోధములు ఘోరవిప్లవమును గావింపఁదొడంగెను. ఆసైనికులెల్లరు దురంత విచారమున గొట్టువడి దిటవుదక్కి కన్నులనీరు జోటజోటఁ గార్చుచు, "మహాశయా! వచియింపుఁడు. వేగమే వచియింపుఁడు! మాయేలికను—దయాసాంద్రుఁడగు మాప్రభువుని—ధర్మావతారుని—సాధుమూర్తిని వంచించి, హింసించి, ఖండించిన యాకుటిలవర్తనుఁడు—దుష్టుఁడు—ఘాతుకుఁడు—దుశ్చారిత్రుఁ డెవఁడు? ఎవఁడు? ఎందుఁగలఁ" డని నలుదెసలనుండియు నొక్కమాఱుగఁ బ్రతిధ్వనించెను. ఆసైనికుల పలుకులకుఁ బ్రత్యుత్తరముగ రెండవ యాగంతుఁ డిట్లు పలికెను:—

"నాయనుచరుఁ డిపుడెవని హస్తమును బట్టుకొని యుండెనో, యాకుటిలుఁడే! కలుషాత్ముఁడే! మీప్రభువును నగ్గాడిన నృశంసుఁడు. వాని మానగౌరవములను భంగపఱచిన కుత్సితుఁడు. వీనికి మాయారాణి దర్బారు నందధిక మానసన్మానములుగలవని భీతిల్లకుఁడు. మఱియు నీజగపతి వాస్తవముగ స్త్రీయో లేక పురుషుఁడో మీరాలోకించుక పరీక్షించి తెలిసికొనుఁడు. ఈదురాత్ముఁ డనేక వత్సరములనుండి మీనేత్రములయందుఁ ధూళిఁ జిలుకుచు స్త్రీరూపమునుదాల్చి మీవెంట నుండుచు, మీపై నధికారమును చెల్లించుకొనుచుండినను, మీరావిషయమును గుర్తింపఁ జాలకుంటిరి. ఇదియుఁగాక మీకు మఱియొక రహస్యముగూడ నెఱింగింపవలసి

యున్నది. కాని, యది యిప్పుడుగాదు. కొంతసేపు తాళుఁడు. తెల్లవాఱనిండు. అంతదనుక మమ్మిరువురను వేఱొక స్థానమునకుఁ గొంపోక యిచటనే యుండనీయుఁడు.

ఆయాగంతుని భాషణమువలన నచటి పరిస్థితి మిగుల దీక్ష్ణరూపమును దాల్చెను. ఆసైనికులచట గుంపులు గుంపులుగఁ గూడి యొండొరులు చెవిఁగొఱుకుకొనఁదొడంగిరి. కొందఱి నేత్రములనుండి కన్నీరు జాలువారఁ దొడంగెను. కొందఱు సిగ్గుచే శిరములను వంచుకొనుచుండిరి. కొందఱు పశ్చాత్తాపచిత్తులగుచుఁ దమహృదయములఁ జేయిఁజేర్చి యుస్సురనుచుండిరి. కొందఱు తమ చుబుకముపై వ్రేలిడి వివిధాలోచన నిమగ్నమానసులగుచుండిరి. మఱికొందఱు క్రోధావేశులై పండ్లు గీఱుచు జగపతివైపునకుఁ జురఁజురఁ జూచుచుండిరి. అది యొక రాత్రికాలమైనను మాయారాణి సైనికులవెంటఁగల కాగడాల వెలుతురునందు సమస్తము స్పష్టరూపంబునఁ గాన్పట్టుచుండెను. ఆసైనికులు జగపతివైపునకుఁ బాగుగ నిదానించి చూచుచుఁ గొంత వ్యత్యాసమును గనిపెట్టుచుండిరి. భయచింతాసంభ్రమములు జగపతిని మృతప్రాయునిగ నొనరించుచుండెను. వానిమోము వెలవెలఁబాఱుచుండెను. ఆసిపాయిలెల్లరు నావేశపూరితులై యుండుటఁ గని, యింక నాలసించుట చతురత గాదని తలంచి, మన యాగంతులిరువురు సంజ్ఞాపూర్వకముగఁ బరస్పరమెద్దియో సంభాషించుకొనిరి. తదనంతరము రెండవ యాగంతుఁడతినేర్పున జగపతి పైఁటచెఱఁగుఁబట్టి క్రిందికి దిగఁ జార్చి తటాలున గంచుకమునుబట్టి చించివైచెను. తోడనే దాని నుండి కృత్రిమములగు రెండు చెండ్లు జారి క్రిందఁబడెను. ఇప్పుడు వానిరూపమందుఁ బురుషాకారము గోచరింపఁదొడఁగెను. దానిని గాంచుటతోడనే మాయారాణి సైనికులకుఁ బూర్ణరూపంబునఁ

గ్రోధము హెచ్చెను. తమప్రభువు ముకుందసింహుఁ డీదుష్టుని కారణంబుననే మృత్యువాతఁ జిక్కెనని వారి కిపుడు నిశ్చయమయ్యెను. మఱియు నచటఁ గల పరిచారికలెల్లరు నాశ్చర్యచకితులగుచు నొండొరుల మోములను దిలకింపసాగిరి. అట్టి పరిస్థితిఁ గని జగపతి చేతిని విడచి ఆయాగంతు లిరువురు నచటనుండి కొంత దవ్వునకుఁ దొలఁగి నిలచిరి. ఆసిపాయిలు జగపతిని ముట్టడించి నిలచి యొకరినొకరు నెట్టుకొనుచుఁ దమకుదమకుఁ దోఁచినవిధంబున వానినిఁ బ్రశ్నింపఁ దొడంగిరి. కాని, వారిప్రశ్నములకు సదుత్తర మొసంగునట్టి స్థితియం దతఁడు లేకుండెను. తుద కాసిపాయి లొండొరులతోఁ గూడఁబలుకుకొని ఆయాగంతులసమేతము జగపతిని రాజప్రధానియొద్దకుఁ దోడ్కొనిపోవుటకు నిశ్చయించుకొనిరి.

ఆసమయంబున సైనికులెల్లరుఁ గ్రోధావేశులై యుండుటచే జగపతి చేయివిడచి దవ్వునకేగి నిలచియుండిన ఆయాగంతు లిరువుర సమాచారమును వారలు బొత్తిగా మఱచియుండిరి. ఆసైనికు లవ్విధంబున నిశ్చయించుకొనిన పిదప నాయాగంతు లిరువురు నిలచియుండిన దెసకుఁ బరికించిరి. కాని, వార లచ్చోటఁ జూపట్టరైరి. అంత నాసైనికులు మిగుల సంభ్రమచిత్తులగుచు నలుదెసలఁ జూడ నారంభించిరి. వార లెపు డదృశ్యులయ్యిరో యెచటి కేగియుండిరో యావిషయ మెవ్వరికిఁ దెలియదు.

మొదటివాఁడు:—సోదరులారా! ఆయాగంతులిరువురు నిచ్చోటనే నిలచియుండిరి గదా!

రెండవవాఁడు:—ఔను. అది మేముగూడఁ జూచియుంటిమి. కాని, వారలిపుడెటు లదృశ్యులైరి? వింతగ నున్నదే!

మూఁడవవాఁడు:—వారు పారిపోవువారుగారు. ఇందెచటనో దాగి యావినోదమును బరికించుచుందురు.

ఇవ్విధంబున నాసైనికులు పరస్పరము సంభాషించుకొని ఆయాగంతుల నెమకుచు నచట సంచరింప సాగిరి. వారలచట నుండినగదా చూపట్టుట! అంతటఁ దెల్లవారెను. ఇంతలో నాయాశ్చర్యజనకంబగు ఘటనావృత్తాంత మెంపురిమవలె గాలితోఁ గూడి దాదవ్యాలపటలకు వ్యాపించెను. ఇపుడు మాయారాణిసైనికులు మిగుల వ్యాకులచిత్తులయి తమరాణికి శత్రువులగు నాయాగంతుల పక్షమున జేరియుండిరి. వారలాయాగంతుకులకొఱకు వెదకి వెదకి వేసారిరి. కాని, వారికాడ యెచ్చటను జూపట్టదాయెను. తుదకు నిరుపాయులై సైనికులా జగపతిని తమవెంట నిడుకొని రెండవతరగతి తోఁటనుండి వెడలి గొప్పులకటనుండి బయలుదేరిరి.

మాయారాణి కీవృత్తాంతము దెల్లమగుట తోడనే మిగుల సంభ్రమచిత్త యగుచుఁ దినపాలనములును జగపతి యనురుదును దక్కుట కష్టసాధ్యమని యామె నిశ్చయించుకొనెను. మఱియు నిపు డేది కర్తవ్యంబని యామె పెద్దతడవు యోజనాసాగరంబున మునింగి యుండెను. ఇపుడామె స్వరూపమును గాంచుటవలన మన మామె హృదయభావమును గొలఁది గొప్ప గ్రహింప వచ్చును. ఆమె మోము వెలవెలఁబాఱె కనురెప్పలు భూమివైపునకు వ్రాలి యుండెను. అప్పుడప్పు డామె తనులత గంపించుచుండెను. నేత్రములు చంచలములగు చుండెను. ఆధరోష్ఠము లదరఁదొడంగెను. ఆమె కనుదోయి యెఱ్ఱబాఱె మోము జేవుఱించుటవలన నచటఁగల పరిచారికలెల్లరు నామెకు హద్దుమీఱిన కోపావేశముదయించి యుండెనని తలంపసాగిరి.

మాయారాణి యటులఁ గొంతతడవు వివిధాలోచనలఁజిక్కి తనయుల్లంబున నిటులఁ దలంపసాగెను.

"ఇపుడాదురాత్ములకుఁ బ్రబోధించుటయందుఁ గాలమేల వృథాపుచ్చవలెను? ఈకొలఁదిమంది సిపాయిలను వశపఱచుకొన

జాలనిచో, తిలస్మరాణి ననుపేరు గాల్పనా? నాయాజ్ఞ నుల్లంఘించిన విశ్వాసఘాతుకులగు సైనికులను నేనిప్పు డుచితరీతిని దండింపకుండిన నన్నుసరకుసేయు వారెవ్వరుందురు?''

ఇవ్విధంబున మాయారాణి తనలో దాననుకొనుచుఁ దటాలున నచటినుండి లేచి కొలువుకూటములోనుండి పోవుచు, మున్ను పిచ్చివాని వేషమునుదాల్చి వచ్చిన యభయసింహుని, మూఁడవ తరగతి తోఁటయందు బంధించుట కేమార్గమున గదాధరసింహుఁడు వానిని వెంటఁదోడ్కొని పోయియుండెనో, యామార్గమందుఁగల గదిలోనికిఁ బోయిచేరెను. ఆగదనుండి మఱియొకగదిలోనికి ద్వారము గలదు. మాయారాణి యాద్వారమును దెఱచి యాగదియందుఁ బ్రవేశించెను. దానియందొకబావి గలదు. ఆబావిలోని కొక యినుపగొలుసు వ్రేలాడుచుండెను. మాయారాణి యాగొలుసును బట్టుకొని యాబావిలోనికిఁదిగి యొకవిశాలమగు స్థానమందుఁ బ్రవేశించెను. దానియందు గాఢాంధకారము వ్యాపించియుండెను. మాయారాణి యాకటికచీఁకటియందుఁ దడుములాడుచు నొకవైపునకుఁబోయి యచట నేదియోయొక మరనుద్రిప్పెను. తోడనే యాస్థానమందు బాగుగ వెలుతురు గలిగెను. మఱియు దానియందుఁగల సకలపదార్థములు స్పష్టరూపంబునఁ జూపట్టసాగెను. ఆప్రకాశము మిద్దెనుండి వ్రేలాడుచుండిన యొకకాఁచగోళమునుండి వెడలుచు నాస్థానమంతయుఁ బ్రకాశవంతముగ నొనరించుచుండెను. అదియొక విశాలమగు చావడివలెఁ దోఁచుచుండెను. కాని, దానికి నలువైపుల గోడలుగలిగి యుండుటవలన నదియొక గదియని వచియించినను నెట్టియాటంకము గలుగదు. ఆస్థానము పలువిధంబులగు నద్భుతపదార్థముల తోడను చక్రములు, మరలు, మీటులు మున్నగు యంత్రసామగ్రులతోడను నిండియుండెను.

అగడికిమధ్యఁ జంద్రకాంత శిలావినిర్మితంబులగు యిరువదినాలుగు స్తంభములు రెండువరుసలుగా నిర్మింపఁబడి యుండెను. రెండేసిస్తంభములపైన స్పటికంపు శిలలతో విచిత్ర వైఖరి నిర్మింపఁబడిన యార్చిలు మిగుల సొంపుగఁ జూపట్టుచుండెను. ప్రతియార్చికి మధ్యనొకొక పెద్దగంట వ్రేలాడుచుండెను. ప్రతియార్చికొకవైపున స్తంభముతో జేరి భూమియందొక గాడియు దానియందొక చక్రమును గలవు. మఱియుఁ బ్రతిదానిపైనను పెద్దపెద్ద యక్కరములు పరిస్ఫుటముగ జెక్కఁబడియుండెను. మాయారాణి యాయక్షరములను జదువుకొనుచు "రెండవతరగతి తిలస్మద్వార" మని చెక్కఁబడియుండిన యార్చియొద్దకుఁబోయి నిలచెను. మఱియు నచటి చక్రమునుబట్టి త్రిప్పనారంభించెను. అదినాలుగైదు మాఱులు గిరగిరఁ దిరిగి నిలచిపోయెను. మాయారాణి యచటినుండి బయలుదేరుచు "మంచిది! ఇపుడాదుష్టులీకోటనుండి యెట్లు వెడలిపోగలరో చూచెదఁగాక" యని తనలోఁ దానసుకొనుచు నెడమవైపు గోడసమీపమునకుఁ బోయిచేరెను. ఆగోడయందుఁ గొంతకొంత యెడమున వరుసగ నైదలమారులు గలవు. కాని, వానిపైని కవాటములులేవు. ప్రతి యలమారునందు నాలుగేసి యరలు గలవు. మొదటియలమారు గాజురత్నలతో నిండియుండెను. రెండవదానియందు రాగిడబ్బాలు విస్తారముగఁ గలవు. మూఁడవయలమారునందుఁ గాగితపుచుట్టలు విశేషముగఁ జూపట్టుచుండెను. కాని, యవి చాలాభాగము చెదపురుగులకాహారమై యుండెను. నాల్గవదానియం దష్టధాతువులవలన నిర్మింపఁబడిన యనేకవిగ్రహములు గలవు. ఐదవయలమారునందు నాలుగు తామ్రశాసనములు గలవు. వానియందలి యక్షరములు మిగుల దేటగఁ జెక్కఁబడి యుండెను.

మాయారాణి గాజురత్నలుగల యలమారును సమీపించి దానినుండి యొకరత్నము వెడలించెను. దానియం దొకవిధంబగు నర

మునిండి యుండెను. తానాయరకుఁ గొంత ద్రావి యారుత్తెను దీసికొని రెండవయలమూరుచెంతకుఁ బోయిచేరెను. దానినుండి యొక రాగిడబ్బాను వెడలించి యచటనుండి బయలుదేరి తానాస్థానమున కేతెంచియుండిన మార్గముననే మరలఁ దనకొలువుకూటములోనికిఁ బోయి చేరెను. ఆసభామండపమున కెదుట వివిధవర్ణవస్త్రంబుల జెన్నొందుచుండిన మొక్కలు, పూలమొక్కలు, వనలతలు, మున్నగునవి చక్కని మంటికుండెలయందుఁ బెఱుగుచు నాస్థానమునకు మిగుల వన్నె దెచ్చుచుండెను. మాయారాణి యచటికిఁ జేరుటతోడనే యారాగిడబ్బాను దెఱచి దానియందలి చూర్ణము నగమువఱకా మొక్కలపైనను లతలపైనను జిలికి, మిగతచూర్ణముగల డబ్బానుగాజురుత్తెను దీసికొని, తనపరిచారకలందఱిపై యజమానురాలగు తరళయనుదానిని వెంటఁ దోడ్కొని మిద్దెపైకి వెడలిపోయెను. అవిద్రోవాసులగు సైనికులు జగపతిని వెంటఁదోడ్కొని రాజప్రధానిరోద్ధకుఁ బోవు తలంపున నామార్గముచెంత కరుదెంచుటకుఁ బూర్వమే పైన లిఖించియుండిన కార్యాచరణము లన్నింటిని మాయారాణి యతిచుఱుకుగ నొనరించి యుండెను.

తదనంతరము మాయారాణి దనచేతియందలి గాజురుత్తెను తరళకుఁజూపి “నీచేయి పట్టుము. దీనియందలి యరకుఁ గొంత నీయంజలియందు వెలువరించెదను. నీవు వేగమే దానిని గ్రోలి రాఁగలవిపత్తినుండి తప్పియుండు” మనెను.

తరళ:—(చేతులను జోడించి) తిలన్నమహారాణి! మీకు నాపై నపారదయ గలదని నేను మొదటినుండియు నెరింగియుంటిని. మఱియు నాప్రాణములు మీ హితకార్యసిద్ధికై యర్పించుటకు నిరంతరము సంసిద్ధురాలను.

మాయారాణి:—(తరళ యంజలియందుఁ గొంత యరకుఁబోసి)

దీనిని వెంటనే కోరిలుము. మఱియు సావధానచిత్తవై నేను వచియించువిషయములను గడుశ్రద్ధ నాలింపుము.

తరళ:—వచియింపుఁడు. మీరిటుల సంభ్రమచిత్తులగుటకును మీ స్థితి యివ్విధంబున బరివర్తనము నొందుటకును హేతు వెయ్యదియో వినుటకు మిక్కిలి యాతురము నొందుచుంటిని.

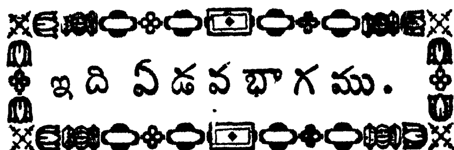
మాయారాణి:—తరళా! నీయెదుట నాకెట్టి రహస్యమునులేదు. నేనిదివఱకే నారహస్యములన్నింటిని నీకుఁ దెలిపియుంటిని. రెండు విషయములనుమాత్రము నీకుఁ దెలుపక నింతవఱకు దాఁచి యుంచితిని. వానిలో నేఁడొకటి వెల్లడియయి యుండెను. ఇఁక రెండవదానిని మఱియొక సమయమందుఁ జెప్పి నీకు వినిపింతును. నారహస్య మొరులకుఁ దెల్లమగుచోఁ బ్రాణహాని తప్పక కలుగఁగలదని తొలుతనే యెఱింగియుంటిని. తుదకటులనే సంభవించెను. ఆదురాత్ములగు నవాబు షోషు యాగంతులిరువురు నిట కేతెంచి యెట్టి యనర్థమును గలిగించి యుండిరో యది నీ వెఱుంగనిది కాదు. ఇఁక జగపతి రహస్యము మఱుఁగు పడియుండుట యసంభవము. మఱియు దానిలోపా టాదుష్ట సైనికుల హృదయభావమును మాఱియున్నది. నేనొకవేళ నెట్టి యనుచితకార్యమేనియుఁ గావించి యుండినను వారలు నాపై ద్వేషభావమును వహించుట నీతిగాదు. కానిమ్ము! వారు నన్ను దిరస్కరించి యెట్టిలాభమును బడయఁజాలరు. అకటా! నేనొక మహాభిల స్మ్రమునకుఁ రాణినని గూడ వారలు మఱచి యుండిరి. చూడుము! నేనిపు డీకోఁటనుండి వెలుపలకుఁ బోవు మార్గములను బంధించివైచితిని. ఇపుడు వార లెవ్విధంబునను దీనిలోనుండి వెలుపలకు వెడలఁజాలరు. నేను వారికెట్టి దుస్థితిఁ

కలిగించెదనో కొంత తడవులోఁ బరికింపఁగలవు. నేను క్రింద కొలువుకూటమున కెదుటి పూలమొక్కలపైఁ జిలికియుండిన మచ్చుమందు మిగులఁ బ్రభావముగలది. దానివాసన చాల దూరమువఱకు వ్యాపింపఁగలదు. మచ్చుమందులలో దీని కెనయగున దీప్రపంచమందు వేఱొకటి లేదు. ఇది యా దురాత్ములపై విషతుల్యముగఁ బనిసేయఁగలదు. నీవిపు డా సైనికులసమీపమున కేగి వారికిఁ దగురీతి బోధించి నానమీపమునకుఁ దోడ్కొనిరమ్ము!—వలదు వలదు.—మంచిది! ఇటు చూడుము!—పోనిమ్ము!—నీకు వేఱొకమాటఁ జెప్పుచుంటిని. ఇఁక నాప్రాణములు దక్కుట కష్టసాధ్యము. అయిననేమి! వేలకొలఁది మనుజులను యమసదనమునకుఁ బుత్తెంచి గాని నేను మరణింపను. కటకటా! నాపాలిటి మృత్యుదేవతలవలె నాదురాత్ము లిరువురు నెచటినుండి వచ్చిరో తెలియదు. మంచిది! చూచెదనుగాక! (తన చుబుకముపై వ్రేలిడి) నాకు సందేహముగ నున్నది. వారిలో నొకఁడు తప్పక......ఔను.—తప్పక! తప్పక!! అతఁడే కావలయును. ఔను......రెండవ వాఁడు........కూడ గ్రహించితిని. సందేహములేదు. నే నాపదార్థమును చేతులారఁ గోల్పోయితిని. నేను చెడుకార్యమునే కావించియుంటిని. మంచిది! నేనిపుడు వేఱొకవిషయమును యోచించుచుంటిని. నేనిఁకఁ దెగువను బూనవలసియున్నది. ధైర్యమును జిక్కపట్టక దీరదు. సాహసము! సాహసము!!......నీవు నన్నొక్కమాఱు విడిచిపోకుము. ఏమి! నాయభిప్రాయము నీవు గ్రహించితివా? ఇపుడు నాదేహము......మంచిది. నీవు వెడలి ప్రయత్నింపుము. సమ్మతించిన సరియే! కాని

చో, నేఁ డీతోఁటయందు నెత్తురు కాల్వలుగట్ట వ్రహింప గలదు.

మాయారాణి పలుకులలోఁ గొన్ని తుది మొదలు లేనివయి యుండినను నాధూర్తురాలగు తరళ యామె యభిప్రాయమును వెంటనే గ్రహింపఁగలిగెను. మఱియు నామెతో, "మహారాణీ! చింత నుడుగుఁడు. నే నిపుడే వారిచెంతకుఁ బోయి తగురీతి బోధించెదను. మీరు కొంచము శాంతింపుఁడు. మఱియుఁ దిలస్మకవచమును తత్క్షణము........." యివ్విధంబునఁ బలుకుచుఁ దరళ యచటినుండి వెడలుటకు సిద్ధపడెను.

అంత మాయారాణి తుళ్లిపడి యతిసంతసముతో "సెబాసు! తరళా! సెబాసు! నీవు బాగుగ జ్ఞప్తికిఁ దెచ్చితివి. నేను దానిని పూర్తిగా మఱచియుంటిని. నీవు వెడలిపోకుము. నీతో నింకను గొంత మాట్లాడవలసి యున్న" దనెను.

అవంగలత

సాంఘికనవల.

హిందీభాషనుండి ఆంధ్రీకరింపఁబడినది.

స్త్రీల కెన్నఁడు స్వాతంత్ర్యము నొసంగరాదనియు వారలు పసితనంబునఁ దలిదండ్రుల వశమందును యౌవనంబునఁ బతి యాధీనమందును వృద్ధాప్యమున బుత్రుని స్వాధీనమందును మెలంగుచుండవలెనని మన శాస్త్రకారులు లిఖించియుండిరి. అందువలనఁ దమ పరివారమునకేగాక జనసమాజమంతకును గుశలముగలదు. మన హిందూసమాజమం దీరీతి చిరకాలమునుండి ప్రచలితమై యున్నది. ఎచ్చటెచ్చట నీనియమోల్లంఘనము గావింపఁబడుచుండెనో, యచ్చటచ్చట దురాచారములు పాపములు-అశుభములు పెంపొందుచుండుట సాధారణముగ మనము గాంచుచునే యున్నాము. స్త్రీస్వాతంత్ర్యలీలాక్షేత్రములగు విదేశములను గాంచుఁడు! భారతదేశమందుకంటె నచట సతీ సాధ్వీమణులసంఖ్య యతి స్వల్పము. నేఁడీ పతితదినములందు లక్షలకొలఁది మూర్ఖస్త్రీలు భారతవర్షమునందుండినను నిచటి స్త్రీలయందెట్టి పాతివ్రత్యమును ధర్మజ్ఞానమును గలిగియుండెనో యట్టి సద్గుణములు ఖండాంతర స్త్రీలయందుఁ జూపట్టుటరుదు. స్త్రీలకు విద్యగఱపుట చెడుగైన విషయము గాదు. మఱియు స్వాతంత్ర్య మెల్లరకు వాంఛనీయము. కాని, దానికిఁ బరిమితి గలిగియుండవలెను. స్వాతంత్ర్యమను నెపముతోఁగూడిన యుచ్ఛృంఖలావృత్తి యెన్నఁ డనుమోదనీయముగాదు. ఆవిషయములన్నియు నీనవలయందుఁ గథారూపమున వర్ణింపఁబడియున్నవి. అవంగలతయను నొకబాలిక స్వాతంత్ర్యమై యెట్టి భయంకర కష్టపరంపరల ననుభవించియుండెనో, ఒక యువకుని ప్రేమపాశంబున జిక్కి యెటుల వంచింపఁబడెనో,-స్వమతమును వీడి అన్యమతమును స్వీకరించుటవలన నెట్టి యధోగతి సంభవించెనో వానిని జదువుటవలన పాఠకమహాశయుల హృదయములు జలదరింపక మానవు. రమేశుని ధూర్తత్వము-తారయొక్క-పాపలీల-దుష్ప్రవర్తనమువలన గలుగు భీషణపరిణామము-పరమేశ్వరుని న్యాయాన్యాయ విచారణదక్షత-వీని యుజ్వలోదాహరణము లిందుఁ జక్కగ చిత్రింపఁబడియున్నవి.

సుప్రసిద్ధములగు భారతి, ఆంధ్రపత్రిక లీగ్రంథవిషయమున దమ యభిప్రాయము నిటుల వెల్లడించియున్నవి:—

లవంగలత.

ఇది యొక సాంఘికనవల. హిందీభాషనుండి అనువాదము

అనువాదకుడు, కోసూరి రంగయ్యగారు, నర్సాపురం.

పశ్చిమ గోదావరిజిల్లా.

చందాదారులకు వెల రు. 1—0—0 ఇతరులకు రు. 1—8—0

భారతస్త్రీలకు యూరపు అమెరికాదేశ స్త్రీలకుగల స్వాతంత్ర్యము నొసంగుచో నయ్యది సర్వదా హానికరంబని యీనవల వ్యక్తీకరించుచున్నది. మన ఆధునిక సంస్కర్తలు స్త్రీలు బాలుగ నాంగ్లభాష నభ్యసించి, విశ్వవిద్యాలయమంగలి డిగ్రీలనుబొంది ప్రాశ్చాత్యపరిధానములనంటి దుస్తులను ధరించి పరపురుషులతో-వారెవ్వరైననునరే-చేత జేయికలిపి గాలిసికారున కేగవలయునని యు, దానివలన తప్పేమియు లేదనియు ననుచున్నారు. కాని, ఇట్టి ఆచారమువలన విపత్పరంపరలు వాటిల్లునని లవంగలత చారిత్రమే చాటుచున్నది. ఇట్లని స్త్రీలకు ఆంగ్లభాషను నేర్పరాదని యభిప్రాయము గాదు. లోకవార్తలన్నిటిని గ్రహించి సంఘమున కుపకరించు విషయములను అన్యదేశములనుండి నేర్చుకొనుటకు ఆంగ్లభాష విద్యాభ్యాసమేగాక ఇతరదేశీయభాషలనుగూడ స్త్రీలు అభ్యసించు టవసరము. కాని ఏవిద్యనైనను సముచితరీతిని నేర్చుకొనుట ముఖ్యము. హద్దుమీరి యుండరాదనియే అభిప్రాయము. కాని వేరొండు కాదు.

బ్రహ్మసమాజ మతస్థుల ఆచారములవలన ఘటిల్లెడి అనర్థములను లవంగలతల చరిత్రమే చాటుచున్నది. పాఠశాలయందు

లభించు శిక్షణవృష్టి సుష్టుగనుండినను వ్యర్థాడంబరముగల సంస్కరణజాలమందు తగుల్కొన్నచో స్త్రీలకుగల శీలము మున్నగు సద్గుణములు అంతరించుననుట తథ్యము మరియు స్త్రీలు మితిమీరిన స్వాతంత్ర్యప్రియులగుచో, ఆపదలను మానసిక క్లేశములను అనుభవింపవలసివచ్చునన్నచో ఆశ్చర్యమొందనక్కరలేదు. దీనికి నిదర్శనము ఇటీవల కొందరు మన సోదరీమణులు వాంఛించుచున్న వివాహవిచ్ఛేదనవుచట్టమే! ఇట్టి విపత్తులన్నిటికి ఈనవలయందు చెప్పబడిన లవంగలత గురిఅయ్యెను. ఆమె స్వీయచారిత్రము తోడిసోదరీమణులకు గుణపాఠముగ నుండునటుల దెలుపబడెను. శీలసంవర్థనము మానినీమణుల ప్రథమకర్తవ్యము. జనసామాన్యమందు దన నిపుణతను విస్తరింపచేయదలంచిన, శీలములేనిదే యది సఫలీకృతము గాజాలదను విషయమునకు లవంగలతయే ప్రమాణము.

స్త్రీ ఎంత విదుషీమణి అయినను, ఇంగ్లాండునందు బరీక్షోత్తీర్ణయయి ఎన్నిడిగ్రీలను సంపాదించియుండినను, శీలాభావమున్నటికిని సుయశమును జేకూర్పజాలదనుటకు మన లవంగలత తార్కాణము.

లవంగలత తండ్రి బ్రహ్మసమాజమతస్థుడు. తల్లి హిందూమత సంప్రదాయిని. లవంగలత విషయమై దంపతులకు భిన్నాభిప్రాయము లేర్పడెను. లవంగలతకు గరపెడి విద్యావద్ధతి ఆమె జననికి రుచించెడిదికాదు. బాలుర కుపయుక్తంబగు శిక్షణపద్ధతి ననుసరించి బాలికలకు విద్యగరపుట వారి భవిష్యజ్జీవితమునకు హితకరము గాజాలదని యామెతల్లి పలుమారు తనభర్తకు (లవంగలత జనకునకు) సూచించుచుండెను. కాని లవంగలత జనకుడామె మాటలను పెడచెవిని బెట్టెను. తుదకు ప్రాయశ్చిత్తమైనపిదప పశ్చాత్తప్తుడాయెను. గృహిణిమాటను ద్రోసిపుచ్చినందులకు శాస్తి అయినపదనుభోనెను. పురుషులపద్ధతి ననుసరించి స్త్రీలకు శిక్షాప్రదాన మొనర

రించిన వారియందలి లజ్జావినయశీలాద్యుత్తమ ప్రకృతిగుణము లడుగంటిపోవును. కావున గృహిణీపదమునకు సర్వదా యోగ్యంబగు శిక్షణమే వారి కొసంగవలయునను నీతిని లవంగలత చరిత్రము వెల్లడిచేయుచున్నది.

లవంగలత జనకుఁడు బ్రహ్మసమాజికుడగుటచే తన పుత్రికను ఒక్క యాదర్శపు శిక్షిత స్వాతంత్ర్య ప్రియగ నొనరించుటకు ప్రయత్నించుటచే ఆమెకిట్టి సంకటమేర్పడెను. అట్లొనర్పకున్నచో ఇట్టి దుస్థితి చేకూరెడిది కాదు. అతడు పశ్చాత్తాపమును జూపినపుడు మనహృదయము కరగకమానదు. అతని పశ్చాత్తాపము గుణపాఠముగ నుండగలదు.

కాలపరిమితిలేని ప్రౌఢ వివాహమువలన హానియేగాక లాభమిసుమంతయు లేదని లవంగలత స్వీయచరిత్ర చాటుచున్నది.

ఈనవల ఎంతేయు నీతిదాయకమైనది. ప్రతి సోదరీమణియు పఠింపవలసినది. ఇట్టి నవలలను పాఠశాలలయందు పఠనీయగ్రంథముగ నియమించుచో ఉవిదలకు ఆంగ్లభాషావిద్యాభ్యాసము గావించినను విపత్తు వాటిల్లదు. వారు అప్రమత్తులై శీలమును సదా కాపాడుకొనుచుందురు. వక్రమార్గమును ద్రొక్క నొల్లరు.

మానసంరక్షణము:—ఇది యొక అపూర్వమైన కథ

వెల రు. 0—2—0 లు.

శ్రీ

విచిత్రనవలాగ్రంథమాల.

నరసాపురం, పశ్చిమ గోదావరిజిల్లా.

(నూతన స్థాపితము.)

1928 సం॥రం.

విచిత్రకల్పనల కాలవాలమగు నవలలు-నవరసభరితములగు నవలలు-250-300 పుటలకు మించకుండ-మూడుమాసములకొక్కటిగ వెలువడుచుండును.

(1) ఈయుద్యమము నాదరించువారలు నాలుగు తరగతులుగఁ బరిగణింపఁబడుదురు, 1. రాజపోషకులు, 2. పోషకులు, 3. సహాయులు, 4. చందాదారులు.

I. ఇచ్ఛానుసారముగఁ దగువిరాళము నొసంగువారు రాజపోషకులు.

II. సంవత్సరము 1 కి రు 30—0—0 లు చొప్పు నాలుగు సంవత్సరములలో రు 120—0—0 లు విరాళము నొసంగువారలు పోషకులు.

III. సంవత్సరము 1 కి రు 10—0—0 లు చొప్పున ప్రతిసంవత్సరము నొసంగువారలు సహాయులు.

భాషాభిమానులందఱుఁ దగు ప్రోత్సాహము నొసంగి యీగ్రంథమాలాభివృద్ధికిఁ దోడ్పడఁ బ్రార్థితులు.

—♦ చందాదారుల నిబంధనము. ♦—

(2) ఇందుఁ జందాదారులుగఁ జేరువారు ప్రవేశరుసుముక్రింద ముందుగా రు 0—3—0 లు చెల్లింపవలెను.

(3) ఇందు మూఁడుమాసముల కొక్కటిగ వెలువడుచుండు ముంచిరేపరు బైండుగల ప్రతిగ్రంథము రు 1—0—0 కి మాత్రమే చందాదారులకుఁ బంపుచుందుము.

(4) చందాదారులుగాఁ జేరఁగోరువారు వెనుకటి గ్రంథములన్నియుఁ గొనవలయునను నియమములేదు వారుకోరినచో వెనుకటి గ్రంథములన్నియుఁ జందాదారుల వెలలకే పంపుదుము. క్రొత్తగ వెలువడు ప్రధానాంగములగు గ్రంథములు మాత్రము చందాదారులు తప్పక పుచ్చుకొనుచుండవలెను.

(5) ఇం దప్పుడప్పు డనుబంధములుగ బ్రకటింపఁబడు చిన్నవవలలు—నాటకములు—చందాదారులు తప్పక పుచ్చుకొనవలయునను నియమములేదు. కోరిన వారికిఁ బంపుచుందుము.

(6) చందాదారులకు సంవత్సరమున కొకపర్యాయము చిన్నవవలలు బహుమతి పంపఁబడును.

(7) పోష్టుఖర్చులు గ్రంథములను స్వీకరించువారలే భరింపవలయును.

(8) వి. పి. మూలముగాఁ బంపఁబడు గ్రంథములను చందాదారులు స్వీకరింపనియెడల ముందట్టివారికి గ్రంథమాలనుండి గ్రంథములు పంపబడవు.

(9) చందాదారులుగఁ జేరఁగోరువారు, మా ఏజెంట్లయొద్ద క్రింద సంతకము చేసినవారి యాజ్ఞాపత్రములేనిదే చేరరాదు. అట్లు చేసినవారి ప్రవేశరుసుమున కీగ్రంథమాల యెంతమాత్రము బాధ్యము కానేరదు.

కొస్తూరి రంగయ్య అండ్ సన్స్,

ప్రకాశకులు

రా (బో వృ న వ ల,

మాయామోహిని

ఎనిమిదవ భాగము.

ఇదియొక విచిత్ర ఘటనాసంపూర్ణ నవలారత్నము. నవలా నవనమందలి విచిత్రభావకల్పనాకుంజముల యత్యంత హృదయా గ్రాహక సజీవచిత్రము. నాయికా నాయకుల చరిత్ర శిల్పములో టత్యద్భుత కల్పనా వైచిత్ర్యంబులఁ దేజరిల్లుచుఁ జదువరులకుఁ పై నుల్లానమును జనింపఁజేసి యొన్నియూఱులు చదివినను మరలఁ నునవలయునను నుత్కంఠ గలిగించుచుండును. దీనియందలి విచి కల్పనలు హృదయపరికంపితములై విస్మయానందభయాదిభావ తిం నుదయింపఁజేసి చదువరులను స్తంభీభూతులనుగ నొనరింప లగ లియున్నవని పలువురు తమ యభిప్రాయములను వెల్లడించియు న్నారు. ఆంధ్ర సారస్వతకుసుమకాననంబున ననేక నవలాకూవ నమరముల లలిత ఝంకారములు వినిపించుచున్నవి. ఈనవలా కాపమట్పద ఝంకారములు నత్యంత మధురములై చిత్తాకర్షణ ములై నూతనమార్గ ప్రదర్శకములై యొప్పారుచున్నవి. ఈనవల యొక్క మొదటి యేడుభాగములు చదివినవారిలో సంతసంబుం డామహానందమును మాకు వ్రాయని వారరుదు.

వెల:-చందాదారులకు రు 1—0—0 ఇతరులకు రు 1—8—0

వలయువారు:—

కోసూరి రంగయ్య అండ్ సన్సు

శ్రీ విచిత్ర నవలా గ్రంథమాల, నర్సాపురం

పశ్చిమ గోదావరిజిల్లా

అని వ్రాసిన బడయగలరు:—

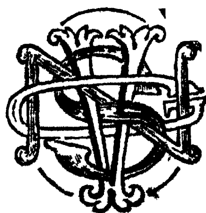
మా తా మం

12 731

శ్రీ విచిత్రనవలా గ్రంథమాల. ౮

మాయామయి

ఏడవభాగము.

కోనూరి రంగయ్య.

నరసాపురం.

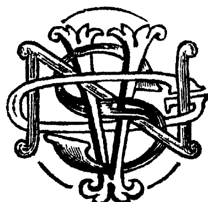
విచిత్రనవలా గ్రంథమాల. ౭

మాయామంత్రి

ఏడవ భాగము

కోసూరి రంగయ్యచే

రచియింపఁబడినది.

(మొదటి కూర్పు.)

ప్రకాశకులు,

కోసూరి రంగయ్య అండ్ సన్సు,

శ్రీ విచిత్రనవలా గ్రంథమండలి,

నర్సాపురం.

1934

దాదారులకు, రు 1—0—0] [ఇతరులకు, రు 1—8—0

సంపాదకుడు,

కోసూరి రంగయ్య,

నర్సాపురం, పశ్చిమ గోదావరిజిల్లా.

ముద్రితము

సీతారామా ముద్రాక్షరశాల, నర్సాపురం.

మా గ్రంథమాలను పోషించినవారు, పోషించుచున్న వారు.

మ. రా. రా. శ్రీ శ్రీరాజా శ్రీనివాస అప్పారావు బహద్దరువారు.
కపిలేశ్వరపురం జమీందారువారు, నూజివీడు.

,, శ్రీరాజా వెల్లంకి సీతారామారావు బహద్దరువారు,
పోలిశెట్టిపాడు జమీందారువారు, తిరువూరు.

,, శ్రీరాజా వెంకటాద్రి అప్పారావు బహద్దరువారు,
ఉయ్యూరువగైరా యెస్టేట్ల జమీందారువారు,
నూజివీడు.

,, ఇబ్బతుల్ యళ్ళాన్, శ్రీరాజా యినుగంటి రాజగోపాల వెంకటనరశింహరాయనిం బహద్దరువారు.
కిర్లంపూడి A-2, అన్నదేవరపేట, ప్రక్కిలంక వగైరా యెస్టేట్ల జమీందారువారు, శనివారపుపేట, యేలూరు.

,, రావుసాహేబు గుత్తా వెంకయ్య చౌదరిగారు,
భూస్వాములు, పాండురంగ సినీమా మేనేజింగు ప్రొపరియిటరు, యేలూరు.

,, యర్రమిల్లి నారాయణమూర్తిగారు, బి.ఏ.,బి.యల్,
అడ్వొకేటు, నర్సాపురం.

,, వల్లూరి వెంకట్రావుగారు, బి. ఏ., బి. యల్.,
అడ్వొకేటు, నర్సాపురం.

,, కీ॥ శే॥ శ్రీపాద రామమూర్తిగారు, బి. ఏ.,
అడ్వొకేటు, నర్సాపురం.

,, గ్రంధి వెంకటరెడ్డిగారు, బి. ఏ., బి. యల్.,
వకీలు, నర్సాపురం.

,, తులసి సుబ్బారావుగారు, ఎక్సైజు సబుయినస్పెక్టరు
నరసాపురం రేంజీ, నరసాపురం.

,, గుడిమెట్ల తిరువెంగళాచార్యులుగారు, భూస్వాములు
మచ్చిపురి, నర్సాపురం.

,, కొప్పర్తి రామచంద్రిరావుగారు, భూస్వాములు,
సీతారాంపురం.

,, పెన్మెత్స సోమరాజు, దాట్ల రామరాజుగార్లు,
డిస్ట్రిక్టుబోర్డు కంట్రాక్టర్లు, మిల్లుహోనర్లు,
భూస్వాములు, నరసాపురం.

,, కాకర్ల సత్యబ్రహ్మానందంగారు, భూస్వాములు,
యూనియన్‌బోర్డు ప్రెసిడెంటు, నరసాపురం.

,, కీ॥ శే॥ యాతం వెంకన్నగారు, తాలూకాబోర్డు మెంబరు,
భూస్వాములు, వర్తకులు, నరసాపురం.

,, కీ॥ శే॥ కోనూరి వెంకటరెడ్డిగారు, నేటీవుడాక్టరు,
నరసాపురం.

,, కోనూరి వెంకటలింగంగారు' ఎల్. యఫ్.
డ్రాప్ట్సుమెన్, తాడేపల్లిగూడెం.

,, వస్తాదు వెంకటస్వామిగారు, భూస్వాములు,
నేటీవ్ డాక్టరు, నరసాపురం.

,, బెజవాడ కోటిలింగంగారు, భూస్వాములు,
యేలూరు.

,, జోళ్ల సుబ్బారావుగారు, డిస్ట్రిక్టుబోర్డు వైసుప్రసిడెం
టు. టెంపిల్ కమిటీ ప్రసిడెంటు, భూస్వాములు,
పాలకొల్లు.

, నున్న నారాయణస్వామి చౌదరిగారు,
భూస్వాములు, రాజోలు.

,,　　శింగంశెట్టి సుందరంగారు, భూస్వాములు,
నరసాపురం.

మ. రా. రా. శ్రీ బెజవాడ పెదరత్తయ్యగారు, భూస్వాములు,
ఏలూరు.

,,　　జవ్వాది లక్ష్మయ్యగారు, యూనియన్‌బోర్డు ప్రెసిడెంటు, తాలూకాబోర్డు మెంబరు, డిస్ట్రిక్టుబోర్డు మెంబరు, లేండుమార్టిగేజిబ్యాంక్ ప్రెసిడెంటు, సెకండరీ యడ్యుకేషనలు కౌన్సిల్ మెంబరు, భూస్వాములు, పెనుగొండ

,,　　నత్తి కామిరెడ్డిగారు, రైసుమిల్లు కంట్రాక్టరు,
మారుటేరు.

,　　వోసూరి నారాయణస్వామిగారు, భూస్వాములు,
వేంకర్లు, నరసాపురం.

సహాయులు.

మ. రా. రా. శ్రీ ప్రియాగ సూర్యవరప్రసాదరావుగారు,
భూస్వాములు, నరసాపురం.

,,　　డాక్టరు, కోసూరి శ్రీరామమూర్తిగారు,
యల్. యం పి. తిరువూరు.

,,　　డాక్టరు, కోసూరి వనమరాజుగారు, యల్. యం. పి
బంటుమిల్లి, బందరు తాలూకా.

,,　　డాక్టరు, కోసూరి ఆదినారాయణగారు,
ఎల్. యం పి., నరసాపురం.

మ. రా. రా. శ్రీ మానెం వెంకటరత్నముగారు, భూస్వాములు,
నరసాపురం.

,, మానెం శేషయ్యగారు, సబుమేజస్ట్రేటు,
రాజోలు.

,, అంబటి వెంకటస్వామిగారు, భూస్వాములు,
నరసాపురం.

,, మానెం సాంబయ్యగారు, డిస్ట్రిక్టుబోర్డు మెంబరు,
భూస్వాములు, నరసాపురం.

,, అతికారి చిన్న వెంకటస్వామిగారు, భూస్వాములు
వర్తకులు, నరసాపురం.

,, జక్కం వెంకటస్వామిగారు, భూస్వాములు
వర్తకులు, రుస్తుంబాదా

,, మానెం కృష్ణమూర్తిగారు, భూస్వాములు,
వర్తకులు, పెనుగొండ.

,, బుడ్డిగ వెంకన్నగారు, భూస్వాములు,
వర్తకులు, నరసాపురం.

,, రవుతుల చిన్న కొండలరావుగారు, నేటివు డాక్టరు.
నరసాపురం.

,, కొండూరి నారాయణరావుగారు, ప్రొప్రయిటరు,
శ్రీ వేణుగోపాల రైసుమిల్లు, యేలూరు.

,, కాకరాల సత్యనారాయణమూర్తిగారు,సత్యవోలు
గ్రామమునసబు, భూస్వాములు, పెదపాడు.

, ముళ్లపూడి సత్యనారాయణబ్రహ్మంగారు,
భూస్వాములు, పట్లూరు.

చందాదారుల కొక విజ్ఞప్తి.

మహాశయులారా!

మన దేశమందు నెలకొని యుండిన యార్థిక దుస్థితిని గమనించి దాదాపు రెండువత్సరములనుండి మాగ్రంథమాల కార్యములను నిలిపియుంచితిమి. సహృదయులగు మాచందాదారులలో ననేకులు మాయామయి మిగతభాగములను పంపుఁడని మాటిమాటికి వ్రాయుచుండుటచేతను, దానిభాగములను పూర్తిపఱచు బాధ్యత మాయందుండుటచేతను మేమిపుడు మాయామయి యేడవభాగము ప్రకటించియుంటిమి. మఱియుఁ గ్రమము తప్పక 3 మాసముల ఒకగ్రంథముచొప్పున ప్రకటించుటకుఁ దగు నేర్పాటులను గావించియున్నాము. ప్రతిగ్రంథము 250-300 పుటలకు తక్కువ గాకుండ సుందరపటముల గూడ నేర్పాటు గావింపఁబడినది. కావున, చందాదారులు మున్నుపోలె గ్రంథముల నందుకొనుచు మా గ్రంథమాలాభివృద్ధికిఁ దోడ్పడఁ బ్రార్థితులు.

ముఖ్యముగ గమనింపవలసిన విషయము:—

పుస్తకములను వి. పి. గా పంపుటవలన గ్రంథము 1 కి రు 0—3—0 (రు 0—4—0 లు వ్యర్థముగ పోష్టుకర్చులకి ౦వ వ్యయమగుచున్నది. కావున సంవత్సరము చందా రు 4—0—0 లు మాకు ముందుగ పంపినగాని లేక గ్రంథము వెలువడినటుల మేము ప్రకటించిన వెంటనే ప్రతిగ్రంథమునకు రు 1—0—0 చొప్పున మణిఆర్డరుద్వారా మాకందచేసినగాని పుస్తకమును అన్ రిజిష్టరు పార్శిలుద్వారా పంపుచుందుము.

ఇట్లు,

ప్రకాశకులు.

హేమాహేమి

ఏడవ భాగము.

౧

విజయేంద్రసింహ మహీపాలుండు నిలస్నని పాతగృహము నుండి (కుమారమహేంద్రసింహుండు మున్నగు వారలు చిక్కియుండిన స్థానము) రోహిణీగడమునకుం దరలిపోవు సమయంబున నభయసింహుండు ఢాభూరమణునితో నేమియో సంభాషించి వాని వెంట రోహిణీగడమున కేగక నచటనుండి వేఱుపడెనని యాఱవ భాగమం దొక ప్రకరణమందు లిఖించి యుంటిమి. మేమిపుడచటి నుండియే మాకథ నారంభించి వ్రాయుట సముచితముగం దలంచుచుంటిమి.

అభయసింహుం డొక పగలును రేయియు నాతిలస్నని పాత గృహమునకు నలుదెసలంగల యరణ్యమునందుం గ్రుమ్మరియుండెను గాని, యందు వలన వానికెట్టి ప్రయోజనమును జేకూరదాయెను. అతండు మఱునాండు నట్టి విధంబుననే యాయడవియందు సంచరించుచు నొక పురాతన శివాలయమునొద్దకుం బోయిచేరెను. ఆయాలయమునకు నలుదెసల బిల్వపారిజాతాది వృక్షములు దట్టముగను గుబురుగను బెరిగి యుండుటచే నాస్థానమందు శీతలచ్ఛాయ బాగుగ వ్యాపించియుండెను. అభయసింహుం డచటి బిల్వవృక్షమునుండి కొన్ని పత్త్రములను గోసి తదాలయమందుం జొచ్చి భవానీపతియగు శంకరుని భక్తిపూర్వకంబుగం బూజించి మరల

వెలుపలకు వెడలివచ్చెను. తదనంతర మతఁడాయాలయమున కొక తట్టున బ్రవహించుచుండిన నదీతీరమున కేగి యచట నుపవేశించి యిపుడేమి సేయవలెనని యోజింపఁ దొడంగెను. ఆసమయంబున నభయసింహుఁ డొక సాధారణుఁడగు కృషీవలుని రూపంబున నొప్పుచుండెను. ఆతావునకును దిలస్మనిపాతగృహమునకును విశేష దూరము లేదు.

కొంతసేపటికిఁ గొందఱు మనుజులు సంభాషించుచుండిన సవ్వడి వానికి గర్ణగోచర మయ్యెను. ఆపలుకులు విస్పష్టముగఁ దెలియకుండుటచే వారలు కొంత దవ్వున నుందురని యూహించుకొని శిరముపైకెత్తి కాంచునంతఁ గొంత దూరము నుండి యిరువురు మనుజు లాశివాలయము దెస కేతెంచుచుండుట వానికిఁ జూపట్టెను. అభయసింహుఁ డానదీతీరమునుండి లేచి యొకపొద మాటునకుఁ బోయి దాఁగి వారలెచటి కేగుచుండినదియుఁ దెలిసికొను తలంపుతో వారివైపున కనిమేష లోచనంబుల బరికింపసాగెను. ఆమనుజు లిరువురు ధరించియుండిన దుస్తు లజితసింహుని చతురత వలన, నేమనుజు లాతిలస్మనిపాతగృహమందు మూర్ఛాగతులయి పడియుండిరో, మఱియు విజయేంద్రసింహ మహీపాలుఁడు సాధుపుంగవుని (తిలస్మాధ్యక్షుని) సమేతముగ నేమనుజులను బంధించి రోహిణీగడమునకుఁ గొనిపోయియుండెనో యామనుజుల పుట్టంబులతో సరిపోలియుండెను. తత్కారణంబున దామెవరి హేతువుచే రాజ్యధామములను వీడి చెట్టుకుఁ బుట్టకుఁ దిరుగవలసి వచ్చెనో, వీర లాపగితుఱ పరివారములోని వారని యభయసింహుఁడు దెలిసికొనెను. మఱియు నాయిరువురను గాకపోయినను వారిలో నొక్కనినైనఁ దనచేఁ జిక్కించుకొని తన మాయాజాలమును విస్తరింపఁ జేయవలె నని యతఁడు కృతనిశ్చయుఁడై యుం

డెను. ఆమనుజు లిరువురుఁ గ్రమముగ నాశివాలయము ప్రాంత కేతెంచి దానియందుఁ బ్రవేశించుట మన యభయసింహుఁడు దిలకించెను. దాదాపు రెండు గంటలకాలము గడచినను వార లామందిరము నుండి మగుడి రాకుండుటచే నభయసింహుఁడు సంశయాకులచిత్తుఁడగుచు నాపొదమాటున నుండి వెడలి యాయాలయము నొద్దకుఁజని దానిలోనికిఁ దొంగి చూచెను. దానియందెట్టి సవ్వడియు వినిపింపకుండుటచే నబ్బురపాటునొందుచు నతఁడా గుడియందుఁ బ్రవేశించి శివలింగము సమీపమువఱకుఁ జని వారిని వెదక నారంభించెను గాని, యచట నాయిరువురలో నొక్కరును వానికిఁ జూపట్టరైరి. అభయసింహుఁడు దిలస్మమందిరము లద్భుత నికేతనము లంతర్భవనములు మున్నగువాని నెన్నింటినో పరికించియుండిన వాఁడగుటచేఁ గొలఁది గొప్ప వాటి మర్మములనుగూడ నెఱింగియుండెను. తత్కారణంబున నాయాలయమం దొక యంతర్భవనముగాని గుప్తమార్గముగాని యవశ్య ముండెననియుఁ దత్కారణంబుననే వారలిరువు రాయాలయమునుండి యదృశ్యులయి యుండిరనియు నతఁడు నిశ్చయించుకొనెను.

అభయసింహుఁడా మనుజు లిరువురుగాని యొక్కఁడుగాని వెలుపలికేతెంచు దనుక నచట వేచియుండుటకు నిశ్చయించుకొని తదాలయమున కెదురుగ నొకబిల్వవృక్షముక్రింద వారిరాకను బ్రతీక్షించుచుఁ గూర్చుండి యుండెను. ఒక గంటకాలము గడచిన పిదప నొకఁ డా శివాలయమునుండి వెడలి వచ్చుచుండుటఁ బరికించి తటాలున తన స్థానమునుండిలేచి నిలచెను. పరిస్పర మొండొరులను దిలకించిన తోడనే యభయసింహుఁడు సవినయముగ శిరమును వంచి వానికి నమస్కరించెను. మఱియు వానితో “అయ్యా! భగవంతుఁడు మీకు నిరంతరము శుభముల గూర్చుగాత! వేగమె యరు

దెంచి నాసహోదరుని రక్షింపుఁడు. రక్షింపు"డని మొరబెట్టుకొనెను.

మనుజుఁడు:—నీవెవ్వఁడవు. నీసహోదరుఁ డెచటఁ గలఁడు?

అభయ:—అయ్యా! నేనొక కృషీవలుఁడను. (చేతితోఁజూపుచు) ఆపొద కావలివైపున నాసహోదరుఁడు గలఁడు. పాపము! వాని నొక మొసలి మిక్కుటముగ బాధించుచున్నది. మీరు దైవభక్తులు. ధర్మాత్ములరు. ఎవ్విధంబుననేనియు వానిని గాపాడుఁడు. మేమీకష్టముల ననుభవించుటకే యీవైపున కేతెంచితిమి కాఁబోలు" నని విలపించుచు, "అయ్యా! ఆలసింపకుఁడు. త్వరపడుఁడు. పరాత్పరుఁడు మీకు శుభము నొసఁగఁగలఁడ"నెను.

అభయసింహుఁ డట్టి మాటలు పలుకఁగనే యామనుజుఁ డాశ్చర్యచకితుఁడయ్యెను. ఇది యొక యత్యాశ్చర్యకరంబగు విషయమే! కారణంబేమన, అభయసింహుఁ డారోగ్యసంపన్నుఁడుగను బలిష్ఠుఁడుగను గనిపించుచుండెను. వానిని గాంచిన వారలట్టి విధంబుననే వాని సోదరుఁడును బలదార్ఢ్యములు గలిగియుండు నని తలంపకమానరు. అట్టిస్థితియందు మిగుల బలిష్ఠులగు నిరువురు సోదరుల నొకమొసలి బాధించుచుండెనను మాట యాశ్చర్యవిషయముగాక మఱియేమి కాఁగలదు?

తుద కామనుజుఁడు గొంతసేపు యోచించుకొని యభయసింహునితో "మంచిది. పదుము. ఆమొసలి యెంతపరాక్రమశాలినియో కనుగొనియెద" ననెను.

అభయసింహుఁ డామనుజుని తనమాటలయందుఁ జిక్కించుకొని శివాలయమునకుఁ గొంత దవ్వుగల నొకపొదసమీపమునకుఁ దోడ్కొనిచని యచ్చట నిటునటు వెదక నారంభించెను.

మనుజుఁడు:—నీసోదరుఁ డెచటఁ గలఁడు?

అభయ:—వానినేకదా వెదకుచుంటిని.

మనుజుడు:—నీవాతని నెచట విడచివచ్చితివో యది నీకు జ్ఞాపకము లేదా?

అభయ:—అయ్యో! భగవంతుడా! నేనెట్టియవివేకి సహాయము నర్థించితిని! ఓరీ! దుర్మతీ! నాకుజ్ఞప్తి లేనిచో నిన్నితావునకె టులఁ దోడ్కొని వచ్చితిని?

మనుజుడు:—ఓరీ, నీచుఁడా! నీకుఁ దోడ్పడ నేతెంచిన నన్నేలతూ లనాడెదవు?

అభయ:—ఛీ! అవివేకుఁడా! నీవవివేకివేకాదు. దుర్మార్గుఁడవు. నీచాధముఁడవు. నీవు స్వయముగా నిన్ను గాపాడుకొనఁజాల నివాఁడవు. ఇఁక నితరుల కెటులఁ దోడ్పడఁగలవు?

ఇవ్వచనంబుల నాలించినంతనే యామనుజుఁడు ప్రబోధితుఁడై యీతండెవ్వఁడో మోసగాఁడని గ్రహించి యభయసింహుని వైపునకు నిదానించి చూడనారంభించెను. మఱియు నతఁడొక మైయారుఁడని వానికిఁ దోచుటతోడనే తనమొలనుండి ఖడ్గమును దూసి వానిపైఁ బ్రహరించెను. అభయసింహుఁ డావేటు నతినేర్పుతోఁ దప్పించుకొనెను. మఱియు నామనుజని మణిబంధమును గట్టిగఁ బట్టుకొని ఖడ్గమూడి క్రిందఁబడునటుల వానిచేయి గట్టిగ విదల్చెను. ఆమనుజుఁడు దనచేతినుండి యడిదము జరి క్రిందఁబడుటతోడనే కోపోద్దీపితమానసుఁడై యభయసింహునిపైఁ గదసెను. పరాక్రమశిఖామణియగు నభయసింహుఁడు వానిని సులువుగ నిర్జించి భూమిపైఁ గూలఁ ద్రోసెను. అతఁ డభయసింహుని విక్రమమునకు బెగడొంది గట్టిగా నఱవనారంభించెను. కాని, ప్రయోజనమేమి? అభయసింహుడు వెంటనే వాని నాసికారంధ్రముల

యుందు మచ్చుమందునింపుటచే నతఁడొక తుమ్మెతుమ్మి మూర్ఛాగతుఁడయ్యెను.

అభయసింహుఁ డామార్గమున వచ్చిపోవు తెరవరులు దనకు బాగుగఁ గనిపించుచుండుటకును దానొరుల కంటఁబడకుం డుటకును దగిన పొదరింటి నొకదానిని వెదకి మూర్ఛాగతుఁడై పడియుండిన యామనుజుని గొంపోయి దానియందుఁ బరుండఁబె ట్టెను. తదనంతర మతఁడు నలుదెసలఁ గలయఁగని దృష్టిపథమున కెవ్వరుఁ జిక్కకుండుటచేఁ దనలో దానిటుల వితర్కింప సాగెను.

"అకటా! నేనీసమయమున నేకాకినైతిని. నాయనుచరు లెవ్వరేనియు వెంటనుండిన వీనిని రోహిణీగడమునకుఁ బుత్తెంచి నిశ్చింత నా కార్యంబుల నిర్వహించుచుందును. కానిమ్ము! చింత యేటికి? ఇపుడు నా కార్యము సిద్ధించె ననియే తలంపవచ్చును."

ఇవ్విధంబునఁ దలపోసి యభయసింహుఁడు దన కక్షపాల నుండి సామానులను వెడలించి తనరూప మామనుజునిరూపమువలె నతిజాగరూకతతో దిద్దుకొనెను. తదనంతరము వాని దేహమందలి వస్త్రములను వెడలించి తానుధరించిన పిదప వానిరూపమునుగూడ మార్చుటకుఁ బ్రియత్నింప సాగెను. అభయసింహుఁ డొకానొక మందువలన నామనుజుని మోముపైఁ గొన్ని గాయపు మచ్చలను చిత్రించెను. వానిని గాంచుటవలన నామచ్చ లనేక వత్సరముల నుండి వానిమోమునం దేర్పడియుండిన విధంబున దోఁచుచుండెను అటుపిమ్మట నతఁడు వానిదేహమంతయు నొక విధంబగు మసాలా వలన బూఁత పెట్టెను. దాని నభయసింహుఁడు దన బుద్ధికుశలతవ లన స్వయముగ నిర్మించియుండెను. ఆమసాలాతోఁ బూతఁబెట్టఁబ డిన దేహము గాటుకవలె నల్లబాఱి యెన్నిసంవత్సరములు గతించి నను, వన్నెమాఱకుండును. అపూఁతయరఁటియాకురసముతోఁదక్క

నితరయేపదార్థమును బ్రయోగించినను జెడకుండును. ఆమనుజుని దేహచ్ఛాయ గౌరవర్ణముగలది. కాని, యతఁడిపుడు పూర్తిగ నల్ల నివాఁడయ్యెను. తదనంతర మభయసింహుఁడు వాని రూపమును బాగుగనిదానించిచూచి శిరము నాడించుచు నచటినుండి లేచి నిల చెను. అందువలన నామనుజుని రూపము పూర్తిగ మాఱియున్నద నియుఁ దానికనెట్టి పరిశ్రమయుఁ జెంద నగత్యములేదనియు నతఁడు భావించుచుండినటులఁ దెల్లమగుచుండెను. మఱియు నయ్యది నిక్కువము. ఇతరుల విషయ మెటులుండినను గన్నతల్లియైనను వానిని గాంచి యతఁడు దనకుమారుఁడని గుర్తింపఁజాలదు.

ఆమనుజుని కటిప్రదేశమం దొక కక్షపాలగలదు. అభయ సింహుఁడు దానిని వానిమొలనుండి విప్పి తన కక్షపాలయందలి సామానులను దానియందు జతనపఱచి దానియందుఁగల వస్తువు లను దనకక్షపాలయందునిచిఁ దానిని వాని నడుమున కెప్పటియ టుల బంధించి యచటినుండి బయలు దేరెను.

అభయసింహుఁడు మరల నాశివాలయము నొద్దకుఁజని యొక బిల్వవృక్షముక్రిందఁ గూర్చుండి పాటలను బాడ నారంభిం చెను. సూర్యభగవానుఁ డస్తమించు సమయంబున నాదేవళము నుండి రెండవమనుజుఁడు గూడ వెలుపలకు వెడలివచ్చెను. అతఁడు దన యనుచరుఁ (అభయసింహుఁడు) డొక వృక్షము క్రిందఁ గూర్చుండి పాటలను బాడుచుండుటఁ గాంచి క్రోధావేశుఁడై వడి వడి వాని సమీపమునకేగి కఠోరస్వరంబుతోఁ "గాంచనసింహా! బాగుబాగు! నీవింతదనుక నిచటఁగూర్చుండి సంగీతమును బాడు చుంటివా? నీవువెడలి యుండిన కార్యమేమాయె" నని వానిని బ్రశ్నించెను.

వాని వచనముల వలన దానెవరిరూపమును దాల్చుకొని